

A magyarországi molylepkék gyakorlati albuma

Szöveg:
Mészáros Zoltán

Rajz:
Szabóky Csaba

*A Növényvédelem különszáma az NKFP 4/012/2004 sz. pályázat
és a Környezetbarát Növényvédelemért Alapítvány támogatásával
készült.*

Lektorálta:
Szeőke Kálmán

Szerkesztette:
Balázs Klára

TARTALOMJEGYZÉK

Lepkék – Lepidoptera	5	Díszmolyok – Oecophoridae	65
Aranyszárnyú ősmolyok – Micropterigidae	5	Hindu molyok – Lecithoceridae	67
Ősmolyok – Eriocraniidae	6	Lándzsás molyok – Batrachedridae	68
Gyökérrágó őspelekék – Hepialidae	7	Zsákhordó molyok – Coleophoridae	69
Törpemolyok – Nepticulidae	9	Lándzsásszárnyú molyok – Momphidae	71
Aprómolyok – Opostegidae	11	Avarevő molyok – Blastobasidae	72
Fényesszárnyú molyplekék – Heliozelidae	12	Rétimolyok – Pterolonchidae	73
Hosszúcsápú törősmolyok – Adelidae	13	Avarmolyok – Autostichidae	74
Sárgás virágmolyok – Prodoxidae	14	Erdei díszmolyok – Amphisbatidae	75
Ércfényű virágmolyok – Incurvariidae	16	Tündérmolyok – Cosmopterigidae	76
Foltaknás sörtésmolyok – Tischeriidae	17	Sarlósajkú molyok – Gelechiidae	77
Ruhamolyok – Tineidae	18	Csigalepkék – Limacodidae	83
Zsákosmolyok – Lyposidae	22	Füstösszárnyú molyok – Heterogynidae	84
Csózsás molyok – Psychidae	23	Csüngőlepkék – Zygaenidae	85
Bronzmolyok – Roeslerstammidae	24	Pusztamolyok – Brachodidae	87
Legyezősmolyok – Douglasiidae	25	Üveg szárnyú lepkék – Sesiidae	88
Szentakarós bordás molyok –		Farontőlepkék – Cossidae	93
Bucculatricidae	26	Sodró molyok – Tortricidae	97
Keskenyszárnyú molyok – Gracillariidae	27	Levél molyok – Choreutidae	146
Pókhálós molyok – Yponomeutidae	38	Nyárfamolyok – Urodidae	147
Íveltszárnyú tarkamolyok – Ypsolophidae	44	Csillogó molyok – Schreckensteiniidae	148
Tarkamolyok – Plutellidae	45	Íveltszárnyú molyok – Epermeniidae	149
Hegyesszárnyú tarkamolyok – Acrolepiidae	47	Bogyórágó molyok – Carposinidae	150
Szakállasmolyok – Glyphipterigidae	49	Tollasmolyok – Pterophoridae	151
Aranyszárnyú molyok – Heliodinidae	50	Soktollú molyok – Alucitidae	152
Szulák molyok – Bedelliidae	51	Ablakos molyok – Thyrididae	153
Feketemolyok – Ethmiidae	52	Fényiloncafélék – Pyralidae	154
Ezüstös fehér molyok – Lyonetiidae	53	Galériás molyok – Galleriinae	154
Lapos molyok – Depressariidae	55	Valódi fényiloncák – Pyralinae	156
Fűaknázó molyok – Elachistidae	57	Karcsú molyok – Phycitinae	158
Lándzsás tündérmolyok – Agonoxenidae	58	Fűgyökérrágó molyok – Crambinae	167
Rózsás díszmolyok – Deuterogoniidae	60	Vízimolyok – Acentropinae	168
Zöldszárnyú molyplekék – Scytridae	61	Dudvamolyok – Evergestinae	169
Tavaszi molyok – Chimabachidae	62	Tűzmolyok – Pyraustinae	170

ELŐSZÓ

Hazánk rovarfaunájának három, egyenként csaknem tízezer fajt számláló rendje van: a bogarak (*Coleoptera*), a hártvászszárnyúak (*Hymenoptera*) és a két-szárnyúak (*Diptera*). Utánuk következnek mintegy négyezres fajszámmal a lepkék (*Lepidoptera*).

A lepkék rendje hagyományos felfogás szerint két csoportra (nem igazán al-rendre) osztható: ezek a „nagylepkék” (*Macrolepidoptera*) és a „molylepkék” (*Microlepidoptera*). A két csoport aránya mintegy 45% : 55%, vagyis a molylepkék fajszáma nagyobb, mint a nagylepkéké.

A mintegy 2200 molylepkéfaj a mai felfogás szerint 59 családba tartozik. Van-nak köztük kis fajszámú családok, alig néhány fajjal, és vannak nagyok, több száz fajjal.

Kiadványunk célja kettős: egyrészt szeretnénk bemutatni minden családot oly módon, hogy ismertetjük egy jellegzetes fajtát akkor is, ha ennek nincs gyakorlati jelentősége, vagy csak keveset tudunk róla. Másrészt a kártevő fajokat ismertetjük.

Hogy milyen kártevőket? Lehetőség szerint minden hazai szántóföldi, kertészeti, erdészeti, raktári és háztartási kártevőt. Így fajaink száma megközelíti a százhetvenet, ami a hazai faunának csaknem tíz százalékát jelenti.

Kiadványunk imágócentrikus, úgy is mondhatnánk, hogy lepkecentrikus. A lepkékről tusrajzok készültek, ezek a rajzok alaposan felnagyítják az apró molylepkéket. Mivel a rajzok többé-kevésbé azonos méretűek, a rajzok mellett megadjuk a preparált – kifeszített – molylepké valós szárnyfesztávolságát.

Röviden ismertetjük az egyes fajok elterjedési területét és életmódját: éves nemzedékszámát, teelési módját (milyen formában és hol teel), tápnövény-körét. A faj ismertetését gazdasági jelentőségével, esetleges kártételével fejezzük be.

Kiadványunkat kézbe véve mindenkiben felvetődik, hogy a képek miért fekete-fehérek, jobb lenne talán – és szebb is lenne – színes fényképet látni. Ennek fő oka, hogy amikor az album ötlete megszületett, a rajzok nagyobbik része már készen volt, s ezekre a rajzokra építettünk. Megszerkesztve a fajnévsort, már „csak” pótolni kellett a hiányokat. Persze ez is csaknem egy évet vett igénybe.

Előnyük is van ezeknek a képeknek. Számos olyan molylepké van, amely rendkívül változékony, akár tucatnyi különböző színűt is tehetünk egymás mellé. S mivel a különbségeket a színek adják, ezeket a különbségeket egy tusrajz „kiegyenlíti”.

Szeretettel ajánljuk munkánkat minden érdeklődőnek.

Mészáros Zoltán és Szabóky Csaba

Budapest, 2005. január

LEPKÉK – LEPIDOPTERA

ARANYSZÁRNYÚ ŐSMOLYOK – MICROPTERIGIDAE

Apró természetű molylepkék, a fajok nagyobb része palearktikus elterjedésű, de néhány faj Észak-Amerikában és Ausztráliában is él. Magyarországon 7 fajukat ismerjük. A hernyók mohában élnek, a lepkék tavasszal a nappali órákban rajzanak, virággporral táplálkoznak.

Vöröses ősmoly

Micropterix thunbergella (Fabricius, 1787)

Szárnyfesztávolság: 9–10 mm

1. ábra. Vöröses ősmoly (*Micropterix thunbergella*)

Észak- és közép-európai faj, hazánkban csak néhány helyen (pl. Budapesten és Kaposváron) került elő. Egynemzedékű, a lepkék (1. ábra) a tavaszi hónapokban, április–májusban rajzanak.

ŐSMOLYOK – ERIOCRANIIDAE

Közepes termetű molylepkék. Elülső és hátsó szárnyuk erezete megegyezik, amely ősi bélyegnek tekinthető, erről kapták magyar nevüket: „ősmolyok”. A lepkéknek rágó szájszervük van. Európában, Indiában és Észak-Amerikában terjedtek el. Magyarországon három fajuk ismert. A hernyók fák leveleiben foltaknákat készítenek.

Tölgyaknázó ősmoly

Eriocrania subpurpurella (Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 13–16 mm

2. ábra. Tölgyaknázó ősmoly (*Eriocrania subpurpurella*)

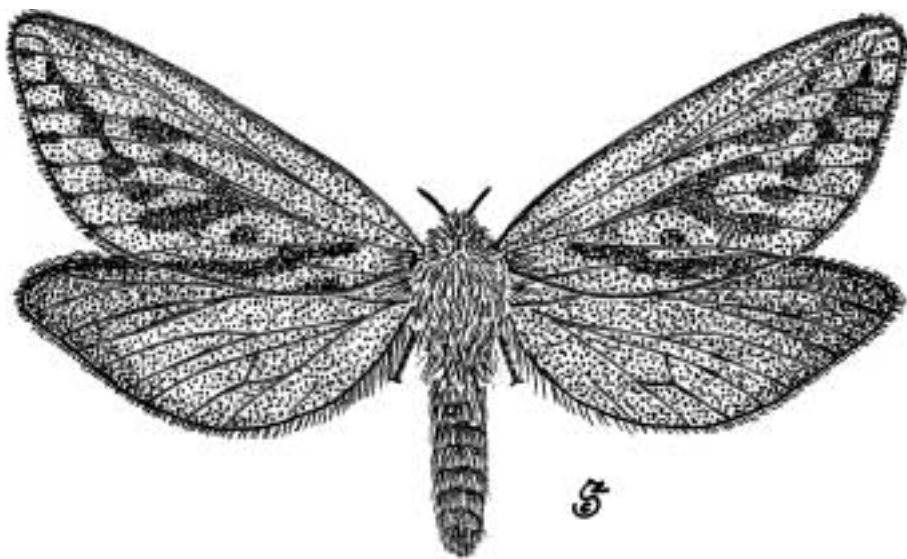
Európai faj, hazánkban kevés helyről ismerjük. Egynemzedékű, a lepkék tavasszal, március–áprilisban repülnek (2. ábra). Hernyója nyáron a tölgy (*Quercus*) és a mogyoró (*Corylus*) leveleiben készíti nagy foltaknáit. Erdős területeken nappal, napsütésben röpköd, szívesen leül a pocsolják szélére.

GYÖKÉRRÁGÓ ŐSLEPKÉK – HEPIALIDAE

Nagy termetű molylepkék. Elülső és hátulsó szárnyuk erezete az e családba tartozó fajoknak is megegyezik, ezért nevezzük őket „őslepkéknek”. A régebbi irodalomban gyakran a nagylepkék (Macrolepidoptera) között találjuk őket. A családba főként trópusi fajok tartoznak (több mint 300 faj!), hazánkban 7 fajt mutattak ki. A hernyók különféle növények gyökerében élnek, a földben hosszú, csőszerű szövedékben bábóznak. Szájszerveik csökevényesek, a lepkék nem táplálkoznak. Általában a kora esti órákban repülnek, a mesterséges fényforrást főként a hímek keresik fel.

Nagy gyökérrágó lepke

Hepialus humuli (Linnaeus, 1758)

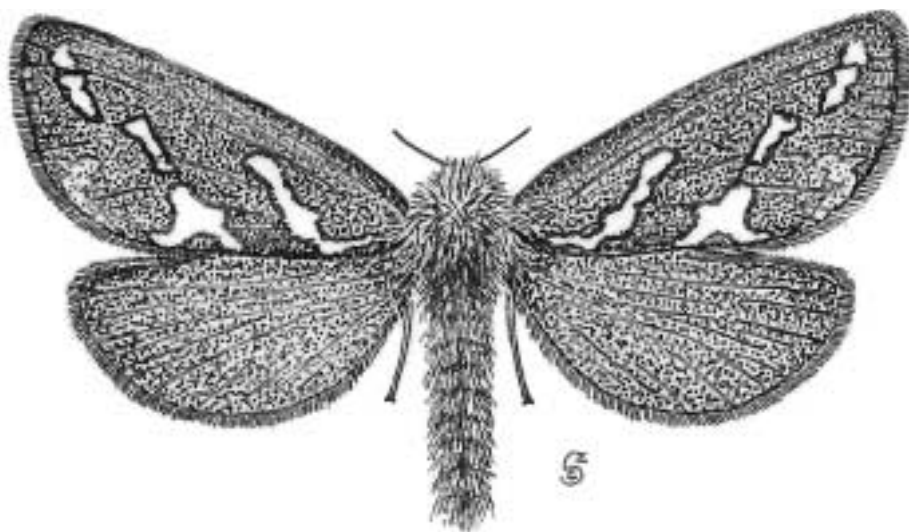

Szárnyfesztávolság: 36–64 mm

3. ábra. Nagy gyökérrágó lepke (*Hepialus humuli*)

Nagytermetű molylepke, a nőstények jóval nagyobbak a hímeknél. Színezetük is eltér egymástól. A hímek szárnyai (az elülső és a hátulsó egyaránt) ezüstösfehér, rajzolatmentes. A nőstények elülső szárnyai agyagsárgák, mintázatuk világospiros (3. ábra).

Észak- és közép-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, hazánkban kevés helyről került elő. Kétéves fejlődésű, a hernyó telet át a tápnövény gyökerében vagy gyöktörzsében (rizómában). A hernyó a komló, valamint más növények (sárgarépa, lósóska, fejes saláta, burgonya) gyökerében él, főként a jó vízellátású helyeken található. A régebbi magyar irodalom kártevőnek tartotta, az utóbbi évtizedekben azonban gyakorlati jelentősége nincs.

Aranyló gyökérrágó lepke*Phymatopus hecta* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 32–38 mm

4. ábra. Aranyló gyökérrágó lepke (*Phymatopus hecta*)

A hím elülső szárnya élénk vörössárga, rajzolata csillogó világossárga, a nőstényé világos vörösszürke, rajzolata nem csillogó. A hím hátulsó szárnya barnásszürke, a nőstényé világos szürkésbarna (4. ábra).

Eurázsiai hegyvidéki faj, Magyarországon a Középhegység magasabb pontjain előfordul, de ritkán. A lepke a nyár elején, május–júniusban rajzik. Valószínűleg kétéves fejlődésű, és a hernyó a növények gyökerében él.

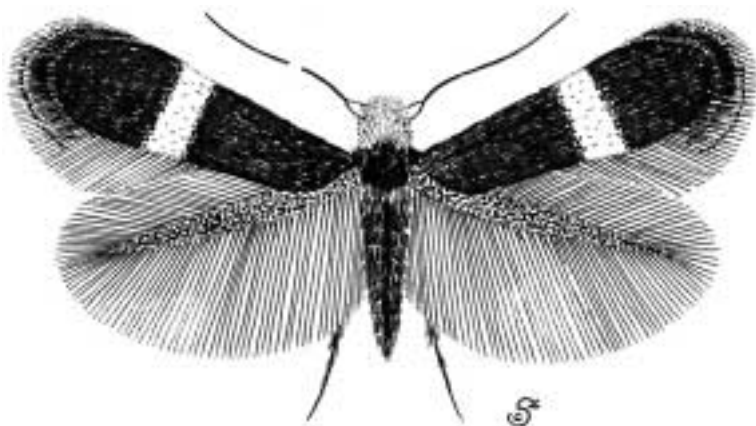
Bükkös erdőkre jellemző faj, a lepke szívesen ül fatörzsekre, a bükk törzsén könnyű észrevenni.

TÖRPEMOLYOK – NEPTICULIDAE

A család fajai az egész Földön elterjedtek, Magyarországon 115 fajuk ismert. Az egyes fajok imágói annyira hasonlítanak egymáshoz, hogy meghatározni őket biztosan csak a hernyók által készített aknák alapján lehet. A hernyók monofágok, aknákat készítenek, a legtöbb faj hernyója azonban az aknán kívül, a növényen bábozódik. A lepkék nappal a fák törzsén, a levélfonákon vagy egyéb növényrészek között rejtőzködnek. Csak alkonyatkor, illetve a kora esti órákban kezdenek röpködni, ekkor a fák körül feltűnőek lehetnek. Mesterséges fényforrásokra nem repülnek.

Almalevél-törpemoly

Stigmella malella (Stainton, 1854)

Szárnyfesztávolság: 4–5 mm

5. ábra. Almalevél-törpemoly (*Stigmella malella*)

Elülső szárnya barna, ibolyás bevonattal, széles keresztcsávja fehéres. Szárnyrojtja fehéres szürke (5. ábra).

Egész Európában megtalálható faj, hazánkban általánosan elterjedt. Egyike az alma- és körtefán élő aknázómolyoknak, a fajt az aknáról sokkal könnyebb felismerni, mint a lepkéről.

Változó nemzedékszámú, hazánkban évente 3–4 nemzedékben fejlődik. A nemzedékszám a klímakörülményektől függ, hideg tavasz és hűvös nyár esetén három nemzedéke van, meleg nyár és hosszú ősz esetén kifejlődik a negyedik nemzedék is. Báb állapotban telet a talaj felső rétegében. Az első lepkeraadás zömmel áprilisban van, de sokáig elhúzódik. A lepkéknek érési táplálkozásra nincs szükségük, a nőténynek egyesével rakják petéiket a levelek fonákára. A kis lárvák berágnak a levelekbe, és ott készítik el kígyó alakú aknajukat. A hernyók kifejlődésük után leereszkednek a talajra, és ott bábozódnak. A későbbi nemzedékek hernyói hasonlóképpen aknáznak, az egyes nemzedékek lepkéinek rajzása összefolyik.

Tápnövénye mindenekelőtt az alma és a körte, de a birsen is gyakran található. Régebben ritka fajnak tartották, de az utóbbi évtizedekben Európa almatermesztő vidékein – így nálunk is – jelentős kártevővé vált.

Franciaországban, az 50-es években észlelték felszaporodását, majd visszaszorulását. Olaszország egyes részein az almásokban szintén ettől az időtől okoz gondokat. Bulgáriában a 70-es évektől a négy legfontosabb aknázómoly faj közé tartozik. Európa más részein is ekkor kezdett felszaporodni, hazánkban a kötött talajú gyümölcsösök kártevője.

Bükkfakéreg-törpemoly*Ectoedemia liebwerdella* (Zimmermann, 1940)

Szárnyfesztávolság: 8 mm

6. ábra. Bükkfakéreg-törpemoly (*Ectoedemia liebwerdella*)

Európai faj, hazánk bükköseiben fordul elő. Kétéves fejlődésű, a hernyók két éven át aknáz-
nak a bükkfa kérgében. Ahol tömegesen fordul elő, ott a fatörzseken az aknák tömege sötétszür-
ke lehet. A fiatal hernyók lábatlanok, csak az utolsó vedléskor jelennek meg a csökevényes lábak.
A kifejlett hernyók az aknában bábozódnak.

A lepkék (6. ábra) nyáron, július–augusztusban rajzanak. Szárnyuk alapszíne okkerbarna,
benne sűrűn ibolyásfekete pikkelyek állnak.

APRÓMOLYOK – OPOSTEGIDAE

Közepes termetű molylepkék, az egész Földön elterjedtek, legtöbb fajuk Ausztráliából ismert, hazánkban 4 fajt mutattak ki. A fajok nagyobbik részének hernyója még nem ismert, az ismert hernyók levelekben aknáznak.

Tarka aprómoly

Pseudopostega crepusculella (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 9–11 mm

7. ábra. Tarka aprómoly (*Pseudopostega crepusculella*)

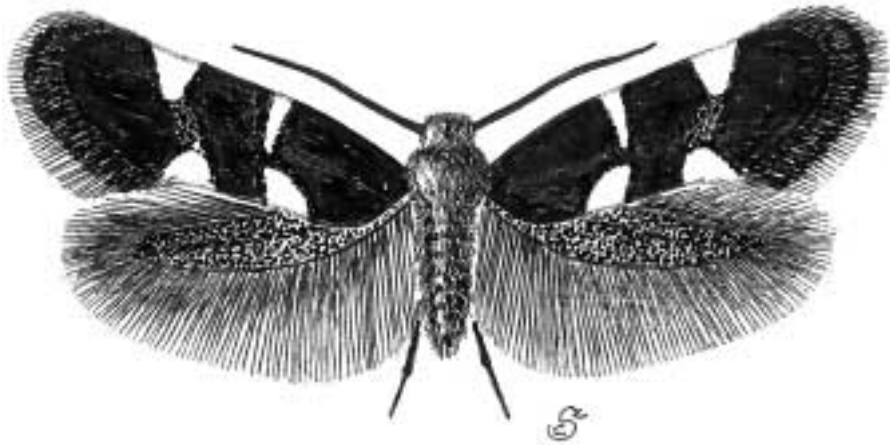
Közép-európai és kis-ázsiai faj, Magyarországon több helyen előfordul. A lepkék (7. ábra) nyáron, hosszú időn át (július–szeptember) rajzanak. Napközben aktívan röpködnek, vízpartokon füzek körül időnként tömegesen rajzanak. A lepkék alapszíne piszkos-sárga, rajta jellegzetes sötétebb mintázat látható. Életmódja és tápnövénye ismeretlen.

FÉNYESSZÁRNYÚ MOLYLEPKÉK – HELIOZELIDAE

Apró termetű molylepkék, a család az egész Földön elterjedt, de csak kevés faja ismert, hazánkban 4 fajtát mutatták ki. Hernyóik levelekben, levélgyekekben vagy gallyak kérgében aknáznak.

Somaknázó fényesmoly

Antispila treitschkeella (Fischer von Röslerstamm, 1843)

Szárnyfesztávolság: 8–9 mm

8. ábra. Somaknázó fényesmoly (*Antispila treitschkeella*)

Közép- és dél-európai faj, hazánkban mindenhol előfordul. Kétnemzedékű faj, a hernyók a húsos som (*Cornus mas*) leveleiben évente kétszer: június–júliusban és szeptember–októberben aknáznak. Az akna ovális alakú, benne kisebb folt van, ami a hernyó kifejlődése után kifordul, és a hernyó kihullik belőle.

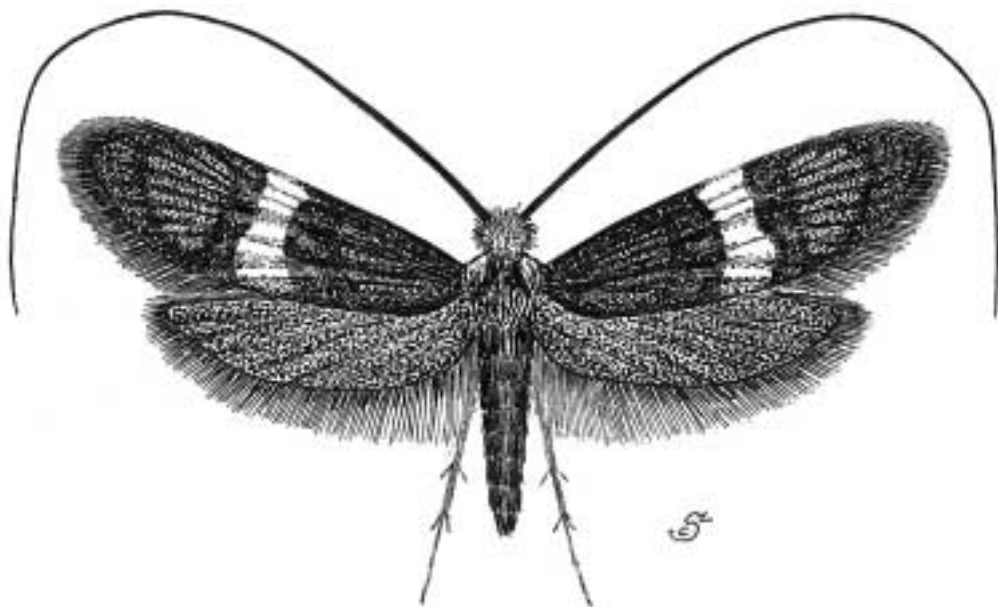
A lepkék (8. ábra) májusban és augusztusban rajzanak. Fényes nappal repülnek. Csillogó fehér alapszínük és fehéres mintázatuk feltűnővé és jellegzetessé teszi őket.

HOSSZÚCSÁPÚ TÖRÖSMOLYOK – ADELIDAE

Viszonylag nagy termetű molylepkék, az egész Földön élnek, hazánkban 30 fajuk él. Hernyóik fiatal korukban aknáznak, később száraz növényi részekből zsákokat készítenek, és abból táplálkoznak.

Díszes törösmoly

Adela croesella (Scopoli, 1763) (= *podaella* Linnaeus, 1767)

Szárnyfesztávolság: 11–13 mm

9. ábra. Díszes törösmoly (*Adela croesella*)

A lepkék csillogó barnás-ibolyásszínűek, elülső szárnyukon aranyszínű keresztcsík látható. Hosszú csápjuk jellegzetes (9. ábra).

Eurázsiai faj, hazánkban általánosan elterjedt. Évente egy nemzedékben, május–júniusban rajzik. A hernyók tápnövénye a fagyal (*Ligustrum vulgare*). A lepkék táplálkoznak, a cerszömörce (*Cotinus*), a fagyal (*Ligustrum*) és az orgona (*Syringa*) virágján időnként nagy tömegben láthatók. A hímek a fagyal virágrügyén várják a virágok kinyílását és a nőstények megjelenését.

SÁRGÁS VIRÁGMOLYOK – PRODOXIDAE

Közepes vagy nagyobb termetű molylepkék, palearktikus elterjedésű család, hazánkban 6 fajtát mutatták ki. Hernyóik rövid, széles, lapos, nyitott zsákokban élnek.

Málnarágó virágmoly

Lampronia corticella (Linnaeus, 1758) (= *rubiella* Bjerkander, 1781)

Szárnyfesztávolság: 11–14 mm

10. ábra. Málnarágó virágmoly (*Lampronia corticella*)

Barnásfekete lepke, sárgásfehér foltokkal (10. ábra).

Észak- és Kelet-Európában elterjedt, esetenként károsító, hegyvidéki faj. Kártevőként jelentkezik Svédországban, Észak-Németországban, Lengyelországban, az egykori Szovjetunió egyes területein és Angliában. A mediterrán területeken ritkán jelenik meg. Hazai málnásainkban gyakran károsít.

Évente egy nemzedékben fejlődik, a lepkerajzás a málna fővirágzásával esik egybe. A nőtény a málna virágjára rakja le tojásait. A fiatal hernyók kezdetben a virágban, a húsos vacokkal, majd a fejlődő gyümölcscsel táplálkoznak. Gyümölcscsérés előtt a földre hullanak, és sűrű szövésű tokban áttelelnek. Kora tavasszal a fakadó rügyek belsejét rágják ki, behatolnak a vessző belsejébe és 10–13 cm hosszú, lefelé hatoló járatot rágnak. A megtámadott vesszők csúcsrésze elpusztul. Április második felében bebábozódnak, majd kikelnek a lepkék.

Ribiszkemoly*Lampronia capitella* (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 16–18 mm

11. ábra. Ribiszkemoly (*Lampronia capitella*)

Sötétszürke lepke, foltjai fehéressárgák (*11. ábra*).

Közép- és kelet-európai faj, hazánkban is elterjedt. Ausztriában és Magyarországon alkalmi kártevő.

Évente egy nemzedékben fejlődik, fiatal hernyói teletnek át a ribiszkebokor végén szőtt kis fehér szövedékben. A fiatal hernyók már februárban berágnak a rügyekbe, így ezek nem fakadnak. Az elpusztult rügyekből szövedékes fekete ürülékhalom türemkedik ki. Később a megtámadott hajtások csúcsa hervadni kezd, a rajtuk lévő termés elpusztul. A tojásból kikelő kis hernyók behatolnak a bogyóba és a még puha magot fogyasztják el.

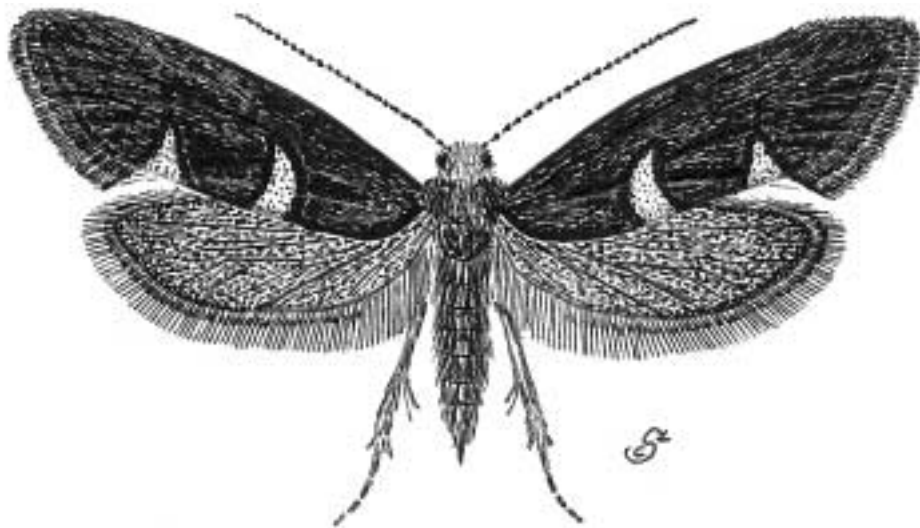
Tápnövényei a különféle ribiszkefajok, ritkán a köszméte. Jelentős kártétele csak 1939-ből ismert.

ÉRCFÉNYŰ VIRÁGMOLYOK – INCURVARIIDAE

Apró termetű molylepkék, fajaik palearktikus elterjedésűek, hazánkban 6 fajukat mutatták ki. A hernyók a tápnövényeiken rövid, széles, lapos, nyitott zsákokban élnek.

Tölgyaknázó virágmoly

Incurvaria masculella (Denis et Schiffermüller, 1775) (= *musculella* Fabricius, 1787)

Szárnyfesztávolság: 14–16 mm

12. ábra. Tölgyaknázó virágmoly (*Incurvaria masculella*)

Kávébarna színű lepke, világos színű foltokkal (12. ábra).

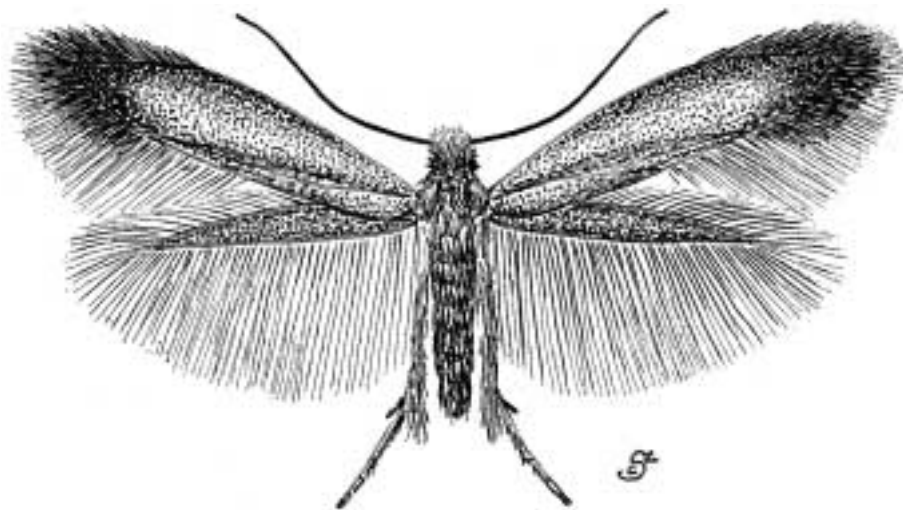
Közép- és dél-európai, valamint kis-ázsiai faj, Magyarországon általánosan elterjedt. Egy nemzedéke van, a lepkék május–júniusban rajzanak. Nappal röpködnek, ágrügyeken és leveleken pihennek, ott megtalálhatók. Tápnövényei tölgy- (*Quercus*-) fajok.

FOLTAKNÁS SÖRTÉSMOLYOK – TISCHERIIDAE

Apró termetű molylepkék, palearktikus elterjedésű fajok, melyek egy nemzetségbe tartoznak. Magyarországon 8 fajuk él. Hernyóik lombos fák leveleiben készítik nagy foltaknáikat, az aknában bábozódnak.

Szederaknázó sörtésmoly

Emmetia marginella (Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 8–10 mm

13. ábra. Szederaknázó sörtésmoly (*Emmetia marginella*)

A lepke alapszíne agyagsárga, színezése barna (13. ábra).

Európai és észak-afrikai faj, hazánkban általánosan elterjedt. Egynemzedékű faj, a lepkék május–júniusban repülnek. Főként nappal aktívak, de éjszaka mesterséges fényre is repülnek. Tápnövényei Rubus-fajok. A hernyó ősszel készíti nagy, fehéres vagy barnás, szegélyein gyakran vöröses foltaknáit.

RUHAMOLYOK – TINEIDAE

A hatalmas család az egész Földön elterjedt, hazánkban 56 fajt mutattak ki. A hernyók növényi eredetű anyagokban, száraz, korhadt fában, szárított készletekben, állati eredetű anyagokban, szőrben, gyapjúban, egyesek zuzmóban élnek. Több faj fontos háztartási, illetve raktári kártevő. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

Takácmoly

Trichophaga tapetzella (Linnaeus, 1758)

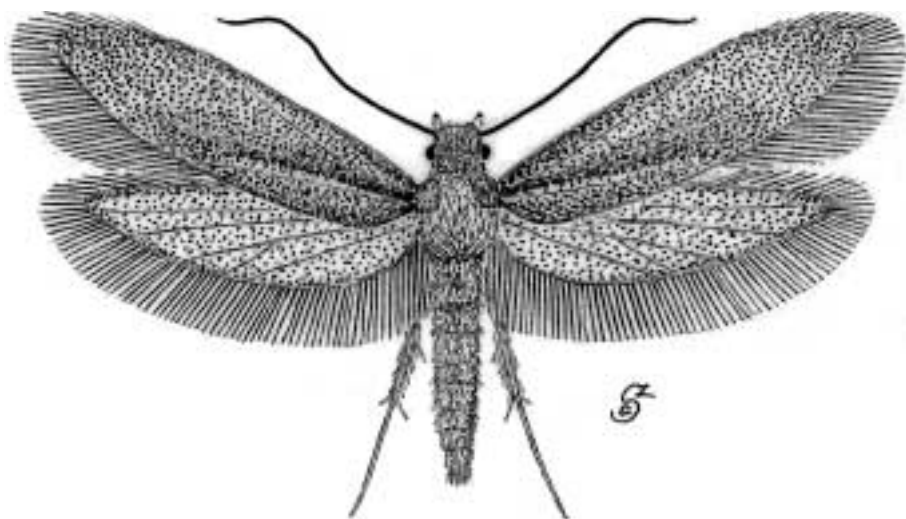

Szárnyfesztávolság: 14–18 mm

14. ábra. Takácmoly (*Trichophaga tapetzella*)

Eredetileg palearktikus elterjedésű faj, ma már az egész világon elterjedt, Magyarországon is mindenhol megtalálható.

A lepke (14. ábra) a nyár folyamán, májustól augusztusig rajzik, éjszaka aktív, a mesterséges fény vonzza. Nemzedékszama változó. Raktári és háztartási kártevő, de szabadföldi körülmények között is megél. Lebontó faj, szabadföldön a detritusban, mindenféle növényi és állati eredetű anyagban él. Háztartásokban szőrmék és textilanyagok megrágásával kárt okoz, ezekben a hernyóselyemszerű anyaggal kibélelt járatokban található.

Ruhamoly*Tineola bisselliella* (Hummel, 1823)

Szárnyfesztávolság: 12–16 mm

15. ábra. Ruhamoly (*Tineola bisselliella*)

A lepkék jellegzetes színezetükről könnyen felismerhetők: elülső szárnyuk világos csillogó vagy áttetsző szalmasárga, rajzolatmentes (15. ábra).

Az egész világon elterjedt (geopolita) kártevő faj, egész Európában, így Magyarországon is mindenhol megtalálható.

A lepkék repülési ideje a szabadban áprilistól szeptemberig tart, két nemzedéke fejlődik, kifejlett hernyói telelnek át. Mivel fejlődése nem függ a nappalhossztól, fűtött lakásokban akár négy nemzedéke is kifejlődhet.

A hernyó állati eredetű, keratint tartalmazó anyagokon él és károsít. Fő táplálékául a gyapjúból készült ruhanemű szolgál. Megeszi az ágytollat, a szőrrel töltött tömött matracokat, a filcet stb. Lakásokban a padlózat repedéseibe hullott hajsálakon és törmeléken is megél. A hernyó – lepkehernyóktól eltérően – lábatlan, a táplálékául szolgáló anyagból készített fonadékcsőben él.

Kárképe feltűnő: a táplálékul szolgáló anyagon szabálytalanul elhelyezkedő lyukrágásai, a tápanyagnál világosabb ürülékcsomói és a megrágott anyagból összeszőtt fonadékcsövek jól felismerhetővé teszik jelenlétét.

Raktári gabonamoly*Nemapogon granellus* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 10–14 mm

16. ábra. Raktári gabonamoly (*Nemapogon granellus*)

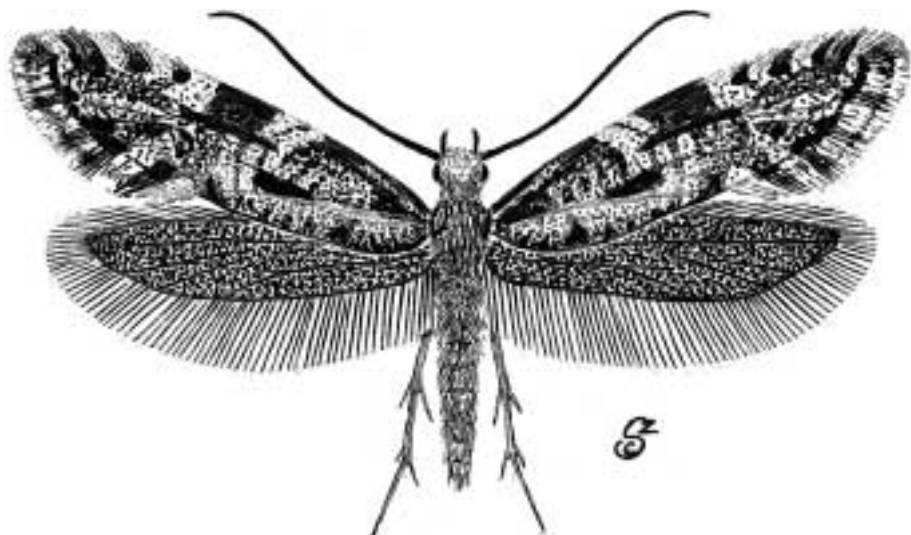
Szürkésbarna molylepke, sötétebb foltokkal. Mintázata elmosódott (16. ábra).

Európában és Észak-Amerikában elterjedt faj, hazánkban mindenütt gyakori és károsít.

Változó nemzedékszámú faj, hazánkban évente két nemzedékben fejlődik, a második nemzedék hernyói teletnek át. A lepkék április és szeptember között rajzanak, fénykerülők, a mesterséges fényforrásokat is kerülik.

A legveszedelmesebb raktári kártevő molylepkék egyike, mindenhol megtalálható, ahol számára a körülmények megfelelőek. A gabonafélék minden fajtát és fajtáját károsítja, a szemes gabonát éppen úgy, mint a lisztet. Megtalálható száraztésztaiban, szárított növényeken, gyógynövényeken, olajmagvakon is. A szárított gombának is legjelentősebb kártevője. A hernyók szövedékben élnek, a károsított gabonát kívülről rágják. Az erősebben károsított gabona megdohosodik.

Kártétele elsősorban páratelt raktárhelyiségekben lehet súlyos. A kártétel a raktározott áru szárazon tartásával, a raktárak szellőztetésével jórészt elkerülhető. Minden raktári kártevőre, így erre a fajra nézve is preventív védekezés a raktárak állandó ellenőrzése, a gyors anyagmozgatás.

Raktári gombamoly*Nemapogon cloacellus* (Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 14–18 mm

17. ábra. Raktári gombamoly (*Nemapogon cloacellus*)

A lepke nagyon hasonlít a raktári gabonamolyhoz, mind színezetében, mind mintázatában. A mintázat sárga és barna elemekből áll, nem kontrasztos (*17. ábra*).

Egész Európában elterjedt faj, Magyarországon mindenhol közönséges. A lepke félnyíkos erdőkben nappal repül, levelekre lepihen. A hernyó száraz növényi anyagokon, korhadó fában, gombában, parafában, háztartásokban élelmiszerekben él.

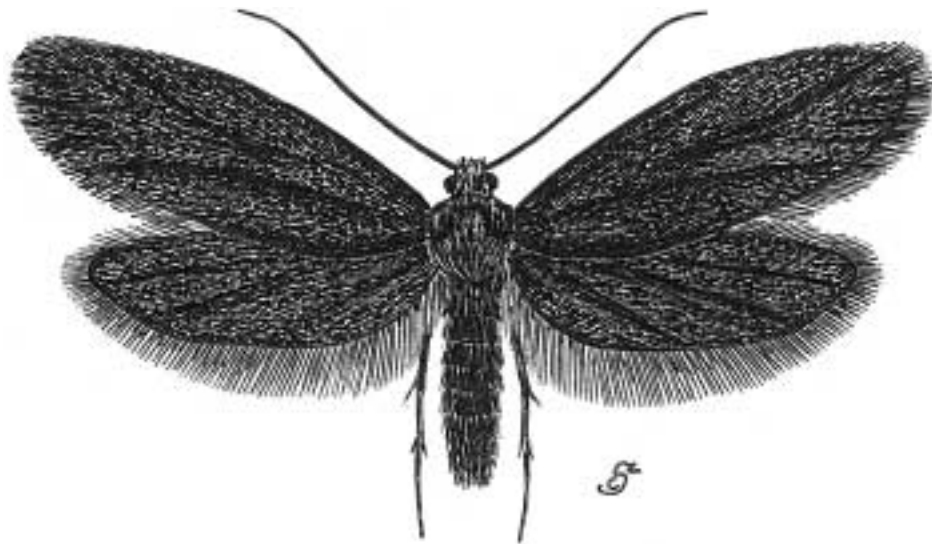
Kártételéről nem tudunk, ennek azonban valószínűleg az az oka, hogy ez a faj a *Nemapogon granellus*tól biztosan csak ivarszervi preparátum készítésével különíthető el.

ZSÁKOSMOLYOK – LYPUSIDAE

A családba egyetlen európai nemzetség tartozik, melynek egyetlen faja hazánkban is honos, de kevés lelőhelyi adata van. Hernyója zuzmóféléken él.

Mórlepke

Lypusa maurella (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 13–16 mm

18. ábra. Mórlepke (*Lypusa maurella*)

Fekete színű lepke, csaknem egyszínű, minta nélküli (18. ábra).

A családba tartozó egyetlen európai faj hazánkban is megtalálható, de kevés helyről ismert. Egy nemzedéke van, a lepkék május–júniusban rajzanak, éjszaka és nappal egyaránt aktívak, a mesterséges fény vonzza őket. Tápnövényei a zuzmófélék, a hernyó egyetlen levélből szőtt zsákban él.

CSŐZSÁKOS MOLYOK – PSYCHIDAE

Apró termetű molylepkék, nagy fajsámú család, Magyarországon 41 fajuk él. A nőstények szárnya rendszeren fejlett, egyes fajoké azonban szárnyatlan. Ez utóbbiaknak szemei, csápjai, szájszervei és lábai is csökevényesek, ezek nem egyebek, mint nagy „petezsákok”. A hernyók zuzmókon, fűféléken élnek, a magasabb rendű fajok polifágok, egyes fajoké rovarhullákkal (is) táplálkozik, de ragadozó fajok is vannak. A hernyók zsákot készítenek, és abból táplálkoznak, a zsák jó faji határozóbélyeg.

Útszéli zsákhordólepke

Megalophanes viciella (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 22–24 mm

19. ábra. Útszéli zsákhordólepke (*Megalophanes viciella*)

A hím szárnyai áttetszőek, rajtuk hajszálvékony sárgás-barnás szőrszálak fedik (19. ábra).

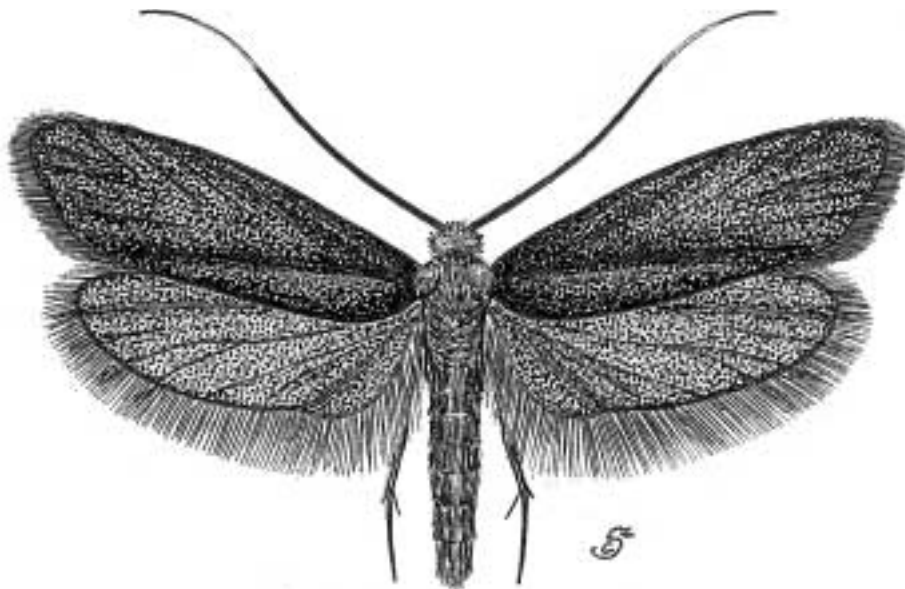
Közép-európai és pontusi faj, Magyarországon általánosan elterjedt. Két éven át fejlődik, a lepkék (a hímek) június–júliusban repülnek és keresik a nőstényeket, amelyek szárnyatlanok és a zsákot nem hagyják el. A hernyó zsákja hosszú, keresztirányban összeillesztett fűszál- és növényi szárdarabokból áll.

BRONZMOLYOK – ROESLERSTAMMIDAE

Kevés fajt tartalmazó család, Magyarországon két fajuk él. A hernyók fiatal korukban lombos fák levelein aknáznak, később szövedékben kívülről bábozódnak.

Zöldes bronzmoly

Roeslerstammia erxlebelli (Fabricius, 1787)

Szárnyfesztávolság: 14–15 mm

20. ábra. Zöldes bronzmoly (*Roeslerstammia erxlebelli*)

Ibolyás-bronzos színű, fényes szárnyú lepke (20. ábra).

Közép-európai faj, hazánk kevés pontjáról ismeretes. Egy nemzedéke van, a lepkék május–júniusban rajzanak. Vegyes erdőkben nappal rajzanak, de éjszaka mesterséges fényforrásokra is repülnek. Tápnövénye a hárs (*Tilia*), a hernyók ősszel a hárs levelein élnek.

LEGYEZŐSMOLYOK – DOUGLASIIDAE

Igen apró molyok, a lepkék nappal virágokon vagy napfénynek kitett leveleken ülnek, és szárnyaikkal sajátos legyezőszerű mozgást végeznek. A családba csak néhány palearktikus faj tartozik, hazánkban 4 fajuk ismert.

Szamóca-legyezősmoly

Tinagma perdicellum Zeller, 1839

Szárnyfesztávolság: 8–12 mm

21. ábra. Szamóca-legyezősmoly (*Tinagma perdicellum*)

Szürke lepke, a szín különféle árnyalataival (21. ábra).

Közép- és dél-európai faj, Magyarország kevés pontjáról ismerjük. Egy nemzedéke van, a lepkék május–júniusban rajzanak. A lepke nappal aktív, a *Linum austriacum* virágain táplálkozik, a virágokon ül, szárnyait lebegteti, „legyez” (innen magyar neve: „legyezősmoly”). Tápnövénye a szamóca (*Fragaria*), a pimpó (*Potentilla*) és a *Rubus*-fajok, melyek levelében a hernyók az őszi hónapokban aknáznak.

SZEMTAKARÓS BORDÁSMOLYOK – BUCCULATRICIDAE

A nemzetségek nagy része az északi féltekén terjedt el, de Ausztráliában is sok fajuk él. Hazánkban 19 fajukat mutatták ki. Apró természetű lepkéik nagyon hasonlítanak a Nepticulidae család lepkéihez. Hernyóik kezdetben aknáznak, később a levél felületén táplálkoznak.

Hársaknázó bordásmoly

Bucculatrix thoracella (Thunberg, 1794)

Szárnyfesztávolság: 7–9 mm

22. ábra. Hársaknázó bordásmoly (*Bucculatrix thoracella*)

A lepke szárnyának alapszíne sárga, rajzolata barnásszürke (22. ábra).

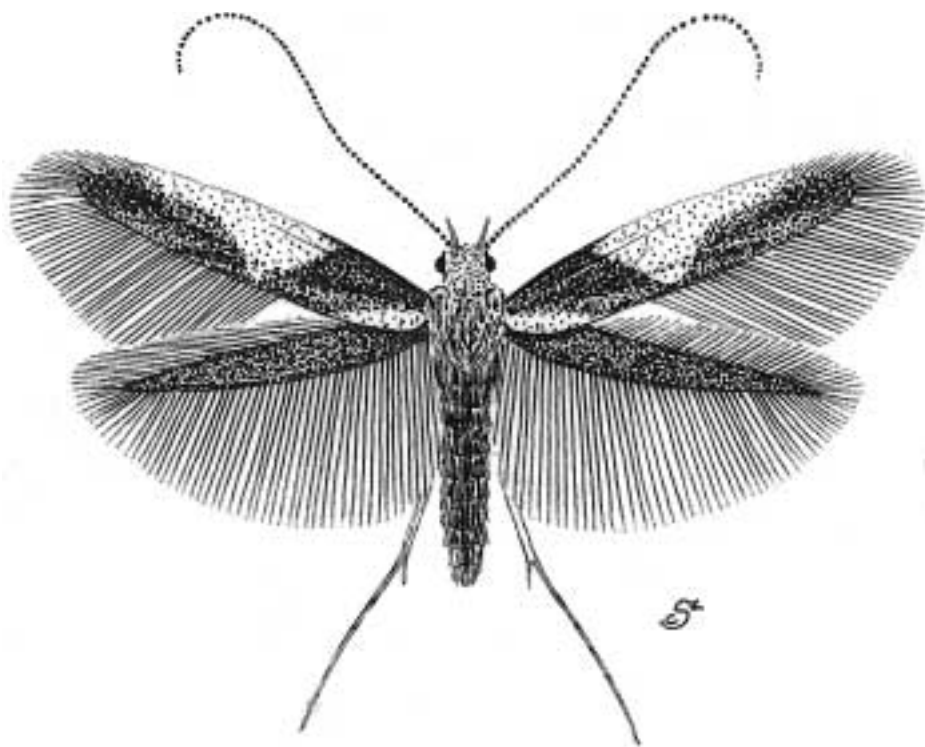
Európai faj, hazánk sok helyén megtalálták, gyakorinak mondható. Két nemzedéke van, a lepkék májusban és július–augusztusban rajzanak. A hernyók fő tápnövénye a hárs (*Tilia*), de megtalálható juharban (*Acer*), gyertyánban (*Carpinus*) és bükkben (*Fagus*) is. A hernyók a nyár folyamán kétszer aknáznak tápnövényeik levelében.

KESKENYSZÁRNYÚ MOLYOK – GRACILLARIIDAE

A nagy fajszerű család az egész Földön elterjedt, hazánkban 110 fajt mutattak ki. Közepes termetű molylepkék, számos fajuk imágóként telel át. Egyes nemzetségek fajainak hernyói különbözőképpen aknáznak, más fajuk a levéllemez széléből csigaházszerű kúpot csavarnak, és ebből táplálkoznak.

Tölgygöngyölő keskenymoly

Caloptilia alchimiella (Scopoli, 1763)

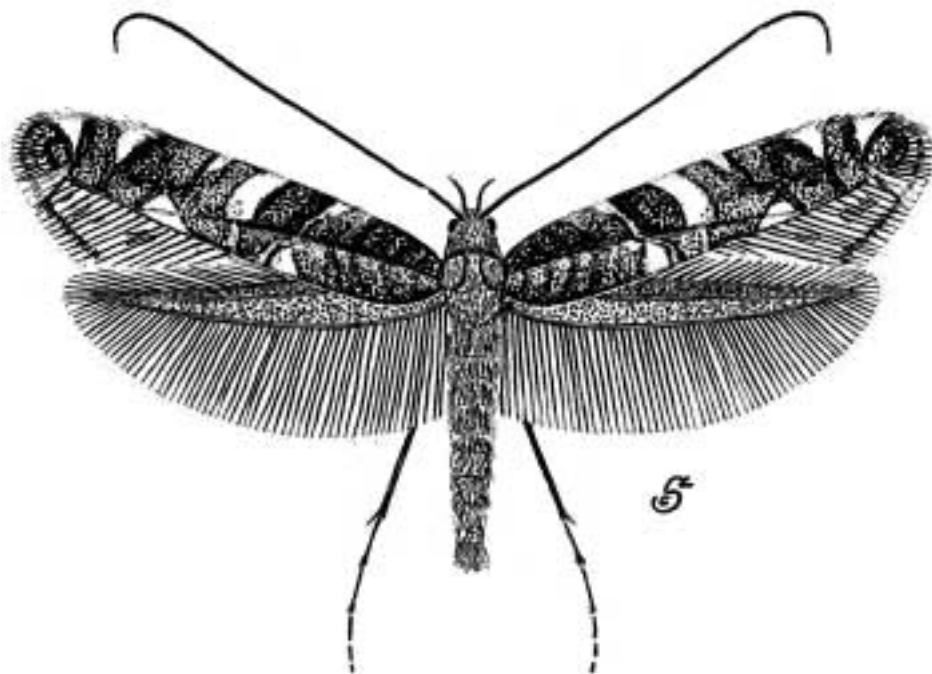

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

23. ábra. Tölgygöngyölő keskenymoly (*Caloptilia alchimiella*)

Ibolyásvörös színű lepke, háromszög alakú sárga szegélyfolttal (23. ábra).

Holarktikus faj, hazánkban általánosan előfordul. Két nemzedéke van, a lepkék júniusban, ezután augusztustól őszig rajzanak, majd áttelelnek és márciusig repülnek. A hernyók fő tápnövénye a bükk (*Fagus*), esetenként a tölgy (*Quercus*). Évente kétszer, júliusban és szeptembertől aknáznak.

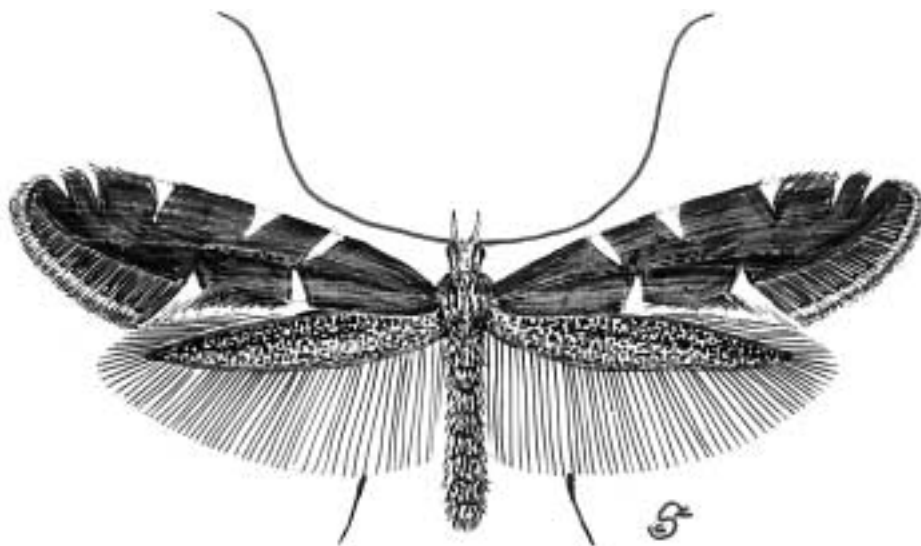
Orgona-keskenymoly*Gracillaria syringella* (Fabricius, 1794) (= *anastomosis* Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

24. ábra. Orgona-keskenymoly (*Gracillaria syringella*)

Tarka szárnyú lepke, szárnya barna-fekete-sárga színelemekkel tarkázott (24. ábra).

Európai és kis-ázsiai faj, Kanadában is előfordul, ahova valószínűleg behurcolták. Két nemi példány van, a lepkék tavasszal (március–április) és nyáron (július–augusztus) rajzanak. Főként orgonabokrok körül elsősorban nappal röpködnek, de éjszaka is aktívak, mesterséges fényre is repülnek. A hernyók május–júniusban és augusztus–szeptemberben találhatók, fiatalon foltaknát képeznek, később összesodort levelek között élnek. Elsősorban orgonáról (*Syringa*) ismert, de egyéb növényeken is megél: *Evonymus*, *Forsythia*, *Fraxinus*, *Jasminum*, *Ligustrum*, *Symphoricarpus*, *Viburnum*.

Almalevél-hólyagomoly*Callisto denticulella* (Thunberg, 1794)

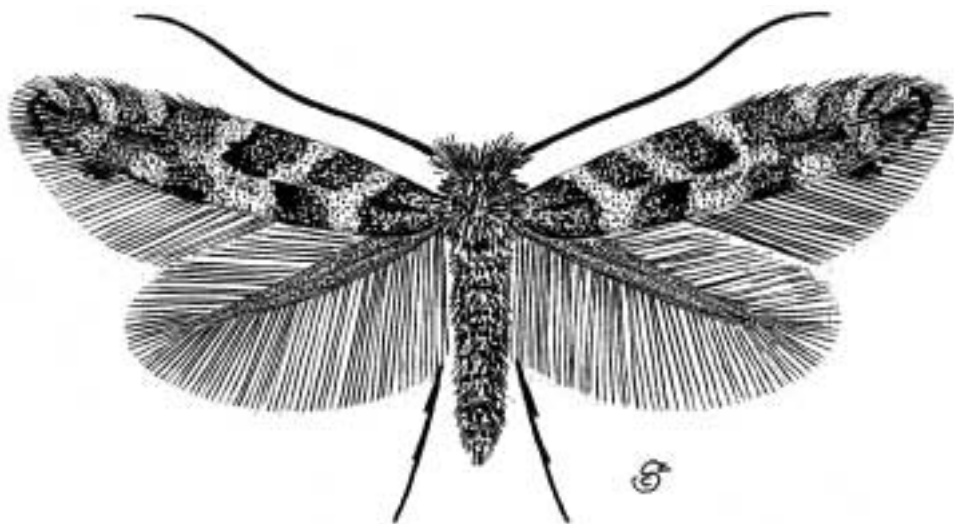
Szárnyfesztávolság: 10–13 mm

25. ábra. Almalevél-hólyagomoly (*Callisto denticulella*)

Fekete színű lepke, fehér ékfoltokkal (25. ábra).

Európában és Kis-Ázsiában elterjedt faj, hazánkban is általánosan előfordul. Évente két nemzedékben él, a bábok telelnek át a talajon vagy a tápnövény gallyain. A fiatal hernyó nagyon vékony, kanyargós elágazó aknát rág egy levélérszögletben, később a levél szélét visszahajtja és odaszövi a levéllemezhez. Ebben hámozgatja a levél fonákját úgy, hogy a vékony erek és a felső epidermisz megmarad. Ez a „kárkép” az állat jelenlétét könnyen észrevehetővé teszi.

Tápnövényeként főként az alma ismert, de másodlagosan előfordul körtén és borostyánszőlőn (*Ampelopsis*) is. Kártétele az eddigiekben jelentéktelen volt. Egyedsűrűsége térben erősen változó, „foltszerűen” elterjedt – még egy gyümölcsösön belül is.

Feketenyár-sátorosmoly*Phyllonorycter populifoliella* (Treitschke, 1833)

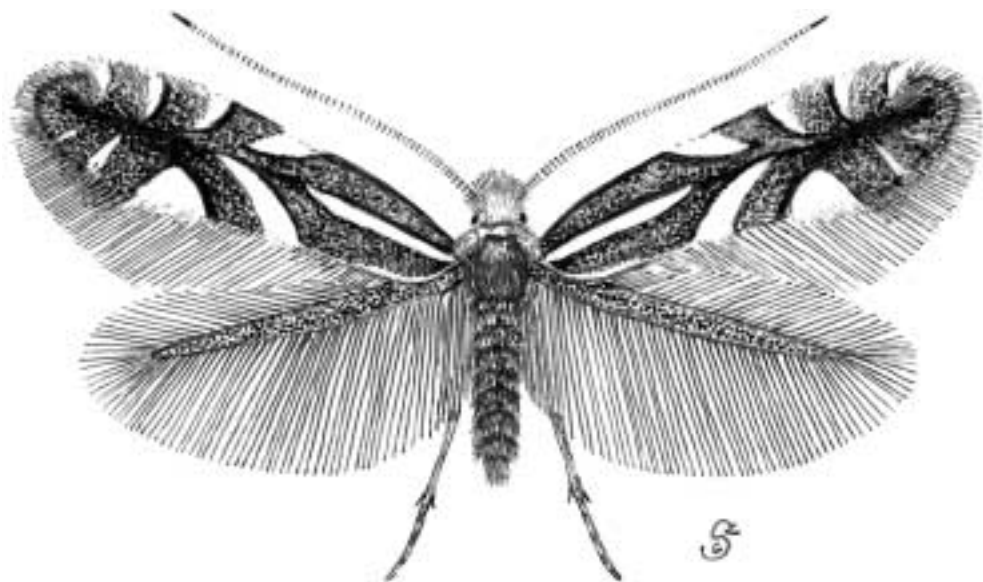
Szárnyfesztávolság: 8–9 mm

26. ábra. Feketenyár-sátorosmoly (*Phyllonorycter populifoliella*)

Szürke alapszínű lepke, sötétszürke foltokkal (26. ábra).

Európai faj, hazánkban mindenhol közönséges. Két nemzedéke van, a lepkék nyáron és őszel rajzanak, a második nemzedék lepkéi telelnek át. Fakéregben, faházak repedéseiben helyenként tömegesen telelnek, ahonnan tavasszal nagyon korán jönnek elő.

Tápnövénye a kanadai, a fekete és a jegenyenyár. A hernyó a levelekben alsó aknát készít. Ültetett nyárasokban helyenként és időnként óriási tömegben jelenik meg.

Almalevél-aknázómoly (almalevél-aknázó sátorosmoly)*Phyllonorycter blancardella* (Fabricius, 1794)

Szárnyfeszítávolság: 8–10 mm

27. ábra. Almalevél-aknázómoly (*Phyllonorycter blancardella*)

Aranybarna színű lepke, világos, ékalakú foltokkal (27. ábra).

Palearktikus elterjedésű faj, Európában, Ázsiában és Japánban elterjedt, ahová valószínűleg behurcolták. A hatvanas évekig lepkészeti ritkaság volt, akkor kezdett Európa számos országában kártevőként jelentkezni. (Olaszország egyes részein azonban már az ötvenes években kártevő volt.) Magyarországon, 1971 őszén jelent meg tömegesen Szabolcs-Szatmár megye almagyümölcsöseiben, majd 1972-ben már az ország sok területén elszaporodott.

Változó nemzedékszámú faj, nemzedékszama a körülményektől függően 2–5 lehet. Nyugat-Európában, Lengyelországban általában két nemzedéke fejlődik, de kialakulhat harmadik nemzedék is. Dél-Európában 3–4 nemzedéke van, Olaszországban általában öt nemzedékű. Magyarországon 3, esetlen 4 nemzedéke van, a lepkék áprilistól szeptemberig szinte folyamatosan rajznak, a bábok telelnek át. Aknák, illetve hernyók az egész tenyészidőszak folyamán, áprilistól szeptemberig találhatók.

A hernyó fő gazdanövénye az alma, de előfordul körtén, meggyen, szilván, naspolyán, berkenyén, galagonyán és fanyarkán (*Amelanchier*) is. A hernyók sátoraknát készítenek, amely először a levél fonákán látható. Később a levél fonáka ráncolt lesz, majd a levél a színe felé kiöblösödik és mozaikszerűen mintázott lesz. A hernyó az aknában bábozódik.

Hazánkban az almások egyik legjelentősebb kártevő molylepkéje, időnként és helyenként tömegesen elszaporodik, és a levelek 100 százalékára károsodik.

Hárslevél-sátorosmoly*Phyllonorycter issikii* Kumata, 1963

Szárnyfesztávolság: 6–8 mm

28. ábra. Hárslevél-sátorosmoly (*Phyllonorycter issikii*)

Szárnyainak alapszíne kávébarna, mintázata világosabb (28. ábra).

Eredeti hazája valószínűleg Japán, ahonnan tudományra új fajként írták le 1963-ban. Közép-Európába kelet felől érkezett, Szlovákiából, Csehországból és Lengyelországból 1996–1999 között jelezték. Hazánkban, 2002-ben jelent meg, 2003-ban készült térképe főként észak-magyarországi és néhány dél-dunántúli lelőhelyét mutatta. Egy évvel később már szinte az egész Dunántúl megtelt lelőhelyi adataival.

A hernyó tápnövényei a hárs (*Tilia*) fajok, a *T. cordata*, *T. platyphyllos* és a *T. argentea*, mindegyiknél a *T. cordata*. Ezeken kívül észlelték az ültetett *T. mongolicán* (Sárvár, Bot. Kert). A hernyó ovális foltaknáját szinte mindig két oldalér között, ritkán a levélcsőcsban, a levél fonákán készíti. Az akna piszkosfehér színű, a hernyó abban bábozódik.

Az aknák július és szeptember között találhatók, vagyis vagy egy elnyújtott, vagy két nemzedéke van.

Akáclevél-aknázómoly (akáclevél-sátorosmoly)
Phyllonorycter robiniella (Clemens, 1859)

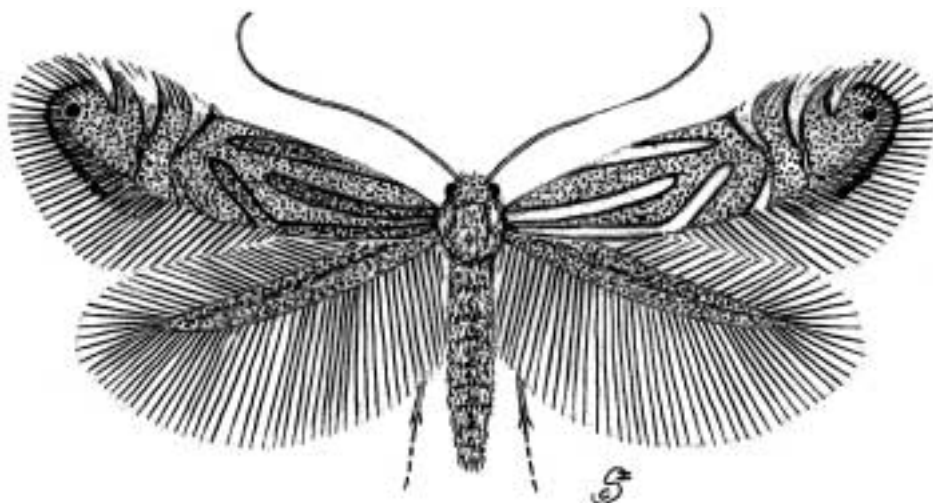
Szárnyfesztávolság: 6–8 mm

29. ábra. Akáclevél-aknázómoly (*Phyllonorycter robiniella*)

Kávébarna színű lepke, világosabb, ék alakú foltokkal (29. ábra).

Észak-amerikai faj, Európába behurcolták, jelenlétéről 1993 óta tudunk. Mai ismeretünk szerint Svájcban, Olaszországban, Ausztriában, Szlovákiában és Magyarországon fordul elő. Általában két nemzedéke van, de hosszú meleg nyáron egy harmadik nemzedéke is kifejlődhet. A hernyók az aknában bábozódnak. Régebbi ismeretek szerint a bábok a levélben telelnek át. Újabb megfigyelések szerint imágóként teletel át, főleg fák kérge alatt.

Egyetlen tápnövénye az akác, a levél fonákján készíti a hernyó foltaknát. Érdekes módon néha egy aknában több hernyó is található, ritkán felső aknát is láthatunk.

Platánlevél-sátorosmoly*Phyllonorycter platani* (Staudinger, 1870)

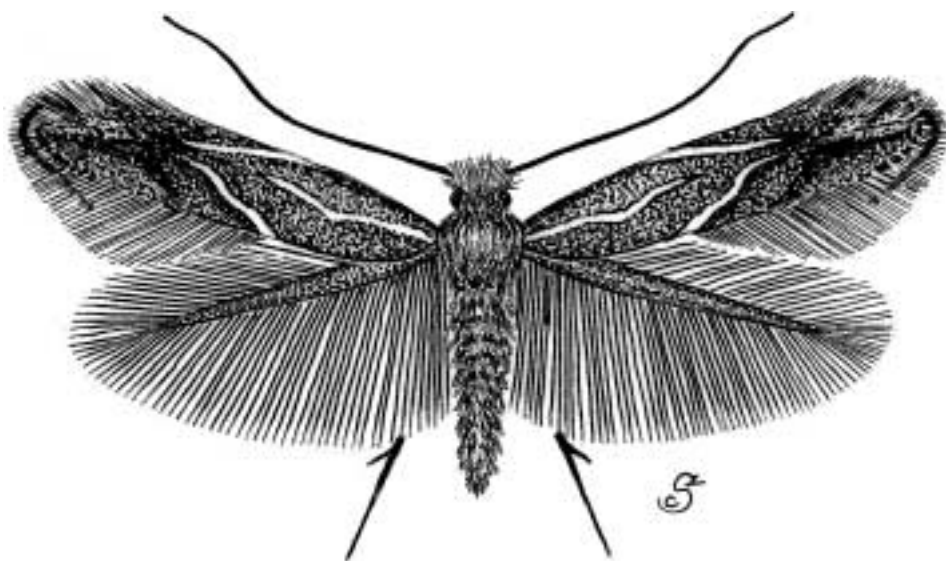
Szárnyfesztávolság: 9–10 mm

30. ábra. Platánlevél-sátorosmoly (*Phyllonorycter platani*)

Világosbarna, krémszínű lepke, csillogó csíkokkal (30. ábra).

Mediterrán elterjedésű faj, hazánkban általánosan előfordul. A lepkék két nemzedékben, májusban és augusztusban rajzanak. Egyetlen tápnövénye a platán, melynek levelében a hernyók alsó, néha felső foltaknát készítenek. A „gyűrött” levelekről jelenléte könnyen észrevehető.

A faj észak felé terjed. Ahol platán van, ott előbb-utóbb feltétlenül megjelenik. A lepkék nappal aktívak, a platánfák körül röpködnek.

Almalevél-sátorosmoly*Phyllonorycter corylifoliella* (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 9–10 mm

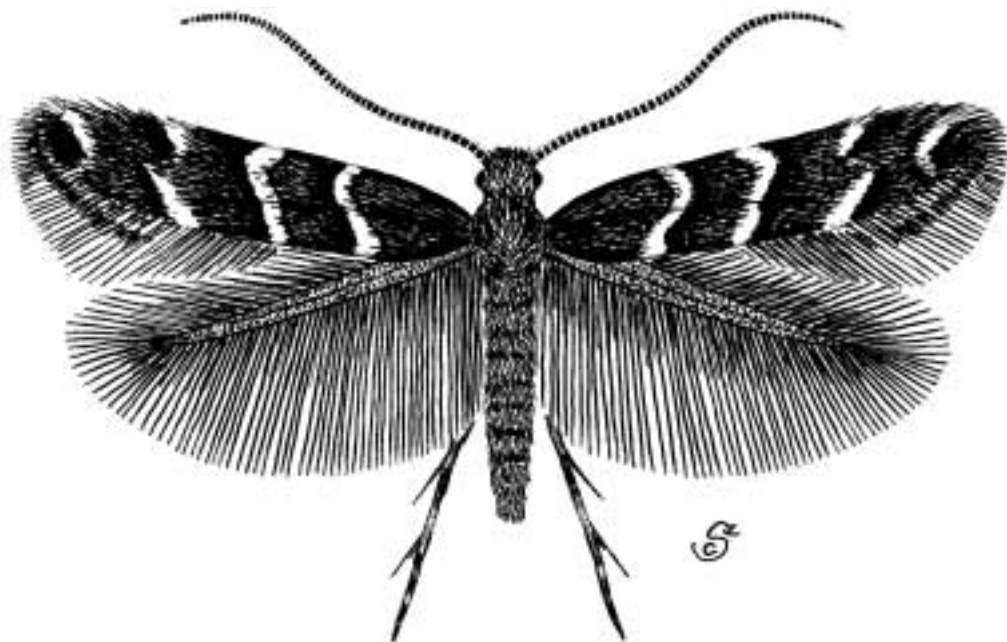
31. ábra. Almalevél-sátorosmoly (*Phyllonorycter corylifoliella*)

Világos vörhenyes barna lepke, világosabb és sötétebb foltokkal (31. ábra).

Európai elterjedésű faj, az ötvenes években még lepkészeti ritkaságnak számított, az utóbbi évtizedekben azonban mindenhol előfordul, időszakos kártevő.

Változó nemzedékszámú faj, Európa különböző részein 3–4 nemzedéke van, hazánkban általában két nemzedékű, de kifejlődhet egy harmadik, és megfelelő körülmények között talán egy negyedik nemzedéke is. A lepkék már áprilistól rajzanak. A kifejlett hernyók vagy a bábok az aknában telelnek át. A hernyó a levél színén készíti foltaknját. Az akna kezdetben vörösesbarna, majd felül ezüstösen csillog, körkörös vagy ovális. Később közepén egy hosszúkas, barnás színű belső folt látható, mely a lerakott ürülék és a szövő tevékenység eredménye. A kifejlett akna hosszúkas, sárgásfehér. Tömegszaporodás esetén 25–30 akna is lehet egy levélen. Ilyenkor a deformálódott levelek lehullanak, a következő évi termőrügyek nem tudnak megfelelően beérni. Európa gyümölcsstermesztő országaiban jelentős kártételeket okozhat.

Polifág faj, gyümölcsfákon gyakori kártevő. Az almával szemben előnyben részesíti a körtét. Gyakori meggyen is. Ezeken kívül nyíren, galagonyán, madárbirszen (*Cotoneaster*), fanyarkán (*Amelanchier*) észlelték.

Vadgesztenyelevél-aknázómoly (vadgesztenye-sátorosmoly)*Cameraria ohridella* Deschka et Dimiè, 1986

Szárnyfesztávolság: 7–9 mm

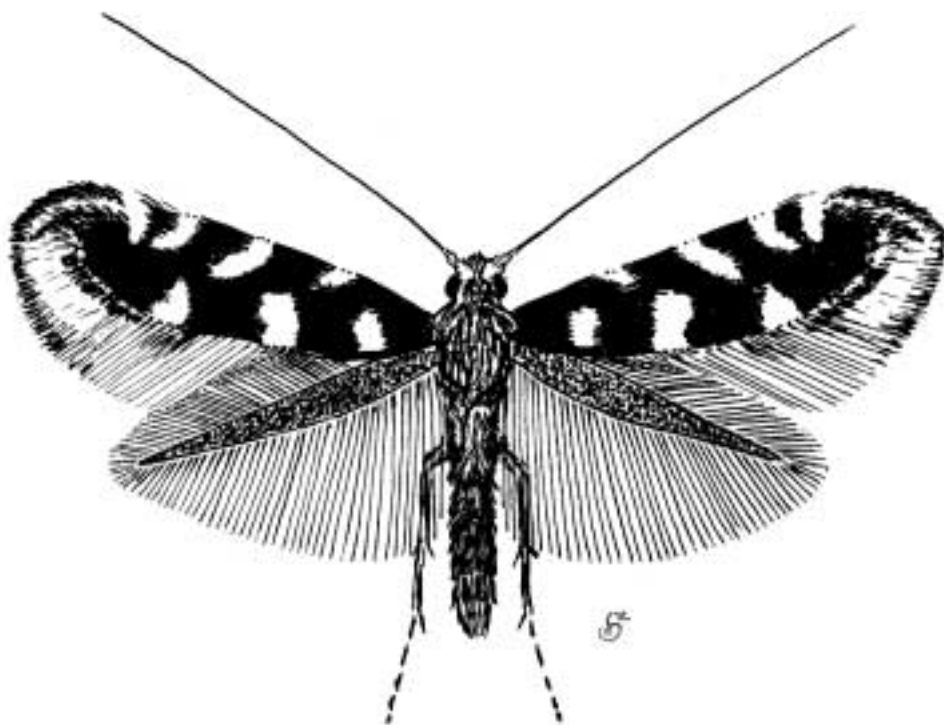
32. ábra. Vadgesztenyelevél-aknázómoly (*Cameraria ohridella*)

Barnás alapszínű lepké, világos keresztvonalakkal (32. ábra).

Európai faj, melyet 1986-ban írtak le a macedóniai Ohridi tó mellékéről. (Érdeemes azonban megjegyezni, hogy a *Cameraria* nemzetség többi faja mind észak-amerikai elterjedésű, így felvetődik, hogy vajon az *ohridella* nem tekinthető-e behurcolt fajnak). Leírása óta folyamatosan terjedt nyugat és észak felé, hazánkban először 1993-ban észlelték. Az 1994. évi tömegszaporodását követően 1997-re az egész országban elterjedt.

Valószínűleg változó nemzedékszámú faj, Magyarországon 3 nemzedéke van. A lepkék a nyár folyamán szinte folyamatosan rajzanak, az egyes nemzedékek hernyói őszig károsítanak, az aknában bábóznak. Az őszi nemzedék hernyói az aknában báb alakban, a lehullott levélben telnek át.

Egyetlen tápnövénye a fehér virágú, dél-európai vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), a többi *Aesculus*-fajt a lepkék elkerülik. A városi vadgesztenye-fasorok és a parkokban ültetett fák veszélyes kártevője, ellene a kémiai védekezés számos nehézségbe ütközik, de megoldható. A természetes ellenségek, különösen a parazitoid fajok szerepe jelentős, de eddig még elégtelennek bizonyult.

Akáclevél-hólyagsmoly*Parectopa robiniella* (Clemens, 1863)

Szárnyfesztávolság: 6–8 mm

33. ábra. Akáclevél-hólyagsmoly (*Parectopa robiniella*)

Fekete alapszínű lepke, fehér foltokkal (33. ábra).

Észak-amerikai faj, Európába az 1970-es évek végén hurcolták be. Hazánkban 1983-ban észlelték először. Ma már az egész országban elterjedt, és egyes területeken a melegebb években a fák 100 százalékán megjelenik. Észak-Olaszországból terjedt északi és keleti irányba, így jutott el Ausztriába és Romániába is.

Változó nemzedékszámú faj, évente 2–3 nemzedéke van. Az ősszel kifejlődött hernyó a földre hullott levél szélén fehér gubót sző, ebben telel, és tavasszal alakul bábba.

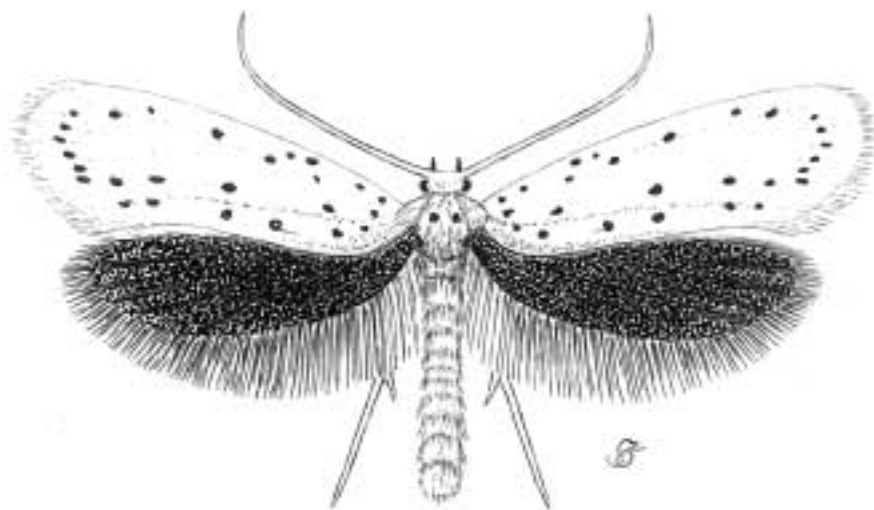
Egyetlen tápnövénye az akác, melynek leveleiben készítik a hernyók jellegzetes ujjas aknáikat, mindig a levél felszínén, a főéren. Az aknák így jól megkülönböztethetők a másik behurcolt akácra élő aknázómoly (*Phyllonoricter robiniella*) aknáitól. Ez a faj mintegy tíz évvel hamarabb került Magyarországra, mint a *Ph. robiniella*. Jelenlegi ismereteink szerint mindkét faj veszélyesnek látszik.

PÓKHÁLÓS MOLYOK – YPONOMEUTIDAE

Kisebbs-nagyobb termetű molylepkék, főként szárazabb biotópokat kedvelnek, túróképességük általában jelentős. A család nem nagy fajszerű, de a fajok az egész Földön elterjedtek, hazánkban 42 fajukat mutatták ki. A hernyók között vannak magevők, lombfogyasztók és aknázók is. Legismertebb fajaik társasan, hatalmas szövedékben élnek a tápnövényen („nyári hernyófészek”).

Pókhálós almamoly

Yponomeuta (Yponomeuta) malinellus (Zeller, 1838)

Szárnyfesztávolság: 22–26 mm

34. ábra. Pókhálós almamoly (*Yponomeuta malinellus*)

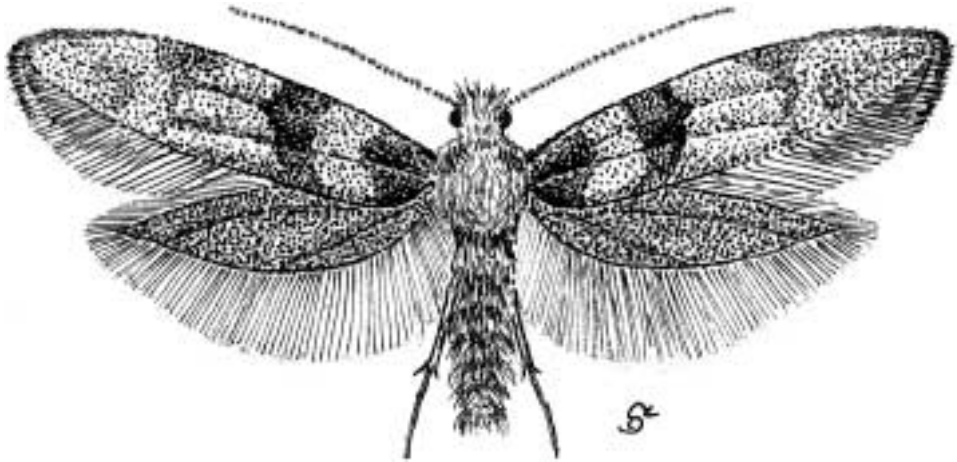
Hamvas fehér lepke, sötét pettyekkel (34. ábra).

A *Yponomeuta* nemzetségnek négy, egymáshoz igen közel álló fajt ismerjük, melyek lepkéként alig (vagy nem) különíthetők el egymástól. Ezeket a fajokat régebbi szerzők nem is tekintették külön fajoknak, csupán egy faj különféle tápnövényekre specializálódott ökológiai típusainak.

A pókhálós almamoly palearktikus faj. Hazánkban általánosan elterjedt, a magyarországi almások gyakori faja.

A *Yponomeuta*-fajok évente egy nemzedékben rajzanak. A lerakott petecsomóban a még ki nem kelt hernyók a petehéj védelme alatt telelnek át. Tavasszal, lombfakadás után csoportosan berágják magukat egy hajtásba majd egy levélbe, s abban együtt táplálkoznak. A fészkek védelme alatt fogyasztják a leveleket, később növekedésük során a levelekhez egyre újabbakat szőnek. Ha nincs a közelben újabb levél, akkor továbbvonulnak, s a fa más részén szőnek újabb fészket. Júniusban, fejlődésüket befejezve, a fészkekben sűrűn egymás mellett gubókat szőnek, s azokban bebábozódnak. A lepkék júniusban–júliusban rajzanak, s lerakják petecsomóikat a tápnövény fás részeire.

E faj egyetlen tápnövénye az alma, melyen a hernyók „nyári hernyófészek” inkább feltűnő, mint jelentős.

Hamvas fenyőtűmoly*Cedestis gysseleliella* (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 12–13 mm

35. ábra. Hamvas fenyőtűmoly (*Cedestis gysseleliella*)

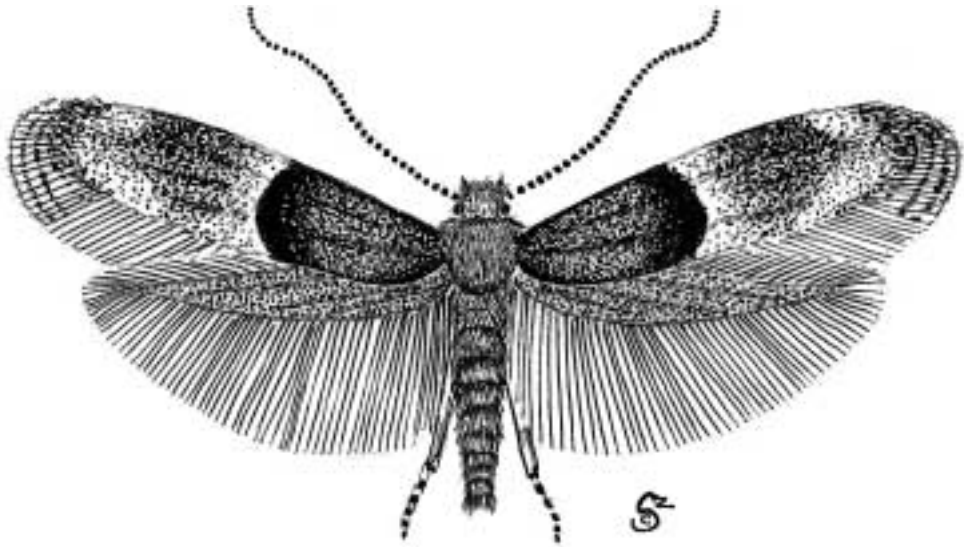
Piszkosfehér színű lepke, sötétebb keresztszalagokkal (*35. ábra*).

Európai faj, hazánkban nem túl gyakori, fenyveseinkben fordul elő. Egy nemzedéke van, tojás alakban telel, a hernyók tavasszal fenyőfélék tűi között fonadékban élnek.

A lepkék a nyár elején, június–júliusban rajzanak. Éjszaka aktívak, mesterséges fényre jól repülnek.

Szürke fenyőtűmoly

Cedestis subfasciella (Stephens, 1834) (= *farinatella* Duponchel, 1840)

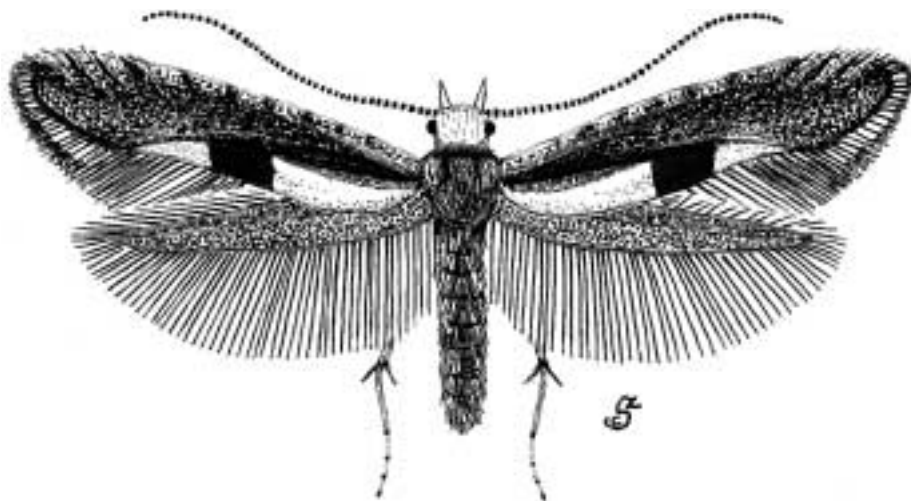
Szárnyfesztávolság: 10–11 mm

36. ábra. Szürke fenyőtűmoly (*Cedestis subfasciella*)

Szürke színű lepke, a szárnytövétől feketedik, majd fehérre változik (36. ábra).

Közép-európai faj, hazánk fenyveseiben is elterjedt. Tápnövénye irodalmi adatok szerint az erdeifenyő (*Pinus silvestris*), de újabban Magyarországon olyan területeken is előfordul, ahol csak a feketefenyő (*Pinus nigra*) él.

A lepke egyesével található, nappal a fenyőfák ágai közül kizavarható.

Meggyvirágmoly (cseresznyevirágmoly)*Argyresthia pruniella* (Clerck, 1759) (= *ephippella* Fabricius, 1777)

Szárnyfesztávolság: 10–12 mm

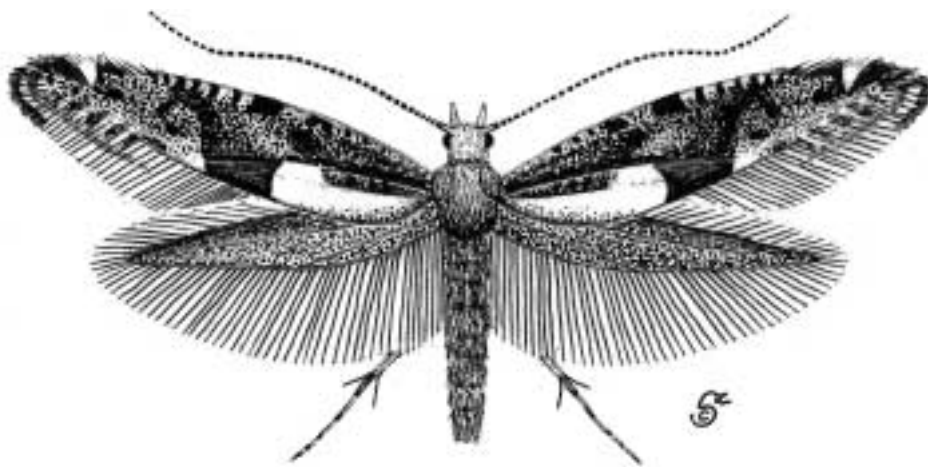
37. ábra. Meggyvirágmoly (*Argyresthia pruniella*)

Barna alapszínű lepke, világosabb és sötétebb mintázattal, finoman fényes (37. ábra).

Európai faj, Ázsiában az Urálig ismert. Magyarországon általánosan előfordul. Egynemzedékű, petéi telelnek át a tápnövényül szolgáló fa lombkoronájában. Tavasszal a petéből kikelő hernyó berágja magát a rügybe. Ha elsőként levélrügybe hatolt be, igyekszik minél hamarabb virágrügyet találni. Egy hernyó egymás után több rügyet is elpusztít. A kártétel másik típusa, amikor a hernyó a még ki nem nyílt virágban a generatív részeket és a terméskezdeményeket fogyasztja és finoman beszövi. A károsított virág megbarnul és leszárad. A hernyó fejlődését májusban befejezi, ekkor leereszkedik a földre, ahol bebábozódik. A lepkék június–júliusban rajzanak. Nappal fejjel lefelé pihennek, pihenő testtartásban „hintáznak”. Ez a mozgás a fajra jellemző, más fajok lepkéinél ezt nem ismerjük. Tojásaikat a tápnövény fás részeire rakják.

Európában főként Németországban, Svédországban, Angliában, Svájcban és Kelet-Európában jelentős a kártétele. A kártétel mértéke attól is függ, hogy vadon termő tápnövényei milyen távolságban helyezkednek el. Magyarországi kártételéről 1917 óta tudunk, ezt követően sokszor és sok helyen lépett fel kártevőként.

Hazánkban tápnövénye a meggy, a cseresznye, a kajszi és az őszibarack, másodlagosan más gyümölcsfák és cserjék (galagonya, mogyoró, *Lonicera xylosteum*). Jelentősége változó, a korai érésű fajtákat erősebben károsítja.

Berkenyevirágmoly*Argyresthia conjugella* Zeller, 1839

Szárnyfesztávolság: 13–14 mm

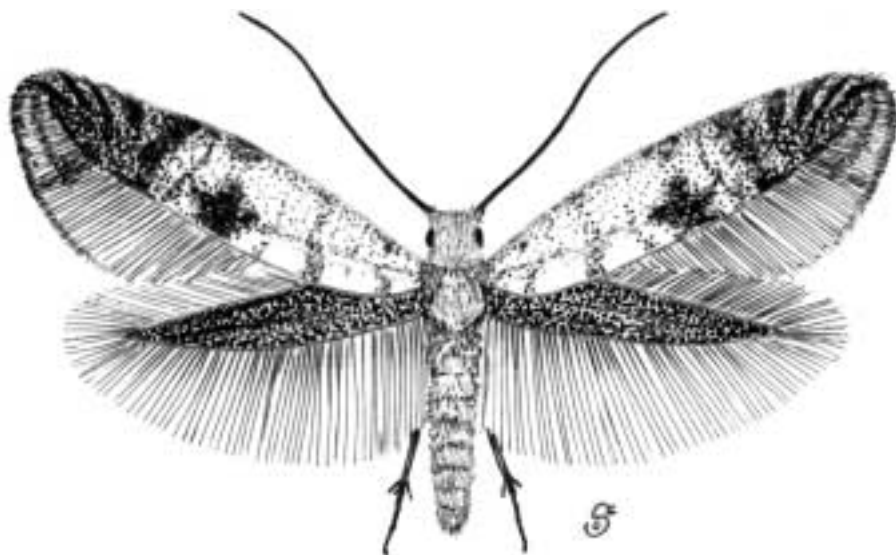
38. ábra. Berkenyevirágmoly (*Argyresthia conjugella*)

Barna színű lepké, sárgás foltokkal (38. ábra).

Palearktikus faj, magyarországi fellépései meglehetősen alkalmiak. Első hazai példányai 1959-ben kerültek elő a keszthelyi fénycsapda anyagából, korábban Magyarországon ismeretlen volt. Egynemzedékű faj, bábjai telelnek át a talajban.

A lepkék a nyár folyamán rajzanak, tojásaikat elsősorban a berkenye (*Sorbus aucuparia* és más *Sorbus* fajok), illetve az alma gyümölcsére rakják. Egy gyümölcsbe sok (15–25) hernyó is befurakodhat, ennek következtében a gyümölcs deformálódik.

Az alma gyümölcsét károsító hernyók kárképe nagyban eltér az almamoly kárképétől. A hernyók a gyümölcs héja alatt aknáznak. Az alma húzában össze-vissza kanyargó járatokat készítenek, nem hatolnak be a magházba. A hernyók a nyár végére fejlődnek ki, finom szálon leereszkednek a talajra, ahol bebábozódnak.

Tujafúró aranymoly*Argyresthia thuiella* (Packard, 1871)

Szárnyfesztávolság: 4–5 mm

39. ábra. Tujafúró aranymoly (*Argyresthia thuiella*)

Fehér lepke, barnás mintázattal (*39. ábra*).

Észak-amerikai faj, Európába behurcolták, hazánkban a 90-es években jelent meg, és gyorsan terjedt. Az utóbbi időben – úgy tűnik – visszaszorulóban van. Elterjedési területének keleti határa Magyarországra.

Tápnövényei a Thuja-félék. A hernyó az ágvégeken, a pikkelylevelekben aknázik. A csúcs felől kezdi az aknázást, és ahogy előrehalad, úgy szárad el a mögötte lévő rész. Így kárképe jellegzetes, a néhány négyzetcentiméternyi elsárgult rész nagyon feltűnő.

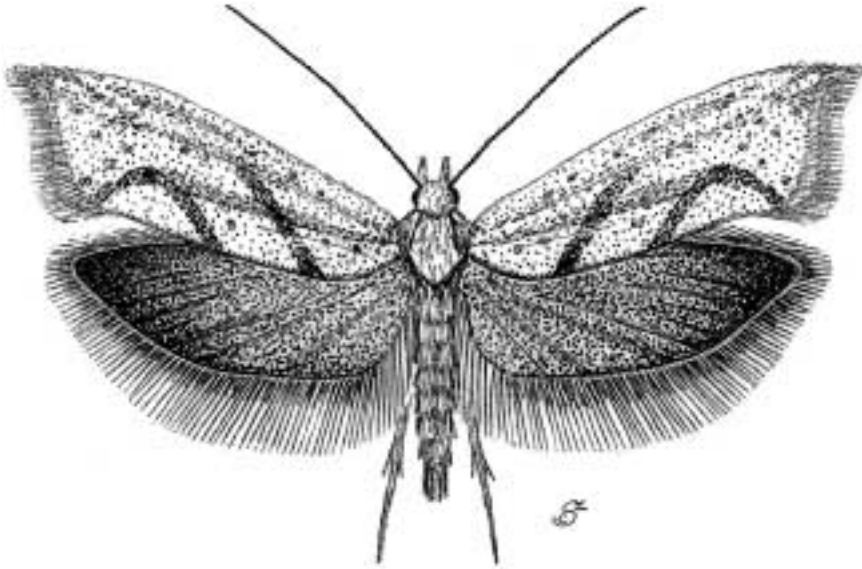
Évente 2–3 nemzedéke van, a hernyó az aknában bábozódik. A lepkék nappal aktívak, egész nyáron a tápnövény körül röpködnek.

ÍVELTSZÁRNYÚ TARKAMOLYOK – YPSOLOPHIDAE

Az északi félgömbön elterjedt lepkék, hazánkban 19 fajt mutattak ki. Közepes termetű vagy nagyobb molylepkék, polifág hernyóik lombos fákon élnek. A régebbi irodalom szerint ezek a farkamolyok (*Plutellidae*) családjába tartoztak.

Őszibarack-tarkamoly

Ypsolopha persicella (Fabricius, 1787)

Szárnyfesztávolság: 19–21 mm

40. ábra. Őszibarack-tarkamoly (*Ypsolopha persicella*)

Kénsárga színű lepké, szürkés harántsvonalakkal (40. ábra).

Európai faj, hazánk egész területén előfordul. Elterjedési területe nem egyértelműen tisztázott, mert egyes szerzők régebben összetévesztették a hozzá közel álló fajokkal, így nem lehet tudni, hogy az adatok mely fajokra vonatkoztak.

Magyarországon évente egy nemzedéke van, az imágók telelnek át. Az irodalom szerint két-nemzedékes, de csak a tavaszi nemzedék feltűnő és lehet káros, a második nem feltűnő. Ebben az esetben is az imágók telelnek át.

A hernyók levélrejtegekben élnek és táplálkoznak, megzavarva hátrafelé menekülnek és esetenként egy selyemszálon a földre ereszkednek. Mozgásuk a molylepkékénél szokatlan araszoló mozgás. A kifejlett hernyó a tápnövényen pergamenszerű, hosszúkás, világossárga gubóban bábózik.

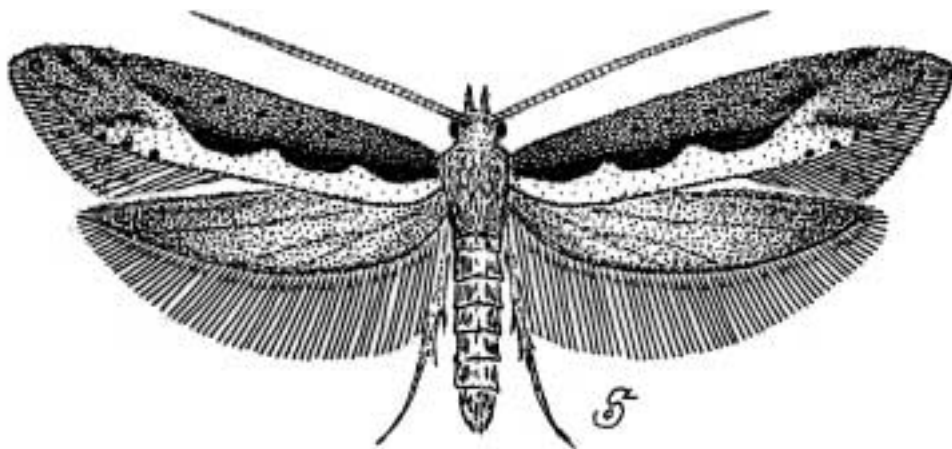
A lepkék a nyár első felében kezdenek rajzani, hosszú időn át élnek, egy részük át is telet. A teletelő nőtények egy része az enyhébb téli napokon tojást is rak, főként őszibarackra. A tojásokat többnyire egyesével, főként a rügyalapra helyezi, a kikelő kis hernyók kora tavasszal a fakadó rügyeket kezdik károsítani. Később a levéllemez két szélét összeszövik, és belülről rágnak nagyobb lyukakat. Jellemzően a tápnövény csúcsán károsítanak. Fő tápnövénye az őszibarack, a kajszi és a mandula, de más növényen is előfordulhat.

TARKAMOLYOK – PLUTELLIDAE

Közepes nagyságú molylepkék. Nagy fajszerű család, hazánkban 8 fajt ismerünk. A fiatal hernyók aknáznak, később a tápnövény levelén ablakos rágással táplálkoznak tovább, majd a levélen fényes gubóban alakulnak bábbá.

Káposztamoly

Plutella xylostella (Linnaeus, 1758) (= *maculipennis* Curtis, 1832)

Szárnyfesztávolság: 11–16 mm

41. ábra. Káposztamoly (*Plutella xylostella*)

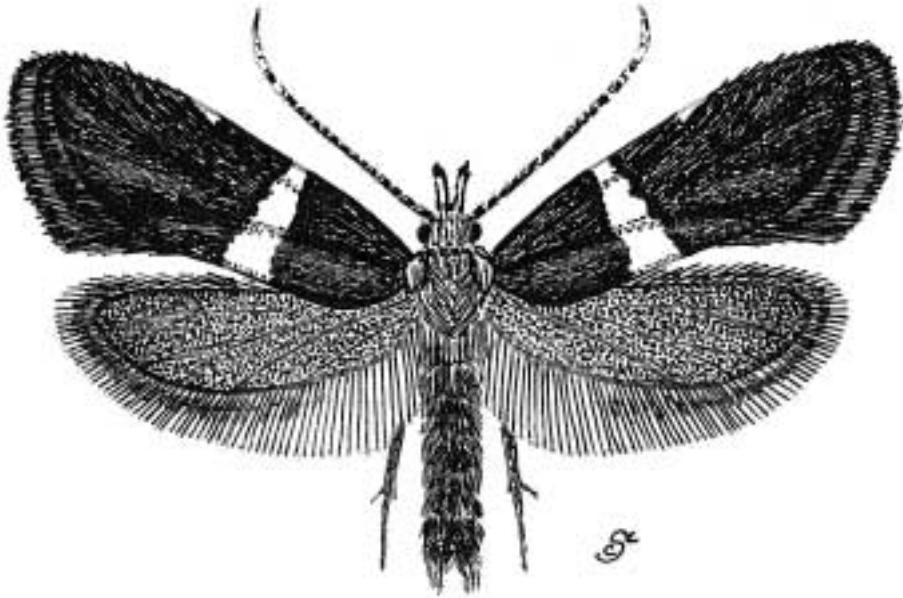
A lepkék mintázata jellegzetes: az elülső szárny hosszában csipkézett sáv vonul végig, mely a szárnyat két részre, egy sötét külső és egy világos belső részre osztja (41. ábra).

Eredetileg európai faj, de a huszadik század folyamán az egész világot széthurcolták. Magyarországon mindenütt és mindig jelen van, a lepkékkel gyakran találkozunk.

Változó nemzedékszámú faj, évi nemzedékszama 2–10 között változik. Hazánkban 3–4 nemzedéke van, a nemzedékek összefolynak, a lepkék csúcsrajzása nyáron, egyes években az őszi hónapokban van. A bábok telelnek át, de lepkékkel a téli hónapokban is lehet találkozni. Mivel a káposztamoly migráló faj, a téli hónapokban található lepkék lehetnek migráló és esetenként telelő példányok is.

Polifág faj. Tápnövényeinek túlnyomó része a *Cruciferae* családba tartozik. Fő tápnövénye a *Brassica oleracea*, annak minden változata és formája. Gyakori káposztarepcén, tarlórépán, tarkarmánykáposztán, repcén, fehérmustáron, tormán. A *Cruciferae* családba tartozó gyomnövényeken, így a repcsényen (*Erysimum*), a zsásán (*Lepidium*), a borbálfüvön (*Barbarea*) és a pástortáskán (*Capsella*) is előfordul. Tápnövénye lehet még a *Compositae* családba tartozó saláta, a *Papilionaceae* családba tartozó bagolyborsó (*Cicer arietinum*), a *Chenopodiaceae* családba tartozó homoki ballangó (*Salsola kali*), a különböző rezedafélék (*Resedaceae*), mákfélék (*Papaveraceae*) és más lágyszárúak is.

Egyes években, tömegszaporodása esetén jelentős gazdasági kárt okozhat.

Kakukktorma-moly*Eidophasia messingiella* (Fischer von Röslerstamm, 1842)

Szárnyfesztávolság: 13–14 mm

42. ábra. Kakukktorma-moly (*Eidophasia messingiella*)

Kávébarna lepke, széles csontsárga keresztávval (42. ábra).

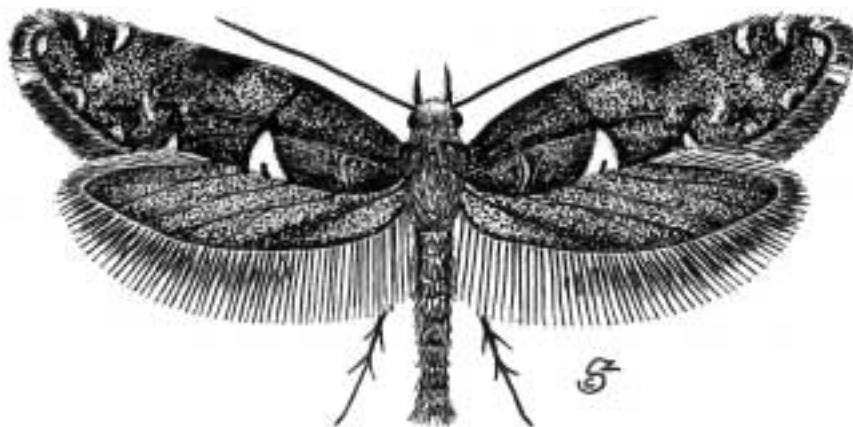
Észak- és közép-európai faj, hazánkban általánosan elterjedt. Egynemzedékű, a lepkék júniusban rajzanak. Életmódját alig ismerjük, tápnövénye külföldi adatok szerint a kakukktorma (*Cardamine amara*), hazai tápnövénye valószínűleg más.

HEGYESSZÁRNYÚ TARKAMOLYOK – ACROLEPIIDAE

A család az előző családhoz áll közel, a fajok az északi félgömbön terjedtek el, hazánkban 8 fajt ismerünk. A hernyók a tápnövény levelében (vagy virágszárában) aknáznak, majd a levél felszínén szőtt gubóban bábozódnak.

Hagymamoly

Acrolepiopsis (Acrolepia) assectella (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 13–16 mm

43. ábra. Hagymamoly (*Acrolepiopsis assectella*)

Kávébarna lepke, fehér foltokkal, a belső szegélyen egy háromszög alakú folt van, benne sötét ékecskék láthatók (43. ábra).

Egész Európában és Szibériában előforduló faj. A Hawai szigeteken is megtalálták. Tápnövénye a Liliaceae, Alliaceae csoportba tartozó szinte valamennyi faj, de főként az üregeslevelű hagymafélék. A földrajzi terület szerint a rajzolat és a szín eltérő lehet, a legvilágosabb populáció Olaszországban, a legsötétebb Ausztriában él.

Az évi nemzedékszám is a földrajzi régiók szerint változik. Közép-Európában 2–3 nemzedéke van, de a mediterrán területeken egy évben 6 nemzedéke is lehet. A populáció egy része lepkéként, másik része bábként telel át.

A lepkék rajzása az ősz elejétől a következő év tavaszáig tart. Az alkonyati órákban és éjszaka aktívak, éjszaka és a hajnali órákban párosodnak. A nőstény tojásait egyesével helyezi el a hagymafélék leveleire. A kikelő kis hernyó egyenesen berágja magát a levélbe, néhány napig levélaknát készít, majd a levélcsőben hosszanti aknát rágva fejlődik ki.

A XX. század során Európa különféle részein számos jelentős károsítása ismert. Hazai kártételéről nincs tudomásunk, de potenciális kártevőként számon kell tartanunk.

Homályos tarkamoly*Digitivalva pulicariae* (Klimesch, 1956)

Szárnyfesztávolság: 12–17 mm

44. ábra. Homályos tarkamoly (*Digitivalva pulicariae*)

Halvány szürke lepke, fátyolozottan tarka szárnyakkal (*44. ábra*).

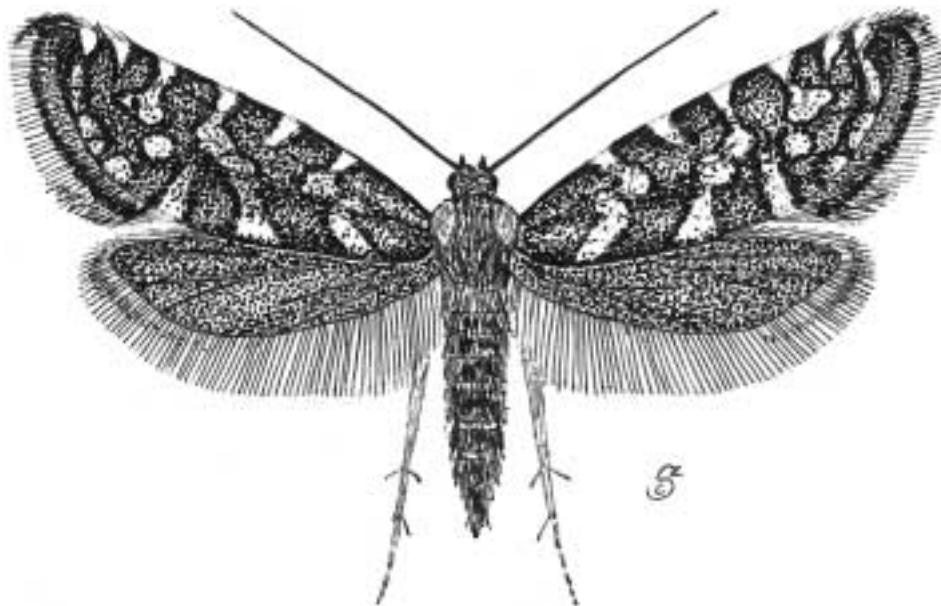
Európai faj, hazánkban több helyen megtalálták. Évente egy nemzedéke van, jellegzetesen gyepszintben élő faj. Élőhelyei és életmódja az előző fajéihoz hasonló.

SZAKÁLLASMOLYOK – GLYPHIPTERIGIDAE

Kis termetű molylepkék, főleg a trópusokon elterjedt család, sok színpompás fajjal. Magyarországon 10 fajt ismerünk. A lepkék ajaktapogatója fölfelé görbül, alul különféle mértékű és tömötséggű szőrrel vagy pamaccsal. A hernyók különféle tápnövényeken élnek.

Perjeszittyó-szakállasmoly

Glyphipterix bergstrasserella (Fabricius, 1781)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

45. ábra. Perjeszittyó-szakállasmoly (*Glyphipterix bergstrasserella*)

Szárnyainak alapszíne barna, csillogó aranyárga foltokkal (45. ábra).

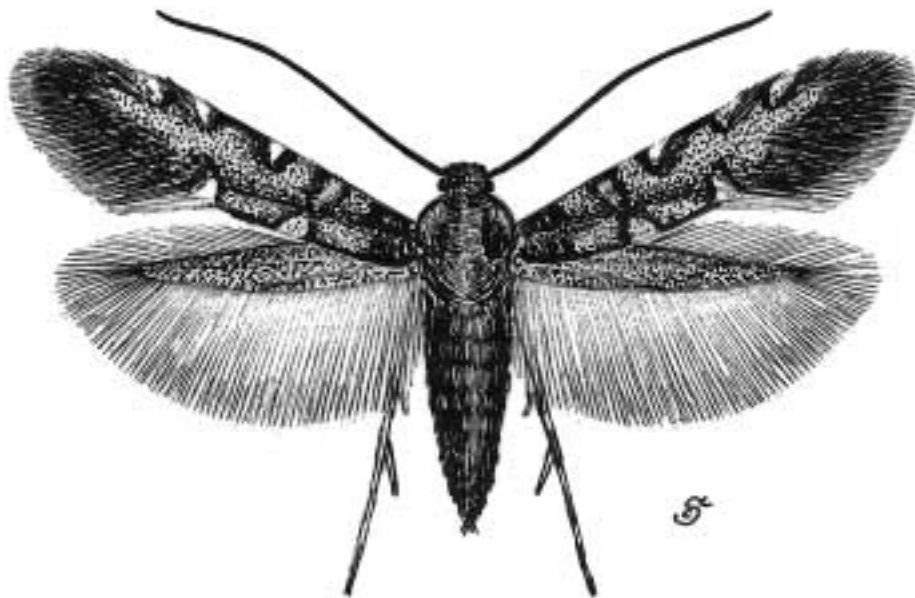
Közép-európai faj, Magyarország néhány pontjáról került elő. Egy nemzedéke van, a lepkék májustól júliusig rajzanak, kizárólag nappal repülnek. Gyakran lepihennek, ilyenkor feltűnőek. Hernyója ősszel a perjeszittyó (*Luzula*) fajok szárában él.

ARANYSZÁRNYÚ MOLYOK – HELIODINIDAE

Különféle nagyságú molylepkék, a család fajai zömmel a trópusokon élnek. Európában mindössze egy fajuk fordul elő, s ez a faj honos hazánkban is. Hernyója a tápnövény felületén szövedékben él.

Parajszövómoly

Heliodines roesella (Linnaeus 1758)

Szárnyfesztávolság: 10–11 mm

46. ábra. Parajszövómoly (*Heliodines roesella*)

Csillogóan tarkaszárnyú lepke, színelemei a rókavörös és a fekete között vannak (46. ábra).

Dél-palearktikus faj, hazánkban kevés helyen észlelték. Egynemzedékes, a lepkék májustól júliusig rajzanak. A hernyó libatopfélék (*Chenopodiaceae*) leveleinek felületén szövedékben él. Fő tápnövénye a paraj, kártételéről nem tudunk.

SZULÁKMOLYOK – BEDELLIIDAE

A kis fajszerű család egyik európai faja hazánkban is honos. Hernyója a tápnövény levelében nagy foltaknát készít.

Közönséges szulákmoly

Bedellia somnulentella (Zeller, 1847)

Szárnyfesztávolság: 10–12 mm

47. ábra. Közönséges szulákmoly (*Bedellia somnulentella*)

Szürke lepke, szárnyain apró fekete foltokkal (47. ábra).

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon általánosan elterjedt. Évente két nemzedéke van. A lepkék nyáron és ősszel rajzanak, a második nemzedék lepkéi áttelelnek. A lepkék még novemberben is rajzanak, a bükkfa nedvein táplálkoznak. A hernyó tápnövényei a szulák (*Convolvulus*) és a sövényeszulák (*Calystegia*)-fajok, melyeknek levelében nagy foltaknát készít.

FEKETEMOLYOK – ETHMIIDAE

A családba mindössze egy nemzetség tartozik, fajai azonban nagy területen elterjedtek, Magyarországon 9 fajt mutattak ki. Színes hernyóik finom szövedékben gyakran társasan élnek tápnövényükön, mindenekelőtt a *Boraginaceae* családba tartozó növényeken.

Díszes feketemoly

Ethmia pusiella (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 19–20 mm

48. ábra. Díszes feketemoly (*Ethmia pusiella*)

Szárnyai fehér alapon, feketén foltosak (48. ábra).

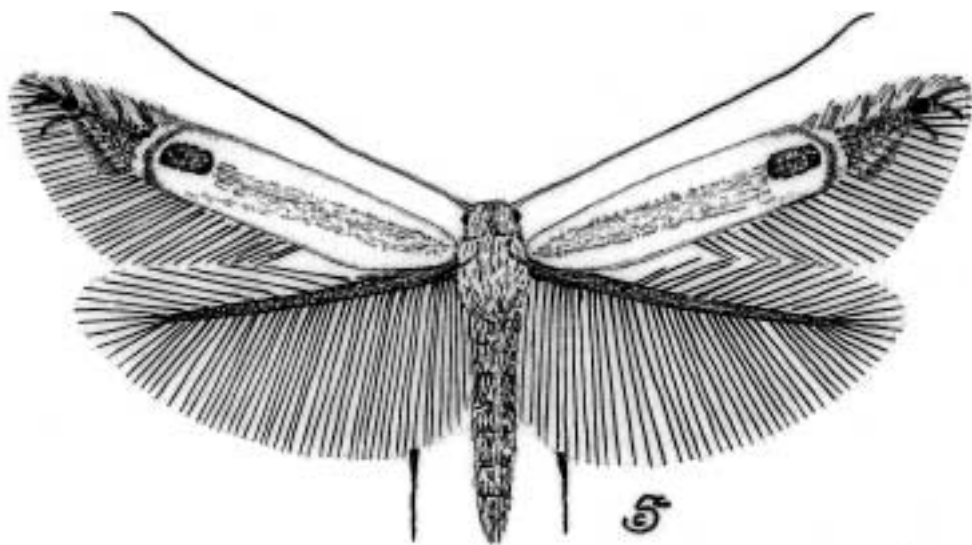
Közép- és dél-európai faj, Kis-Ázsiában is előfordul. Hazánkban általánosan elterjedt. A lepke-kék nyáron és ősszel rajzanak, nappal fatörzseken és levelek árnyékos részein pihennek, könnyen felzavarhatók. Éjszaka aktívak, a rajzáscsúcs éjfél körül van. Hernyója májusban a nadálytő (*Symphytum officinale*) levelein él.

EZÜSTÖS FEHÉRMOLYOK – LYONETIIDAE

Az egész Földön elterjedt család, de kevés faja van. Hazánkból is viszonylag kevés fajtát mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, de a mesterséges fényt kerülik. A fajok egy részének hernyói a lombkorona- és cserjeszintben élnek, ezek között kártevő fajok is lehetnek. A lepkék fején hátul felálló szőrök vannak, homlokuk és arcuk lesimított, a pikkelyek ezüstösen csillogók. Erről kapta a család magyar nevét.

Kígyóaknás ezüstmoly

Lyonetia clerkella (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 8–10 mm

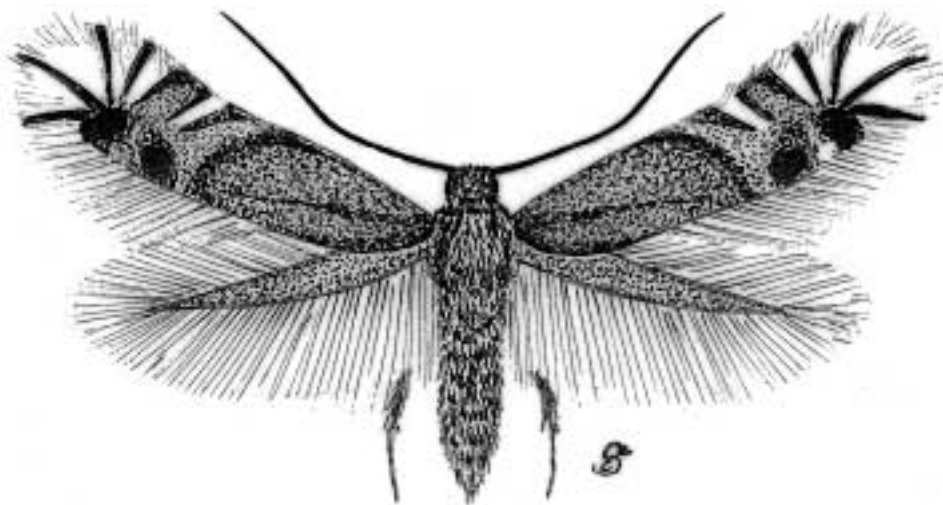
49. ábra. Kígyóaknás ezüstmoly (*Lyonetia clerkella*)

A lepké elülső szárnyainak belső fele rajzolatmentes, fénylő fehér, külső harmadában egy nagy sötét, négyszögletes sárgásbarna folt van. A rojt mintázata jellegzetes: fehér és barna csíkok váltogatják egymást. A fej és a tor fehér (49. ábra).

Eurázsiai faj, Európa egész mérsékelt és északi övezetében és a Földközi tenger medencéjében is előfordul. Hazánkban általánosan elterjedt, a régebbi irodalom szerint kétnemzedékű, újabb megfigyelések szerint azonban valószínűleg három nemzedéke van.

Polifág hernyója a lombkorona- és cserjeszintben él, elsősorban gyümölcsstermő *Rosaceae* fajokon aknázik. Fő tápnövényei az alma, körte, birs, naspolya, szilva, cseresznye, de gyakran előfordul galagonyán (*Crataegus*), fanyarkán (*Ameladrier*), berkenyén (*Sorbus*), madárbirsen (*Cotoneaster*), babérmeggyen (*Cerasus laurocerasus*), ritkábban a nyírfán (*Betula*) és a gesztenyén (*Castanea*). Ritkán a komlón is megtalálható.

Aknája jellegzetesen „kígyózó”, igen hosszú, vékonyan kezdődik, fokozatosan szélesedik, de mindvégig keskeny marad. Az akna középvonalában végig látható a hernyó ürüléke. Ha egy levélen több akna van, a járatok keresztezhetik egymást, sőt a hernyó a saját aknáját is keresztezheti.

Lombosfa-fehérmoly*Leucoptera malifoliella* (Costa, 1836) (= *scitella* Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 6–8 mm

50. ábra. Lombosfa-fehérmoly (*Leucoptera malifoliella*)

Szárnyainak alapszíne ólomszínűbe hajló sűrű, élénk mintázattal (50. ábra).

Közép- és Dél-Európában, a Krímben, Közel-Keleten és Közép-Ázsia hegyvidékein fordul elő. Hazánkban általánosan elterjedt, a magyarországi gyümölcsösök életközösségének állandó tagja.

Bulgáriában 1961 óta, Olaszországban 1955 óta, Jugoszláviában 1967 óta feltűnő a kártétele. A magyar irodalom 1812 óta említi kártevőként, az 50-es évek óta a gyümölcsöseinkben folyamatosan előfordul. Kártétele a 80-as évektől folyamatos.

Változó nemzedékszámú faj, Magyarországon általában évente 3 nemzedékben, Dél-Európában 3 vagy 4 nemzedékben fejlődik, Dél-Olaszországban 5 nemzedéke, Angliában csak egy nemzedéke van. Bábállapotban, sűrű fehér gubóban telel át a fák törzsén, vastagabb ágain, esetleg a lehullott leveleken, az almatermésűek csésze- és kocsánymélyedéseiben. A hernyó a tápnövény leveleiben egyre nagyobbodó, 10–18 mm átmérőjű foltaknát készít. Az akna a fajra jellemző. Széle hólyagos, belsejében csigavonal formájában látható a hernyó ürüléke.

A lombkorona- és cserjeszinten élő polifág faj, legkedveltebb tápnövénye az alma és a meggy, de a gyümölcsfákon általában megtalálható. Kedveli az égert, a nyírt, a fanyarkát, a madárbírset, a galagonyát és a berkenyét is.

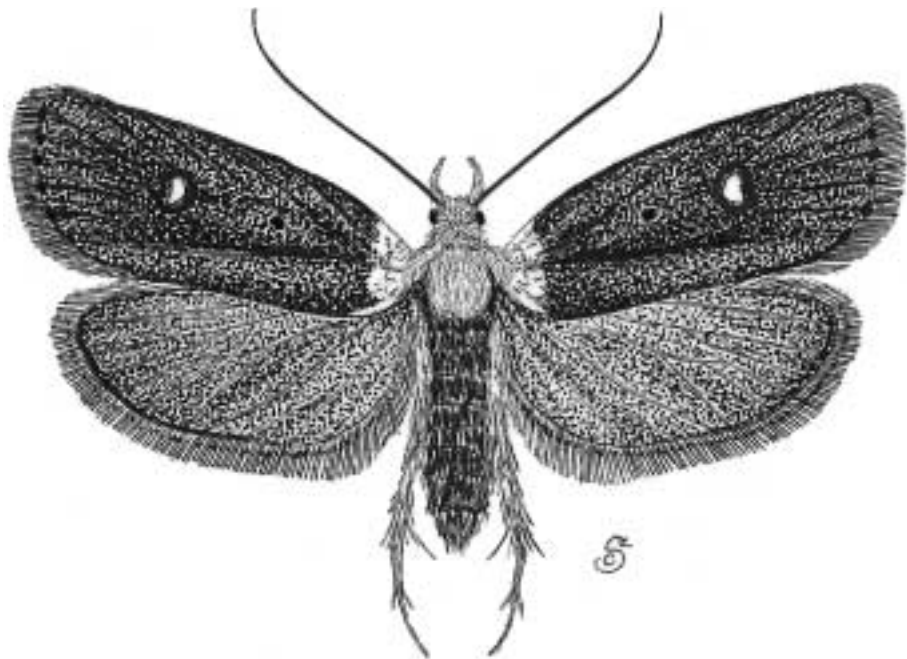
Kártétele tömegszaporodás esetén jelentős, a hernyók a lombfelület nagy részét el tudják pusztítani. Ilyenkor levelenként 20–40 foltakna is található. A magyarországi almások és meggyültetvények egyik jelentős kártevő molylepke-faja.

LAPOSMOLYOK – DEPRESSARIIDAE

Az egész Földön elterjedt, nagy fajszerű család. Régebben a díszmolyok család (*Oecophoridae*) alcsaládjaként tartották őket számon. Hazánkban 61 fajt ismerünk. Közepes méretű molylepkék, egyes fajok hernyói lágyszárúakban, más fajokéi fás növényeken élnek. A fajok egy részének hernyói a tápnövény összehúzott levelei között táplálkoznak.

Ezerjófű-laposmoly

Agonopterix furvella (Treitschke, 1832)

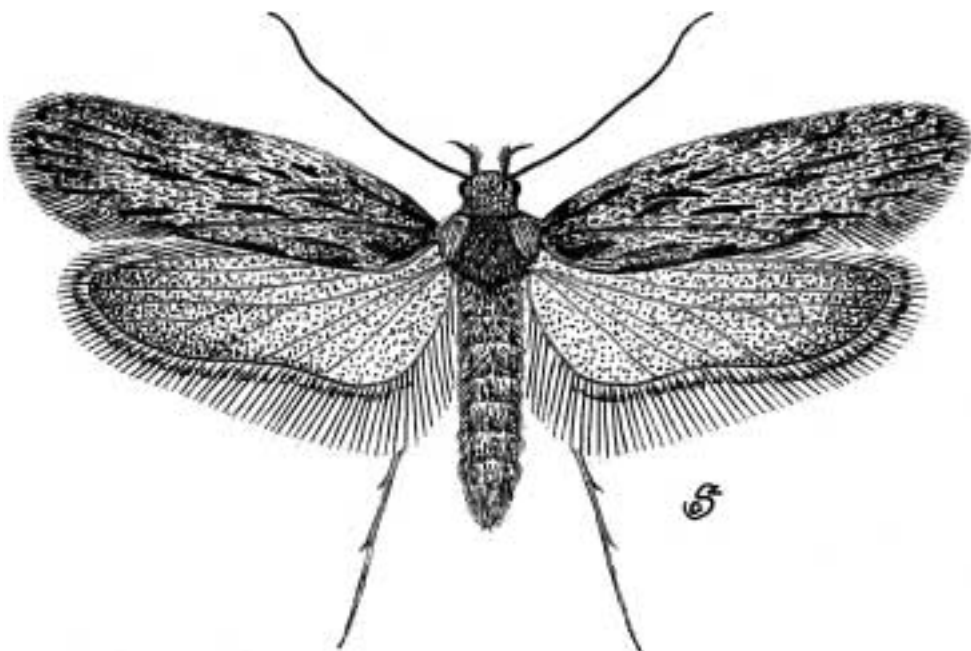

Szárnyfesztávolság: 23–28 mm

51. ábra. Ezerjófű-laposmoly (*Agonopterix furvella*)

Barna-vörösarna lepke, sárga szárnytővel és egy világos folttal (51. ábra).

Közép-európai és kis-ázsiai faj, Magyarországon kevés helyről került elő. A lepkék egész nyáron – májustól októberig – rajzanak. A hernyók tápnövénye a nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*), ez meghatározza a faj előfordulását.

Köménymoly*Depressaria daucella* (Denis et Schiffermüller, 1775) (= *nervosa* Haworth, 1811)

Szárnyfesztávolság: 18–22 mm

52. ábra. Köménymoly (*Depressaria daucella*)

Szürkésbarna lepke, finom sötétebb pálcikaszerű mintázattal. A szárnyak feltűnően fényesek (52. ábra).

Európában és Észak-Afrikában elterjedt faj, Észak-Amerikában is él, ahova valószínűleg behurcolták. Hazánkban is általánosan elterjedt, főleg nedves területeken él. Életmódja szokatlan: évente egy nemzedéke van, de a lepkék nagyon hosszú időn át, nyár derekától a következő év tavaszáig rajzanak, átteleznek. A nőstény áttelelés után a tápnövény levelére helyezi tojásait, a fiatal hernyók a levélben és a szárban lyuggatva károsítanak. A fejlettebb hernyók a növény generatív részeit: a bimbókat, virágokat és magvakat fogyasztják, a virágokat összeszövik. Laza gubóban a tápnövényen vagy annak közvetlen környékén bábozódik.

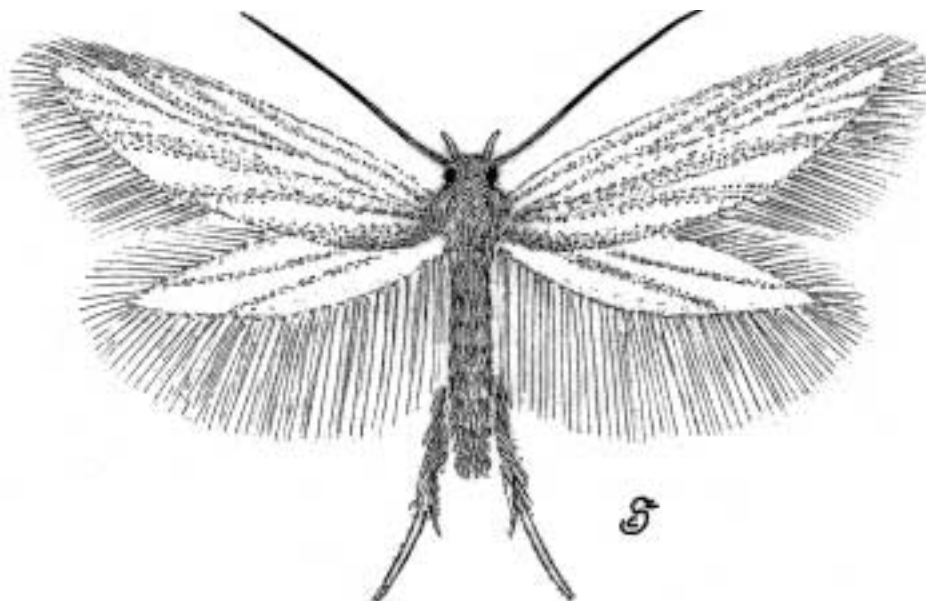
Tápnövényei az ánizs (*Pimpinella anisum*), édeskömény (*Foeniculum vulgare*), kömény (*Carum carvi*) és a csomorika (*Cicuta virosa*). Kártevőként alkalmilag különféle ernyősvirágúakon léphet fel.

FŰAKNÁZÓMOLYOK – ELACHISTIDAE

Az egész Földön elterjedt család, a fajok nagy része Európában fordul elő. Hazánkban 62 fajt ismerünk. Kis méretű molylepkék, a hernyók egyszikű növényekben (*Gramineae*, *Cyperaceae*, *Juncaceae*) aknáznak, a szabadban bábozódnak. Az aknák az egész levelet felölelik, ezért a fajok meghatározása aknák alapján nagyon nehéz.

Balkáni fűaknázómoly

Elachista pollutella (Duponchel, 1843)

Szárnyfesztávolság: 11–13 mm

53. ábra. Balkáni fűaknázómoly (*Elachista pollutella*)

Piszkosfehér színű szárnyán finom barna behintés látható (53. ábra).

Közép- és Dél-Európában, valamint Kis-Ázsiában elterjedt faj, hazánk kevés pontjáról került elő. Életmódjáról keveset tudunk, a hernyók fűfélékben (*Gramineae*) aknáznak.

A lepkék este szürkületkor, naplemente után aktívak.

LÁNDZSÁS TÜNDÉRMOLYOK – AGONOXENIDAE

Közepes méretű molylepkék, melyek Euráziában élnek, hazánkban 10 fajt mutattak ki. Az egyes fajok különféle tápnövényeken, illetve azokban élnek, különféle módokon.

Aranyvessző-lándzsás moly

Heinemannia festivella (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 17–19 mm

54. ábra. Aranyvessző-lándzsás moly (*Heinemannia festivella*)

Sárga alapszínű lepke, a szárnyak feltjai barnák. Csápjai feltűnően hosszúak (54. ábra).

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon a középhegységekben fordul elő. A lepkék a nyár elején, május–júniusban rajzanak. A hernyók tápnövénye az aranyvessző (*Solidago virga-aurea*).

Lándzsásszárnyú almamoly*Blastodacna atra* (Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

55. ábra. Lándzsásszárnyú almamoly (*Blastodacna atra*)

Barna alapon rozsdássárga tarkázatú lepke (55. ábra).

Ezt a fajt a régebbi irodalom a Cosmopterygidae (Tündérmolyok) családjában említette, a modern felfogás szerint azonban az Agonoxenidae (Lándzsás tündérmolyok) családjába tartozik.

Európa egész mérsékelt és északi zónájában általánosan elterjedt, hazánkban viszonylag kevés helyről ismert.

Évente egy nemzedéke van, a fiatal hernyók telelnek át a rügyek alapjánál készített odúszerű rejtkehelyen. A telelés nem igazi diapauza, hanem hidegmerevség, ami véget ér, mielőtt a körülmények lehetővé teszik. Áttelelés után a hernyó a kihajtás előtt álló rügyeket károsítja, egyiket a másik után. A termőrügyeket jobban kedveli, mint a levélrügyeket. A kifejlett hernyó többnyire termőrügyben vagy a vessző zöld és elfásodott részének határán, a kéreg alatt kis kamrát rág és abban bábozódik. A lepkék kb. egy hónapos bábnyugalom után június–július folyamán, főleg éjszaka kelnek ki és éjszaka aktívak.

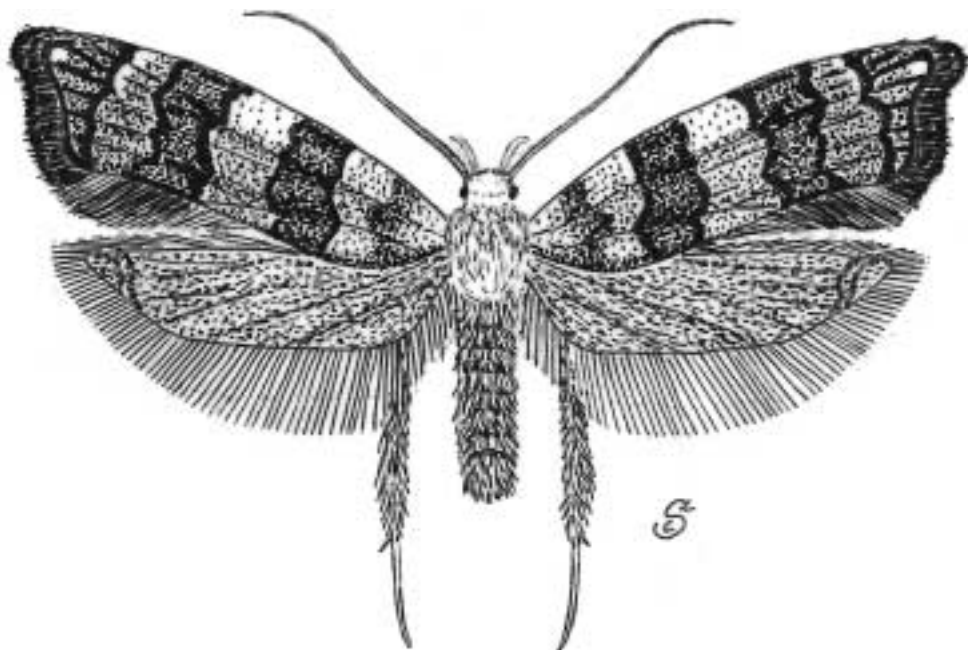
Fő tápnövénye az alma, de Dániában a körte, hazánkban a körte és a vadkörte is tápnövénye. Gazdasági jelentősége nincs, de tömegszaporodás esetén az alma kártevőjévé válhat. A XX. század folyamán kártevőként jelezték Turkesztánból, Dániából, Lengyelországból és Finnországból is. Egyesek szerint a hernyók kártételét gyakran a fagynak, vagy más oknak tulajdonítják.

RÓZSÁS DÍSZMOLYOK – DEUTEROGONIIDAE

Kis fajszerű család, Magyarországon (és Közép-Európában) egyetlen faj képviseli, melynek életmódja (tápnövénye stb.) ismeretlen.

Rózsavörös díszmoly

Deuteronia pudorina (Wocke, 1847)

Szárnyfesztávolság: 14–16 mm

56. ábra. Rózsavörös díszmoly (*Deuteronia pudorina*)

Rózsaszínű lepke, barna keresztszalagokkal (56. ábra).

A család egyetlen, hazánkban is előforduló faja. Régebben csak hazánktól északabbra volt ismert (Csehország, Lengyelország), az utóbbi évtizedben Magyarországon is előkerült. A lepkék nyáron (július–augusztusban) rajzanak, a hernyók tápnövényét nem ismerjük.

ZÖLDSZÁRNYÚ MOLYLEPKÉK – SCYTRIDIDAE

A család az egész világon elterjedt, de az ismert fajok zöme Európa melegebb vidékein él. Magyarországon 26 fajukat ismerjük. Hernyóik többnyire társasan, szövedékben vagy összehúzott levelek között táplálkoznak. A lepkék nappal repülnek, virágokat látogatnak.

Sárgamintás zöldmoly

Scythris cuspidella (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 14–18 mm

57. ábra. Sárgamintás zöldmoly (*Scythris cuspidella*)

Olajbarna-olajzöld szárnyú lepke, sárga foltokkal (57. ábra).

Közép-európai faj, hazánk kevés pontjáról került elő. Egynemzedékű, a lepkék nyár elején rajzanak. Üde, nedves réteken, nappal, lágyszárúakon tartózkodnak. Életmódját, tápnövényét nem ismerjük.

TAVASZI MOLYOK – CHIMABACHIDAE

Kis fajszerű család, hazánkban három fajuk él, nagy termetű molylepkék, a nőtények szárnyai csökevényesek. A hernyók lombos fákon élnek, összeszótt levelek között, a lepkék tavasszal rajzanak.

Téli moly

Diurnea lipsiella (Denis et Schiffermüller, 1775) (= *phryganella* Hübner, 1796)

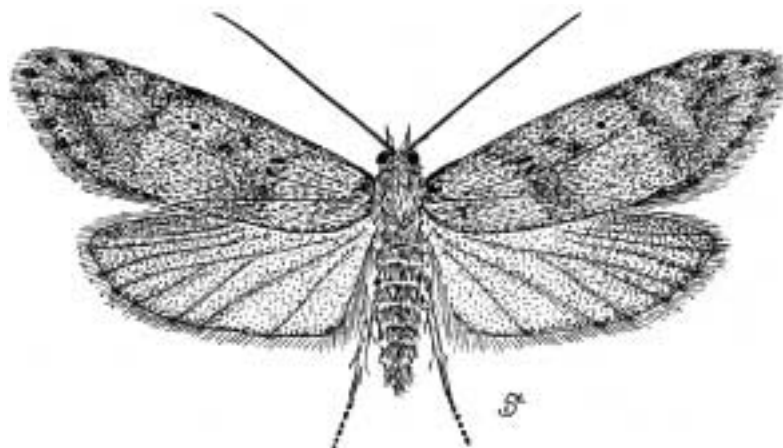

Szárnyfesztávolság: 17–25 mm

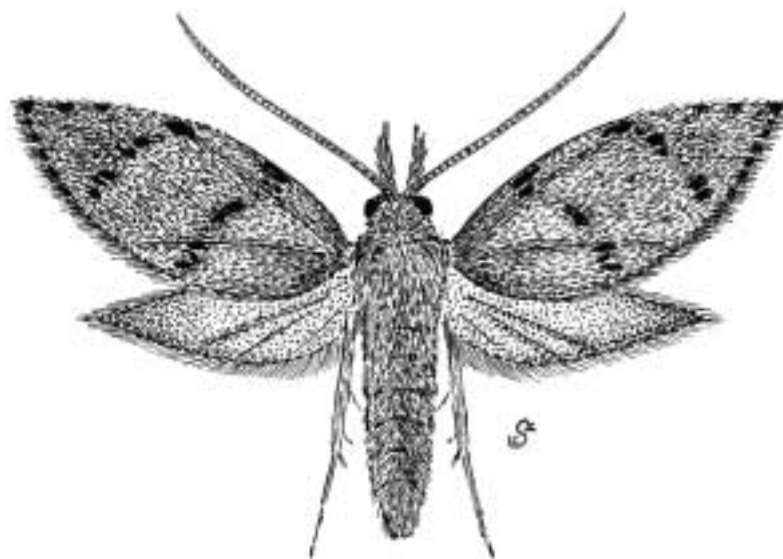
58. ábra. Téli moly (*Diurnea lipsiella*)

Barna színű lepké, sötétebb barna behintéssel (58. ábra).

Európai faj, hazánkban mindenütt megtalálható. A lepkék késő ősszel–tél elején, október–novemberben rajzanak. Elsősorban nappal aktívak, de éjszaka is rajzanak, mesterséges fényre is repülnek. A nőtények szárnyai rövidek, csökevényesek, nem tudnak repülni. A hernyók tápnövénye a tölgy.

Szürke tavaszimoly*Diurnea fagella* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: ♂: 28–32 mm

Szárnyfesztávolság: ♀: 18–22 mm

59. ábra. Szürke tavaszimoly (*Diurnea fagella*)

Szürke lepke, halvány, sötétebb mintázattal (59. ábra).

Palearktikus faj, hazánkban általánosan elterjedt. A lepkék tavasszal korán, márciustól májusig rajzanak. A nőstények szárnyai rövidek, csökevényesek, nem tudnak repülni.

Polifág faj, a hernyók a lombkoronaszintben különféle növényeken, két összeszótt, összehúzott levél között élnek.

Fűszöví tavaszimoly*Dasystoma (Cheimophila) salicella* (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 22–24 mm

60. ábra. Fűszöví tavaszimoly (*Dasystoma salicella*)

Barna színű lepké, sötétebb keresztsávokkal (*60. ábra*).

Európai és kis-ázsiai faj, hazánkban általánosan elterjedt. A lepkék korán tavasszal, április elejétől rajzanak. Éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásra repülnek. Hernyója a lombkorona-szintben oligofág, főként fűzfajokon, de gyümölcsfákon is él, a tápnövény leveleit összeszövi.

A gyümölcsösökben a fák törzsére kirakott hernyófogó övekben a hernyók megbújnak, bebábozódnak és már ősszel lepkévé alakulnak. A nőtények szárnyai csökevényesek, nem tudnak repülni.

DÍSZMOLYOK – OECOPHORIDAE

Az egész Földön elterjedt, nagy fajsámú család (mintegy 3000 fajjal), hazánkban 45 fajt mutattak ki. A lepkék viszonylag nagy méretűek, szárnyaikon díszes rajzokkal. Hernyóik különféle növényeken élnek, egyes fajok növényi hulladék anyagokkal táplálkoznak.

Vastagsápú díszmoly

Carcina quercana (Fabricius, 1775)

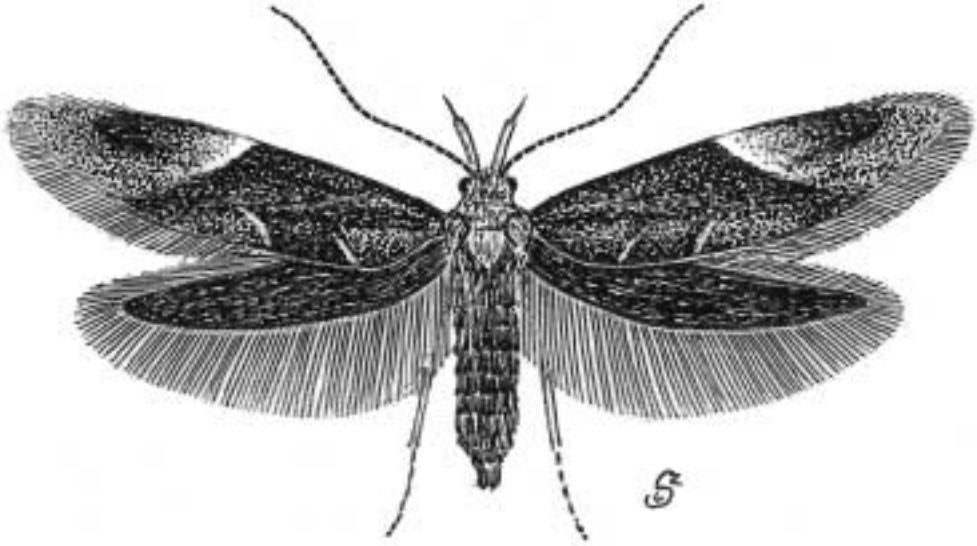
Szárnyfesztávolság: 18–21 mm

61. ábra. Vastagsápú díszmoly (*Carcina quercana*)

Változatos színű lepkék: sárgás, rózsaszínes és grafitiszürke példányok is találhatók közöttük (61. ábra).

Közép- és Dél-Európában, Észak-Afrikában, Kis-Ázsiában és Kanadában elterjedt faj, az utóbbi helyre valószínűleg behurcolták. Magyarországon a molyhostölgyes karsztbokorerdők jellegzetes faja. A lepkék a nyári hónapokban, július–augusztusban rajzanak. A hernyók tölgy-, bükk- és körte- (*Pyrus*-) fajokon élnek, a tápnövény leveleinek fonákján szövedéket készítenek.

A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek.

Kéreglakó díszmoly*Epicallima formosella* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 12–15 mm

62. ábra. Kéreglakó díszmoly (*Epicallima formosella*)

Rófavörös-kávébarna színű lepke, sárga mintázattal (*62. ábra*).

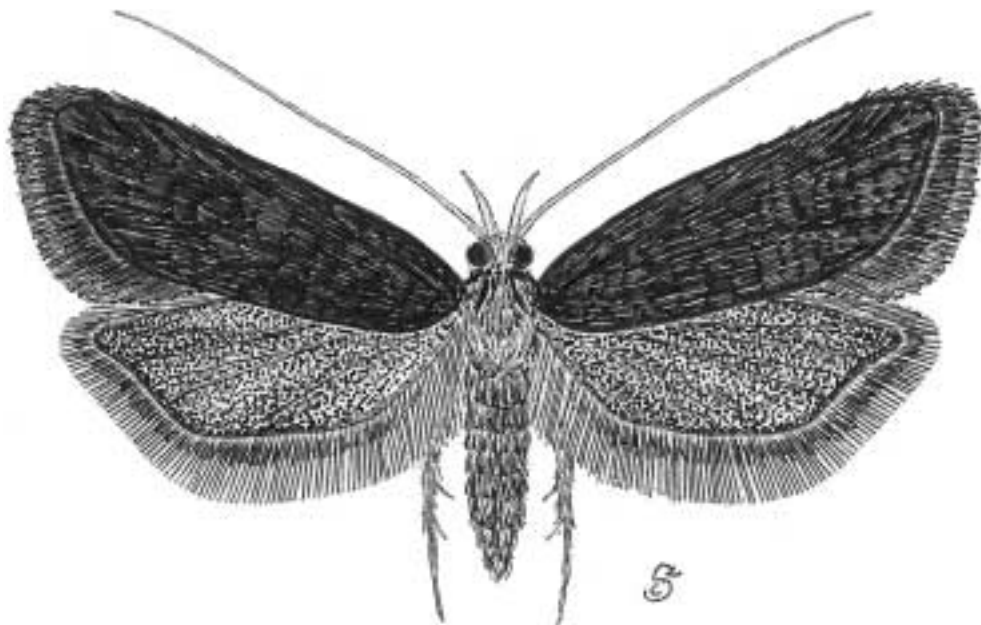
Közép- és Dél-Európában, valamint Észak-Afrikában (Egyiptomban) elterjedt faj, hazánkban mindenütt megtalálható. A lepkék a nyári hónapokban, július–augusztusban rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásra repülnek. Hernyója nem lombfogyasztó, hanem a tápnövény (ismereteink szerint az almafa és az akácfa) kérge alatt él.

HINDU MOLYOK – LECITHOCERIDAE

Nagy fajszerű család, elterjedésük centruma Indiában, Sri Lankára és a szomszédos területekre esik, hazánkból 3 fajt mutattak ki. Életmódjuk alig ismert, a hernyók tápnövénye ismeretlen.

Nagy hindumoly

Homaloxestis (Lecithocera) briantiella (Turati, 1879)

Szárnyfesztávolság: 17–19 mm

63. ábra. Nagy hindumoly (*Homaloxestis briantiella*)

Koromfekete lepke, feltűnően hosszú csápja sárga (63. ábra).

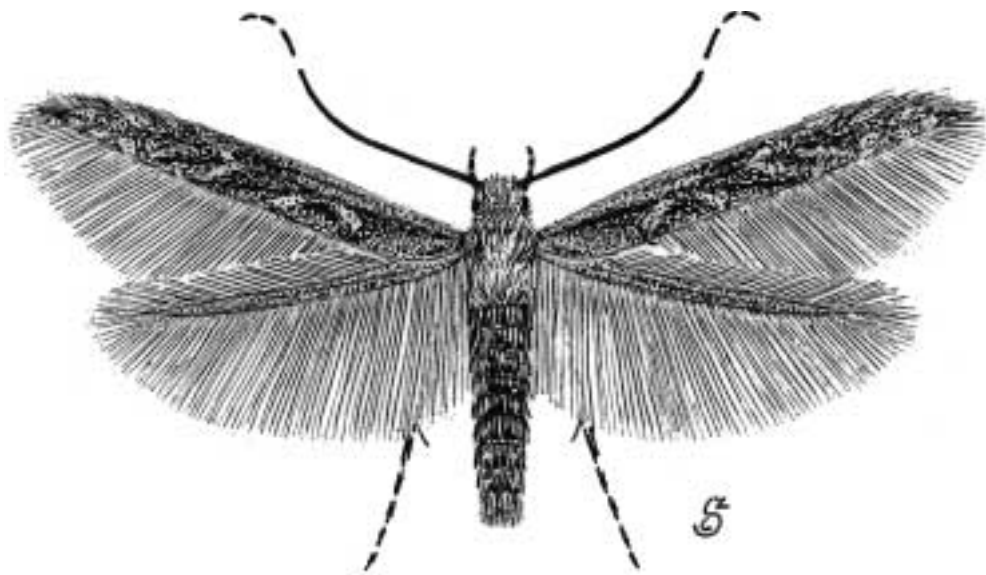
Mediterrán faj, Dél-Európából, Marokkóból és Kis-Ázsiából ismerjük. Hazánkban kevés helyen fordul elő. Száraz élőhelyek jellegzetes faja, száraz tölgyesekben és karsztbokorerdőkben található. Életmódjáról keveset tudunk, a lepkék nyáron rajzanak, a hernyók tápnövényét nem ismerjük.

LÁNDZSÁSMOLYOK – BATRACHEDRIDAE

A fajok az egész Földön megtalálhatók, elterjedésük centruma Ausztráliára esik. Európában mindössze két fajuk él, melyeket hazánkból is kimutattak. A hernyók tápnövényei fás növények.

Nyárfalevélszövő lándzsásmolymoly

Batrachedra praeangusta (Haworth, 1828)

Szárnyfesztávolság: 13–15 mm

64. ábra. Nyárfalevélszövő lándzsásmolymoly (*Batrachedra praeangusta*)

Szárnyai szürkén-barnán tarkázottak (64. ábra).

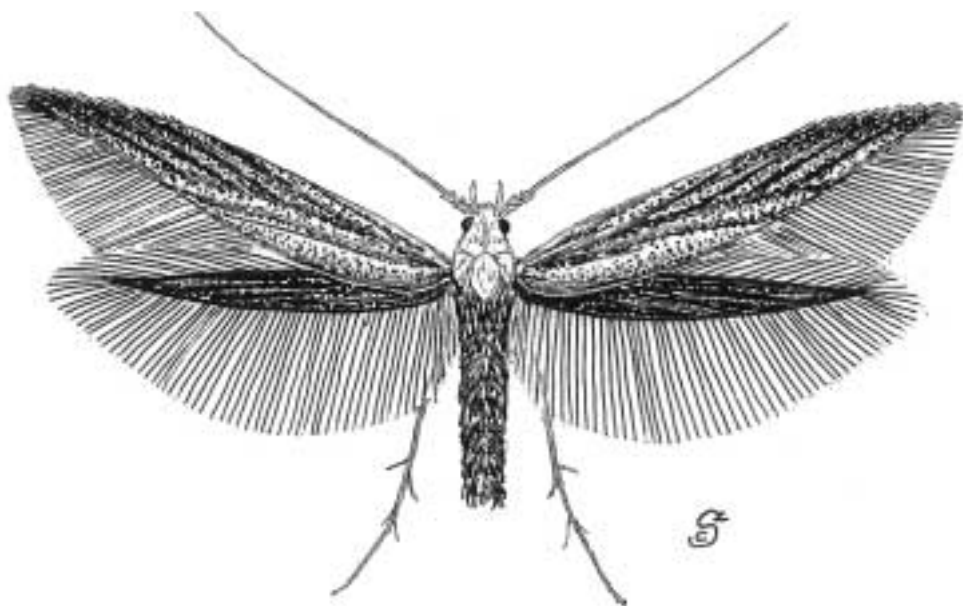
Észak- és Közép-Európában elterjedt faj, hazánkban kevés helyről ismerjük. A lepkék a nyári hónapokban, június–júliusban rajzanak. Már délután, de főként éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra jól repülnek. A hernyók tápnövénye a *Populus alba* és a *P. tremula*, melyeknek összeszótt levelei között élnek.

ZSÁKHORDÓ MOLYOK – COLEOPHORIDAE

Nagy fajszerű család, az egész északi félgömbön elterjedtek, hazánkban 182 fajt mutattak ki. A hernyók életmódja egészen sajátos: fiatalon levelekben vagy virágmagvakban aknáznak, amelynek egy részéből (az epidermiszből) a későbbiekben zsákot készítenek, s abból táplálkoznak. Vedléseik alkalmával vagy új zsákot készítenek, vagy a régit megtoldják.

Füvönélő zsákosmoly

Coleophora ornatipennella (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 18–24 mm

65. ábra. Füvönélő zsákosmoly (*Coleophora ornatipennella*)

Szárnyai sárga alapon, sötétszürkén csíkozottak (65. ábra).

Európai és kis-ázsiai faj, hazánkban általánosan elterjedt. Fejlődése valószínűleg kétéves, a lepkék hosszú időn át, májustól augusztusig repülnek. Nappal aktívak, különféle lágyszárúakon találhatóak. A hernyók a gepszintben polifágok, fiatal korban ajakosvirágúakon (*Labiatae*) élnek, fejlődésüket fűféléken (*Gramineae*) fejezik be.

Gyümölcsfalevél-zsákosmoly*Coleophora hemerobiella* (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

66. ábra. Gyümölcsfalevél-zsákosmoly (*Coleophora hemerobiella*)

Szürkés lepke, sötétebb mintázattal (66. ábra).

Európai faj, hazánkban szórványosan fordul elő. Fejlődése kétéves, a fiatal hernyó U alakú zsákban, majd másodszor az idős hernyó hajlított zsákban telet át. A lepkék júliusban rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra repülnek.

Polifág faj, főleg a természetett és a vadon termő Rosaceákon él. A hernyó különleges aknázó életmódot folytat. Fiatal korában a tápnövény levelében foltaknat készít, melynek epidermiszéből a későbbiekben zsákot készít, amelyben kétszer is áttelel. A vegetációs időszak során a zsákból táplálkozik. A másodéves lárvák gyakran a 20–30 mm átmérőjű gyümölcsbe apró lyukakat ráganak, vagy a gyümölcsön aknáznak, amely ezért torzan fejlődik.

Tápnövényei *Prunus*-, *Pyrus*-, *Malus*-, *Crataegus*- és *Cotoneaster*-fajok, esetenként gyümölcsön is kárt okoz.

LÁNDZSÁSSZÁRNYÚ MOLYOK – MOMPHIDAE

A fajok az északi félgömbön élnek, főként hegyvidékeken. Hazánkban 14 fajukat ismerjük. A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényre szívesen repülnek. A hernyók tápnövényei főként az Onagraceae család fajai közül kerülnek ki.

Derécerágó lándzsászmoly

Mompha idaei (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 19–22 mm

67. ábra. Derécerágó lándzsászmoly (*Mompha idaea*)

Barnaszínű lepke, világosabb részekkel és sötétebb foltokkal (67. ábra).

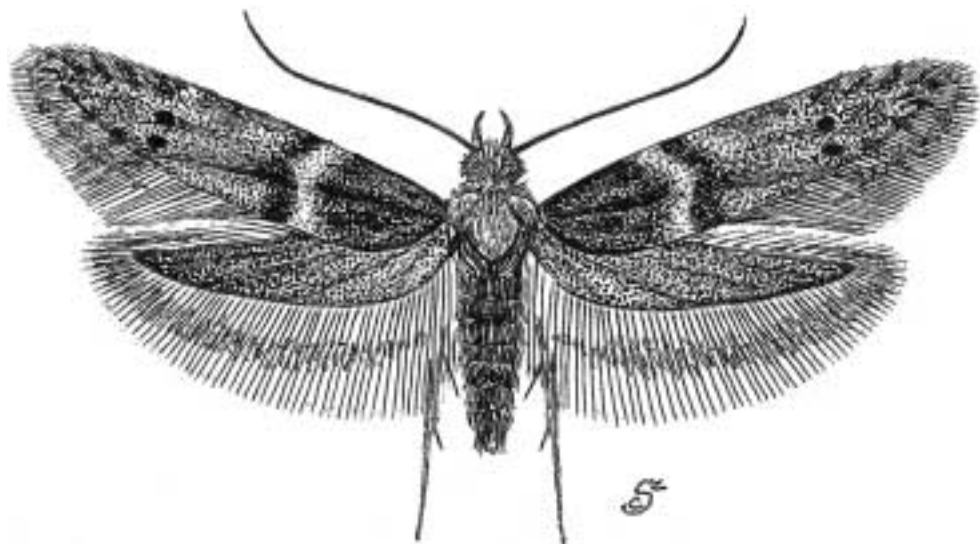
Közép- és észak-európai faj, hazánkban kevés helyen találták meg. Egynemzedékű, a lepkék május–júniusban rajzanak. Ez a faj nappal aktív, fényre nem repül. Tojás alakban telet át, a hernyók április–májusban élnek a deréce (*Chamaenerion [Epilobium] angustifolium*) levelein.

AVAREVŐ MOLYOK – BLASTOBASIDAE

A fajok az északi félgömbön terjedtek el, jórészt Észak-Amerikában honosak, Európában a családot csak néhány faj képviseli. Magyarországon mindössze öt fajukat ismerjük. A hernyók növényi eredetű hulladék anyagokon (avar stb.) élnek.

Közönséges avarevő moly

Blastobasis phycidella (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 14–17 mm

68. ábra. Közönséges avarevő moly (*Blastobasis phycidella*)

Szürke lepke, halványan tarkázott (68. ábra).

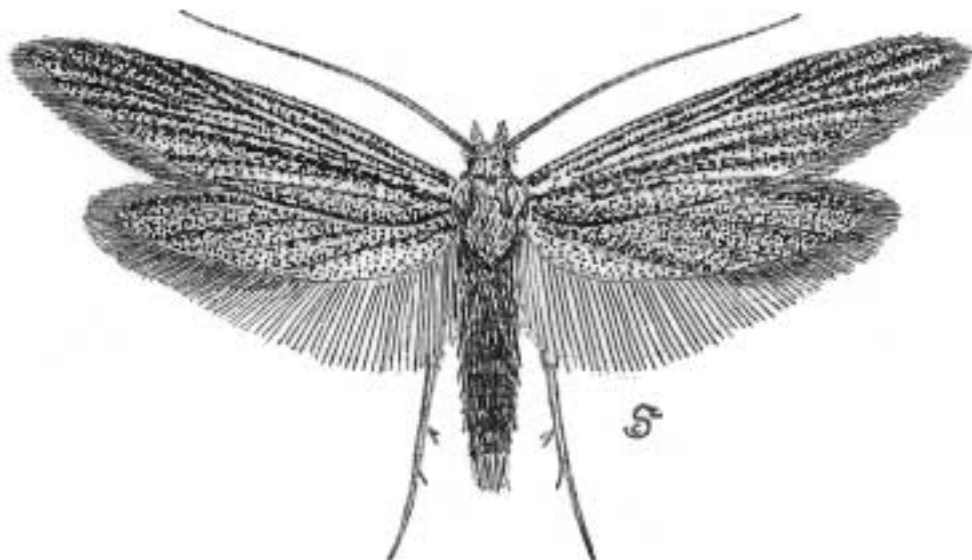
Közép-, dél-európai és kis-ázsiai faj, hazánkban általánosan elterjedt. A lepkék június–júliusban rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényre jól repülnek. A hernyók tápláléka növényi törmelék, így ez a faj lebontó fajnak tekinthető.

RÉTIMOLYOK – PTEROLONCHIDAE

Palearktikus elterjedésű, kis fajszerű család, hazánkban két fajt mutattak ki. Viszonylag nagy termetű molylepkék, meleg, homokos pusztákon élnek. Hernyóik és tápnövényeik ismeretlenek, valószínűleg fűgyökerekben élnek, gazdaságilag közömbösek.

Barna rétimoly

Pterolonche inspersa (Staudinger, 1859)

Szárnyfesztávolság: 24–26 mm

69. ábra. Barna rétimoly (*Pterolonche inspersa*)

Szürkés-szalmaszínű lepke, hosszanti csíkokkal (69. ábra).

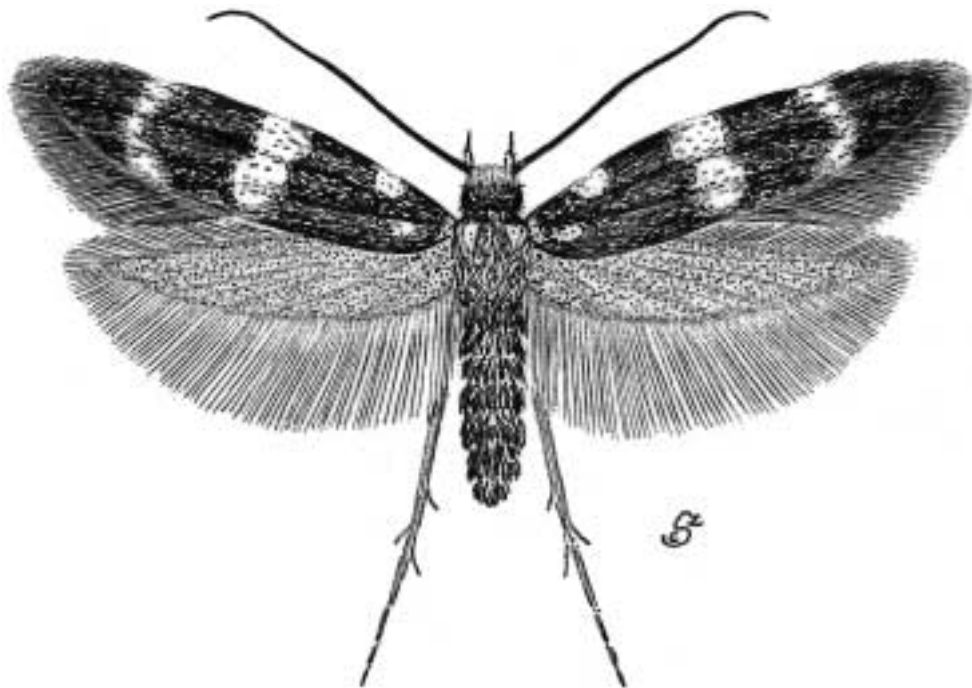
Dél-európai faj, mely hazánkból a sziklagyepekből és a száraz gyepekből került elő. Egy nemzedékének lepkéi nyáron rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra repülnek.

AVARMOLYOK – AUTOSTICHIDAE

Főként közép- és dél-európai fajok, száraz területeken élnek. Hazánkban kilenc fajt mutattak ki. A lepkék éjszaka aktívak, a mesterséges fényforrásokra repülnek.

Fehérsávós avarmoly

Apatema mediopallidum (Walshingham, 1900)

Szárnyfesztávolság: 11 mm

70. ábra. Fehérsávós avarmoly (*Apatema mediopallidum*)

Kávébarna lepke, sárga keresztzalagokkal (70. ábra).

Mediterrán jellegű faj, hazánkban a száraz meleg tölgyesek lakója. A lepkék nyáron, júliusban rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra repülnek. A hernyó tápnövénye ismeretlen.

ERDEI DÍSZMOLYOK – AMPHISBATIDAE

Európai hegyvidéki fajok, hazánkban 8 fajt mutattak ki. A fajok egy részének (*Anchinia*) hernyói *Daphne* fajokon élnek, más fajokéi (*Amphisbatis*) *Calluna vulgaris*on. A hernyók finom, keskeny zsákokban élnek.

Nagy boroszlánmoly

Anchinia daphnella (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 21–26 mm

71. ábra. Nagy boroszlánmoly (*Anchinia daphnella*)

Tarkaszárnyú lepke, barna, sárga, ibolya színelemekkel (71. ábra).

Észak- és Közép-Európában elterjedt faj, hazánkban kevés helyen fordul elő. A Kőszegi hegységből, a Mátrából, a Bükkből és a Zempléni hegységből ismerjük.

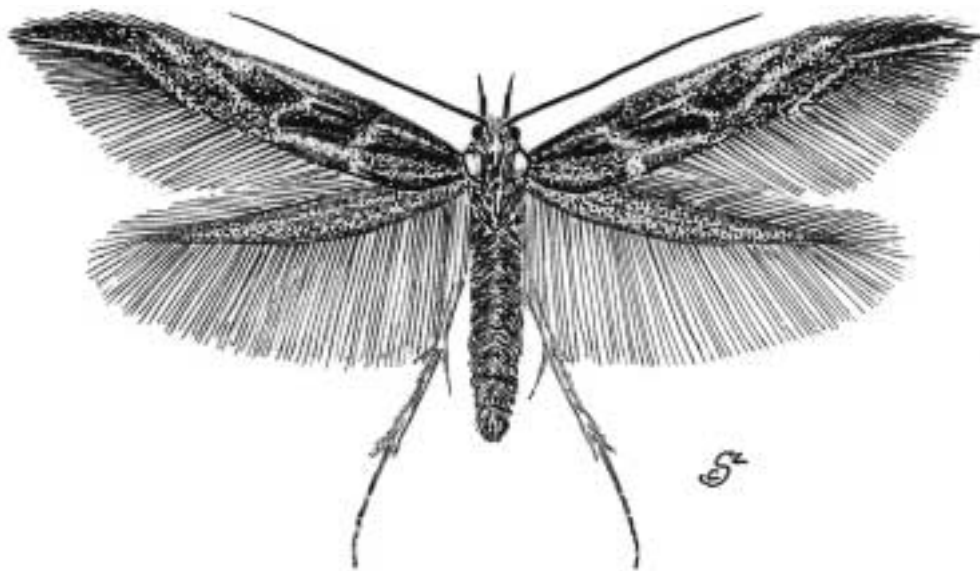
Évente egy nemzedéke van. A lepkék június–júliusban rajzanak. A hernyók tápnövénye a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), amelynek összehúzott levelei között él.

TÜNDÉRMOLYOK – COSMOPTERIGIDAE

Az egész Földön elterjedt, de kevés fajt magában foglaló család. Hazánkban 35 fajt mutattak ki. A lepkék tarkák, színpompásak, némelyek ezüst csíkokkal, a család magyar nevét innen kapta. A lepkék éjszaka aktívak, a mesterséges fényforrások erősen vonzzák őket. A hernyók egyszikű vagy kétszikű növények leveleiben aknáznak, vagy a leveleken élnek. Kártevőként az irodalomban a lándzsásszárnyú almamoly (*Blastodacna atra*) szerepel, de a modern felfogás szerint ez a faj átkerült a lándzsás tündérmolyok (*Agonoxenidae*) családjába.

Ezüstmintás tündérmoly

Pyroderces argyrogrammos (Zeller, 1847)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

72. ábra. Ezüstmintás tündérmoly (*Pyroderces argyrogrammos*)

Világos őzbarna színű lepke, ezüstösen csillogó sávokkal (72. ábra).

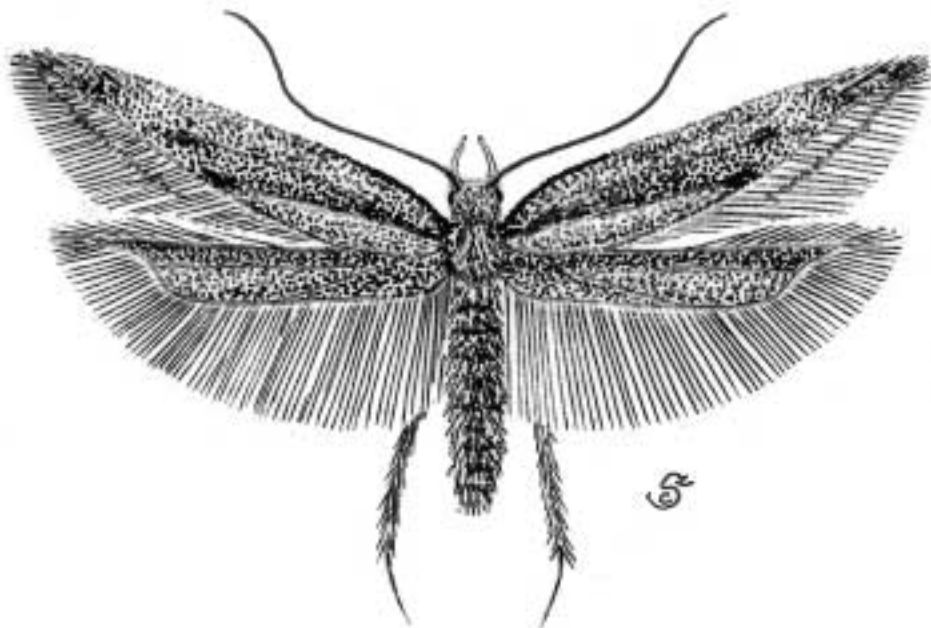
Közép- és dél-európai faj, Elő-Ázsiában is előfordul. Hazánkban általánosan elterjedt. Száraz élőhelyekre jellemző. Évente két nemzedékben rajzik, a hernyók tápnövényei a *Centaurea*- és *Carlina*-fajok, amelyeken egyrészt nyáron, másrészt ősztől tavaszig él, vagyis hernyóként telet át.

SARLÓSAJKÚ MOLYOK – GELECHIIDAE

Az egész Földön elterjedt, óriási fajszerű család (több mint 5000 fajt írták le), holott hatalmas trópusi területek molylepkefaunája még ismeretlen. A ma érvényes felosztás szerint hazánkban 245 faj ismert. A hernyók különféle növényekben élnek, egyes nemzedékek fajainak hernyói növényi hulladékkal és törmelékkel táplálkoznak. A lepkék főként éjszaka aktívak, és a mesterseges fényforrásokra repülnek.

Mezei gabonamoly

Sitotroga cerealella (Olivier, 1789)

Szárnyfesztávolság: 13–20 mm

73. ábra. Mezei gabonamoly (*Sitotroga cerealella*)

Szárnyai fényes szalmaszínűek (73. ábra).

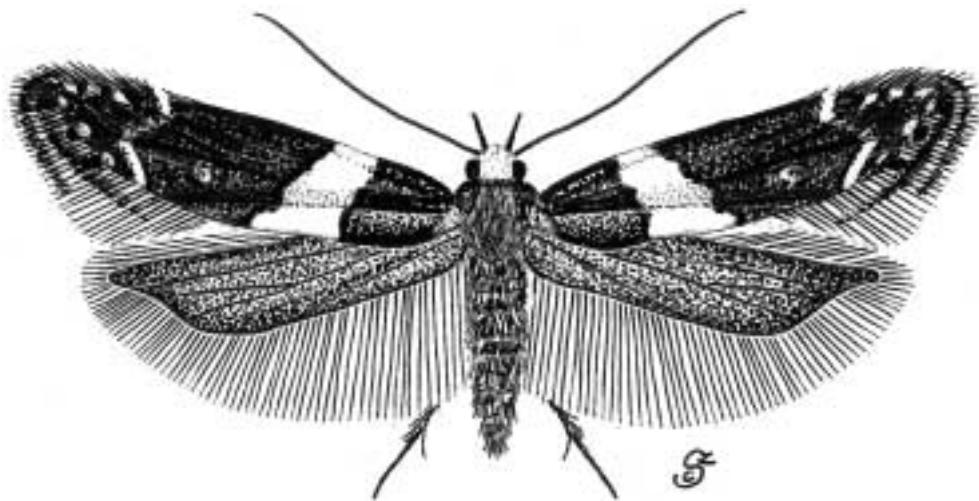
Az egész Földön elterjedt faj, Magyarország egész területén gyakori. Magyar nevével ellentétben szinte kizárólag raktári kártevő, gazdaságilag jelentős faj.

Hazánkban veszélyes kártevőnek minősül. A hernyók elsősorban a raktározott gabonát károsítják, de előfordul raktározott rizsen és kukoricán is. Károsítása a garmadában tárolt gabonában 15–20 cm mélységig hatol. A felszínen nem képez pókhálószerű szövedéket. Kártétele csöves kukoricán különösen feltűnő, a szemeken látható apró lyukak a kirajzott lepkékre utalnak. Gabonán és morzsolt kukoricán kártétele hasonlít a gabonaszizsikéhez, mert a lárva a szemek belsejében fejlődik. A kikelt lepkék a magból kiálló bábüvelyt hagynak, a gabonaszizsik viszont nem hagy bábüvelyt. Rizsen is hasonló a kártétele, de csak a hántolatlan (pelyvás) rizst károsítja, ezzel szemben a rizszizsik csak a hántolt rizsben él.

Évi nemzedékszám a környezeti körülményektől függ. Hazánkban évente általában 1–3 nemzedéke van. Meleg raktárakban azonban 5–12 nemzedéke is lehet. A kártétel a raktárak rendszeres, évenkénti nagytakarításával előzhető meg. A lepkék jelenlétét feromoncsapdák jól kimutatják.

Nagy vörös rügysodrómoly

Recurvaria leucatella (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 13–15 mm

74. ábra. Nagy vörös rügysodrómoly (*Recurvaria leucatella*)

Szárnyainak alapszíne fekete, széles fehér keresztzalaggal (74. ábra).

Eurázsiai faj, Közel-Keleten is él, de Észak-Afrikából nincs adat. Magyarország egész területén előfordul, kártevőként is bárhol felléphet.

Évente egy nemzedéke van, fiatal hernyói telelnek át a tápnövények fakoronájában. Tavasszal (már márciusban) megjelennek a fiatal hernyók, ettől kezdve a rügyekben, majd az összenőtt, torzult hajtások belsejében fejlődnek. Májusban fehér szövedékgubóban bábóznak. A lepkék – a hőmérséklettől függően – május és július között rajzanak, majd párosodás után a nőtények tojást raknak. A hernyók a nyár végén kelnek ki, táplálkoznak, majd lombhullás előtt a fakoronában elkészítik telelőgubójukat.

Tápnövényei a gyümölcsfák. Hazánkban a következő növényekről ismerjük: birs, körte, alma, naspolya, mandula, kajszi, őszibarack, szilva, cseresznye, meggy, málna, ribiszke, köszméte, valamint vadon termő gyümölcsfák és cserjék.

Magyarországon a tavaszi molyegyüttes 6 leggyakoribb fájának egyike. Jelentősége térben és időben változik.

Kis vörös rügysodrómoly*Recurvaria nanella* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 11–12 mm

75. ábra. Kis vörös rügysodrómoly (*Recurvaria nanella*)

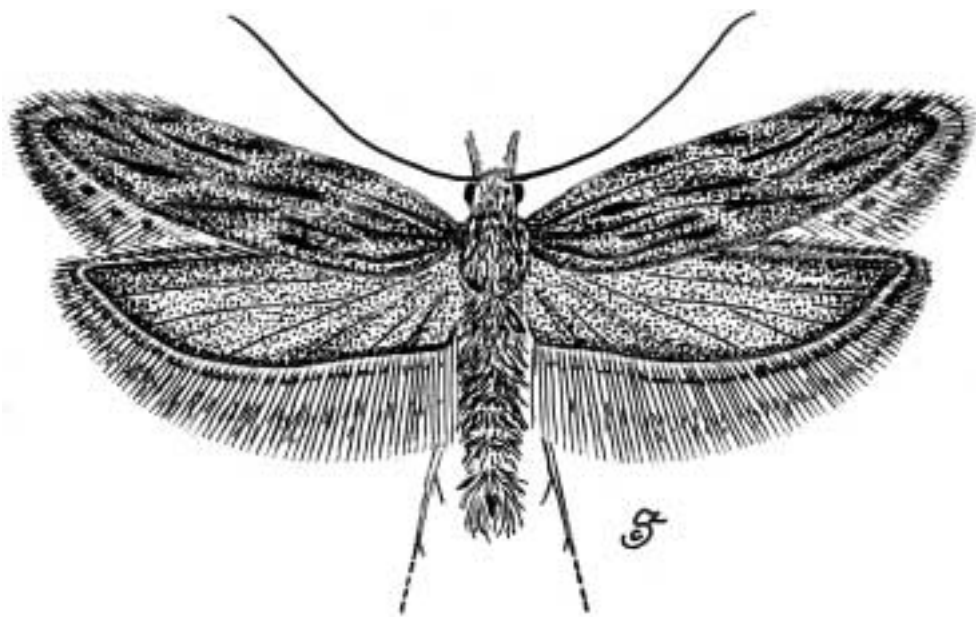
Szárnyainak alapszíne szürke, sötétszürke mintázattal (75. ábra).

Európai faj, de Kanadába és Pennsylvániába is behurcolták. Magyarország egész területén előfordul, kártevőként bárhol felléphet.

Évente egy nemzedéke van, fiatal hernyói telelnek át a fák koronájában vagy a talajon lévő avarban szótt kis telelőgubóban. Tavasszal a kis hernyók korán (már márciusban) megjelennek a rügyeken, kezdetben a rügy- és a virágkezdeményeket fogyasztják, majd a hajtások belsejében fejlődnek. Májusban bábozódnak laza gubóban az elszáradt levelek között, vagy finom selyemszálon leereszkednek a talajra, ott gubót szőnek és abban bábozódnak. A lepkék a nyár folyamán (a helytől függően) meglehetősen hosszú időn át rajzanak. A nőtény általában a levelek fonákára rakja tojásait. A kis hernyók ősszel kelnek ki, és a tápnövény leveleiben keskeny, kanyargós aknát készítenek. Lombhullás előtt elhagyják az aknákat és telelőre vonulnak.

Nagyon polifág faj, tápnövényei a gyümölcsfák, szinte valamennyi hazánkban termesztett gyümölcsfa és vad gyümölcsök szolgálhatnak tápnövényeként. Hazánkban a tavaszi moly-együttes állandó, jelentős fajának tekinthető.

Barackmoly (barackragó sarlósmoly)
Anarsia lineatella (Zeller, 1839)

Szárnyfesztávolság: 11–14 mm

76. ábra. Barackmoly (*Anarsia lineatella*)

Szürke szárnyán a mintázat hosszanti fekete csíkokból áll (76. ábra).

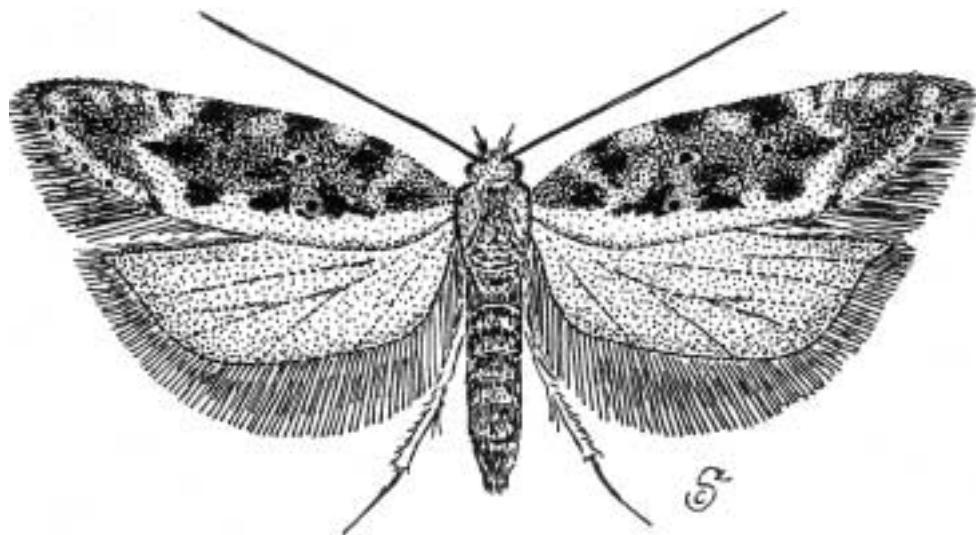
Egész Európában – Anglia kivételével – megtalálható, de főleg közép- és dél-európai faj. Előfordul Észak-Amerikában, Nyugat-Ázsiában és Kis-Ázsiában is. Behurcolták az USA-ba és Kanadába is, így ma már kozmopolita fajnak tekinthető. Magyarország egész területén előfordul, de elsősorban az ország melegebb vidékein gyakori.

A barackmolynak hazánkban 3 teljes és – meleg időjárás esetén – csonka negyedik nemzedéke fejlődik. Fiatal hernyóként telet, ez meghatározza tavaszi kártételét.

A hernyók tápnövényei a csonthéjasok, mindenekelőtt az őszibarack, a kajszli, a szilva és a mandula. Legkedveltebb tápnövényének az őszibarackot tartják. Az irodalom szerint tápnövényei az alma, a körte és a különféle Prunus-fajok is.

Az őszibarackon áttelelő hernyók tavasszal behatolnak az éppen fakadó rügyekbe és a 2–3 cm-es hajtástengelybe járatot rágnek, amely elhervad és elpusztul. Később a már hosszabb hajtásokat támadják meg. A nyári kárkép a gyümölcsökön jelentkezik, a hernyók a kocsánynál a gyümölcsbe berágnak és azt belülről károsítják. A még zöld gyümölcs érése meggyorsul, gyakran félig éretten lehull. A nyár végén lerakott petékből kikelő hernyók a kéreg alá rágnek, és a háncsrészekben táplálkozva fejlődnek. Ilyenkor már benyomulhatnak a rügyek belsejébe is, és azokat kioldvasítják. A fiatal hernyók teletnek át.

A barackmoly kártétele az egész tenyészidőszakban lehetséges, a kártétel formái nagyon különbözőek.

Répaaknázómoly*Scrobipalpa (=Gnorimoschema) ocellatella* (Boyd, 1858)

Szárnyfesztávolság: 12–14 mm

77. ábra. Répaaknázómoly (*Scrobipalpa ocellatella*)

Szárnyainak alapszíne kávébarna, tarka mintázata pizkossárga (77. ábra).

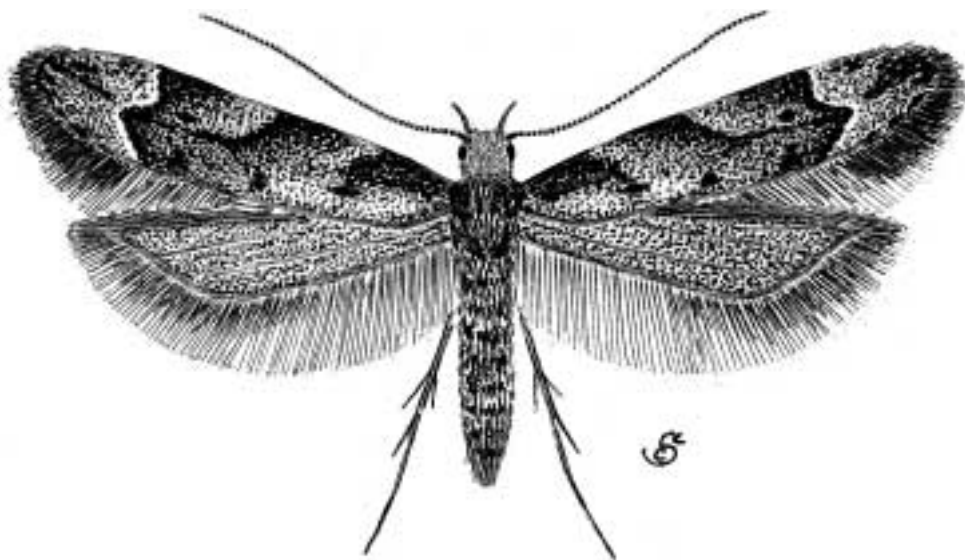
Dél-európai, mediterrán faj, elsősorban a Földközi-tenger és a Fekete-tenger mellékén terjedt el. Időnként tömegesen jelentkezik és károsít Franciaországban, Belgiumban, Dél-Németországban, Ausztriában, Szlovákia déli részein, Jugoszláviában és Romániában. Marokkó, Törökország, Palesztina és Perzsia is a kártételi területéhez tartozik, sőt Anglia déli részein valamint Madeira és Ceylon szigetén is előfordul. Magyarországon mindenhol előfordul, ahol tápnövényeit megtalálja. Hazánkban kártételéről 1949 óta tudunk, a kártétel 1950-ben Mezőhegyes környékén vált jelentőssé. Az utóbbi évtizedekben több alkalommal károsított a Magyar Középhegységtől délre eső területeken és a Győr-Komárom síkságon. Veszélyes kártevőként tartják nyilván.

Hazánkban nemzedékszámát nem állandó, 2–4 nemzedéke lehet. Nemzedékszámát a tenyészidőszak hosszától és a tenyészidőszak hőmérsékletétől függ, melegebb helyeken és melegebb években 4 nemzedéke van. Hűvös, csapadékos években és a hűvösebb területeken kevesebb, 2–3 nemzedéke fejlődik. A talajban sekélyen, báb alakban telel.

Oligofág faj, tápnövényköre meglehetősen körülhatárolt. Hernyója a különféle vadon termő Beta-répa fajokon, valamint a termesztett répa változatain: a takarmány-, cukor-, cékla- és mángoldrépa fajokon táplálkozik.

Száraz, meleg nyarakon a négy nemzedék ősze gyorsan felszaporodik, és a Nagy Alföldön, a Dunántúl déli részén a Beta-répaikon jelentős károkat tud okozni. A hernyók a répa összes vegetatív részét, majd a generatív részeket is megtámadják. Tövenként átlag 25–40 lárva 40–60% súlyvesztést okozhat és a cukortartalom országosan jelentősen csökken. A molyos répa tárolása nehéz, bizonytalan, és takarmányozásra sem alkalmas. A répaaknázómoly jelentős kártevő tud lenni.

Fenyőtű-borzasmoly (fenyőtű-aknázómoly)
Coleotechnites piceaella (Kearfott, 1903)

Szárnyfesztávolság: 9–11 mm

78. ábra. Fenyőtű-borzasmoly (*Coleotechnites piceaella*)

Tarka szárnyainak színelemei barnák, piszkossárgák (78. ábra).

Eredetileg észak-amerikai faj, Európába behurcolták, 1962-ben találták meg Németországban. Hazánkban 1970 óta észlelik. Mára az egész országban elterjedt.

Tápnövényei a *Picea pungens*, *P. abies*, *P. omorika*. A hernyó fenyőtűben aknázik, hernyóként a kirágott tűben telel.

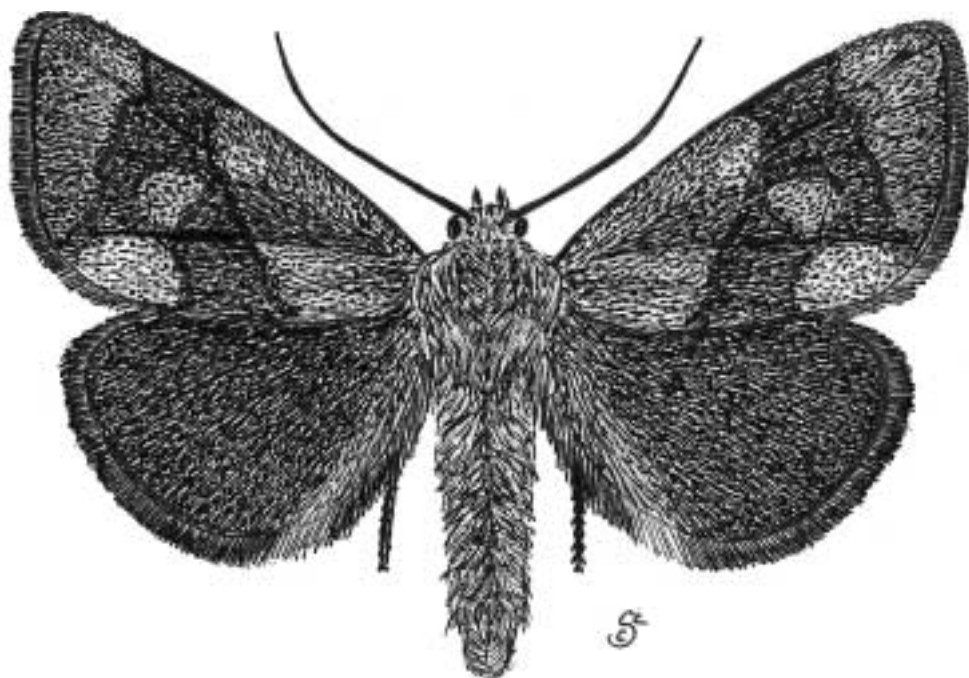
A lepkék nappal aktívak, a fenyőfák körül a késő délutáni órákban rajzanak.

CSIGALEPKÉK – LIMACODIDAE

A család az egész Földön elterjedt, a legtöbb faj Amerikában él. Európában mindössze két nemzetséget, illetve két fajt ismerünk, ezek a fajok hazánkban is honosak. A hernyóknak potroh-lábak helyett széles, rugalmas „csúszótalpak” van, amellyel a tápnövényre rászívják magukat. Első ránézésre meztelen csigákhoz hasonlítanak. Lombos fákon élnek, ősszel gubót készítenek, abban áttelelnek és tavasszal bábozódnak. Bábjuk is eltér az átlagostól: a lepkéknél szokatlan „szabad báb” (pupa libera). A lepkék nappal repülnek.

Kagylólepke

Apoda limacodes (Hufnagel, 1766)

Szárnyfesztávolság: 18–33 mm

79. ábra. Kagylólepke (*Apoda limacodes*)

Kávébarna-őzbarna színű lepke, halvány mintázattal (79. ábra).

Európai és kis-ázsiai faj, hazánk egész területén megtalálható. A hernyó tápnövényei lombos fák, mindenekelőtt a tölgy. Évente egy nemzedéke van, a lepke május és júliusban repül, a hímek a délutáni napfényben, éjszaka pedig a hímek és a nőstények együtt. A hernyók telelőgubóban telelnek, majd tavasszal bábozódnak.

FÜSTÖSSZÁRNYÚ MOLYOK – HETEROGYNIDAE

Az előző családhoz minden szempontból közel állnak. Európában négy fajt ismerünk, egyetlen hazai faja ritkaságszámba megy.

Füstösmoly

Heterogynis penella (Hübner, 1819)

Szárnyfesztávolság: 20–22 mm

80. ábra. Füstösmoly (*Heterogynis penella*)

Szárnyai szürkék, áttetszőek, „füstösek”.

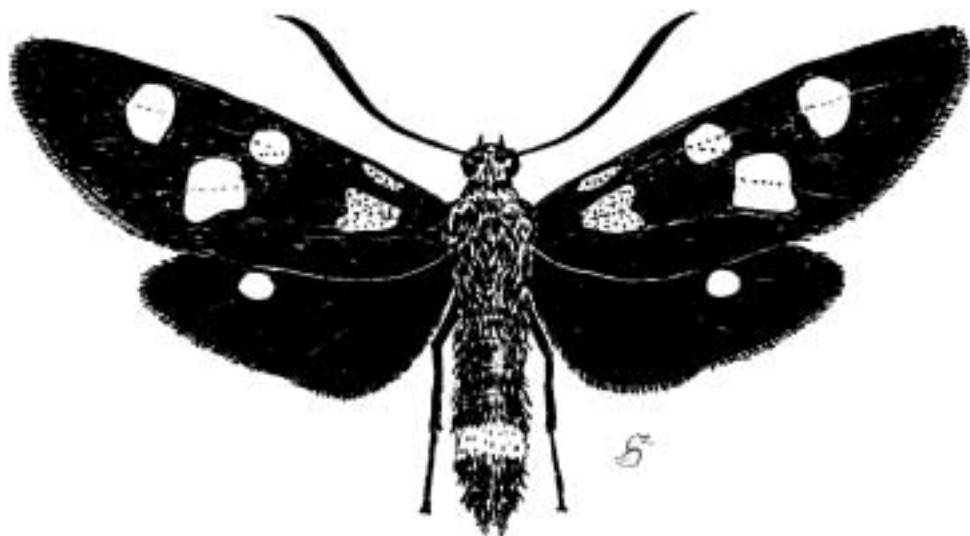
Egynemzedékű faj, hernyója telet át. A bából kikelt hím lepkék (80. ábra) nyáron, a nappali órákban repülnek. A hímek a gyepszintben keresik a szárnyatlan nőstényeket. Magyarországon ritka faj, kevés helyről ismert.

CSÜNGŐLEPKÉK – ZYGAENIDAE

Közepes vagy kisebb termetű molylepkek, Magyarországon 26 fajuk ismert. A fajok egyik részének imágói kisebb termetűek, egyszínű zöldek vagy feketék (Procridae alcsalád), másik részük tarka szárnyú, többnyire vörös-fekete színű (Zygaeninae alcsalád). A lepkék nappal repülnek, virágokat látogatnak. A fajok nagy részének hernyói a gyepszintben, különféle növényeken élnek.

Változékony csüngőlepke

Zygaena ephialtes (Linnaeus, 1767)

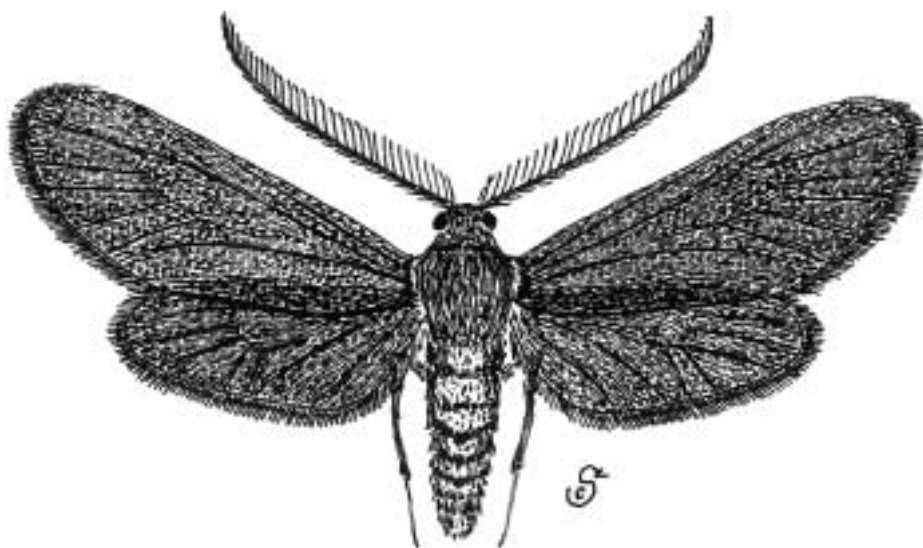

Szárnyfesztávolság: 36–70 mm

81. ábra. Változékony csüngőlepke (*Zygaena ephialtes*)

Szárnyai feketék, foltjaik fehérek és sárgák, potrohgyűrűje is sárga. Az egyes példányok, illetve populációk színezete és a pettyek száma különböző lehet (81. ábra).

Hazánknak főleg hegy- és dombvidékeken gyakori faj. A lepkék a nyári hónapokban rajzanak. Nappal, napfényes órákban repülnek, többnyire más *Zygaena* fajokkal együtt. Virágokat látogatnak más nappali lepkékkel és bogarakkal, hozzátartoznak az üde virágos rétek életközösségéhez. Tojáscsomói telelnek át. A hernyók pillangósvirágúakon, főleg koronillán (*Coronilla varia*) és lucernán (*Medicago sativa*) élnek.

Kormoslepke*Theresimima ampelophaga* (Bayle-Barelle, 1809)

Szárnyfesztávolság: 23–25 mm

82. ábra. Kormoslepke (*Theresimima ampelophaga*)

Barna-krémsárga színű lepke (82. ábra).

Európában a mediterrán területeken, a volt Szovjetunióban a Krím félszigeten, az Anapai-keletben, Derbentben és Nyugat-Grúziában jelentős kártevő, Kis-Ázsiában és Szíriában is előfordul. Magyarországon a 19–20. században a Dunántúlon volt kártevő, a Duna–Tisza közének csak a partvidéken károsított. A huszadik század közepén hazánkban számos újabb szőlővidéken lépett fel, ezenkívül megjelent Szlovákia déli részein is.

Évente egy nemzedéke fejlődik, de esetleg töredékes második nemzedéke is fejlődhet, amelynek nincsen jelentősége. Fiatal, második, esetleg harmadik fokozatú hernyói már nyáron diapauzába vonulnak, finom szövésű gubóban rendszerint csoportosan, a szőlőtöke kérge alatt. A hernyók csekély része nyáron nem megy diapauzába, hanem kialakítja a második nemzedéket. Tavasszal rügyfakadáskor a szőlő hajtásain hámozgatnak, lyuggatnak, karéjoznak, főleg éjszaka táplálkoznak. A hernyók a nyár első felében a szőlőtökén gubót szőve bábozódnak. A lepkék nem sokkal később kirajzanak, keveset repülnek, nem táplálkoznak, hamar párzanak és a nőstények lerakják tojásaikat.

Egyetlen ismert tápnövénye a szőlő, melynek tömeges fellépés esetén tavaszi kártevője lehet, de erre az utóbbi évtizedekben hazánkban csak néhány példát ismerünk.

PUSZTAMOLYOK – BRACHODIDAE (ATYCHIIDAE)

Zömök termetű, viszonylag kis termetű molylepkék. Kis fajszerű család, hazánkban kevés fajuk él. A fajok főleg pusztákon, füves, homokos területeken élnek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

Magyar pusztamoly

Brachodes appendiculatus (Esper, 1783)

Szárnyfesztávolság: 16–22 mm

83. ábra. Magyar pusztamoly (*Brachodes appendiculatus*)

Elülső szárnyai olivazöldes-barnásak, sárga foltokkal, hátulsó szárnyai sötét színűek (83. ábra).

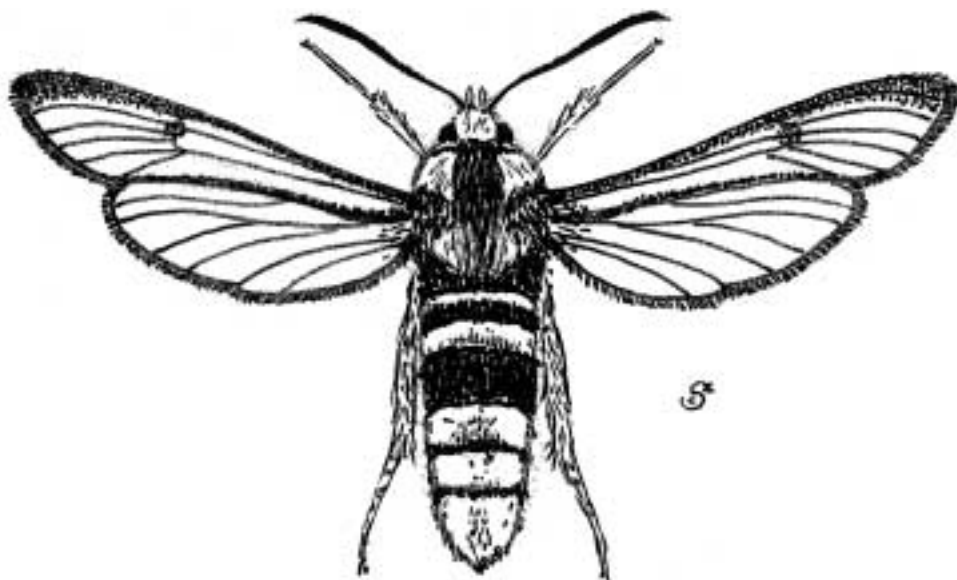
Délkelet-európai faj. Magyarország homokos és sztyep jellegű területeire jellemző. A hernyók fűfélék gyökérzetében, szövedékcsőben élnek és itt telelnek. A lepkék a nyár folyamán meleg időben nappal repülnek.

ÜVEGSZÁRNYÚ LEPKÉK (SZITKÁROK) – SESIIDAE (AEGERIIDAE)

Zömmel közepes vagy kis termetű molylepkék, hazánkban 47 fajuk ismert. Szárnyrajzolatuk miatt első ránézésre más rovarokhoz (pl. Hymenoptera) hasonlítanak. A lepkék nappal repülnek, virágokat látogatnak. Hernyóik endofágok, fás növények vagy lágyszárúak belsejében élnek, egyes fajok kártevőként lépnek fel.

Darázslepke

Sesia (Aegeria) apiformis (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 30–40 mm

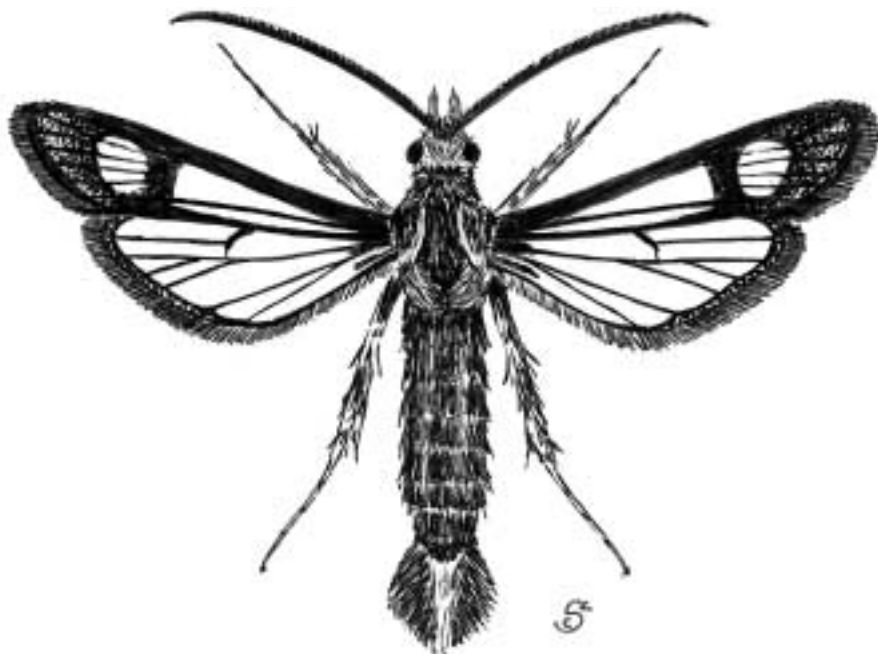
84. ábra. Darázslepke (*Sesia apiformis*)

A többi fajtól eltérően hatalmas termetű, lódarázsra emlékeztető molylepke (84. ábra). Szárnyai barnán szegélyezettek. A hím és a nőstény jól elkülöníthető: a hímnek sárga farpamacsa van, a nősténynek nincs. Holarktikus faj, Európában az Altaj hegységig terjedt el, Amerikába behurcolták. Magyarországon mindenütt előfordul, ahol tápnövényei élnek, de ritkán kerül a szemünk elé. Tápnövényei elsősorban a nyár, ritkábban a fűz, a hárs, a kőris és a nyír.

Egy nemzedéke két év alatt fejlődik ki, a lepkék rajzása hosszan elnyújtott, a lepkék nappal, napfényben repülnek. Első télen hernyóként, második télen bábként telelnek át a tápnövény belsejében.

Kártételt elsősorban nyár-anyatelepeken okozhat, ahol a nagy nyárfacincérral együtt az idősebb anyatövek fő pusztítója. A hernyó az anyatövek gyökfóinek összerágásával okoz kárt. Rágása következtében csökken az anyatövek vesszőhozama, az anyatövek korhadnak, részben elhalnak, végül elpusztulnak.

Üvegszárnyú ribiszkelepke (ribiszkeszitkár)
Synanthedon tipuliformis (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 10–18 mm

85. ábra. Üvegszárnyú ribiszkelepke (*Synanthedon tipuliformis*)

Szárnyának csúcsi része és szárnysegélye kékesen csillogó (85. ábra).

Eurázsiai elterjedésű faj, Észak-Amerikába és Új-Zélandba is behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt, s helyenként – ahol tápnövényeit megtalálja – gyakori.

Egynemzedékű faj, különféle stádiumú hernyói telelnek át. A bábozódást a hernyók április végén kezdik el, de a bábozódás sokáig elhúzódik, így a lepkék rajzása is sokáig, egészen a nyár derekáiig tart. A lepkék nappal aktívak, virágokat látogatnak, nehezen felismerhetők, mert kis, karcsú darázsra emlékeztetnek.

Tápnövényei a piros és a fekete ribiszke, az aranyribiszke és a köszméte. Ezekon kívül a hernyóknak számos tápnövénye ismert, főként cserjék (mogyoró, boróka, kecskerágó), de kivételesen szőlőben, málnában és szederben is kifejlődhetnek.

A petéből kikelő kis hernyó, mielőtt berágja magát a vessző belsejébe, gyakran járatot készít a héj alatt, amely barna csík formájában később is jól látszik. A hernyó egész élete folyamán a hajtások, vesszők és gallyak belsejében él, és ezek bélszövetének kirágásával károsít. Néha a bokor alapi részét is fertőzi.

Az üvegszárnyú ribiszkelepke hazánkban a piros és a fekete ribiszke legelterjedtebb kártevője.

Üvegszárnyú almafalepke (almafaszitkár)
Synanthedon myopaeformis (Borkhausen, 1789)

Szárnyfesztávolság: 12–22 mm

86. ábra. Üvegszárnyú almafalepke (*Synanthedon myopaeformis*)

Szárnycsúcsa és szárnysegélye fénylő kék színű. Potrohgyűrűi vörösek (86. ábra).

Palearktikus elterjedésű faj. Magyarországon is mindenhol megtalálható, ahol tápnövényeit, elsősorban az almát megtalálja.

Évente egy nemzedékben él, különféle fejlődési stádiumú hernyói telelnek át a kéregben készített járataikban. Tavasszal, nyár elején a kéregben készített bábkamrában bábozódnak. A báb-állapot 2–3 hétig tart, a lepke kikelése előtt a báb nagyobbik felét kitolja, majd kikel a lepke. A lepkék rajzása egész nyáron át tart, nappal aktívak, virágokat látogatnak, de nagyon nehéz észrevenni őket, mert valamilyen darázsra hasonlítanak.

Fő tápnövénye az alma, de ritkábban a birsben, a körtében és a szilvafában is kifejlődhet. A kárkép feltűnő, mert egyrészt a hernyók által megtámadott törzs- és ágrészeken törmelékbe tapadt, apró barna ürülékszemcsék tömege látható, másrészt a kitolt bábhüvelyek is feltűnőek lehetnek. A hernyók járatai különösen gyakoriak a metszési felületek, az oltás helyén vagy a vastagabb gallyak eltávolításakor ejtett sebfelületek szélén keletkezett sebkalluszban.

Az üvegszárnyú almafalepkét régebben a legyengült, beteges fákon elszaporodott fajnak tartották, a huszadik század második felében azonban a fiatal almaültetvények kártevőjeként vált ismertté.

Málnagubacsszitkár (üvegszárnyú málnalepke)
Pennisetia (Bembecia) hylaeiformis (Laspeyres, 1801)

Szárnyfesztávolság: 20–28 mm

87. ábra. Málnagubacsszitkár (*Pennisetia hylaeiformis*)

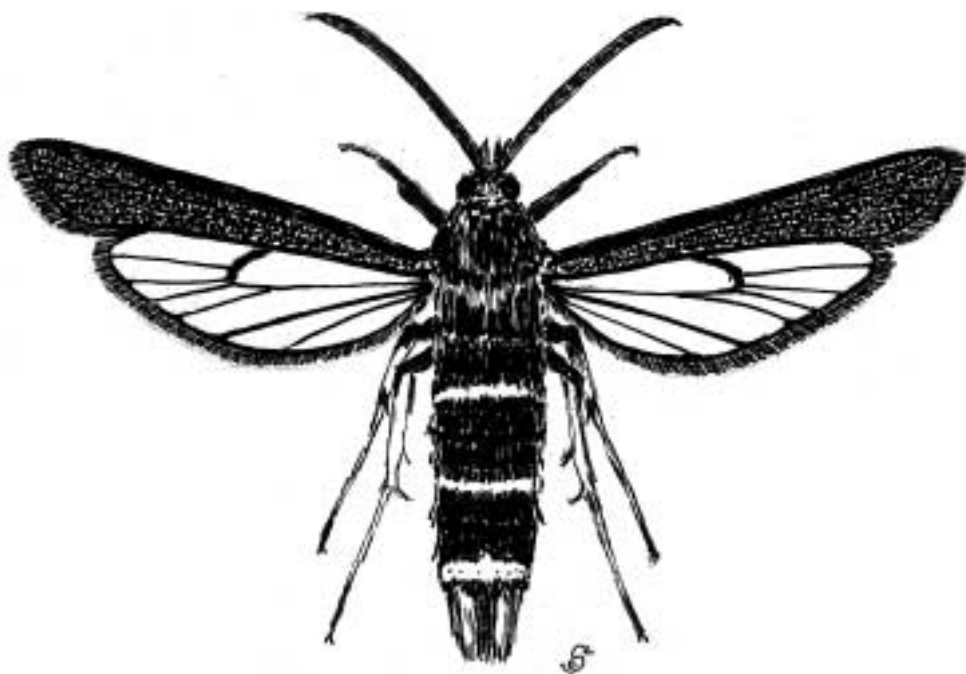
Szárnyai barnán szegélyezettek, potrohgyűrűi sárgák (87. ábra).

Eurázsiai elterjedésű faj, kevés hazai adata van, mert a lepke éjszaka aktív (ellentétben a rokon fajok nagy részével), fényre pedig nem repül.

Egynemzedékű faj, hernyó alakban telet. A hernyók a málna és a szeder gyöktörzsében, gyökereiben és a vessző alsó részeiben élnek, ősszel, majd áttelelés után tavasszal is károsítanak. Kártételük hatására a tövek legyengülnek, a kötődött termés fonnyad, majd kényszeréretté válik. A fertőzött részek lombfelülete sárgul, majd az egész vessző elpusztul.

A hernyók nyár elején a károsítás helyén bábozódnak, majd július–augusztusban rajzanak. A lepkék nem táplálkoznak, a kikelés napján párosodnak, majd a nőtények elkezdik a tojásrakást. A tojások egyesével vagy kisebb csoportokban a tövek körül a talajon vagy a vesszők alsó részén találhatóak. A kis hernyók 3–4 hét alatt kelnek ki.

Bögölyszitkár (üvegszárnyú nyárfalepke)
Paranthrene tabaniformis (Rottenburg, 1775)

Szárnyfesztávolság: 20–30 mm

88. ábra. Bögölyszitkár (*Paranthrene tabaniformis*)

Elülső szárnya feketésbarna, hátulsó szárnya feketésbarnán szegélyezett. Potrohgyűrűi sárgák (88. ábra).

Az egész Palearktikumban elterjedt faj, hazánkban is általánosan elterjedt, mert tápnövényeit mindenhol megtalálja.

Régebben egyértelműen kétéves fejlődésű fajnak tartották, újabb megfigyelések szerint a populáció egy része két évig, a második része egy évig fejlődik a tápnövény belsejében. A lepkék nappal aktívak, a napfényes órákban repülnek. Mivel a populáció kétféle fejlődésű, a lepkék hosszú időn át, áprilistól júliusig rajzanak.

A hernyók a nyárfa (főként a fekete és a rezgő nyár), ritkábban a fűzfa törzsében és ágaiban fejlődnek. A nőtény petéit a sebzésekbe rakja. Magyarországon minden jelenleg használt nemesnyár-fajtán megél és károsít.

FARONTÓLEPKÉK – COSSIDAE

A legnagyobb termetű molylepkék, a régebbi irodalomban gyakran a nagylepkék (Macrolepidoptera) között találjuk őket. Magyarországon 7 fajuk ismert. Hernyóik a fás növények belsejében vagy a hagymások föld alatti részében élnek. A lepkék éjszaka rajzanak, mester-séges fényforrásra is repülnek. Szájszervük nem lévén, nem táplálkoznak.

Nagy farontólepke (nagy farágólepke, fűzfarontó lepke)

Cossus cossus (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 60–95 mm

89. ábra. Nagy farontólepke (*Cossus cossus*)

Hatalmas termetű lepke, szárnyai szürkék, fekete mintázattal (89. ábra).

Európában, Nyugat-Ázsiában és Észak-Afrikában elterjedt faj. Magyarország egész területén előfordul, de általában nem gyakori. Jelentősége ennek megfelelően inkább csak lokális, de a nagy termetű hernyók kis egyedszámban is kártevő mértékűek lehetnek.

Egy nemzedéke két év alatt fejlődik ki, mindkét alkalommal hernyó alakban telet át. A másodszor áttelelt hernyók áttelelés után járatukban, annak kivezető nyílása közelében farágcsálékból gubót szőnek, és abban alakulnak bábbá. Nemritkán azonban a kifejlett hernyó elhagyja a fa törzsét, és a törzs körül (vagy távolabb) a föld felszínén készíti el gubóját. A bábból a lepke nyáron kel ki és június–júliusban rajzik. A lepkék meglehetősen keveset mozognak, de mivel éjszaka aktívak, fénycsapdába is rendszeresen repülnek. A tojáscsomókat a nőtény mindig a fa kérgén lévő sérülésekbe vagy a fakéreg alá helyezi el.

A nagy farontólepke hernyója polifág, tápnövénye szinte valamennyi lombos fa lehet. Előnyben részesíti azonban a fűz- és a nyárfákat, erre utal egyik magyar neve is. A hernyó a legkülönbözőbb gyümölcsfákban, különösen a mandulában megtalálható.

Kis farontólepke (kis farágólepke, almafarontó lepke)
Zeuzera pyrina (Linnaeus, 1761)

Szárnyfesztávolság: 30–90 mm

90. ábra. Kis farontólepke (*Zeuzera pyrina*)

Szárnyai fehérek, szürkés-kékes foltokkal (90. ábra).

Eurázsiai faj, Magyarországon mindenhol gyakori. Kártevőként nem csak Európában, hanem Ázsiában és Észak-Afrikában is jelentős. Dél-Afrikába és Észak-Amerikába behurcolták, mindkét helyen meghonosodott. Észak-Amerikában az egész atlanti partvidéken jelentős kártevővé vált.

Egy nemzedéke két év alatt fejlődik ki, mindkét évben, hernyó alakban telel át. A másodszor áttelelt hernyók május–júniusban, a károsított fában bábozódnak. A lepkék nyáron (június–júliusban) rajzanak, keveset mozognak, éjszaka aktívak, fénycsapdában rendszeresen megtalálhatók. Párosodás után a nőstények egyesével helyezik el tojásaikat az ágvillaikban és a hajtások tövében.

A kis farontólepke hernyója polifág, leggyakoribb tápnövényei azonban az almafa és az orgona. Megjelenhet körtében, dióban, birsben és bogyósokban (málnában és köszmétében) is.

A nagy farontólepkével szemben ez a faj nem az öreg törzsekben, hanem a fiatal fák törzsében és vastagabb ágaiban él, és a károsított részek könnyen eltörnek. Faiskolában almafákon a károsítás a talajhoz közel, 5–15 cm magasságban szokott lenni, ezt nehéz észrevenni. A hernyó ilyen esetekben sebhelyen át – az oldalhajtások eltávolításának nyomán – furakodik be.

Fokhagymamoly (fokhagymalepke)
Dyspessa ulula (Borkhausen, 1790)

Szárnyfesztávolság: 20–28 mm

91. ábra. Fokhagymamoly (*Dyspessa ulula*)

Szárnyai olívaszínűek, sárgásan tarkázottak (91. ábra).

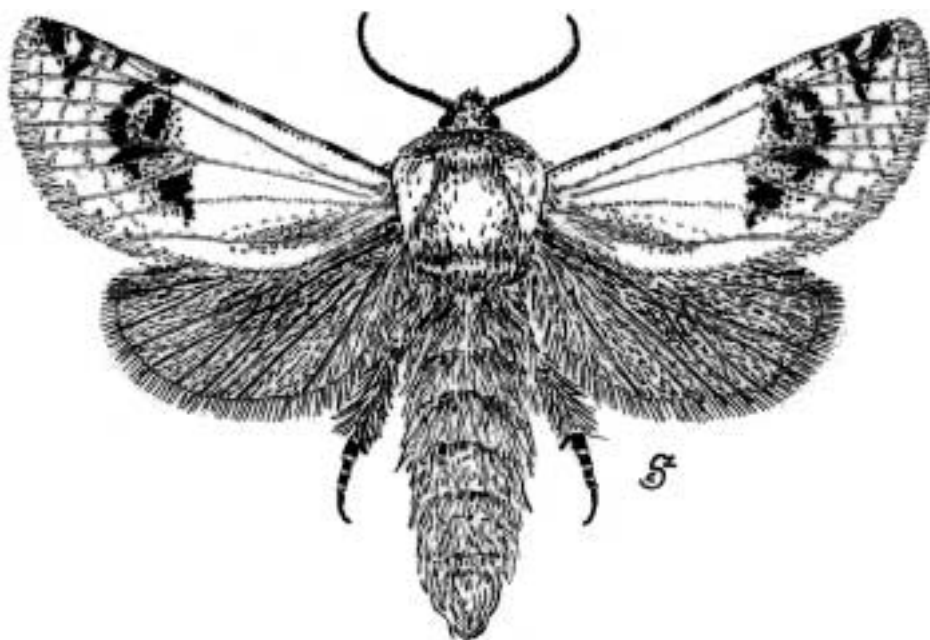
Közép- és Dél-Európában, valamint Nyugat-Ázsiában honos faj. Hazánkban ott gyakori, ahol fokhagymát termesztenek, de mindenhol előfordulhat, ahol vadon élő *Allium*-fajok élnek.

A fokhagymamolynak évente egy nemzedéke fejlődik. Fejlett hernyói telelnek át a talajban hosszabb cső végén készített pogácsa alakú üregben. Ez a cső kötött talajon legfeljebb 10 cm mélyre vezet, homokos talajban 20 cm mély is lehet. A hernyók az üregben gubót szőnek és így telelnek. Áprilisban elhagyják a gubót, és függőleges aknát készítenek. Egyes hernyók az akna elkészítése előtt kint mászkálnak a talajon, de tavasszal már ezek sem táplálkoznak. Néhány hétig az aknában tartózkodnak, majd április végén–májusban bebábozódnak. A lepke kikelése előtt a báb felkúszik az akna tetejére, az aknában a báb potrohvége marad, így kel ki a lepke.

A lepkék május–júniusban repülnek, éjszaka aktívak, fényre is repülnek. Tojásaikat a talajrepedésekbe és a fokhagyma szára mellé a talajba rakják. A kikelő hernyók berágják magukat a fokhagymafej belsejébe, és abban fejlődnek ki. Ha egy fokhagymában több hernyó indul fejlődésnek, akkor egyik – többnyire a fejlettebb – elhagyja a fokhagymát és egy másik fejben fejlődik tovább. A hernyók egy része a fokhagyma felszedése után bekerül a raktárakba, és ott fejlődik tovább, majd a fejben készített gubóban tel át.

Spárgalepke

Parahypopta caestrum (Hübner, 1808)

Szárnyfesztávolság: 30–45 mm

92. ábra. Spárgalepke (*Parahypopta caestrum*)

Fehér alapon fekete mintázatú lepke (92. ábra).

Közép- és Dél-Európában, valamint Nyugat-Ázsiában elterjedt faj. Hazánkban általánosan elterjedt, az Alföld homokbuckás részein helyenként tömegesen található, és kártevőként is felléphet. Jelentős kártételeit Dél-Európából, valamint Nyugat- és Észak-Ázsiából ismerjük.

Egynemzedékes faj. A lepkék május végén–júniusban rajzanak, éjszaka aktívak, fényre is repülnek. A fejlődésben lévő hernyók telelnek át a talajban 20–30 cm mélységben. Tavasszal tovább táplálkoznak, májusban a talaj felszíne alatt gubót szőnek, abban bábozódnak, és nyár elején kikelnek a lepkék.

A hernyó a spárga (*Asparagus officinalis*) gyökerében, illetve gyökerén fejlődik, más tápnövényét nem ismerjük. A fiatal hernyó kezdetben a spárga gyökerének a felületét rágja, később azonban átrágja a gyöktörzset is.

Kártételét általában nem ismerik fel, így jelentőségét kisebbnek tartják. A valóság azonban az, hogy négyzetméterenként négy hernyó elpusztítja a spárgát, s ez az egyedszám ott, ahol ez a faj jól érzi magát (az alföldi homokon) nemritkán előfordul.

SODRÓMOLYOK – TORTRICIDAE

Az egyik legnagyobb fajszerű molylepke-család. Magyarországon 462 fajt mutattak ki. Hernyóik a legkülönbözőbb módokon, a legkülönbözőbb tápnövényeken, illetve tápnövényekben élnek. Nemzedékszámuk és áttelelési módjuk is különböző.

Néhány faj lepkéi nappal aktívak, a fajok vagy alkonyati, esetleg éjszakai állatok, mesterséges fényforrásokra is repülnek, feromoncsapdákkal, esetenként illatcsapdákkal is jól gyűjthetők. Számos kártevő faj van közöttük.

Lárváik henger alakú hernyók, mindkét végükön elkeskenyedők. Fűrge mozgásúak, sok faj hernyója hátrafelé menekül, innen régi magyar nevük: „ilonca”. A lárvák különféle helyeken, sűrű szövedékben alakulnak bábbá.

Spárgaszár-fűrómoly

Phtheochroa pulvillana (Herrich-Schäffer, 1851)

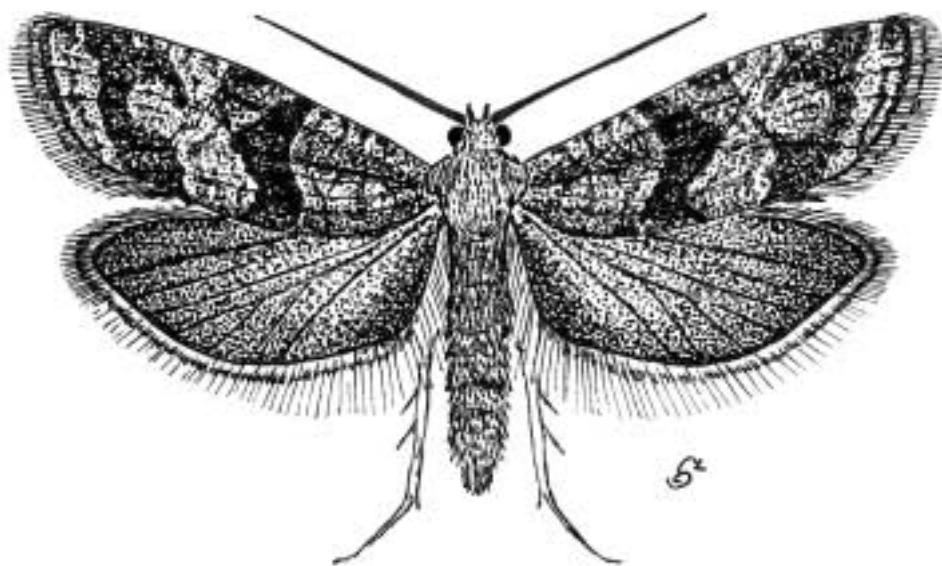
Szárnyfesztávolság: 16–21 mm

93. ábra. Spárgaszár-fűrómoly (*Phtheochroa pulvillana*)

Sárgás-barnán tarkázott szárnyú lepke (93. ábra).

Magyarországon ott él, ahol tápnövénye, a spárga (*Asparagus officinalis*) megtalálható.

Évente egy nemzedékben él, a lepkék a nyár első felében, májustól júliusig repülnek. A hernyók augusztustól őszig, majd áttelelés után áprilisig található meg a spárga szárában, a természet spárgában sokkal gyakrabban, mint a vadon növe Asparagusban. A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényre (fénycsapdára) jól repülnek.

Gyopárfúrómoly*Aethes williana* (Brahm, 1791)

Szárnyfesztávolság: 13–17 mm

94. ábra. Gyopárfúrómoly (*Aethes williana*)

Sárgás-barnán tarkázott, csillogó szárnyú lepké (94. ábra).

Mediterrán faj, Dél- és Közép-Európában, Északnyugat-Afrikában és Kis-Ázsiában él. Magyarországon nem gyakori, helyenként és időnként megtalálható, és alkalmanként károsít.

Közép-Európában (így nálunk is) két nemzedékben él, az első lepkeraadás tavasszal (áprilisban), a második a nyár folyamán, júliustól észlelhető. A kifejlett hernyók telelnek át, majd tavasszal bábozódnak. A nőtények a tápnövény – nálunk főként a sárgarépa – szárának alapjánál helyezik el tojásaikat. A kikelő hernyók főleg a szívlevelek nyelébe, a szárba vagy a réptest fejébe rágnak be. A kifejlett hernyók a répafejben vagy mellette a talajban gubót szőnek, és abban alakulnak bábbá. A második nemzedékű, nyári lepkék a répara, a nyak melletti levélhüvelyekre helyezik el petéiket. A kikelő hernyó behatol a szárba, illetve a réptestbe, és a testben a csúcs felé irányuló kanyargós járatot rág, majd ugyanebben visszatér a kiindulási helyre, ahol elkészíti kivezető járatát. A szabadba vezető, lezárt nyílásban alakul bábbá. A lepkék nagyobbik része a nyár folyamán kikel, a kifejlett hernyóknak egy kisebb része csak a következő tavasszal alakul bábbá, majd lepkévé.

Tápnövényei közül legfontosabb a sárgarépa, de a hernyó ezenkívül számos más *Umbelliferae*, *Compositae* és egyéb növényen is fel nőhet.

Tarka szőlőmoly*Lobesia botrana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 10–17 mm

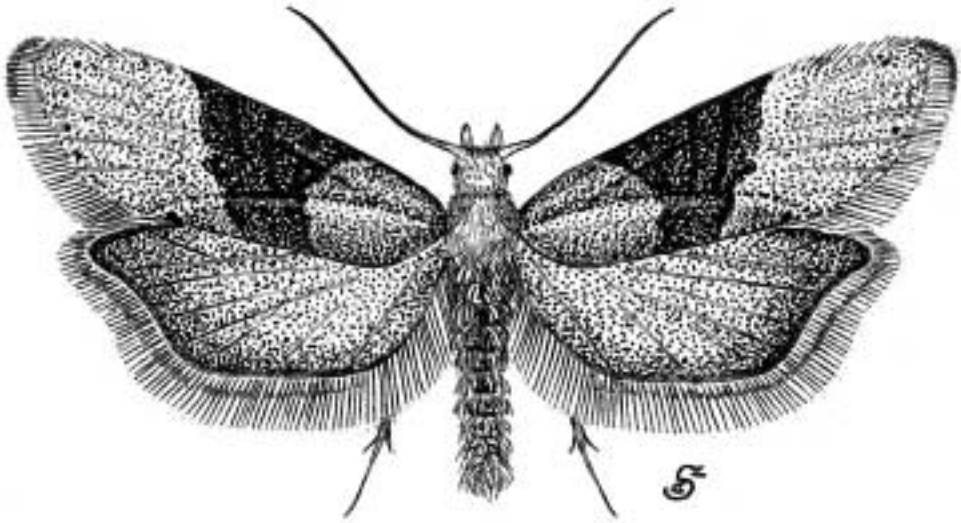
95. ábra. Tarka szőlőmoly (*Lobesia botrana*)

Tarka szárnyú lepke. Rajzolata zöldesszürke, sárgás rozsdabarna és kékesszürke foltokból és sávokból áll (95. ábra).

Egész Európában megtalálható, Ázsiában egészen Japánig, ezenkívül Kis-Ázsiában és Észak-Afrikában is. Magyarország szőlőtermő vidékein – bár nagyon különböző egyedsűrűségben – mindenhol előfordul.

A tarka szőlőmolynek elterjedési területének nagy részén 2, de egyes részeken, így hazánkban is évente 3 nemzedéke van, és bábként telet át. Az áttelelt bábokból kikelt lepkék (április végén) májusban rajzanak, a hernyók zömmel májusban fejlődnek, majd bábozódnak. A nyári nemzedék lepkéi június második felében, július elején rajzanak, az utódaikból származó hernyók zömmel júliusban táplálkoznak és károsítanak, a nyár végi nemzedék lepkéi augusztus–szeptemberben rajzanak. Az őszi (áttelelő) nemzedék hernyói szeptember végétől novemberig táplálkoznak és károsítják az érő szőlőbogyókat. Október–novemberben bábozódnak és áttelelnek.

A hernyók fő tápnövénye a szőlő, melynek generatív részeit (virág, bogyó) fogyasztják, de gyakran táplálkoznak köszmétén, ribiszkén, iszalagon, veresgyűrű somon (*Cornus sanguinea*), loncon (*Lonicera*), ostorménfán (*Viburnum lantana*), fagyalon (*Ligustrum*) és borostyánon (*Hedera helix*). Laboratóriumi kísérletekben a hernyók számos más növényen felnevelhetők, tehát a tarka szőlőmoly is (a nyerges szőlőmolyhoz hasonlóhoz) polifág. A száraz, meleg évszázatokat kedveli. Hazánkban, az utóbbi években szinte csak ez a faj károsított.

Nyerges szőlőmoly*Eupoecilia ambiguella* (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 11–15 mm

96. ábra. Nyerges szőlőmoly (*Eupoecilia ambiguella*)

Szárnyai sárgák feketésbarna trapéz alakú haránt szalaggal (96. ábra).

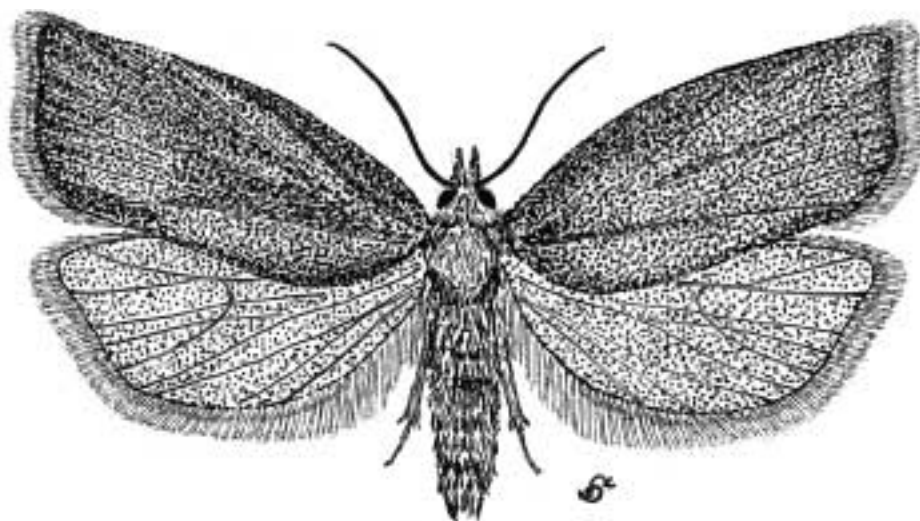
Európa és Ázsia szőlőtermesztő országaiban megtalálható, a mediterrán vidékektől egészen Dél-Angliáig és Dél-Skandináviáig. Európában északi elterjedése túlmegy a szőlőtermesztés északi határán. Ázsiában Kazahsztántól és Üzbegisztántól egészen Kelet-Ázsiáig elterjedt, Tajvanig és Japánig. Bár Algírban megfigyelték, Észak-Afrikában nem tudott megtelepedni. Magyarország szőlőtermő vidékein – különféle egyedsűrűségben – mindenhol előfordul.

Hazánkban 2 nemzedéke van, a bábok telelnek át. Az első nemzedék lepkéi (április–) májusban rajzanak, a lepkék éjszaka aktívak, legaktívabbak az esti és az éjszakai szürkületben. A hernyók zömmel júniusban fejlődnek ki, ezek bábozódás után zömmel júliusban rajzanak. A nyári nemzedék utódai augusztustól fejlődnek ki, ősszel bábozódnak, majd a bábok áttelelnek.

A hernyók fő tápnövénye a szőlő, de hazánkban ezenkívül a ribiszke, a borostyán, az orgona, a bangita, a mezei juhar, a kutyabenge, a fagyal és a vadszőlő ismert tápnövényeként. Külföldi adatok szerint 12 családba tartozó 32 növényfaj a tápnövénye. Ezek mindenekelőtt cserje alkatú növények.

Tavasszal az első nemzedékű fiatal hernyók laza szövődékkészítés kíséretében a bimbós, a virágzó vagy éppen kötődött szőlőfürtöt támadják meg. A hernyók berágnak a még ki nem nyílt bimbóba vagy a zsenge bogyóba, és ezek belsejét fogyasztják el. A nyári hernyók a fiatal, de még zöld bogyók belsejében rágnak, és így károsítanak.

Hűvös, csapadékos időjárás esetén gyakori. Az utóbbi években csak eseti kártétele vált ismertté.

Tölgyilonca*Tortrix viridana* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 16–24 mm

97. ábra. Tölgyilonca (*Tortrix viridana*)

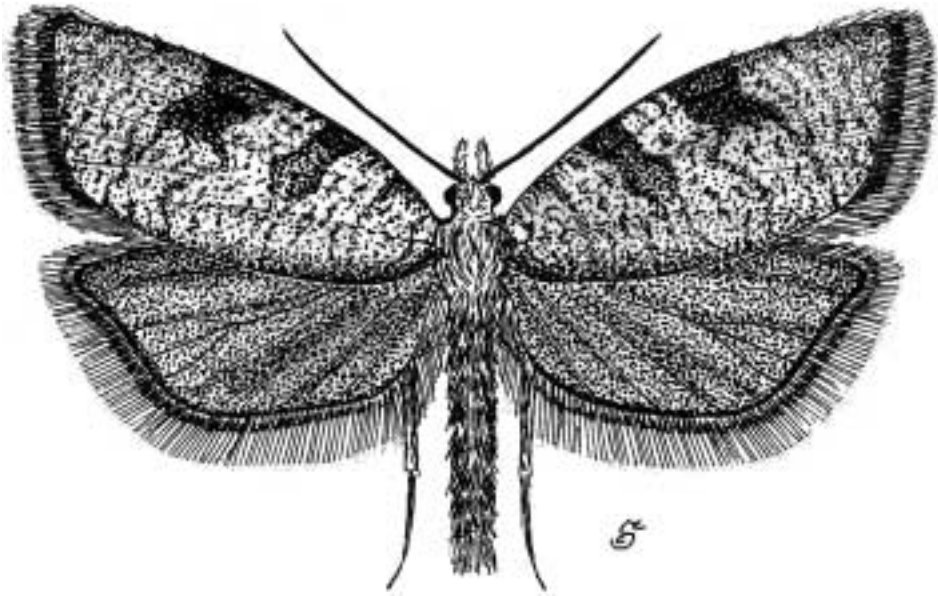
Jellegzetesen élénk, zöldszárnyú lepke (97. ábra).

Európában, Kis-Ázsiában és Észak-Afrikában elterjedt faj, Magyarországon mindenhol megtalálható, ahol életterét megtalálja.

Egynemzedékű faj, a nőstény petéit nyár elején rakja le. A peték átteleznek, a hernyók március–áprilisban kelnek ki, kikelés után (többnyire többedmagukkal) berágják magukat a rügyekbe. Később a fiatal leveleket összeszövik, és azokat eszik. Az összesodort levelek között bábozódnak. A bábokból a lepkék hamarosan kikelnek, a rajzás május végére és június első felére esik.

Tápnövényei elsősorban a tölgyfajok, közismert magyar neve is innen származik. Ezenkívül számos lombos fán (*Populus*, *Betula*, *Acer*, *Fagus*) is kifejlődhet. Egyes megfigyelések szerint lágy szárú növények, pl. a nagy ezerjófű (*Dicymnus albus*) is lehet a hernyók tápnövénye.

Hazánkban tömegszaporodása 4–5 évenként szokott bekövetkezni, olyankor más sodrómoly-fajokkal, mindenekelőtt az *Aleimma loefflingianum*mal közösen károsít, ezt a károsítást az erdőszetben „sodrómoly-komplexnek” nevezik. A hideg, esős tavasz, a késői fagyok erősen megtizedelik a hernyókat.

Tölgylevél sodrómoly*Aleimma loeflingianum* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 17–20 mm

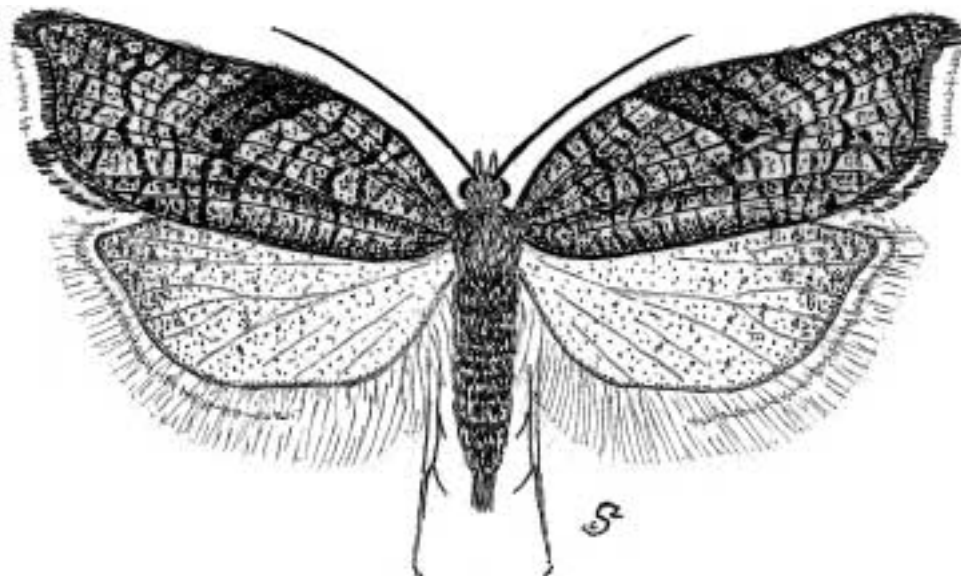
98. ábra. Tölgylevél sodrómoly (*Aleimma loeflingianum*)

Sárgás-barnás szárnyú lepke (98. ábra).

Európai elterjedésű molylepke faj, hazánkban a közephegységekben mindenhol általánosan elterjedt, ahol legfőbb tápnövénye, a *Quercus petraea* honos.

Egynemzedékes faj, tojás alakban telet át. A kis hernyók korán, már rügyfakadáskor kikelnek, és a fakadó rügyeket pusztítják. Az idősebb hernyók a leveleket „lakócsővé” sodorják, és abban táplálkoznak. A lepkék májusban rajzanak és lerakják tojásaikat.

Tápnövényei a tölgyfajok. Egyes években ez a faj tölgyeken a tavaszi „sodrómoly-komplex” legfőbb faja.

Cifra levélmoly*Acleris rhombana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 18–23 mm

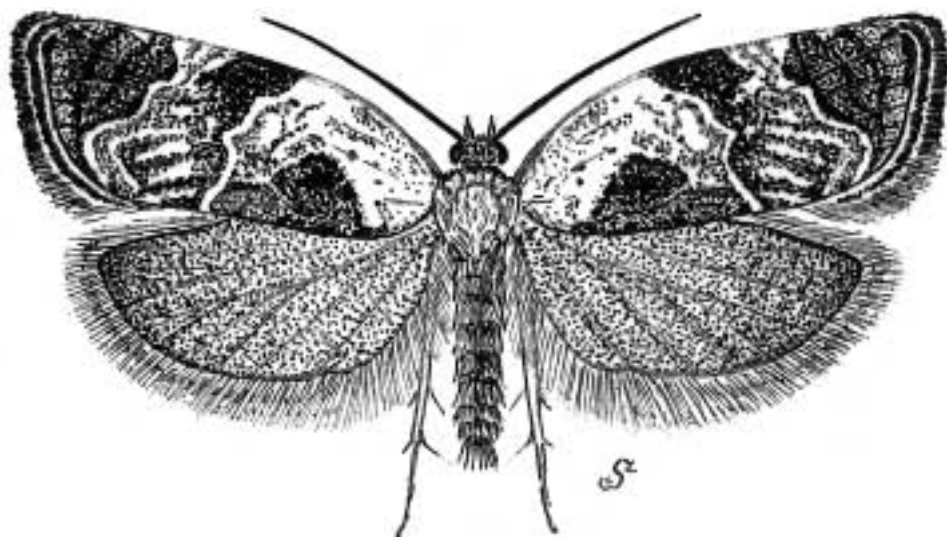
99. ábra. Cifra levélmoly (*Acleris rhombana*)

Világos- és sötétbarnán tarkázott szárnyú lepke (99. ábra).

Európában és Kis-Ázsiában előforduló faj, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt.

Nálunk évente egy nemzedéke van, de Európa melegebb, mediterrán vidékein két nemzedékben fejlődik. A törzsre és ágakra lerakott petéi telelnek át. A petékből a kis hernyók rügyfakadás-kor kelnek ki, fejlődésüket május–június folyamán fejezik be. A bábidőszak hosszú ideig tart, a lepkék szeptember–október folyamán rajzanak, hosszú életűek.

Polifág faj, tápnövényei között számos gyümölcsfaj: alma, körte, birs, szilva, cseresznye, meggy, ezenkívül a galagonya, a kökény és valószínűleg más lombos fák és cserjék is. Magyarországon ez a faj a gyümölcsösök tavaszi kártevő molylepke-együttesének többé-kevésbé állandó tagja, potenciális kártevőnek tartjuk. Ismereteink szerint önálló, nagyobb kártételt csak egy alkalommal (1957-ben) okozott.

Tarka levélmoly*Acleris variegana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 13 –23 mm

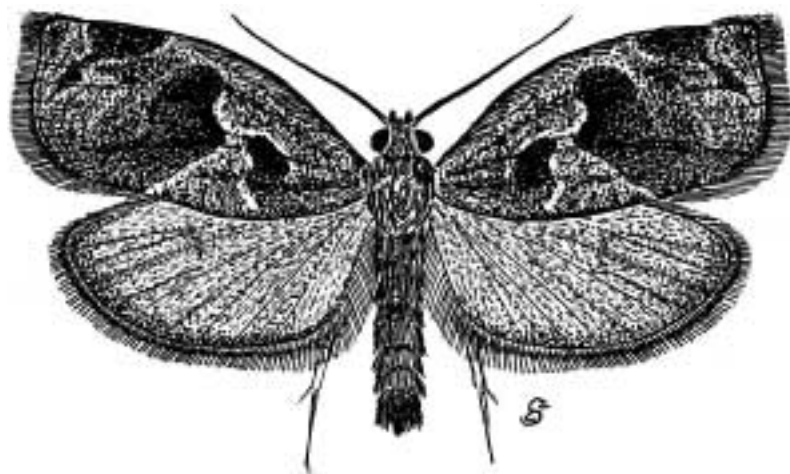
100. ábra. Tarka levélmoly (*Acleris variegana*)

Szárnyai fehéren-barnán tarkázottak (100. ábra).

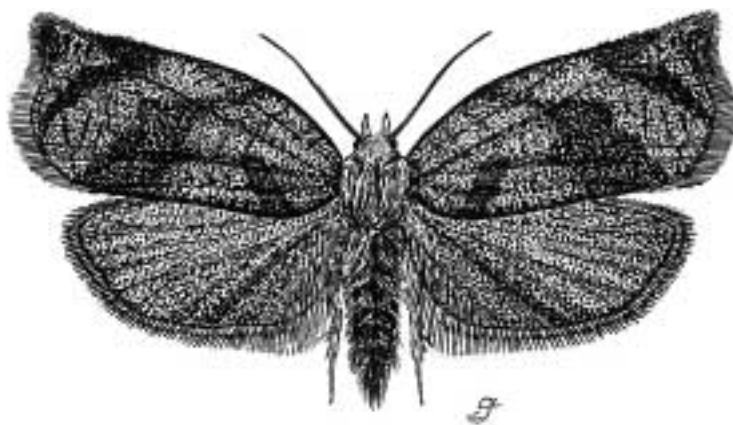
Európában, Kis-Ázsiában, Kínában és Észak-Afrikában elterjedt faj, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt.

Kétnemzedékű faj, a fiatal hernyók összeszótt levelek között áttelelnek, ennek megfelelően több károsítási időszaka van. Tavasszal a hajtások eltorzulnak, a levelek összesodródznak, fehér szövedékekkel összehúzódtak. A hernyók május végére fejlődnek ki és a torzult hajtás belsejében szótt laza gubóban alakulnak bábbá. A második nemzedékű hernyók június végétől–júliustól az összeszótt levelek között, és augusztustól októberig táplálkoznak, majd áttelelnek. Tavasszal folytatják a táplálkozást.

Polifág faj, gyümölcsfajokon kívül tápnövényei közé tartozik a szamóca (*Fragaria*), a vérfű (*Sanguisorba*), a fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és más növények is. Hazánkban ez a faj a gyümölcsösök tavaszi kártevő együttesének alkalmi tagja, potenciális kártevőnek számít. Kártételét bogyógyümölcsűeken is észlelték.

Cseresznyeilonca*Archips crataegana* (Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: ♂ 22–24 mm

Szárnyfesztávolság: ♀ 24–28 mm

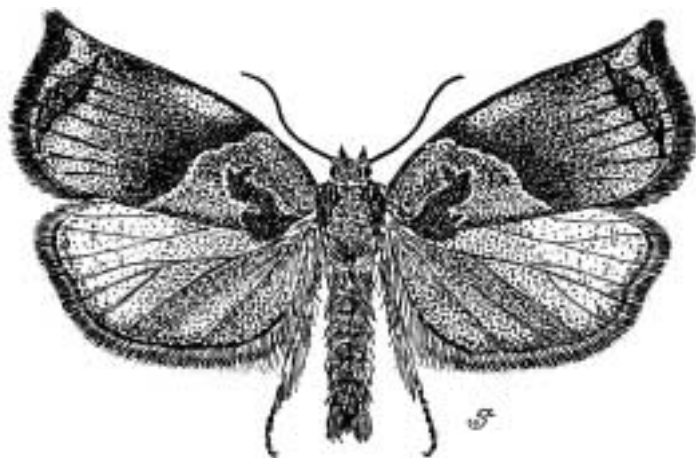
101. ábra. Cseresznyeilonca (*Archips crataegana*)

Szárnyai világosabb-sötétebb barnák (101. ábra).

Palearktikus elterjedésű faj, egész Európában, Ázsia északi részén egészen Japánig és Észak-Afrikában honos. Hazánkban általánosan elterjedt.

Egynemzedékű faj, petéi telelnek át fatörzseken és vastag gallyakon. A hernyók rügyfakadás-kor kelnek ki, a korona felső részébe húzódnak és berágnak a rügyekbe, majd a levelek fonákán táplálkoznak. Április folyamán bebábozódnak, a lepkék május második felében rajzanak, majd lerakják tojásaikat, amelyek áttelelnek.

Polifág faj, számos gyümölcsfán, erdei fán és cserjén megél. A tavaszi molylepkeegyüttes többé-kevésbé állandó tagja, de gazdasági jelentősége nincs.

Dudvasodrómoly*Archips podana* (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: ♂ 18–22 mm

Szárnyfesztávolság: ♀ 20–26 mm

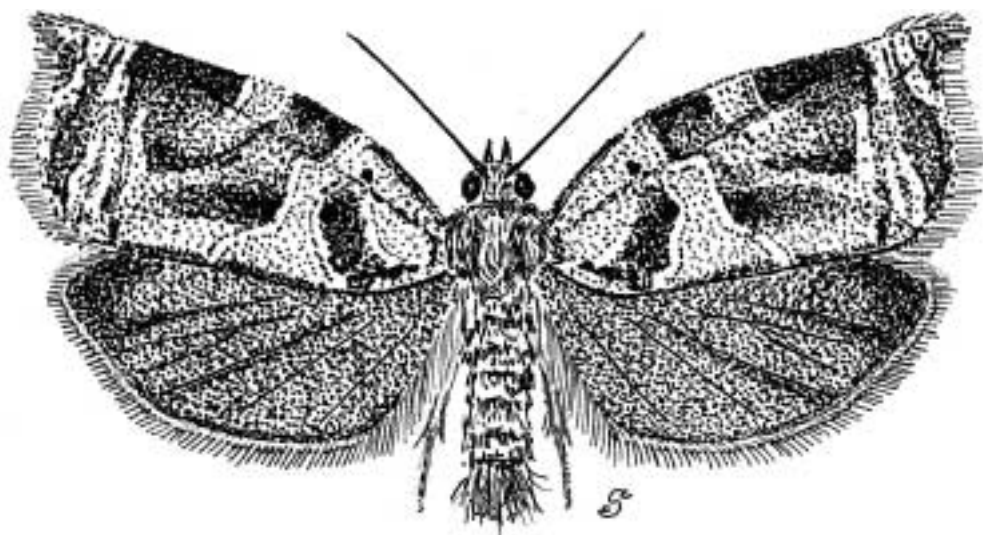
102. ábra. Dudvasodrómoly (*Archips podana*)

Barnán tarkázott szárnyú lepke (102. ábra).

Palearktikus faj, egész Európában és Ázsia nagy részén, egészen Japánig elterjedt. Amerikában egyszer észlelték. Hazánkban az erdős domb- és hegyvidéken általánosan elterjedt.

Nyugat-Európában évente egy nemzedékben él, nálunk 2 nemzedék ismert. Az *Archips*-fajoknál szokatlanul, L₃ fejlettségű hernyói teelnek át. Az áttelelt hernyók a rügyeket fogyasztják, majd fejlődésüket a leveleken fejezik be. Bábozódás után a kikelt lepkék májustól júniusig rajzanak. A második nemzedékű hernyók a lombzatban táplálkoznak, a lepkék a nyár második felében rajzanak.

Polifág faj, hernyói a legkülönbözőbb lombos fákon és lágyszárú növényeken is felnőnek. Hazánkban – állandó jelenléte ellenére – nincs gazdasági jelentősége, Anglia déli részein viszont jelentős alma-, körte- és szilvakártevőként ismert.

Kökényszövő sodrómoly*Archips xylosteana* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 14–22 mm

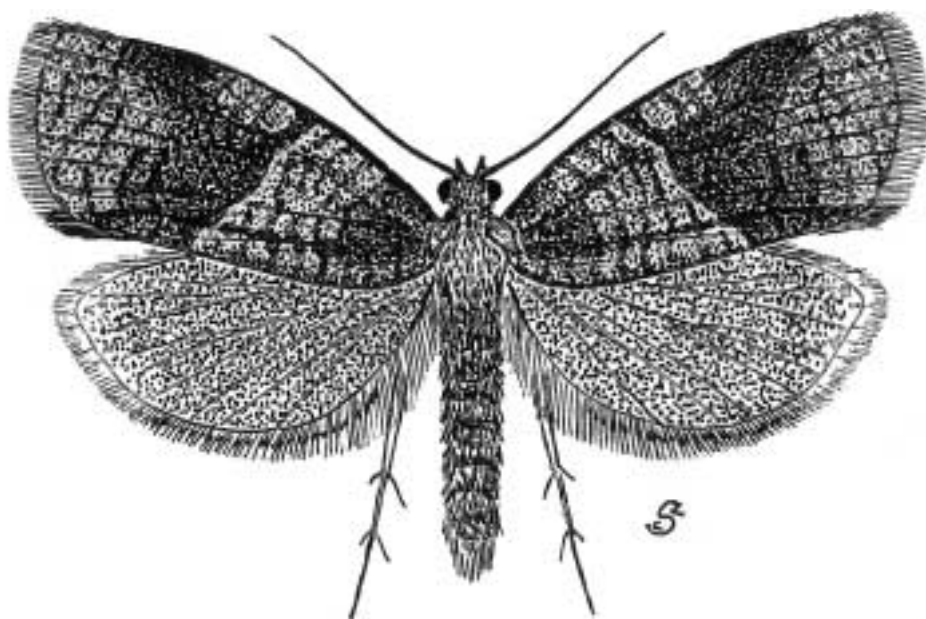
103. ábra. Kökényszövő sodrómoly (*Archips xylosteana*)

A barna különböző árnyalataival tarkázott szárnyú lepke (103. ábra).

Palearktikus faj, Dél- és Közép-Európában általánosan elterjedt, Ázsiában Szibériáig és Japánig ismert. Hazánk egész területén honos, főleg a domb- és hegyvidéken.

Egynemzedékű faj, tojáscsomói telelnek át fatörzseken és vastag gallyakon. A tavasszal kikelő kis hernyók az ágcsúcsok fakadó rügyeibe rágnak be. Később a leveleket hámozgatják, majd csúcsuktól kezdve hosszstengelyükre merőleges irányban felgöngyöltik, és ennek védelmében táplálkoznak. A lepkék nyár elején rajzanak. Nappal többnyire a növények között tartózkodnak, alkonyatkor aktivizálódnak. A párzás egész éjszaka tart. Közben a fák nedveivel, mézharmattal és más édes nedvekkel táplálkoznak. Mesterséges fényforrásokra is repülnek.

Polifág faj, számos lombos fán megél, de esetenként lágyszárúakon is felnő. A tavaszi molylepkeegyüttes többé-kevésbé állandó tagja. Az erdős vidékeken lévő gyümölcsösökben (almán, körtén, szilván és cseresznyén) az együttesen belül okozhat kisebb károkat, de gazdasági jelentősége nincsen.

Rózsailonca*Archips rosana* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 15–20 mm

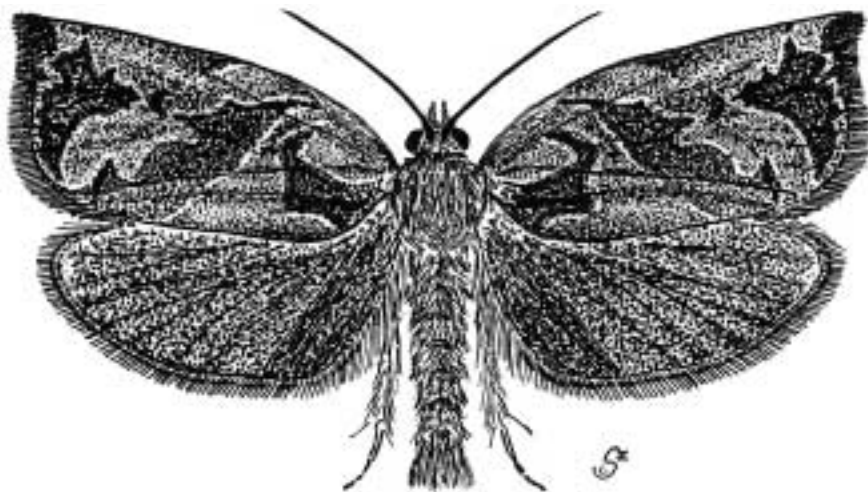
104. ábra. Rózsailonca (*Archips rosana*)

Barnaszárnyú lepke, halvány sötétebb mintázattal (104. ábra).

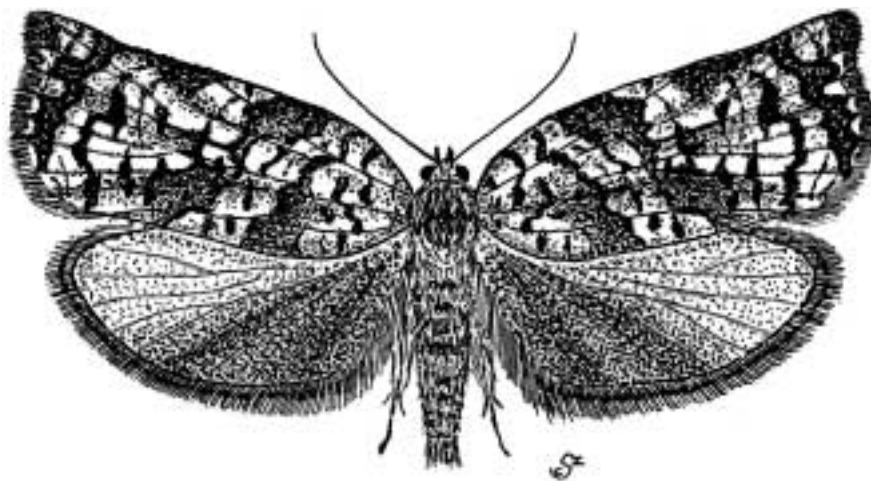
Palearktikus faj, egész Európában, Kis-Ázsiában és a Transzkaukáziaiában fordul elő. Észak-Amerikába behurcolták, ahol a tengerparton terjedt el.

Egynemzedékű faj, tojáscsomói telelnek át a törzsön és a gallyakon. A kis hernyók az alma virágzásának kezdetén kezdenek kikelni. A kis hernyók felfelé másznak a törzsön az ágak csúcsa felé, ott berágnak a rügyekbe. Később a hernyó kifejlődéséig több levéltölcsért készít. Május–június folyamán bábozódik, majd a lepkék a nyár folyamán hosszan rajzanak. Éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek. Párzás után a nőstények akár 300 tojást is rakhatnak, melyekben az embrionális fejlődés gyorsan elkezdődik, majd így telelnek.

Nagyon polifág faj, gazdanövényei között számtalan lombos fa, cserje és néhány lágyszárú is (pl. *Urtica*) szerepel. Hazánkban a gyümölcsösök tavaszi molylepkeegyüttesének állandó tagja, de gazdasági jelentőségéről nem tudunk

Fenyősodrómoly*Archips oporana* (Linnaeus, 1758) (= *piceana* Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: ♂ 14–19 mm

Szárnyfesztávolság: ♀ 14–29 mm

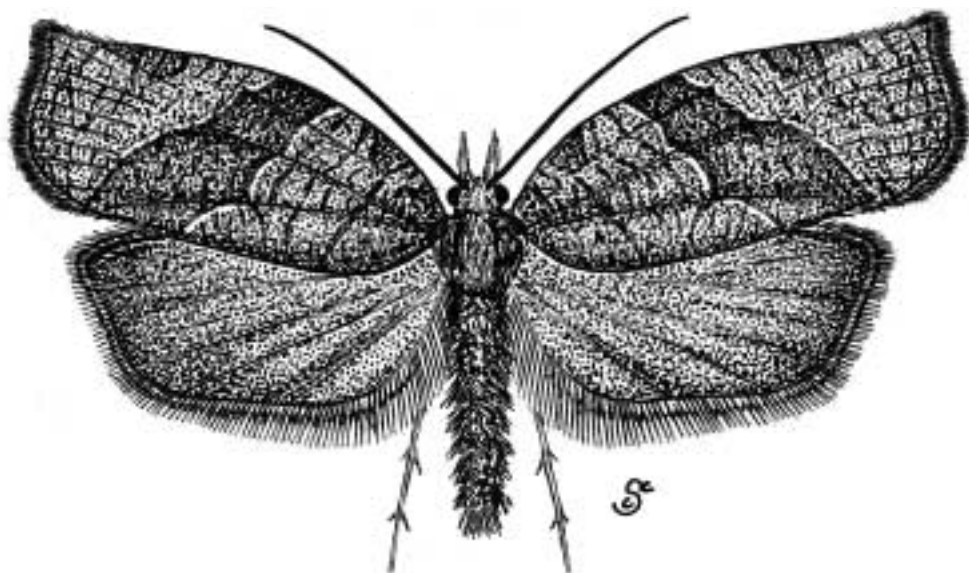
105. ábra. Fenyősodrómoly (*Archips oporana*)

Barna színű, tarka szárnyú lepké, a hím és a nőtény meg lehetős különbséget mutat (105. ábra).

Egész Európában elterjedt faj, hazánk fenyveseiben is mindenhol előfordul. Egy nemzedéke van, a hernyók telelnek át. A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek.

Tülevelűekben polifág, tápnövényei a *Pinus silvestris*, *Abies alba*, *Picea abies*, *Larix decidua*, *Juniperus communis*. A fiatal hernyók a tűkben aknáznak, az idősebb hernyók a tűket csővé szövik. A rágás helyén bebábozódik.

Ligeti sodrómoly (májszínű rügyszodó)
Pandemis heparana (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 16–24 mm

106. ábra. Ligeti sodrómoly (*Pandemis heparana*)

Vörösesbarna színű lepke, régi neve erre utal (106. ábra).

Elterjedt egész Európában, Közép-Keleten és az ázsiai palearktikus zónában Koreáig, Kínáig és Japánig. A hegyekben egészen 3600 méter magasra felhatol. Hazánkban mindenütt elterjedt, populációsűrűsége egy melegigényes fajéra utal, az ország melegebb részein gyakoribb, mint máshol.

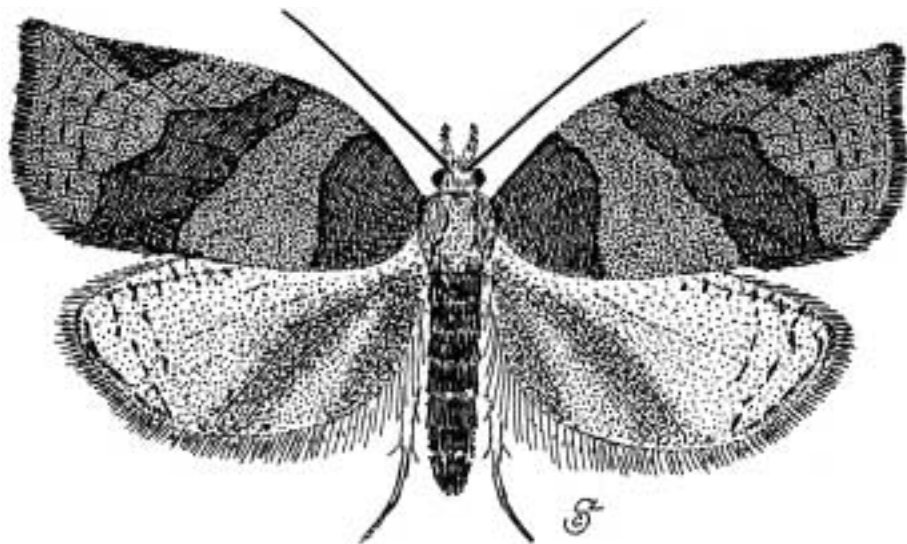
Évente 2 nemzedékben fejlődik (az irodalom szerint harmadik nemzedéke is lehet). Fiatal hernyói telelnek át a fák koronájában egyesével, izoláltan készített szövedékgubóban. Az áttelelt hernyók rügyfakadáskor húzódnak a zöld növényrészekre, ahol táplálkoznak, és teljes fejlődésüket május végére érik el. Az összesodort levelek között bábozódnak, az első nemzedékű lepkék zömmel júniusban rajzanak. A nyári nemzedék hernyói július–augusztusban fejlődnek, majd a nyári lepkék augusztus végén–szeptember elején rajzanak. Ezeknek utódai ősszel kezdenek táplálkozni, majd áttelelnek. A lepkék éjszaka aktívak, fényre is repülnek.

A hernyók nagyon polifágok. Magyarországon a következő gyümölcsfajokon mutatták ki: alma, körte, birs, naspolya, mandula, kajszi, őszibarack, szilva, cseresznye, meggy, szamóca, málna, vörös- és fekete ribiszke, galagonya, kökény. Európában ezeken kívül számos egyéb fa és cserje is gazdanövénye lehet.

A második nemzedékű hernyók a nyár folyamán a gyümölcs felületét a hozzászótt levél védelme alatt rágják.

Jelentősége egyrészt a polifágiából, másrészt abból adódik, hogy a hazai gyümölcsösökben a tavaszi aszpektus leggyakoribb fajai közé tartozik.

Mocsári sodrómoly (nagy szamócasodró)
Pandemis dumetana (Treitschke, 1835)

Szárnyfesztávolság: 18–22 mm

107. ábra. Mocsári sodrómoly (*Pandemis dumetana*)

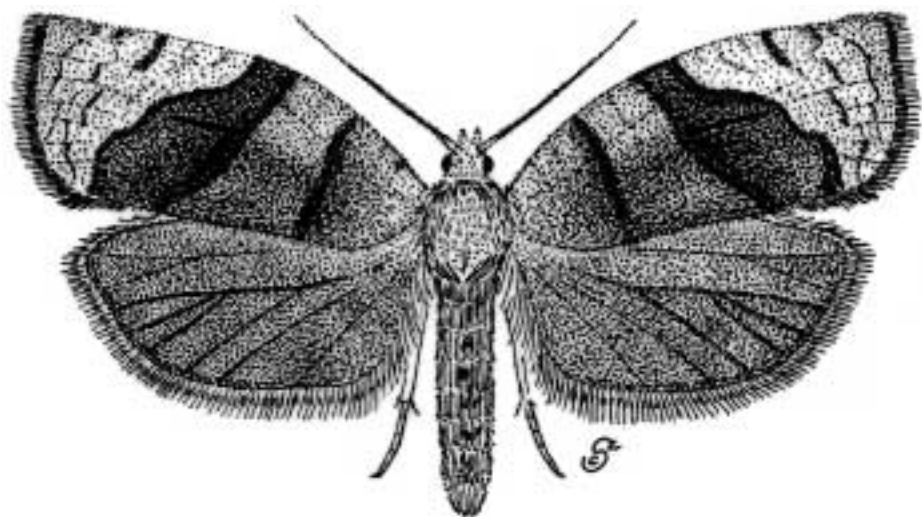
Sötétbarna színű lepke, az alapszínnél is sötétebb mintázattal (107. ábra).

Elterjedése (a növényvédelmi szakirodalom szerint) Közép-Európa, Litvánia, Urál, Dél-Oroszország, Dalmácia, Korea, Japán, Északnyugat-India. Hazánk egész területén elterjedt, de egyedsűrűségi viszonyai különfélék, az ország melegebb, szárazabb vidékein gyakoribb, mint máshol.

Évente két nemzedékben fejlődik, és a fejletlen lárvák telelnek át. Tavasszal a hernyók +10 °C átlaghőmérsékleten jönnek elő, és folytatják táplálkozásukat. Június elején összeszótt levelek között alakulnak bábbá. Az első nemzedékű lepkék rajzása júniusra–július elejére, a nyári hernyók táplálkozása júliusra–augusztus elejére esik. A nyár végi (második nemzedékű) lepkék rajzása augusztus–szeptemberben van. A lepkék elsősorban éjszaka aktívak, fényvel is gyűjthetők.

A hernyók meglehetősen polifágok, számos gyümölcsfán (alma, körte, mandula, szilva, cseresznye, meggy, őszibarack) kívül a lágyszárúakon (szamóca, csalán, macskagyökér, vérfű stb.) is megjelenhetnek. Soktápnövényűségükre utal, hogy a tölgy és a szeder is szolgálhat tápnövényként.

A hernyók kártétele elsősorban a levelek rágásában nyilvánul meg. Szövedék védelme alatt hámozgatják a leveleket, majd növekedve összeszövik és behajtogatják a levéllemezeket, és át is lyuggatják azokat. Az áttelelő nemzedék hernyói tavasszal gyakran átrágják a virágzati szarát, és a virágok lehervadnak.

Kerti sodrómoly (zöld rügysodró)*Pandemis cerasana* (Hübner, 1796) (= *ribeana* Hübner, 1799)

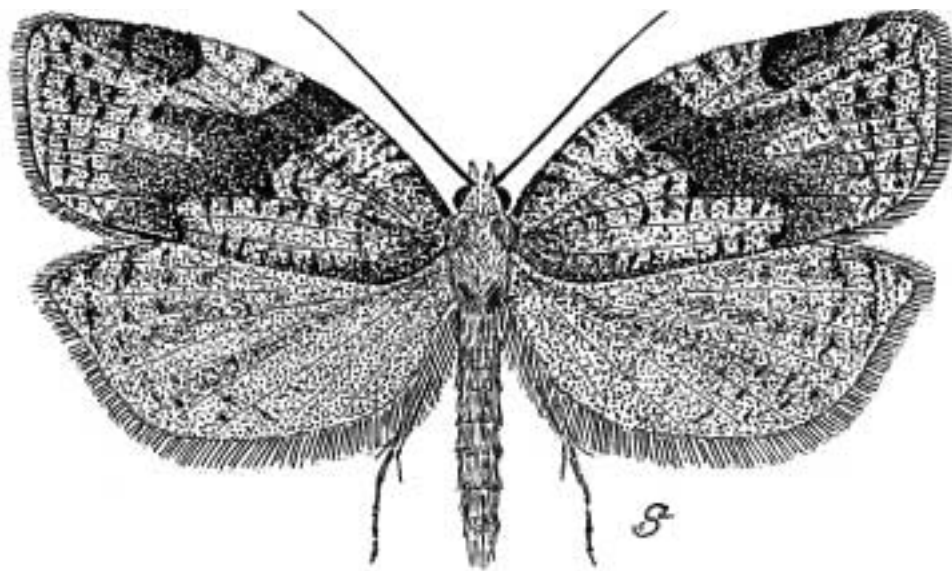
Szárnyfesztávolság: 16–24 mm

108. ábra. Kerti sodrómoly (*Pandemis cerasana*)

Barnaszárnyú lepke, világosbarna alapon sötét mintázattal (108. ábra). Az egyes példányok között nagy különbség lehet.

Palearktikus elterjedésű faj, Magyarországon általánosan elterjedt. Kétnemzedékű, közepe- sen fejlett hernyóként telet. A fiatal hernyók a levél fonákán élnek. A hernyók kirágják a rügye- ket, összesodorják a termő- és a levélhajtásokat, belsejüket elpusztítják, megrágják a virágbimbó- kat. Az idős hernyók lyuggatva és karéjózva rágják a leveleket. Jellemzőek az összeszótt, torzult hajtások. Az őszi hernyók gyakran a gyümölcs felületéhez szőnek egy levelet és annak védelme alatt felszínesen, de szélesen rágják a gyümölcsöt. A rágás helyén vagy a talajban bábozódnak. A lepkék évente kétszer, májusban és június–júliusban rajzanak, a nemzedékek rajzása elkülö- nül. A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra repülnek.

Polifág faj, tápnövényei között lombos fák és tűlevelűek egyaránt szerepelnek. Csapadékos nyarakon a gyümölcsösök – főleg az almások – jelentős kártevője. Gyakran károsít birsen, kör- tén, naspolyán, kajszin, őszibarackon, szilván, mandulán, cseresznyén, meggyen, málnán, sza- mócán, ribizkén és különböző vad cserjéken. Esetenként erdészeti kártevő is lehet, kártételét tölgyről, lucról és jegenyefenyőről ismerjük.

Szalmaszínű sodrómoly*Clepsis spectrana* (Treitschke, 1830)

Szárnyfesztávolság: 15–24 mm

109. ábra. Szalmaszínű sodrómoly (*Clepsia spectrana*)

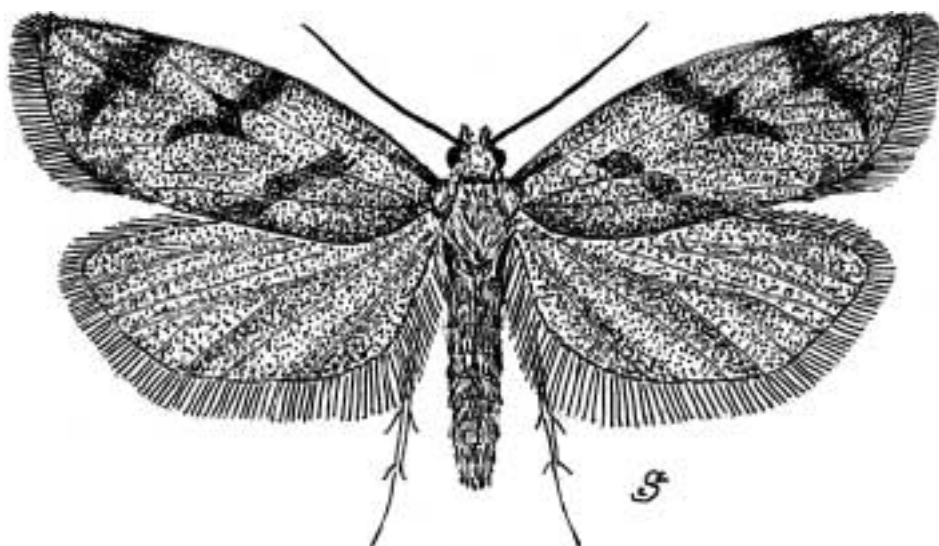
Szalmasárga szárnyain a mintázat sötétebb színű (109. ábra).

Európai faj, Nyugat-, Közép- és Észak-Európában fordul elő észlelhető mennyiségben. Hazánkban általánosan elterjedt.

Változó nemzedékszámú faj, Magyarországon kétnemzedékűnek tekinthető. Európa egyes vidékein egynemzedékű, máshol három nemzedéket figyeltek meg. A nemzedékszám a körülményektől függ. Hazánkban az őszi nemzedék hernyói félig kifejlett állapotban telelnek át száraz növényi részek között és egyéb rejtkehelyeken szőtt szövedékben. Tavasszal a hernyók rügyfakadás után jönnek elő, és berágnak a friss hajtásokba, melyeket összeszönek. A hernyók fejlődése gyors, az áttelelt hernyók április végén már bebábozódnak, és a belőlük kikelt lepkék májusban rajzanak.

A nyári nemzedék is gyorsan fejlődik, ezeknek lepkéi a nyári hónapokban – a körülményektől függően június–július–augusztusban – rajzanak és rakják le tojásaikat, melyekből a hernyók még az őszi folyamán kikelnek és L_3 – L_4 állapotig kifejlődnek.

Számos tápnövénye ismert, mind a fás növények, mind a lágyszárúak között. Hazánkban ismert tápnövényei a körte, a szamóca, a ribizske és a köszméte. Jelentősebb kártételeit Dél-Franciaországban szőlőn, Németországban ciklámenen és aszparáguszon, Dániában üvegházban rózsán, Hollandiában kelvirágon tapasztalták. Magyarországon egy alkalommal (Szabadszállás, 1967) lucernán észlelték kártételét.

Aranysárga sodrómoly*Clepsis pallidana* (Fabricius, 1776) (= *strigana* Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 14–22 mm

110. ábra. Aranysárga sodrómoly (*Clepsis pallidana*)

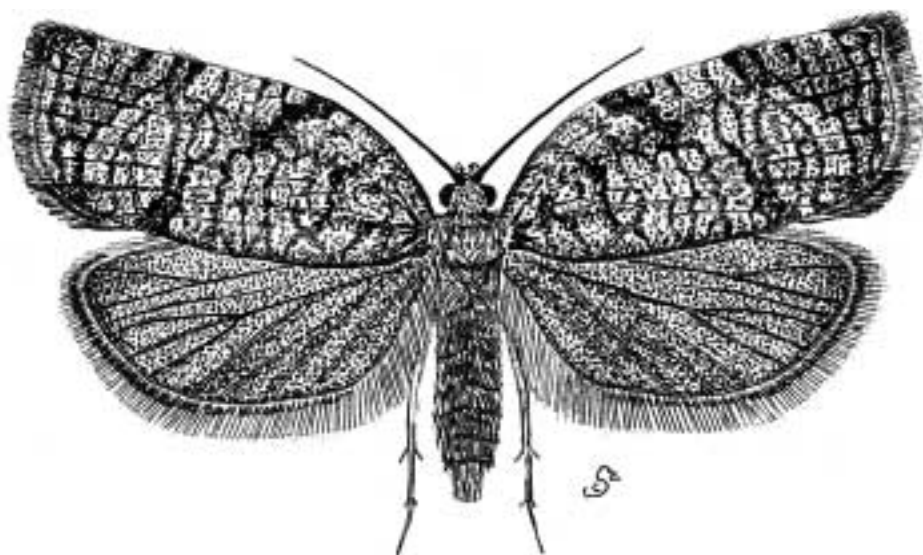
Szalmasárga szárnyain a mintázat vörösbarna (110. ábra).

Elterjedési területe Európa (Angliát kivéve), Kis-Ázsia, Ázsia (Kína, Korea, Japán). Magyarországon általánosan elterjedt, helyenként és időnként gyakori.

Hazánkban két nemzedékben fejlődik, nemzedékszámja valószínűleg a környezeti körülményektől függ. Az őszi nemzedék L_2 – L_3 fejlettségű hernyói teletnek át a száron növényi részek között, sűrű szövedékben. Tavasszal a hernyók május elejére kifejlődnek, a bábjaikból kelt lepkék május–júniusban rajzanak, lerakják a tojásaikat a tápnövény leveleire, melyekből a kis hernyók hamarosan kikelnek.

A gyepszintben élő polifág faj tápnövényei a lágyszárúak közül kerülnek ki. Hazánkban esetenként a szamóca kártevője lehet, de spárgán és lucernán is észlelték kártételét. Szamócán a hernyók a szívleveleket fonják össze, és ezek belsejében rágnak. Spárgán a hajtáscsúcsot sűrű fehér szövedékkel összeszövik, és az így képzett csokor belsejét fogyasztják.

Gazdasági jelentősége az eddigiekben szamócán és spárgán volt, de polifág gyepszinti faj lévén, más lágyszárúakon is felléphet kártevőként.

Almailonca*Adoxophyes reticulana* (Hübner, 1796) (= *orana* Fischer von Röslerstamm, 1834)

Szárnyfesztávolság: 15–23 mm

111. ábra. Almailonca (*Adoxophyes reticulana*)

Szárnyai jellegzetesen vörösesbarna színűek, finom haránt irányú mintázattal (111. ábra).

Palearktikus elterjedésű faj, megtalálható Dél-, Közép- és Nyugat-Európában, Angliában, Észak-Európában a magas Észak kivételével mindenhol él. Dél-Oroszországban, Észak-Kaukázusban és valószínűleg egész Szibériában, de elterjedése mindenhol lokális. Él Kínában és Japánban is. Hazánkban szinte mindenütt megtalálható, de gyakorisága különböző.

Közép-Európában – így nálunk is – évente két nemzedékben él, a második nemzedék hernyói telelnek át L_2 vagy L_3 stádiumban. Ennek következménye, hogy fejlődésüket áttelelés után fejezik be. Az áttelelő hernyók már rügyfakadáskor megtámadják a rügyeket, és ezek belsejében táplálkoznak, majd a hajtások és a virágok belsejében rágnak. A nyári nemzedék hernyói kezdetben fehér szövedékháló alatt rágják a leveleket. Később a hernyók nem csak a levelek között élnek, hanem az érő gyümölcs felületéhez odaszótt levél védelme alatt hámozásszerűen a gyümölcs felületét is megrágják.

Az almailonca nagyon polifág faj. Hernyóinak kártételét hazánkban eddig almáról, naspolyáról, őszibarackról, manduláról, szilváról, cseresznyéről, meggyről, szamócáról, málnáról, vörös és fekete ribizikéről, köszmétéről, galagonyáról, sajmeggyről, kökényről és szederről mutatták ki. Az európai irodalom szerint ezeken kívül számos más tápnövénye lehet, közöttük számos lombos fa és cserje van. Magyar nevét legfeltűnőbben károsított növényéről kapta.

Az utóbbi években az almások legjelentősebb kártevő sodrómoly faja. Itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a gyümölcsön (főként az almán) okozott kárkép mindig megkülönbözteti az almamoly kárképétől, mely minden esetben a gyümölcsön belül alakul ki.

Szemes tükrösmoly*Spilonota ocellana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 12–17 mm

112. ábra. Szemes tükrösmoly (*Spilonota ocellana*)

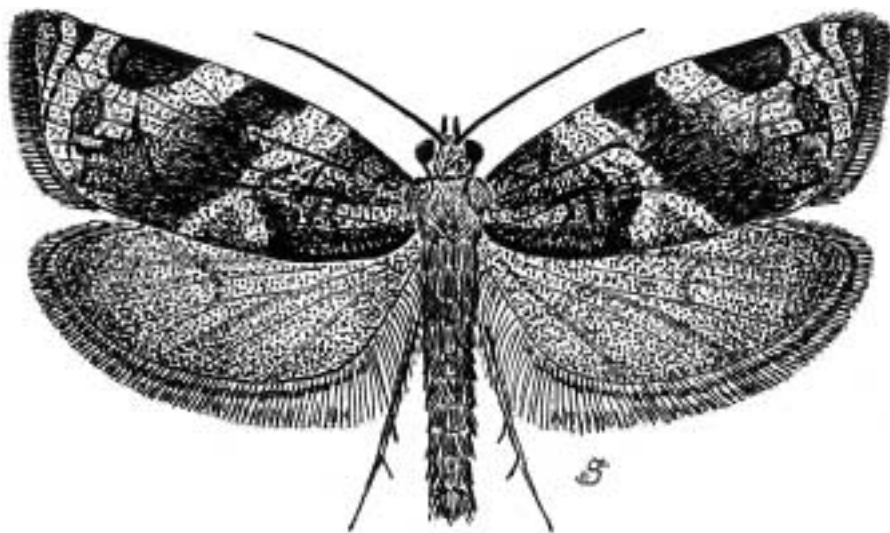
Szárnyai fehér alapszínűek, barna mintázattal (112. ábra).

Palearktikus faj, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt, a hazai gyümölcsösök tavaszi molylepkeegyüttesének egyik leggyakoribb faja.

Nemzedékszáma a körülményektől függ, hazánkban két nemzedéke van, az L₃ stádiumú hernyók teletnek át. Nemzedékszáma nem csak az előfordulási területtől, hanem az évjárattól is függ. Kaliforniában egy vagy két nemzedéke van, a Krímben pedig általában 2, de amikor a körülmények kedvezőek, részleges harmadik nemzedék is kifejlődik.

Az áttelelt fiatal hernyók rügypattanástól virágzásig a rügyekhez húzódnak, a megpattant rügyek csúcsain rágnak be, és elfogyasztják a rügy belsejét. Később a virágrügyeket fogyasztják, át-rágják a bimbók kocsányát, vagy a rügy belsejében a porzókkal és termővel táplálkoznak. A bimbókon kívül a fiatal leveleket károsítják. Nyár elején a fiatal terméshez szőtt levél alatt a gyümölcs felületét is megrágják. A nyári nemzedék hernyói a levelek fonákán többnyire a főér mentén szövédécsövet készítenek, és ebből hámozgatnak, vagy a fejlődő gyümölcs felületéhez levelet szőnek, és alatta károsítják a gyümölcsöt. A nyári nemzedék lepkéi hosszú időn át, júliustól őszig rajzanak.

Polifág faj, amely a lombos fák és cserjék számos faján fejlődik. Magyarországon valamennyi gyümölcsfán fejlődhet, ezenkívül a következő erdei fákról és cserjékről tenyésztették ki: galagonya, kökény, madárbirs, berkenye, tölgy, éger, gyertyán, bükk, juhar, rózsza, fűz, homoktövis.

Ékes sodrómoly*Argyrotaenia ljungiana* (Thunberg, 1797) (= *pulchellana* Haworth, 1811)

Szárnyfesztávolság: 12–16 mm

113. ábra. Ékes sodrómoly (*Argyrotaenia ljungiana*)

Szárnyai rókabarna alapszínűek, sötétebb kávébarna mintázattal (113. ábra).

Európában, valamint Kis-Ázsiában él, de Észak-Amerikában is előfordul, ahova valószínűleg behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt, egyes területeken gyakori.

Nemzedékszámja különböző, a mediterrán területeken három, északabbra két nemzedékben fejlődik, hazánkban is három nemzedéke van. A bábok telelnek át lehullott növényi részek között. A tavaszi nemzedék lepkéi a mediterrán területeken március–áprilisban, nálunk – az eddigi tapasztalatok szerint csak kis mennyiségben – áprilisban és május elején rajzanak. A két nyári nemzedék rajzása lefedi az egész nyarat: július és szeptember között szinte állandóan lehet észlelni a lepkeraajzást.

Polifág faj. Hernyói a gyümölcsfákon, különféle cserjéken és a szőlőn éppolyan jól megélnek, mint a lágyszárú növények számos faján. Európa különböző területein az eddigi tapasztalatok szerint eltérő növényeken károsított. Dél-Franciaországban, Olaszországban, Svájcban és Dél-Tirolban az ötvenes években elsősorban szőlőkártevőként lépett fel. (Szőlőn való károsítását fokozza, hogy a hernyók a fürtkocsányt is fogyasztják). Később Verona tartományban fellépett az almán és körtén is.

Hazánkban jelentősége időben és térben erősen változó, első nagy kártételét 1967-ben észlelték Békés megyében, ahol egy 15 hektáros Jonathán gyümölcsöst 70–75%-ban károsított. Szőlőkártevőként 1969-ben észlelték Pécs környékén. Az utóbbi évtizedekben károsításáról nem tudunk.

Felhős sodrómoly*Neosphaleroptera nubilana* (Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 13–15 mm

114. ábra. Felhős sodrómoly (*Neosphaleroptera nubilana*)

Sötét szürkésbarna színű lepke, halvány sötétebb mintázattal (*114. ábra*).

Európai faj, a délnyugati részek kivételével egész Európában elterjedt, Kis-Ázsiában is előfordul. Magyarországon általánosan elterjedt, főleg az erdős domb- és hegyvidéken.

Egynemzedékű, a fiatal hernyók telelnek át, amelyek szeptembertől az összesodort levelekben élnek. Áttelelés után a fakadó rügyeket támadják meg, hajtáskárokat okoznak, majd a levelek fogyasztása után májusban bábozódnak. A lepkék május vége és július között rajzanak. Alkonyatkor és este aktívak, mesterséges fényforrásra is repülnek.

Polifág faj, hazánkban almáról, kajsziról, szilváról, ringlóról, cseresznyéről, meggyről, galagonyáról, és sajmeggyről nevelték ki. Külföldi adatok szerint számos más tápnövénye is van.

Gazdasági jelentősége nincsen, annak ellenére, hogy ez a faj is tagja a gyümölcsösök molylepkeegyütteseinek.

Rügysodró tükrösmoly*Hedya nubiferana* (Haworth, 1811) (= *variegana* Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 15–21 mm

115. ábra. Rügysodró tükrösmoly (*Hedya nubiferana*)

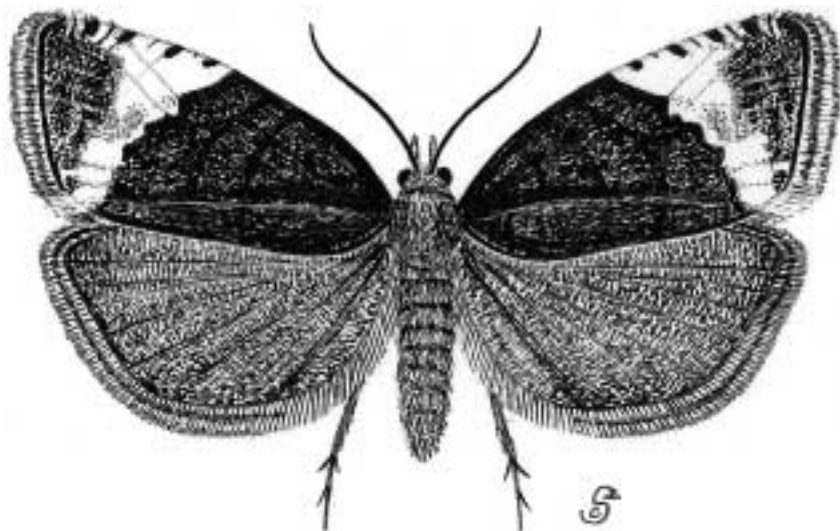
Feltűnően tarkaszárnyú lepke, elülső szárnyának kétharmada fekete, egyharmada fehér, melyen részben kék pikkelyek is vannak (115. ábra).

Európában, Kis-Ázsiában, a Kaukázusban és Szibériában elterjedt faj, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarországon általánosan elterjedt, gyakorisági viszonyai az egyes országrészekben eltérőek.

Egynemzedékű faj, L₂ vagy L₃ fokozatú hernyói telelnek át a fakoronában. A hernyók már korán tavasszal, rügyfakadáskor előjönnek, a megpattanó rügyek csúcsán, vagy a levelek csúcsai között behatolnak a rügyekbe, és elfogyasztják azokat. Májusban bebábozódnak, s rövid időn belül kikelnek a lepkék, melyek hosszú időn át rajzanak. A nőtények lerakják tojásaikat, a hernyók rövidesen kikelnek. A fiatal hernyók a levél fonákán rágnak, vagy egy levelet lehúznak a gyümölcsre, és a gyümölcsöt rágják. A hernyók a fakorona rejtett helyein nemsokára telelőgubót készítenek és abban áttelelnek.

Polifág faj, a hernyók a legkülönbözőbb fákön és cserjéken képesek kifejlődni. Hazánkban számos gyümölcsfáról és cserjéről, valamint a szamócáról sikerült kinevelni. Kártétele elsősorban az almán jelentkezik, de a nyár második felében a gyümölcsök felületi rágásával is jelentős kártételt okozhat. A külföldi irodalom tápnövényeként erdei fákat (tölgy, nyír, kőris, fűz, éger, rezgőnyár) is megnevez.

Gazdasági jelentősége időben és térben változó, esetenként a gyümölcsösök tavaszi molylepkeegyüttesének fontos faja lehet.

Szilvarügymoly*Hedya pruniana* (Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 15–19 mm

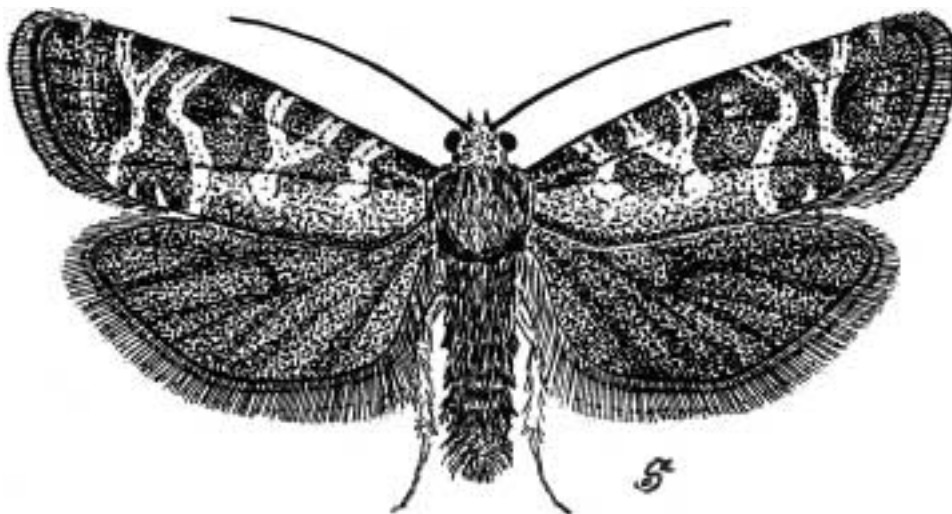
116. ábra. Szilvarügymoly (Hedya pruniana)

Szárnyai feketén-fehéren tarkák, a fehér részben kék pikkelyek is látszanak (*116. ábra*).

Csaknem egész Európában, Kis-Ázsiában és Észak-Iránban elterjedt. Magyarországon a bokros és erdős hegyvidéken mindenfelé előfordul.

Egynemzedékű faj, L₃ fejlődési fokozatú hernyói telelnek át a lombkoronában, telelőgubóban. Tavasszal rügyfakadáskor jönnek elő, a rügyekbe hatolnak, később összesodort, összeszótt levelek között a csúcshajtásokban károsítanak. Májusban bábozódnak, majd hosszú időn át, május–június folyamán rajzanak a lepkék, melyek lerakják a tojásaikat. A hernyók rövidesen megkezdik fejlődésüket, majd felkészülnek a telelésre. A telelés előtt álló fiatal hernyók az odaszótt levelek alatt a gyümölcs felületét is megrághatják.

Polifág faj, számos lombos fa és cserje lehet a tápnövénye. A csonthéjasokat részesíti előnyben, de kis egyedsűrűsége miatt nincs gazdasági jelentősége.

Fenyőilonca*Rhyacionia buoliana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

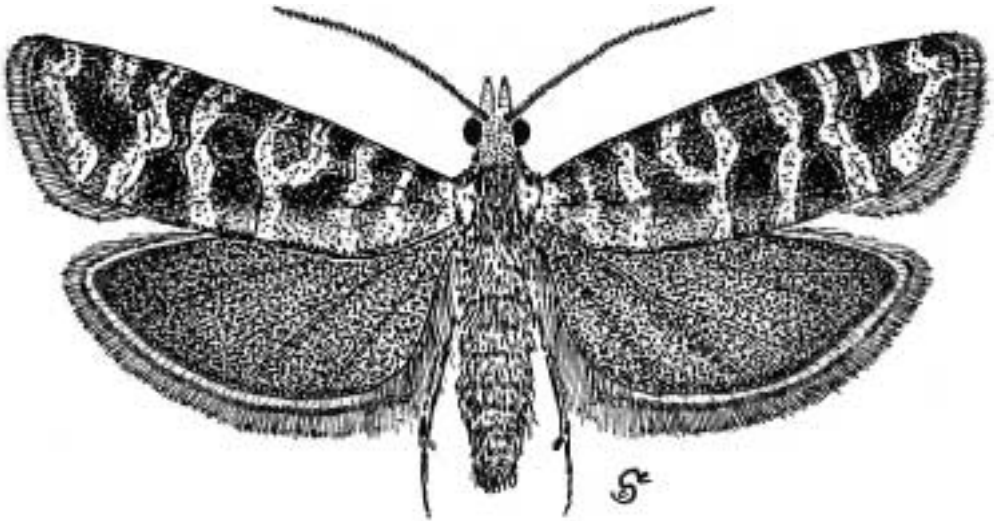
Szárnyfesztávolság: 17–24 mm

117. ábra. Fenyőilonca (Rhyacionia buoliana)

Szárnyának alapszíne téglavörös, ezüstösen csillogó fehér mintázattal (*117. ábra*).

Európai faj, Észak- és Dél-Amerikába behurcolták. Magyarországon mindenhol megtalálható, ahol tápnövényei, a fenyőfajok élnek. Egynemzedékű, hernyó alakban telet a fenyőrügyekben. Tavasszal a hernyók a rügykoszorúban szövedék alatt rágják a rügyeket, majd később berágnak a hajtásokba. A kirágott vezérhajtás letörik vagy „postakürt alakot” vesz fel. A hernyók a hajtásban bábozódnak, a lepkék a nyár elején rajzanak, tojásaikat a rügykoszorú környéki tűhüvelyekre rakják.

Gazdasági jelentősége: a károsított fenyőfák eltorzulnak, eladhatatlanná válnak.

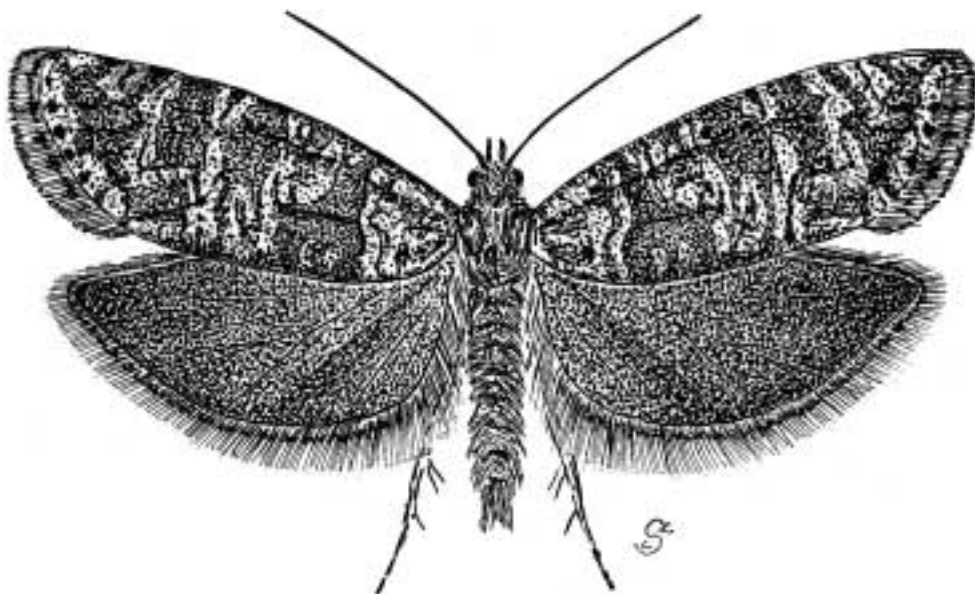
Piros gyantamoly*Rhyacionia pinicolana* (Doubleday, 1849)

Szárnyfesztávolság: 17–24 mm

118. ábra. Piros gyantamoly (Rhyacionia pinicolana)

Szárnyának alapszíne bíborvörös, ezüstösen csillogó mintázattal (*118. ábra*).

Európai faj, Magyarországon ott található, ahol tápnövényei, a fenyőfajok élnek. Egynemzedékű faj, hernyó alakban telel, a kirágott rügyekben bábozódik. Életmódja alig ismert.

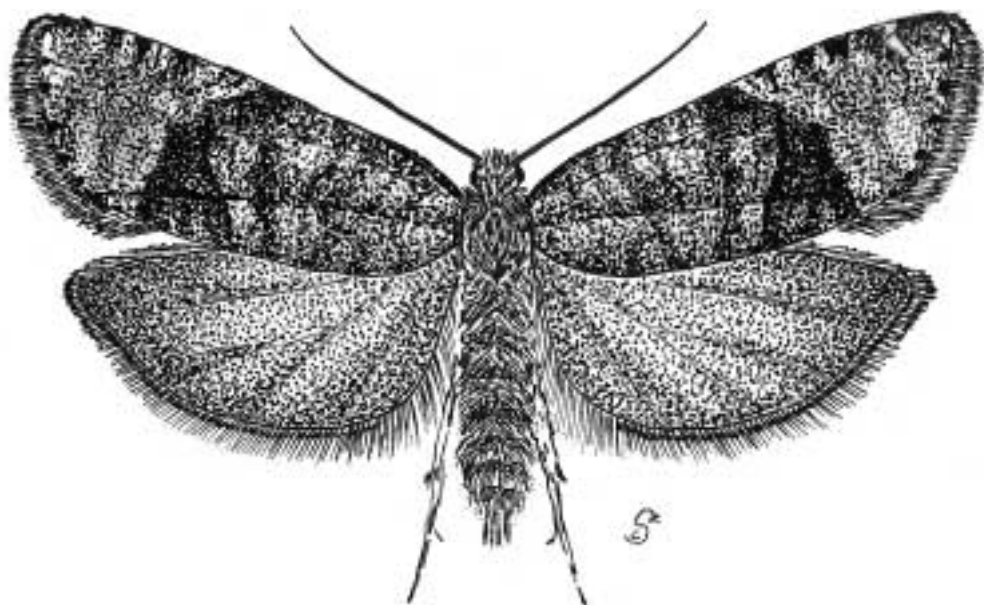
Tarka gyantamoly*Rhyacionia pinivorana* (Lienig et Zeller, 1846)

Szárnyfesztávolság: 15–19 mm

119. ábra. Tarka gyantamoly (*Rhyacionia pinivorana*)

Szárnyainak alapszíne vörösesbarna, finom mintázattal (*119. ábra*).

Európai faj, Magyarországon tápnövénye a *Pinus silvestris* és a *Pinus nigra*. Egynemzedékű faj, hernyója telet át. A mellékágakon eszi a hajtás középrügjét úgy, hogy azt egészen kirágja. A felnőtt hernyó a rügy hegyén a pikkelyeket lerágja, szövedéket készít, majd itt bábozódik.

Rügyfúró gyantamoly*Coccyx (Blastesthia) turionella* (Linnaeus, 1758)

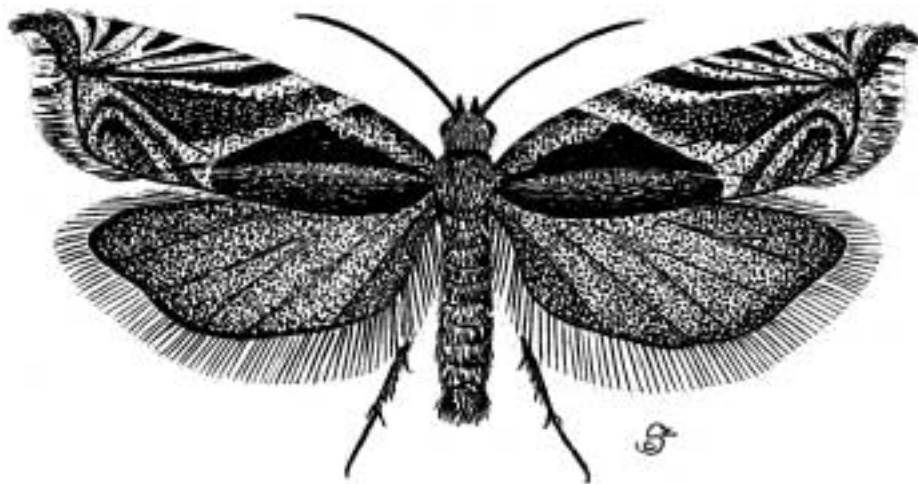
Szárnyfesztávolság: 14–21 mm

120. ábra. Rügyfúró gyantamoly (*Coccyx turionella*)

Szárnyai barnán-sárgán tarkázottak (*120. ábra*).

Európai faj, hazánkban mindenhol megtalálható, ahol a fenyő (*Pinus*) fajok megtalálhatók. Egynemzedékes, az előbábok telelnek át fehér szövedékben. A lepkék április–májusban rajzanak, a nőtény tojásait a tűk belső oldalára rakja. A kikelő hernyók a rügyek hegye és a tűhüvely közötti részt szövik össze. Elfogyasztják a tűpárt, majd az oldalrügyekbe rágják be magukat és azokat kirágják. Őszig még egy-két rügyet kirágnak.

Tápnövénye a *Pinus nigra* és a *Pinus silvestris*.

Szamóca sodrómoly*Ancylis comptana* (Frölich, 1828)

Szárnyfesztávolság: 11–14 mm

121. ábra. Szamóca sodrómoly (*Ancylis comptana*)

Szárnyai barna-rózkavörös és sárga színekkel tarkázottak (121. ábra).

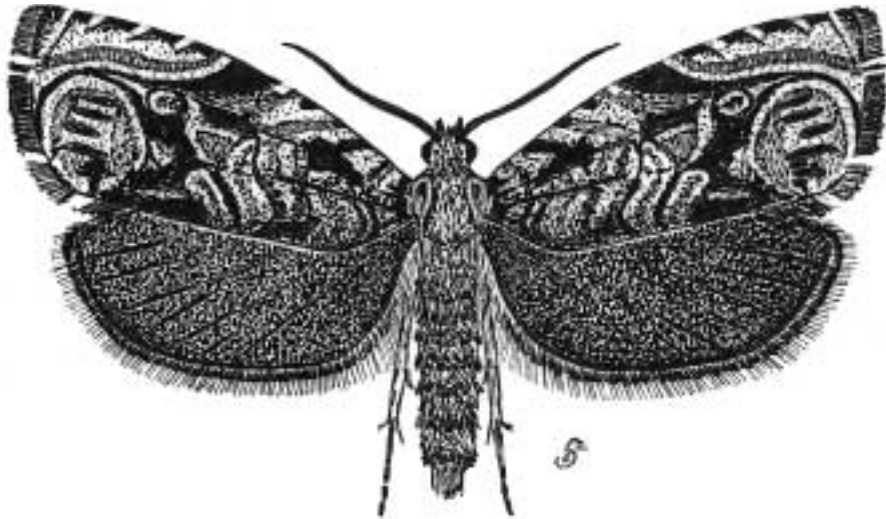
Elterjedt Európa nagy részén, Ázsiában Szibériáig, Kínában, Koreában, valamint Észak-Amerikában (valószínűleg behurcolták), Kaliforniában és Kanadában.

Nemzedékszáma változó, a környeményektől, illetve az előfordulás helyétől függően évente 2–4. Hazánkban három nemzedéke van, kifejlett hernyói telelnek át a tápnövény levelei között, sűrű fehér szövedékben. Azok a hernyók, amelyek ősszel nem tudnak kifejlődni, áttelelnek ugyan, de tavasszal vagy hernyóként, vagy bábként elpusztulnak.

Az áttelelt hernyók tavasszal korán bebábozódnak, majd a lepkék áprilisban és májusban rajzanak. Az új nemzedék hernyói már május elején megjelenhetnek, és fogyasztják tápnövényüket. A fiatal hernyók a levél fonákán a főér vagy valamelyik mellékér mentén szövedék védelme alatt hámozgatnak, csak a levél színe felőli epidermisz marad meg. Gyakran összeszövik a leveleket, és közöttük táplálkoznak. Mivel, azonban az L_1 – L_2 fokozatú hernyók nem sodorják össze a leveleket, jelenlétük nem feltűnő. Az első nyári lepkerajzás június végére–július elejére esik, a belőlük származó hernyók nyáron táplálkoznak. A második nyári lepkerajzás augusztusban–szeptember elején van, az ezekből származó hernyók nyár végén–ősszel károsítanak.

Elsősorban a gyepszintben élő faj, fő tápnövénye a szamóca (*Fragaria*), de hazánkban kinevelték *Rubus*ról és *Sanguisorba minor*ról is. A külföldi irodalom számos más tápnövényét is közli, így tápnövényei lehetnek: málna, ribiszke, rózsza, *Potentilla*, *Thymus*, *Teucrium*, *Dryas*.

Hazánkban kártevőként szamócáról ismerjük. Mivel három nemzedéke van, kártétele is meglehetősen elhúzódhat. Külföldi adatok szerint a bokorrózsán is kártevőként léphet fel.

Kéregmoly*Enarmonia formosana* (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: 12–19 mm

122. ábra. Kéregmoly (*Enarmonia formosana*)

Szárnyai vöröses-barnásak és fehéren tarkázottak (122. ábra).

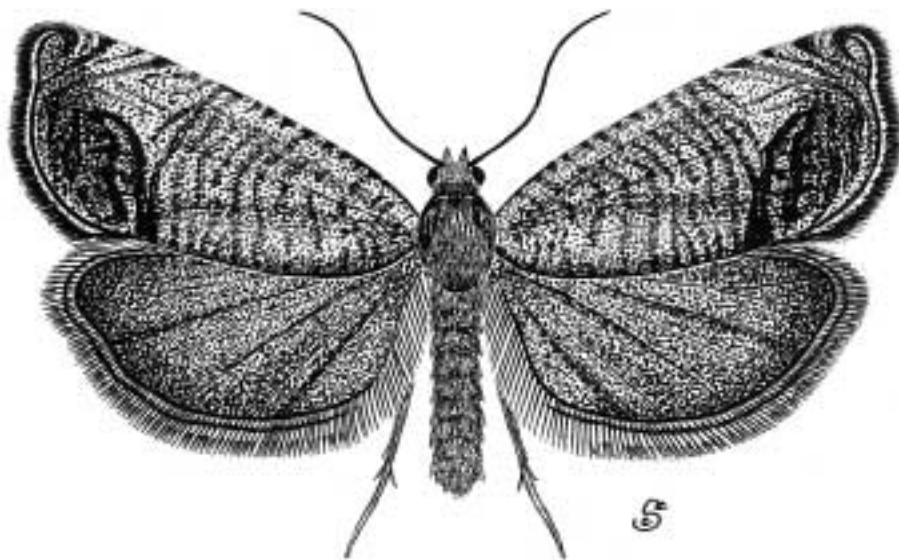
Európában és Ázsiában elterjedt faj, Észak-Afrikában is megtalálható. Magyarországon – főleg ahol tápnövényei élnek – általánosan elterjedt.

Magyarországon a populáció nagyobbik része évente két nemzedékben fejlődik, egy kis része (főként a hidegebb években) egy nemzedéket mutat. Életmódja eltér a sodrómoly-fajok zömétől: a hernyók a tápnövény kérgében fejlődnek ki. Vegyes fejlettségű (L_3 – L_5) hernyói teletnek át, amelyek tavasszal, mihelyt kifejlődtek, bábbá alakulnak. Az áttelelt hernyókból származó lepkék zömmel májusban rajzanak és rakják le tojásaikat a fák sima kéregfelületére. A fiatal hernyók behatolnak a kéregbe, főként az élő kéregrész határain rágnek.

A kéregmolyfertőzés leggyakrabban az idős fák alsó részének sebzéseiből indul ki, és fokozatosan terjed feljebb, egészen a vágások vastag, alsó részeinek a kérgére. A gyökérszaki tájon a talaj felszíne alá hatol.

Fő tápnövényei a csonthéjasok, kártételét hazánkban mandulán, őszibarackon, kajszin, cseresznyén, meggyen, körtén és berkenyén ismerjük. Külföldi irodalomban egyéb tápnövényei: más gyümölcsfák, cserjék (sajmeggy, tűztövis) és a borostyán (*Hedera*) is szerepelnek. Tápnövényei között válogat: ha teheti, elsősorban a mandula, a kajszin és a meggy kérgével táplálkozik.

Gazdasági jelentősége esetenként nagy lehet. Hazánkban főleg a csonthéjas gyümölcsösök kártevője, elsősorban idős mandulafákon, de egyéb gyümölcsösökben (kajszin, meggy) is károsít. Európa egyes részein (pl. Franciaországban) fiatal alanyokon is károsít. Esetenként együtt károsít az üvegszárnyú almafalepkével, a darázszzitkával vagy a nagy farontólepkével is. Ez fokozza kártételét.

Almamoly*Cydia (Laspeyresia) pomonella* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 14–22 mm

123. ábra. Almamoly (*Cydia pomonella*)

Szárnyainak alapszíne világos grafitiszürke, mintázata fekete (123. ábra).

Az almamoly ma már szinte az egész világon előfordul. A Palearktikumban őshonos, de évszázadok során széthurcolták. Amerikába mintegy 200 éve behurcolták, de azóta megtelepedett Afrikában, Ausztráliában, Japánban és a csendes-óceáni alma- és körtetermesztő területeken is. Nagy a tűrőképessége, sík vidéken és hegségekben egyaránt előfordul, például Iránban 1900, Beludzsisztánban 1850 m magas területeken is megél. Magyarországon őshonos.

Az almamolynak a Kárpát-medencében évente két nemzedéke van, a lepkék kétszer rajzanak. Számára nagyon kedvező években kivételesen egy harmadik, gyengébb nemzedéke is előfordulhat. A kifejlett hernyók telelnek át, tavasszal bábozódnak, és májusban megindul az első rajzás. A korábban megfigyelhető lepkék a kedvezőbb hőmérsékletű helyekre (raktárakba, házakba) bekerült hernyók utódai. Az első rajzás július elejéig tart, a második, július–augusztusra esik, ettől alig választható el az esetleges harmadik rajzás. Nemzedékei gyakran összefolynak, amely megnehezíti kártételének megelőzését.

Az almamoly a gyümölcsfák termésében élő, mérsékelt polifág faj. Eredeti hazai élőhelye a középhegységi erdők vad gyümölcsfajjaiban (vadalma, vadkörte, berkenyék) lehetett. Ma legfontosabb károsított növényei az almafélék, mindenekelőtt az alma, körte, naspolya, birsalma, berkenyefajok, kisebb mértékben egyéb gyümölcsfajok is. Előfordul a zöld dióban, a gránátalmában, a datolyaszilvában és a narancsban is.

Kártételére jellemző, hogy a gyümölcsbe mélyen berág, a gyümölcsön kisebb be- és nagyobb kifurakodási nyílások vannak. Kártételének következménye a „férges gyümölcs”. Az utóbbi években az alma legjelentősebb kártevője.

Körtemoly*Cydia (Laspeyresia) pyrivora* (Danilevsky, 1947)

Szárnyfesztávolság: 17–22 mm

124. ábra. Körtemoly (*Cydia pyrivora*)

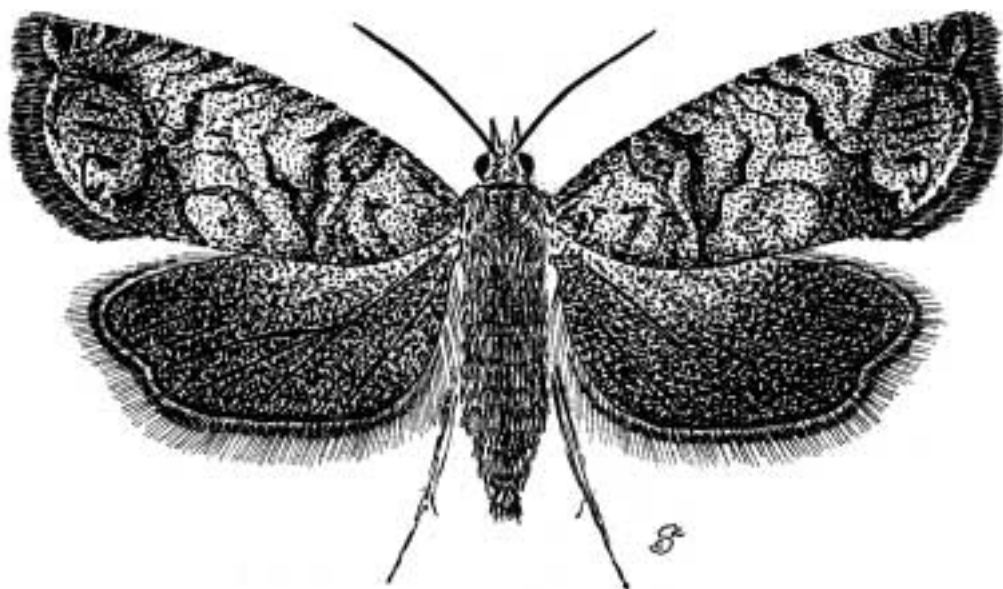
Sötétszürke szárnyú lepke, mintázata sötétbarna (124. ábra).

A körtemoly későn felismert, az almamolytól viszonylag későn elválasztott faj. Szinte egész Európában megtalálható, a volt Szovjetunió déli területéről 1947-ben írta le Danilevsky. A kontinensen kívül megtalálható Krétán, Szicíliában és Szardínia szigetén is. Magyarországon valószínűleg őshonos, és valószínűleg a körte előfordulási áréájában mindenhol él, de mivel későn ismerték fel, nálunk is almamolynak vélték. Elterjedéseinek a nedvesebb éghajlat és az erdei környezet kedvez.

A körtemolynak (az almamollyal ellentétben) évente egy nemzedéke van. A kifejlett hernyó teleg át pergamenszerű gubóban a talaj felső rétegében. Az áttelelt hernyók május–júniusban bábozódnak, a lepkék június–júliusban rajzanak. A populáció egy része diapauzában maradhat, és másodszor is áttelelhet.

A hernyók nem polifágok, természetű és vadkörten élnek. Más alma termésű gyümölcsökön nem figyelték meg. A természetű körtefajták között nem találtak preferenciát.

A lepkék a petéket kizárólag a körte gyümölcsére rakják le. A kikelő kis hernyók azonnal át-rágják a gyümölcs felületét, és a magházig hatolnak. Kártételére jellemző a vékony, egyenesen a magházig hatoló járat. A hernyók a magvakkal táplálkoznak, és kifejlődésük után ismét a legrövidebb úton, egyenesen a gyümölcs felszínéig hatolnak, és kimásznak a körtéből.

Bükkmakkmoly*Cydia (Laspeyresia) fagiglandana* (Zeller, 1841)

Szárnyfesztávolság: 11–19 mm

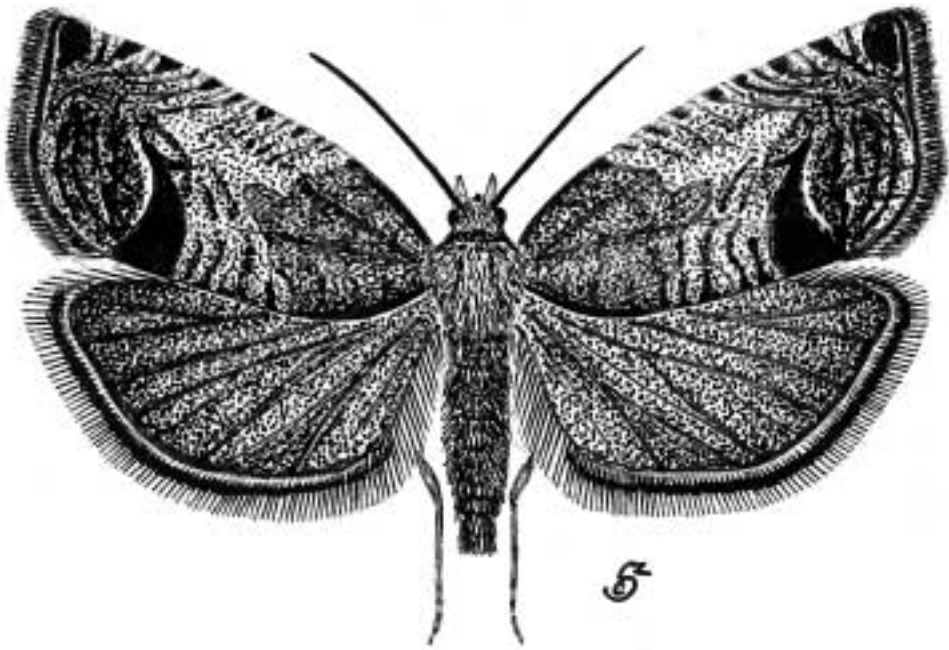
125. ábra. Bükkmakkmoly (Cydia fagiglandana)

Szárnyainak alapszíne szürke, mintázata fekete (*125. ábra*).

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban is mindenhol megtalálható, ahol tápnövényei, a tölgy és a bükk előfordulnak.

Egynemzedékű faj, fejlett hernyóként főként a talajban telel, tavasszal a talajban vagy korhadt fában bábozódik. A lepkék nyáron, májustól júliusig repülnek.

Tápnövénye a bükk, ritkábban a tölgy, gazdasági jelentősége időnként és helyenként nagy, tömeges megjelenésekor az egész évi makktermést elfogyaszthatja.

Tölgymakkmoly*Cydia (Laspeyresia) triangulella* (Goeze, 1783) (= *splendana* Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 14–22 mm

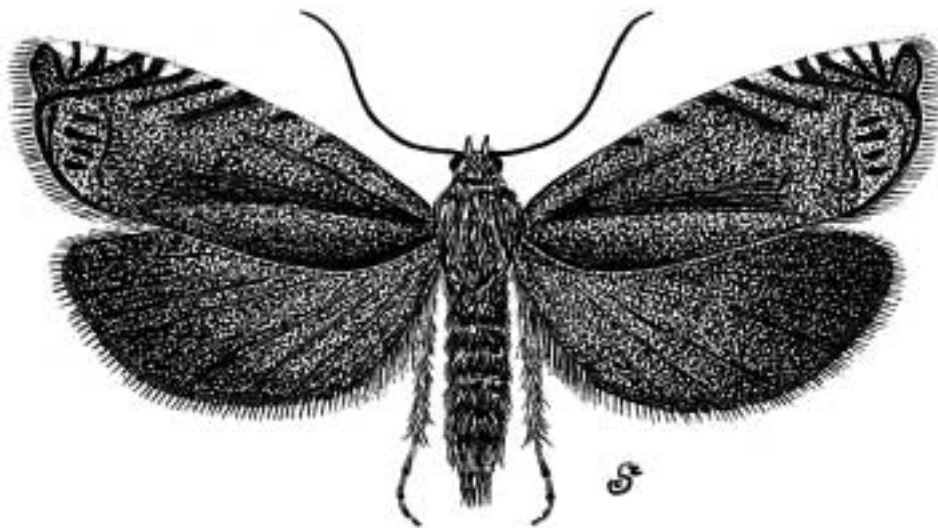
126. ábra. Tölgymakkmoly (*Cydia triangulella*)

Szárnyainak alapszíne szürke, mintázata fekete (126. ábra).

Palearktikus faj, európai elterjedési területe egybeesik a tölgy és a szelídgesztenye elterjedési területével. Ázsiában, Szibériában és Japánban él, Kis-Ázsiában is honos. Hazánkban a bokros, erdős domb- és hegyvidéken általánosan elterjedt.

Egynemzedékű faj, a kifejlett hernyók telelnek át a talajban szőtt gubóban. Tavasszal bebábozódnak, majd a lepkék a nyár folyamán, június–júliusban rajzanak. A nőstények a termés közelébe, a levelekre rakják tojásaikat. A fiatal hernyók nem táplálkoznak a leveleken, hanem berágják magukat a termésbe.

Hazánkban tápnövényei a szelídgesztenye és a tölgyfajok. Külföldi adatok szerint a bükk termésében is előfordul. Magyarországon a gesztenyeormányos mellett a legfontosabb gesztenyekártevő.

Borsómoly*Cydia (Laspeyresia) nigricana* (Fabricius, 1794)

Szárnyfesztávolság: 11–16 mm

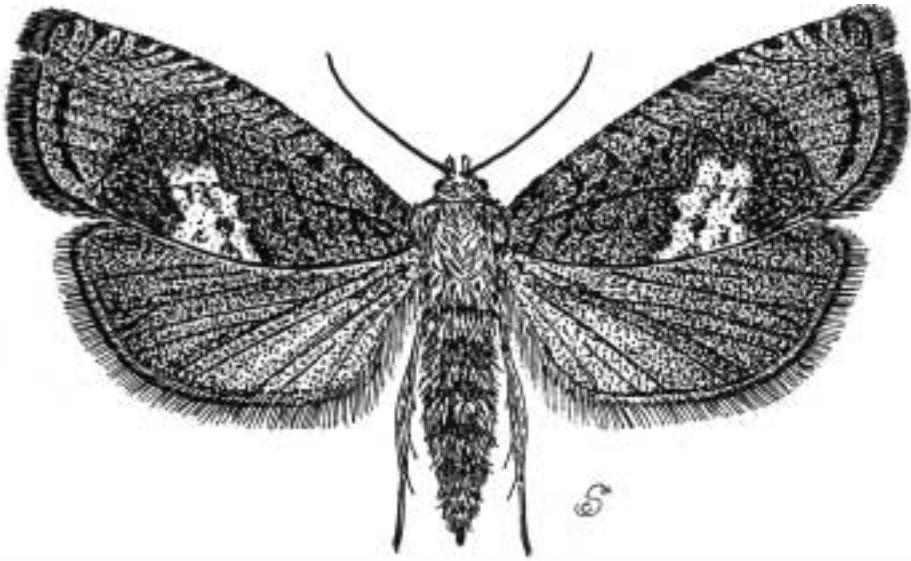
127. ábra. Borsómoly (*Cydia nigricana*)

Szárnyainak alapszíne barnásfekete, finom fehér mintázattal (127. ábra).

Palearktikus elterjedésű faj, kivéve Kínát és Észak-Afrikát. Észak-Amerikába a 19. század végén hurcolták be, és ott fontos kártevővé vált. Hazánkban, ahol borsót termesztenek, ott mindenütt előfordul. Fényre nem repül. Régebben gyakran összetévesztették egy hozzá hasonló fajjal (*Grapholita nebritana*), ezért a róla megjelent adatok nem tekinthetők hitelesnek.

Egynemzedékű faj, a kifejlett lárva sekélyen a talajban, gubóban telet át. Tavasszal bebábozódik, a lepkék kirajzása a borsó fenológiájához kötődik, a lepkék mindig a borsó virágzásakor rajzanak. A fiatal hernyók aknát rágnak a hüvely falán, majd a borsószemeket károsítják. Magyarországon borsóban kisebb a jelentősége, mint az akácmolynak (*Etiella zinckenella*).

Tápnövényként Magyarországon csak a borsót ismerjük, külföldi adatok szerint számos egyéb pillangósban (*Vicia*, *Lathyrus* fajok) is felnő.

Mogyorómoly*Cydia (Laspeyresia) amplana* (Hübner, 1799)

Szárnyfesztávolság: 16–20 mm

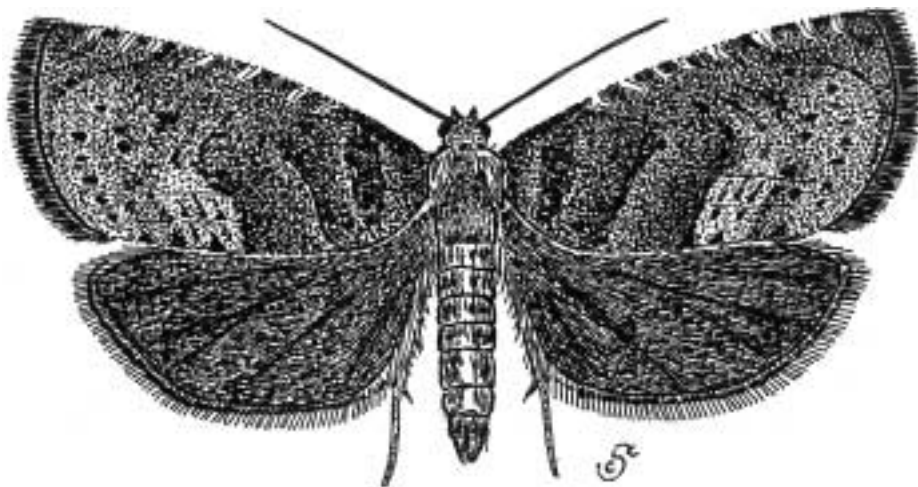
128. ábra. Mogyorómoly (*Cydia amplana*)

Szárnyainak alapszíne vörösesbarna, mintázata sárgás (128. ábra).

Közép-Európában elterjedt faj. Ezen a területen a *ssp. molybdana* alfaj él. A faj a Krimben és a Kaukázusban is honos, elterjedési területe eléri az Ural mentét. Megtalálható Kis-Ázsiában is. Hazánkban a bokros, erdős hegy- és dombvidéken honos.

Egynemzedékű faj, kifejlett hernyója telel át a talajban szőtt gubóban, majd tavasszal alakul bábbá. A lepkék a nyár folyamán, július–augusztusban rajzanak, és a tápnövény éretlen termésére rakják tojásaikat. A kikelő kis hernyó berág a tápnövény még el nem fásodott héjú termésébe. A sziklevélkezdeményben járatot készít, melyet szövedék, ürülék és rágcsálék tölt ki. A hernyó távozása után a termés oldalán 1,5–2 mm nagyságú nyílás marad. Hazánkban tápnövényeként a mogyorót, a szelídgesztenyét és a tölgyet ismerjük. Külföldi adatok szerint a dió és a mandula is lehet tápnövénye, de ezek a megfigyelések kétségesek.

Gazdasági jelentősége lehet, tömeges előfordulásakor a mogyorón érezhető kárt okoz.

Keleti gyümölcsmoly*Grapholita (Aspila) molesta* (Busck, 1916)

Szárnyfesztávolság: 11–15 mm

129. ábra. Keleti gyümölcsmoly (*Grapholita molesta*)

Sötétszürke lepke, halványan mintázott szárnyakkal (129. ábra).

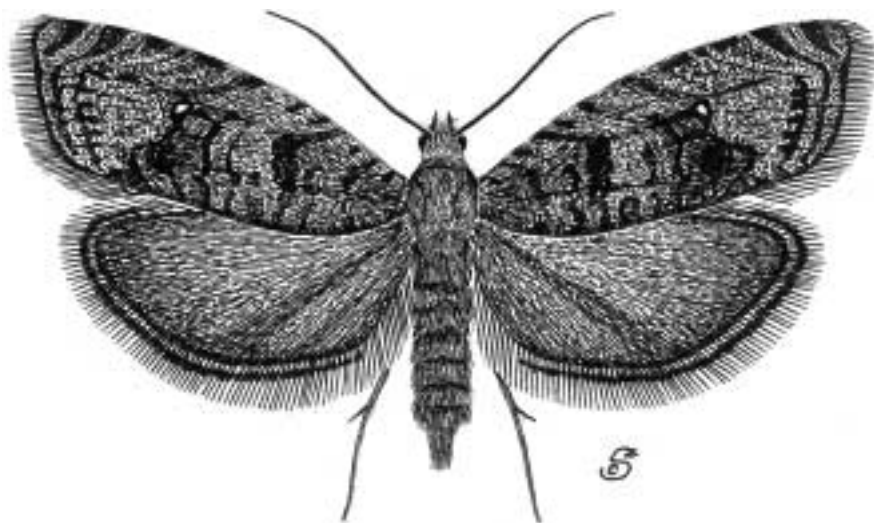
Későn felismert molylepkefaj, csak 1916-ban írták le tudományra új fajként. Őshazája Északnyugat-Kína, innen került át Japánba, ahol 1899-től (!) ismerték mint kártevőt. Később eljutott Ausztráliába, ahol először 1919-ben (!) említették, később Nyugat-Ausztráliában általánosan elterjedt. Észak-Amerikában először Kolumbiában figyelték meg 1913-ban, de 1916-ban már széles elterjedt.

Európában először Olaszországban 1920-ban tapasztalták jelenlétét, később Európa más részein (Franciaország, Portugália, Spanyolország, Svájc, Anglia, Németország, Ausztria és Dél-Európa) is megjelent. Magyarországon Szatymazról ismerjük elsőként, 1966 óta, azóta az egész országban elterjedt.

Nemzedékszámja változó, a vegetációs időszak hosszától függően évente 2–8 lehet. Magyarországon évente 3–4 nemzedéke van, kedvező időjárásban csonka ötödik nemzedékét is megfigyelték. A fejlett hernyók teletnek át, melyek tavasszal már nem táplálkoznak, bebábozódnak. Április–május folyamán rajzanak ki a lepkék, melyek lerakják tojásaikat. A kis hernyók a hajtás-csúcson keresztül még május folyamán behatolnak a hosszú hajtásokba (ez különbözteti meg az *Anarsia lineatella* kárképétől, melynek áttelelő hernyói a rövid hajtásokat károsítják). A hernyók lefelé rágnak, a megtámadott hajtások elhervadnak, majd leszáradnak. A nyári kártételt a hernyók a gyümölcsökben okozzák, egészen a magig hatolnak. A megtámadott gyümölcsöket gyakran a monília is károsítja.

Sok tápnövényű faj, elsősorban gyümölcskártevő. Hazánkból őszibarackon, ringlón, kajszin, körtén, birsen, naspolyán ismerjük gyümölcskártevőként, külföldön más növényeken is megjelent.

Hajtáskártétele őszibarackon és mandulán jelentős.

Szilvamoly*Grapholita (Aspila) funebrana* (Treitschke, 1853)

Szárnyfesztávolság: 12–15 mm

130. ábra. Szilvamoly (*Grapholita funebrana*)

Szárnyai sötétszürkék, halványan mintázott szárnyakkal (130. ábra).

Eurázsiai faj, Európa nagy részén – az északi területek kivételével – mindenhol elterjedt. Megtalálható Észak-Afrikában, a Krím félszigeten, kelet felé a Japán tengerig. Magyarországon általánosan elterjedt.

A lepke morfológiailag nagyon közel áll a keleti gyümölcsmolyhoz, könnyen összetéveszthető vele. Közelállásukat az is mutatja, hogy a két faj „feromonpárt” képez, a nőtényeik által kibocsátott szexferomon olyan mértékben egyezik, hogy mindkét faj feromonjára mindkét faj hímjei repülnek.

Magyarországon évente három nemzedéke van, a lepkék háromszor rajzanak, a három rajzás összefolyik. Kifejlett lárvái telelnek át elsősorban a fa kéregpedéseiben, ezek tavasszal bebábozódnak, az első nemzedék rajzása április végén vagy május elején kezdődik.

Hazánkban a szilvamoly többször károsít: május végén–június elején a zöld szilván, a kényyszerérett szilvák június végén lehullanak. A július elejétől megjelenő erős mézgafolyás a szilvamoly első nyári nemzedékének kártételét jelenti. A károsított szilvák a fáról könnyen lehullanak.

A szilvamoly gyümölcskártevő, elsődlegesen károsított növénye a szilva, a hernyók minden termesztett szilvafajtában, ezenkívül a kökényben is kifejlődnek. Esetenként más gyümölcsökben is megjelenik. A hernyók által megsebzett szilvákat a monília könnyen megfertőzi.

Lucernahüvelymoly*Grapholita compositella* (Fabricius, 1775)

Szárnyfesztávolság: 7–10 mm

131. ábra. Lucernahüvelymoly (*Grapholita compositella*)

Sötétbarna lepke, jellegzetes fehér mintázattal (131. ábra).

Palearktikus faj, Európában és Kis-Ázsiában, valamint Ázsia egyes részein honos. Hazánkban általánosan elterjedt, elsősorban a Dunántúlról és Észak-Magyarországról van több adat.

Változó nemzedékszámú faj, évente egy vagy két nemzedéke van, a kifejlett hernyó telet át a talajban telelőgubóban. Május–június folyamán elhagyja a telelőgubót, és a talaj felszínén egy másik gubóban bebábozódik. A lepkék május végétől augusztus közepéig rajzanak, és elhelyezik tojásaikat a lucerna leveleinek fiatal részeire. A kikelő hernyók először a rügyekbe hatolnak, ezután a virágok között és a zöld hüvelyekben rágnak. Egy hernyó több hüvelyben is tönkreteszi a magokat.

A legkorábban kifejlődött hernyók bebábozódnak, és a belőlük kikelő lepkék alkotják a második nemzedéket. A hernyók nagy része azonban telelőgubót készít, és abban telet át.

Tápnövénye elsősorban a lucerna, de a herét is károsítja. Ott szaporodik el nagyobb mértékben, ahol több éven át lucernamagot termesztenek. Érdekességként jegyezzük meg, hogy ez a faj (*G. compositella*) feromonpárt alkot a *G. delineana* (= *G. sinana*) fajjal, a kis kendermollyal, az esetleges feromoncsapdás jelzőskor erre ügyelni kell.

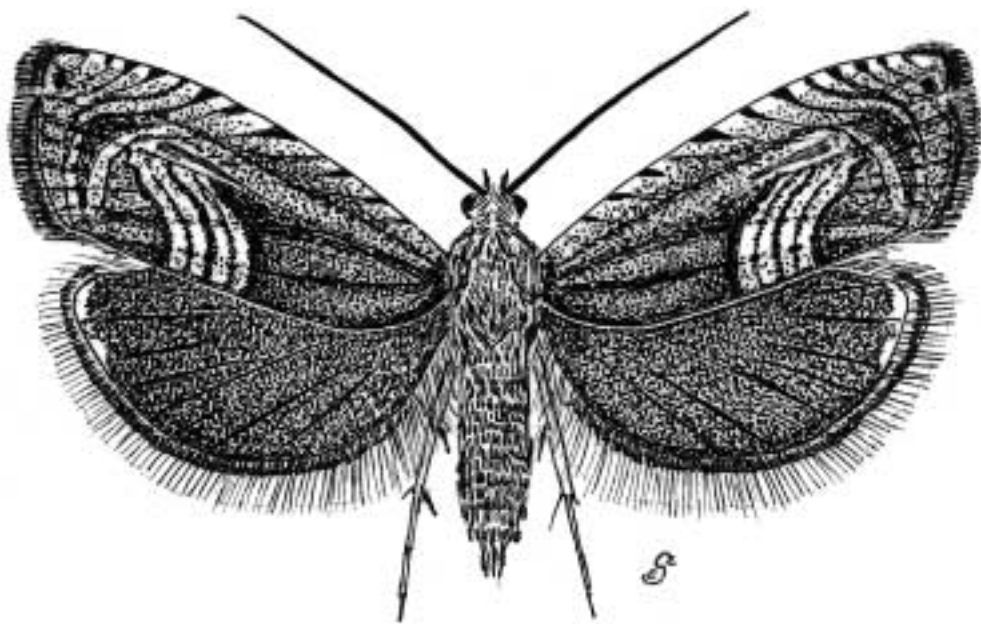
Koronafürt-magragómoly*Grapholita coronillana* (Lienig et Zeller, 1846)

Szárnyfesztávolság: 9–12 mm

132. ábra. Koronafürt-magragómoly (*Grapholita coronillana*)

Feketeszárnyú lepke, jellegzetes fehér mintázattal (*132. ábra*).

Nyugat-palearktikus faj, Közép-Európában (így Magyarországon is), Kelet-Európában, Ázsiában egészen Mongóliáig elterjedt. Évente egy elhúzódozó nemzedékben repül, a hernyók tápnövénye a tarka koronafürt (*Coronilla varia*).

Kis kendermoly*Grapholita delineana* (Walker, 1863) (= *sinana* Felder, 1874)

Szárnyfesztávolság: 10–14 mm

133. ábra. Kis kendermoly (*Grapholita delineana*)

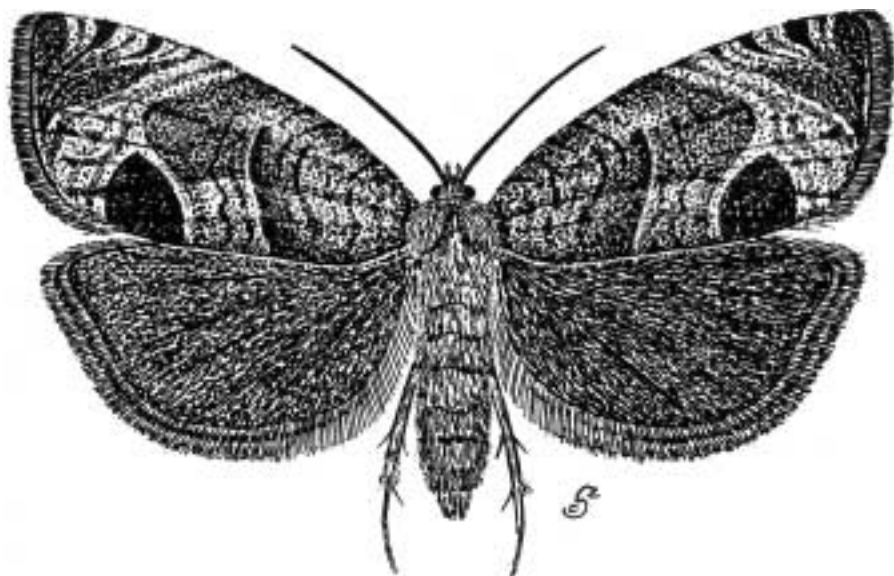
Világosbarna színű lepke, mintázata még világosabb, csaknem fehér (133. ábra) .

Eurázsiai faj, Spanyolországtól az Amur vidékéig és Kínáig előfordul. Magyarországon általánosan elterjedt, elterjedési adatait részletesen kártételi évei (1964–1966) óta ismerjük.

Többszemzedékes faj, hazánkban évente két szemzedéke van, de Dél-Magyarországon kifejlődhet egy harmadik részleges szemzedék is. A szemzedékek összefolynak, a lepkék június és szeptember között rajzanak, a délutáni és a kora esti órákban a legaktívabbak, borús napokon napal is aktívak.

A fiatal hernyók a kender levélfonákának epidermiszén kis foltokat rágnak. Később befurakodnak a levélnyélbe, de inkább a következő, fiatal szárrészbe, aminek eredményeként gubacszerű vastagodás alakul ki. A gubacsok feltűnőek, hasonlítanak a kukoricamoly (*O. nubilalis*) fiatal hernyójának a kenderszárban okozott gubacsához. A hernyók egy része a hajtás csúcsi részébe rág, e fölött a hajtás elpusztul. A főhajtás szerepét oldalágak veszik át, „villás elágazás” alakul ki. A második és harmadik szemzedékű hernyók a virágzatban és a termésben károsítanak.

Legfőbb tápnövénye a komló, hazánkban vadkomlóról már régebben tenyésztették. Tömegesen a kenderen károsított, kártételére a hatvanas években figyeltek fel. Tömeges jelentkezéskor nagy gazdasági jelentősége lehet. Gyakoriságának egyik oka a vadkender széles körű elterjedése.

Málnasodró tükrösmoly*Notocelia uddmanniana* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 14–21 mm

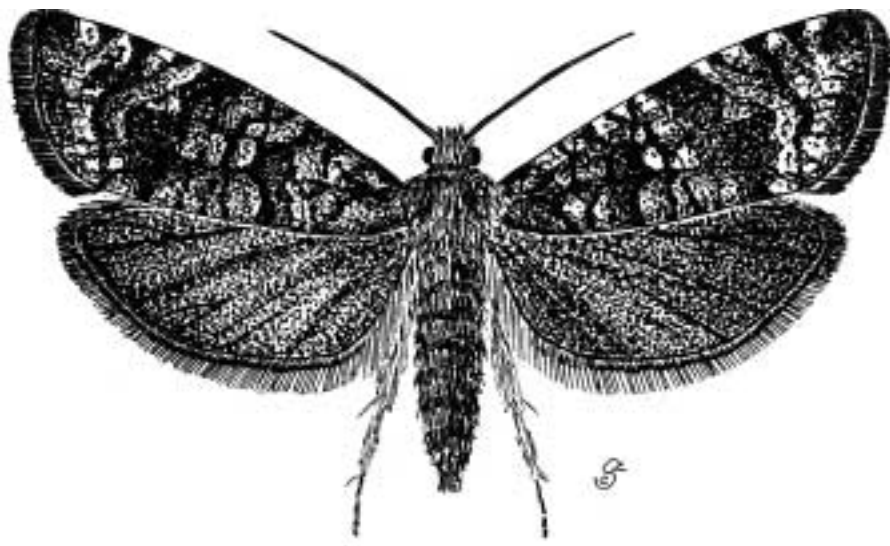
134. ábra. Málnasodró tükrösmoly (*Notocelia uddmanniana*)

Szárnyainak alapszíne szürkésbarna, nagy vörösesbarna folttal (134. ábra).

Előfordul Európában (Angliában is), Kis-Ázsiában, Szíriában és Észak-Afrikában. Hazánkban a bokros, erdős hegy- és dombvidéken általánosan elterjedt.

Kétnemzedékű faj, a fiatal L₃ hernyók telelnek át kis szövedéktokban a hajtások alapjánál, majd tavasszal (március végén–április elején) behatolnak a rügyekbe. Ezután összesodorják a leveleket, lerágják a hajtásvégeket, majd a növényen vagy a földön (többnyire moha között) – fehér szövedékben május–júniusban bábbá alakulnak. A lepkék nemsokára – többnyire júniusban – rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek. A nőtények a csúcshajtások leveleire egyesével rakják tojásaikat. A nyári hernyók kifejlődése után a második lepkerajzás július–augusztusban van, s az ezek tojásaiból származó hernyók telelnek át.

Tápnövényei a termesztett és vadon termő *Rubus*-fajok és fajták, a kerti és az erdei málna, a szeder, a szeder málna és a tüskétlen szeder is. Tömeges fellépése esetén a málnahajtások jelentős kártevője lehet.

Gyantagubacs-ilonca (kormos gyantamoly)*Petrova (Retinia) resinella* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 15–22 mm

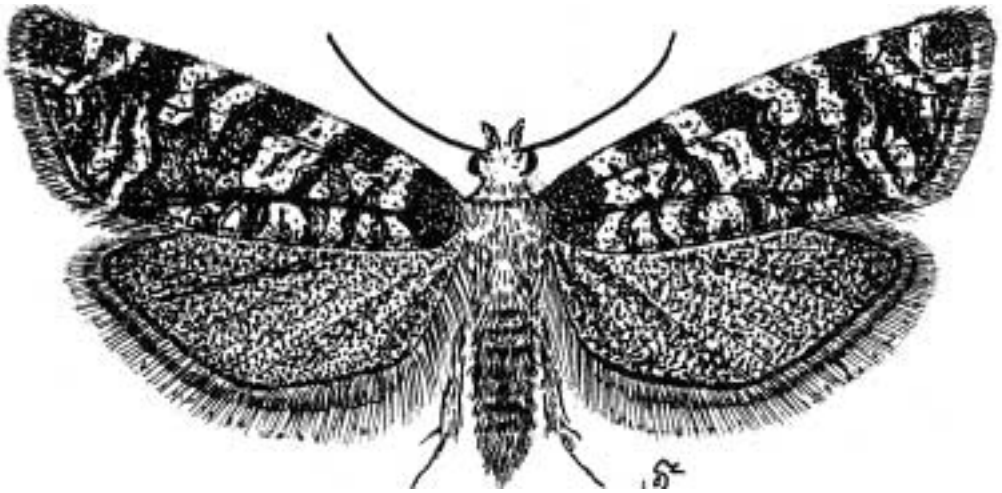
135. ábra. Gyantagubacs-ilonca (Petrova resinella)

Szárnyai feketék, szürkén tarkásak (*135. ábra*).

Európában elterjedt faj. Hazánkban is megtalálható, ahol tápnövénye, a *Pinus silvestris* él.

A populáció egy része egy-, más része kétéves fejlődésű. A lepkék áprilisban és májusban rajzanak, a nőstény petéit a rügykoszorú alatti rügyre rakja. A kis hernyók először a tűhüvelyben, majd a hajtáscsúcs felületén, az új rügykoszorú tövében rágnak. A hernyó szövedékcsovet készít, s a kicsorduló gyantából „gyantagubacsot” képez.

Hazánkban a populáció nagyobbik része egyéves fejlődésű, de a Dunántúlon kétéves fejlődésű egyedek is vannak. Egyetlen ismert tápnövénye a *Pinus silvestris*.

Fenyő-tükrösmoly*Epinotia tedella* (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 10–14 mm

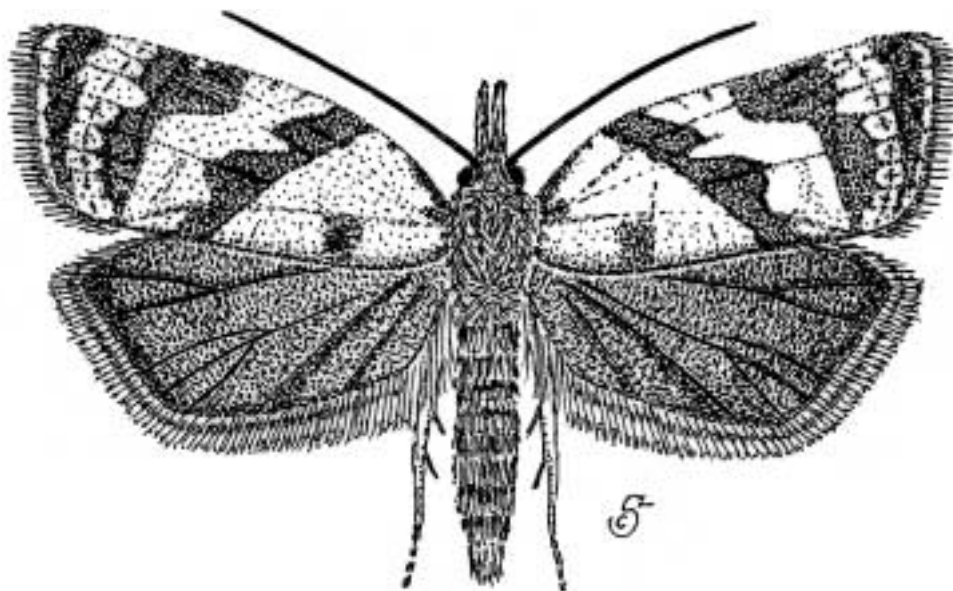
136. ábra. Fenyő-tükrösmoly (Epinotia tedella)

Szárnyainak alapszíne sötétszürke, piszkosfehér mintázattal (*136. ábra*).

Európában honos faj, Magyarországon is honos. Fő tápnövénye a *Picea abies*, de más Picea-fajokon is felnő.

Egynemzedékes faj, a hernyók szövedékben, a talajban telelnek át. A lepkék nyáron rajzanak, nappal aktívak, a nőtény tojásait egyesével a fenyőtűre rakja. A hernyó a tűben aknázik, alulról hatol be a tűbe és a csúcs felé halad. A kirágott tűket egymáshoz szövi.

Tömeges fellépéskor tarra rágja a fenyőket, ezzel jelentős gazdasági kárt okoz.

Szőlőilonca*Sparganothis pilleriana* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 17–22 mm

137. ábra. Szőlőilonca (Sparganothis pilleriana)

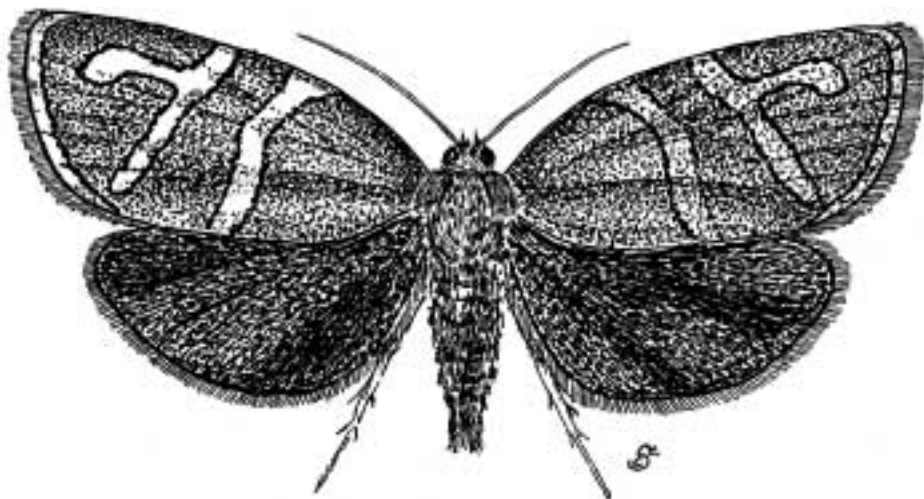
Szárnyainak alapszíne fényesen barnás, sötétebb barna mintázattal (137. ábra).

Nyugat- és Közép-Európa jellegzetes faja, megtalálható Dél-Európában és Észak-Afrikában is. Hazánkban általánosan elterjedt, főleg a Duna–Tisza közének déli részén fordul elő időnként tömegesen.

Évente egy nemzedéke van, a fiatal, L₁ fejlődési fokozatú hernyók telelnek át a szőlőtőke fölrepedezett kérge alatt, a karó repedéseiben és más rejtkehelyeken. Tavasszal rügypattanás után jelennek meg az áttelelt apró hernyók. Hűvös tavaszon még májusban is lehetnek diapauzáló apró hernyók. A kis hernyók táplálkozásukat a fakadó rügyekeken kezdik, majd a zsenge levelek fonákán folytatják. Ahogy növekednek, fészükhöz egyre több levelet szőnek. Közben átrágják a levélnyelet, ennek hatására ezek elfonnyadnak, majd elbarnulva leszáradnak. Ennek hatására keletkeznek a „levélgubancok” (hernyófészkek).

Egy levélgubancban mindig csak egy hernyó tartózkodik, ha ugyanis egy gubanchoz másik hernyó közelít, akkor a benne lévő hernyó a gubanc belső részéhez gyors mozgással odaütögeti a fejét, így jelezve, hogy a fészek „foglalt”.

A szőlőilonca nagyon polifág faj. Az irodalom szerint Európában száznál több tápnövényét figyelték meg, ebből Magyarországon (1993-ig) 37 tápnövénye volt ismert. Magyar nevét legfőbb károsított növényéről kapta. Régebben hazánkban jelentős kártevőként ismerték, napjainkban csekély jelentőségű.

Ezüstsávós sodrómoly*Ptycholoma lecheanum* (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 16–23 mm

138. ábra. Ezüstsávós sodrómoly (*Ptycholoma lecheanum*)

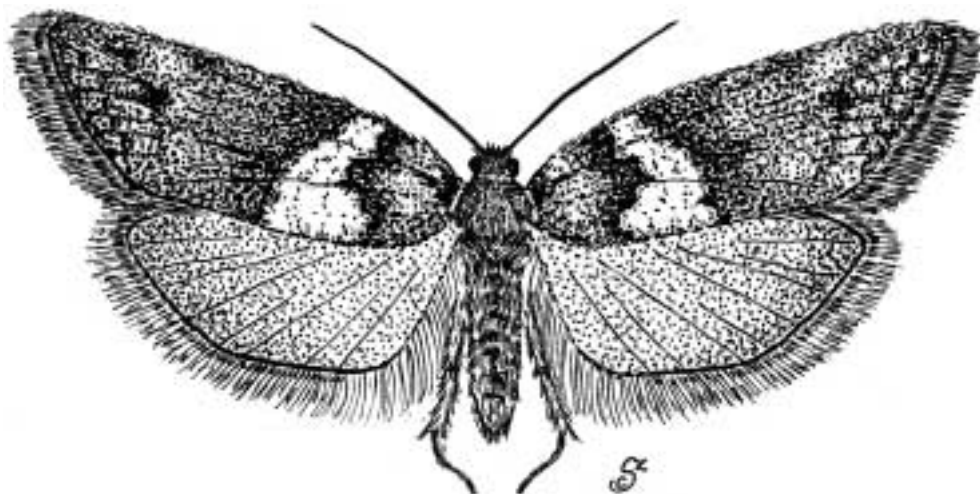
Szárnyainak alapszíne feketés vörösbarna, ezüst szalagok díszítik (*138. ábra*).

Egész Európában honos (Angliában is), megtalálták Kis-Ázsiában és a Kaukázuson túl is. Magyarországon általánosan elterjedt, főleg a domb- és hegyvidéken.

Egynemzedékű faj, fiatal (L_3) hernyói telelnek át a fakoronában szövedékgubóban. Rügyfakadáskor előjönnek, behatolnak a rügybe, majd a növekedő hajtás belsejében folytatják tevékenységüket. Az összeszótt hajtásban vagy az összegöngyölt levelekben korán, április–májusban bábozódnak.

A lepkék május második felében rajzanak. A nőtények lerakják tojásaikat, amelyekből a fiatal hernyók két héten belül kikelnek, és hámozgatni kezdik a tápnövény leveleit. Ritkábban a gyümölcs felületét is megrágják. Nem sokkal később a fakoronába vonulnak, ahol elkészítik telelgubójukat.

Hazánkban a gyümölcsösök tavaszi molylepkeegyüttesének szinte állandó tagja. Magyarországon a következő gyümölcsfákon figyelték meg: alma, birs, mandula, kajszli, cseresznye, meggy, málna. A külföldi irodalom számos egyéb tápnövényét is felsorolja (nyárfa, bükk, juhar, szil, fűz, berkenye, hárs, kőris, galagonya stb.). A lombkorona- és cserjeszint polifág fajának tekinthető.

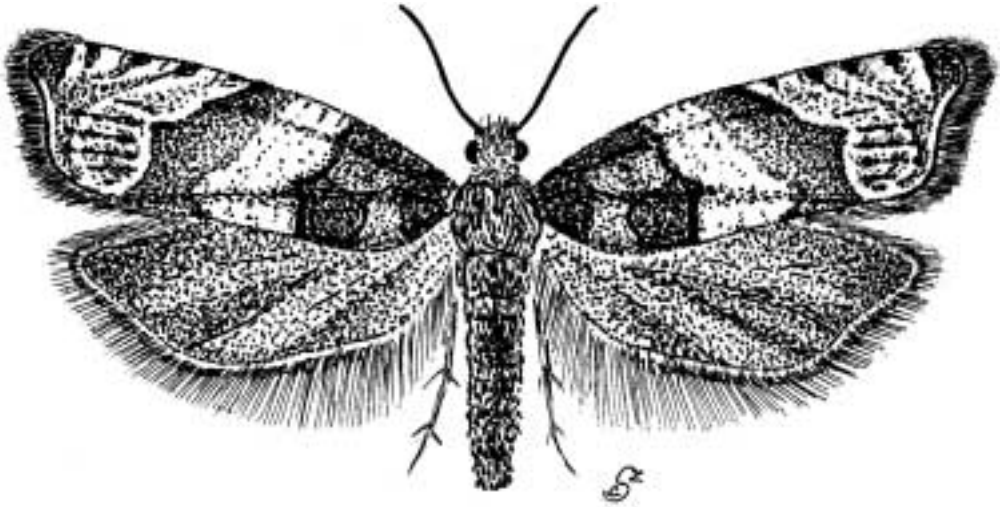
Tavaszi sodrómoly*Tortricodes alternella* (Denis et Schiffermüller, 1775) (= *torticella* Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 21–26 mm

139. ábra. Tavaszi sodrómoly (*Tortricodes alternella*)

Szárnyai tarkák, barna alapon sárga szalaggal (*139. ábra*).

Európai faj, Magyarországon nem ritka. A lepkék nagyon korán, február–márciusban nappal repülnek, feltűnőek, magyar nevét innen kapta. Egynemzedékes faj, a hernyók az egész vegetációs időben, májustól októberig jelen vannak a tölgyön és más lombos fákon. Nyáron valószínűleg diapauzálnak. Ősszel a talajban földgubóban bábozódnak, és így telelnek.

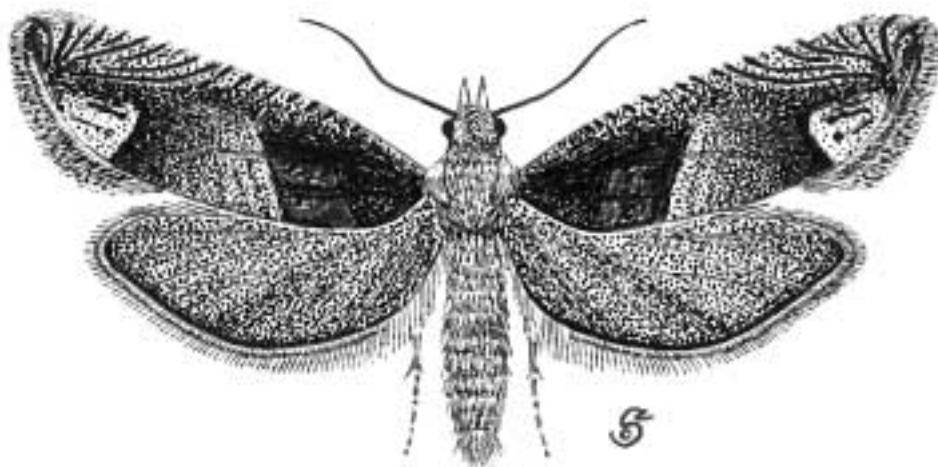
Nyárfahajtás-tükrösmoly*Gypsonoma acerianum* (Duponchel, 1843)

Szárnyfesztávolság: 13–15 mm

140. ábra. Nyárfahajtás-tükrösmoly (*Gypsonoma acerianum*)

Szárnyai barna alapon fehér harántmintázattal (*140. ábra*).

Európai faj, elsősorban Közép-Európában gyakori. Magyarországon a nyárfa (*Populus*) fajokon nem ritka. Egynemzedékű faj, hernyója a nyárfák fiatal levelét összesodorja, és azokban táplálkozik.

Saláta-tükrösmoly*Eucosma conterminana* (Herrich-Schäffer, 1851)

Szárnyfesztávolság: 15–19 mm

141. ábra. Saláta-tükrösmoly (*Eucosma conterminana*)

Szárnyainak alapszíne barna, sötétebb barna és sárga mintázattal (141. ábra).

Palearktikus faj, Franciaországtól Kínáig él, Európa nagy részén megtalálható. Magyarországon általánosan elterjedt.

Évente egy nemzedékben él, kifejlett hernyói telelnek át a talajban. Tavasszal a hernyók elhagyják a telelőgubót, és a talaj felszínéhez közel új gubót készítenek, amelyben bebábozódnak. A bábból a lepkék május–júniusban kelnek ki, nappal a salátalevelek fonákán ülnek, éjszaka aktívak.

A nőstények tojásaikat a saláta-virágbimbók fészkepikkelyeire vagy a virágkocsányokra rakják le. A petékből a kis hernyók egy-két hét alatt kelnek ki, felmásznak a fészkepikkelyeken, és felülről behatolnak a virágfészekbe, melyben júliustól novemberig a virágvacokkal és a magkezdeményekkel táplálkoznak. Egy hernyó fejlődése során 5–6 fészekvirágzatot is elpusztít, s ezzel jelentős kárt okoz. Kifejlődése után leereszkedik a talajra, ott átlagosan 5 cm mélyen elkészíti telelőgubóját.

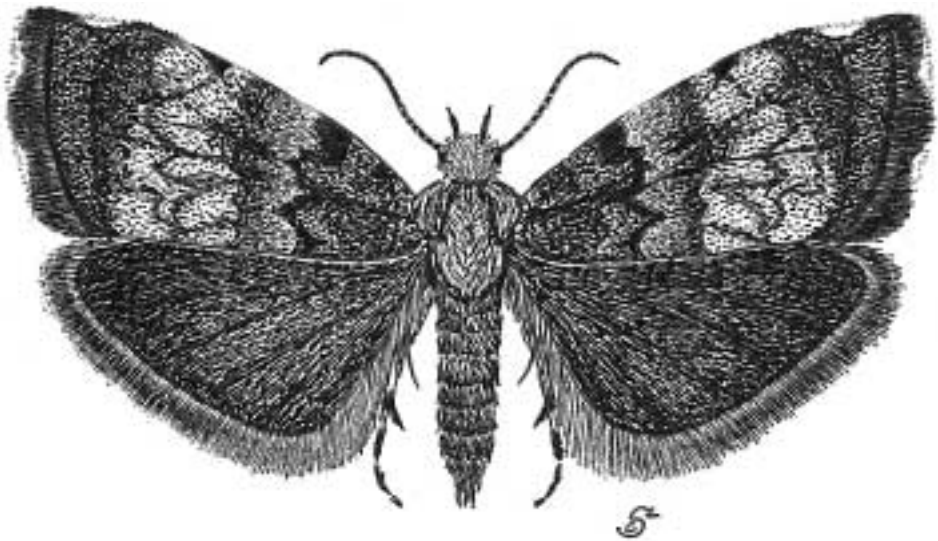
Tápnövényei a termesztett és a vadon növe salátafajok, de más, rokon fészkes virágzatú növényeken is megtalálható. Helyenként és időnként tömegesen lép fel, és olyankor a saláta-magtermesztésben jelentős kárt okoz.

LEVÉLMOLYOK – CHOREUTIDAE

Kis termetű lepkék, általában nappal repülnek. Főleg a trópusokon elterjedt család, színpompás fajokkal. A hernyók tápnövényei lágy szárú növények. Hazánkban kilenc fajt mutattak ki, általában évente egy nemzedékkel.

Őszi levélmoly

Choreutis (Antophila) pariana (Clerck, 1759)

Szárnyfesztávolság: 15 mm

142. ábra. Őszi levélmoly (*Choreutis pariana*)

Szárnyai barnán-szürkén tarkázottak (142. ábra).

Mediterrán elterjedésű, közép- és dél-európai faj, Ázsiában Japánig elterjedt, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarország egész területén megtalálható, jellegzetes, feltűnő őszi lepkefaj.

Évente három nemzedékben fejlődik, a nyári és őszi nemzedékek összefolynak, nyár végére többnyire jobban elszaporodik. A hernyók lombos fákon élnek, a fiatal hernyók a levél színén a parenchimat fogyasztják, mozaikszerűen hámozgatnak, az ereket sértetlenül hagyják. Később a leveleket összehúzzák, a levél színét hámozzák, csak az alsó bőrszövet és az erek maradnak meg. A megrágott levelek vörösbarnára színeződnek és elszáradnak. A levelek nagy része lehullik, az ágakon csak félig érett gyümölcsök maradnak. A második nemzedékű hernyók a fiatal gyümölcsöket is hámozgatják.

Hazánkban fő tápnövénye az alma, de gyakran található más gyümölcsfákon (körte, birs, őszi-barack, szilva, cseresznye), vad gyümölcsfákon és cserjéken is (vadalma, vadvadkörte, galagonya, kökény, rózsa, berkenye), esetenként borókán is, tehát nagyon polifág faj.

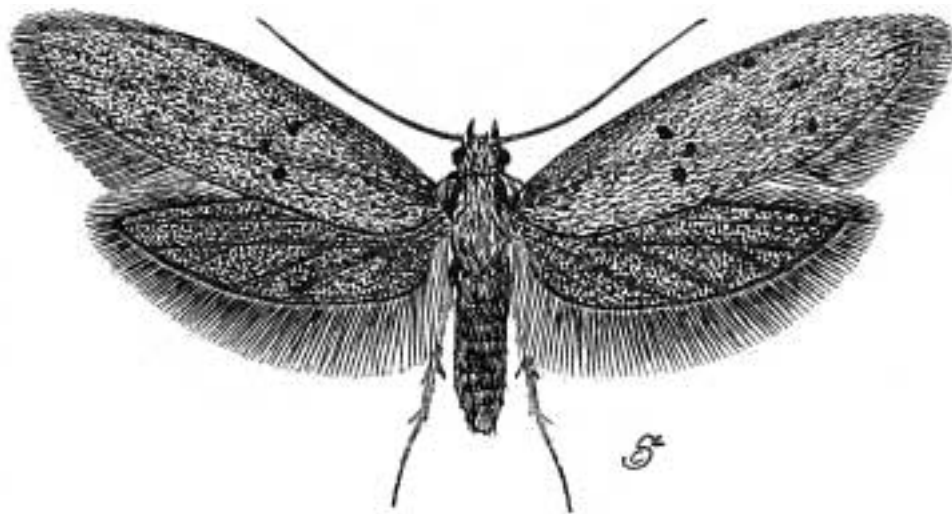
Jelentősége időben és térben változó, általában szórványosan fordul elő, de tömegszaporodása esetén jelentősége megnő. Az utolsó nemzedék lepkéi teletnek át, melyek ősszel nappal és éjjel is aktívak, így feltűnőek.

NYÁRFAMOLYOK – URODIDAE

Kis fajszerű család. Hazánkban mindössze egy faj ismert, ezt a fajt régebben az Yponomeutidae (Hyponomeutidae) (Pókhálómolyok) családjába sorolták. Jellemző a családra, hogy az ide tartozó fajok elülső szárnyain a szárny síkjából kiemelkedő pikkelycsomók láthatók.

Fehérnyárfamoly

Wockia asperipunctella (Bruand, 1851)

Szárnyfesztávolság: 10–14 mm

143. ábra. Fehérnyárfamoly (*Wockia asperipunctella*)

Szárnyának alapszíne szürke, sötétszürke foltokkal (143. ábra).

Európai faj, kevés helyről ismert. Magyarországon nem régen, csak 1984 óta tudunk előfordulásáról. Évente valószínűleg egy nemzedéke van, a lepkék az Alföldön akár egy nemzedékkel is korábban repülnek, mint az Északi-középhegységben.

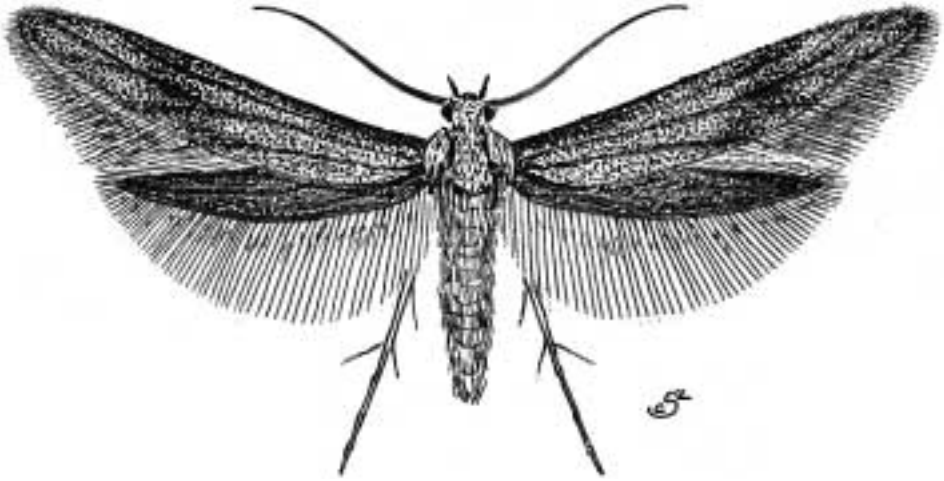
Tápnövényei a nyárfa-fajok, mindenekelőtt a *Populus tremula*, de esetenként fűz (*Salix*) fajok is. A hernyók a levelek között laza szövetségben élnek.

CSILLOGÓ MOLYOK – SCHRECKENSTEINIIDAE

Főleg a déli féltekén elterjedt család. Európában a családot egy faj képviseli, ez a faj hazánkban is él.

Fényes szedermoly

Schreckensteinia festaliella (Hübner, 1819)

Szárnyfesztávolság: 10–13 mm

144. ábra. Fényes szedermoly (*Schreckensteinia festaliella*)

Szárnyai csillogó barnák az erek mentén sötétebb vonalakkal (144. ábra).

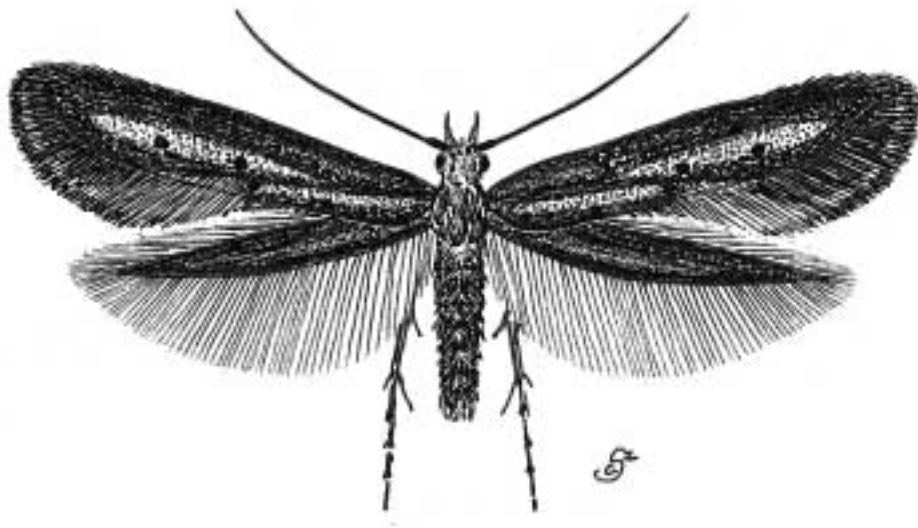
Európai faj, hazánkban kevés helyről ismerjük. Két nemzedéke van, a lepkék április–májusban és július–augusztusban rajzanak. Hernyói évente kétszer, júniusban és szeptemberben *Rubus*-féléken élnek. Kártételéről nem tudunk.

ÍVELTSZÁRNYÚ MOLYOK – EPERMENIIDAE

Az egész Földön elterjedt család, fajai alig ismertek, hazánkból kilenc fajt mutattak ki. A lepkék éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra alig érzékenyek. A lepkék levelek között vagy virágfejekben táplálkoznak, számos faj tápnövénye még ismeretlen.

Zsellérke-íveltmoly

Ochromolopis ictella (Hübner, 1813)

Szárnyfesztávolság: 11–13 mm

145. ábra. Zsellérke-íveltmoly (*Ochromolopis ictella*)

Szárnyai narancssárgán-kávébarnán tarkázottak (145. ábra).

Közép- és dél-európai faj, Kis-Ázsiában is előfordul. Hazánkban mind az Alföldön, mind a középhegységekben előfordul. A lepkék a nyár elején, május–júniusban rajzanak. A hernyó tápnövényei a szantálfafélékhez (*Santalaceae*) tartozó lágy szárú növények, a zsellérke (*Thesium*) fajok, a tápnövényen szövedékben él.

BOGYÓRÁGÓ MOLYOK – CARPOSINIDAE

Kis fajszerű család, fő elterjedési területe az ausztrál-ázsiai terület és a csendes-óceáni szigetek. Hernyóik termésekben, gubacsokban, hajtásokban élnek, néhány faj hernyói a tápnövény leveleiben aknáznak. Hazánkban két faj él.

Közönséges csipkebogymoly

Carposina scirrhosella Herrich-Schäffer, 1853

Szárnyfesztávolság: 11–15 mm

146. ábra. Közönséges csipkebogymoly (*Carposina scirrhosella*)

Szárnyai narancssárgán-kávébarnán tarkázottak (146. ábra).

E faj elterjedési területe – a család fajainak túlnyomó részétől eltérően – Közép-Európától Kis-Ázsiáig húzódik. Hazánkban általánosan elterjedt.

Évente egy nemzedéke van, a kifejlett hernyó telet át szövedékgubóban, és csak tavasszal alakul bábbá. A bábból a lepkék 2–3 hetes bábidő után kelnek ki, és a vadrózsa virágzásával egy időben, június–júliustól rajzanak. A megtermékenyített nőstények tojásaikat egyesével rakják le a már kifejlődött bogyótermésekre. A kis hernyók berágnak magukat a csipkebogymolyba, a termésfalat belülről elfogyasztják, itt élnek egészen augusztus–októberig. A kifejlődött hernyók a rózsafő közelében, a gyepszintben vagy az avarszintben telelőgubóban áttelelnek.

Tápnövényei csak a rózsafélék, mindenekelőtt a vadrózsafajok. Egyes években és egyes helyeken olyan tömegben lép fel, hogy alig lehet ép csipkebogymolyt begyűjteni. Itt jegyezzük meg, hogy ez a faj a csipkebogymolynak fontosabb kártevője, mint a *Grapholita tenebrosana*, a csipkebogymoly.

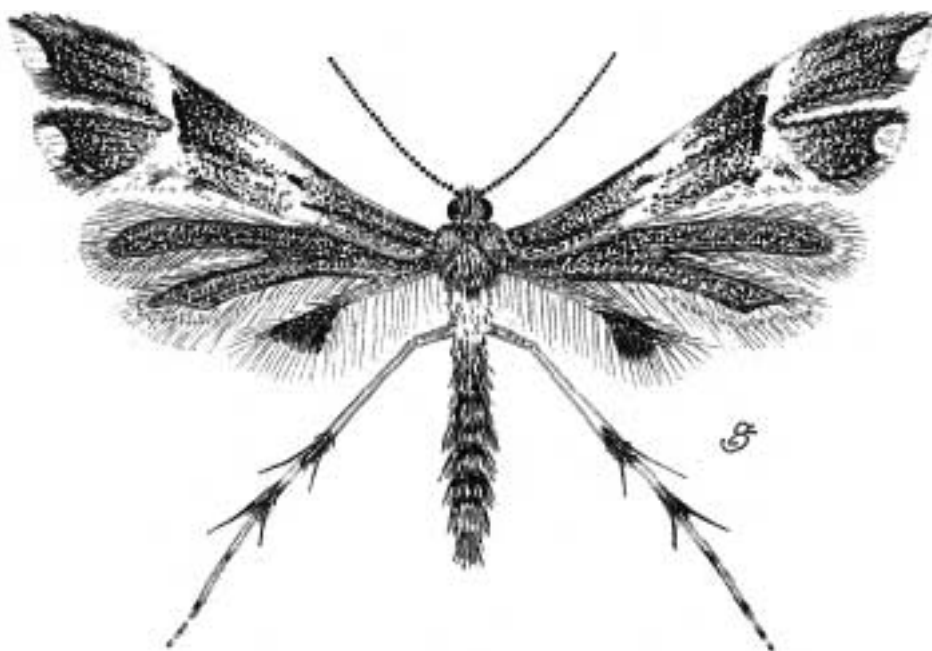
TOLLASMOLYOK – PTEROPHORIDAE

Az egész Földön elterjedt család, a trópusi vidékek fajai, illetve nemzetségei még feldolgozatlanok. A palearktikus területen is sok faj él, Magyarországon 62 fajt mutattak ki, ezek életmódja sem teljes mértékben ismert. Hernyóik egyrészt endofág életmódot folytatnak, másrészt szabadon élnek. Ez utóbbiak a tápnövények levelét hámozgatják, illetve lyuggatják. A fajok egy része imágóként telel át.

A lepkék ránézésre közel állnak az Alucitidae (Soktollú molyok) családjának fajaihoz, számos fontos bélyeg miatt azonban családszinten különülnek el azoktól.

Rózsabogyó-tollasmoly

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 25 –29 mm

147. ábra. Rózsabogyó-tollasmoly (*Cnaemidophorus rhododactyla*)

Szárnyai rókabarnák, sötétebb barna és fehér mintázattal (147. ábra).

Európai, nyugat-ázsiai faj, Észak-Amerikába behurcolták. Magyarorszag egész területén előfordul.

Éjszaka aktív, a lepkék éjszaka, gyengén repülnek. Elülső szárnya két tollból áll, hátsó szárnya három tollra szakadozott. Repülés közben a szárnyak kisimulnak, pihenő helyzetben a tollak S alakban egymáshoz simulnak, a lepke egy nagy T betűre emlékeztet.

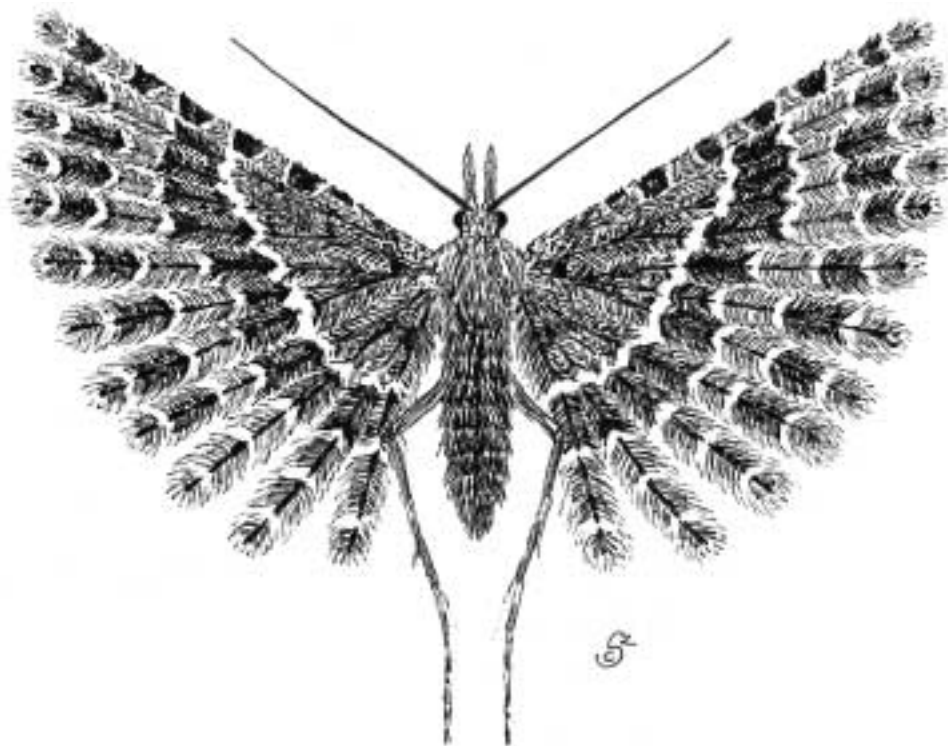
Tápnövényei a rózsafajok, főként a *Rosa canina* és a *Rosa centifolia*. A hernyó a virágbimbó belsejében él, nem a rózsabogyóban, így magyar neve helytelen. Rózsakertészetekben lehet ki-sebb jelentősége.

SOKTOLLÚ MOLYOK – ALUCITIDAE (ORNEODIDAE)

Hasított („tollas”) szárnyaikról jól felismerhető molylepkék. Az egész világon elterjedt, kevés fajszerű család, hazánkban hat fajuk ismert. A lepkék éjszaka repülnek, a fajok nagy része imágóként telet át, és fedett, hűvös helyeken gyakran megtalálható. Hernyóik száraz és virágok belsőjében élnek, gyakran duzzanatokat okoznak. Bábjuk lapos, csillogó, gyakran szövedékben, a talajon található. Bár a lepkék ránézésre közel állnak a Pterophoridae (Tollasmolyok) lepkéihez, számos fontos bélyeg elkülöníti őket azoktól.

Ördög szem-soktollúmoly (ördög szem-gubacsmoly)

Alucita grammodactyla (Zeller, 1847)

Szárnyfesztávolság: 13–17 mm

148. ábra. Ördög szem-soktollúmoly (*Alucita grammodactyla*)

Szárnyai barnán, szürkén és fehéren tarkázottak (148. ábra).

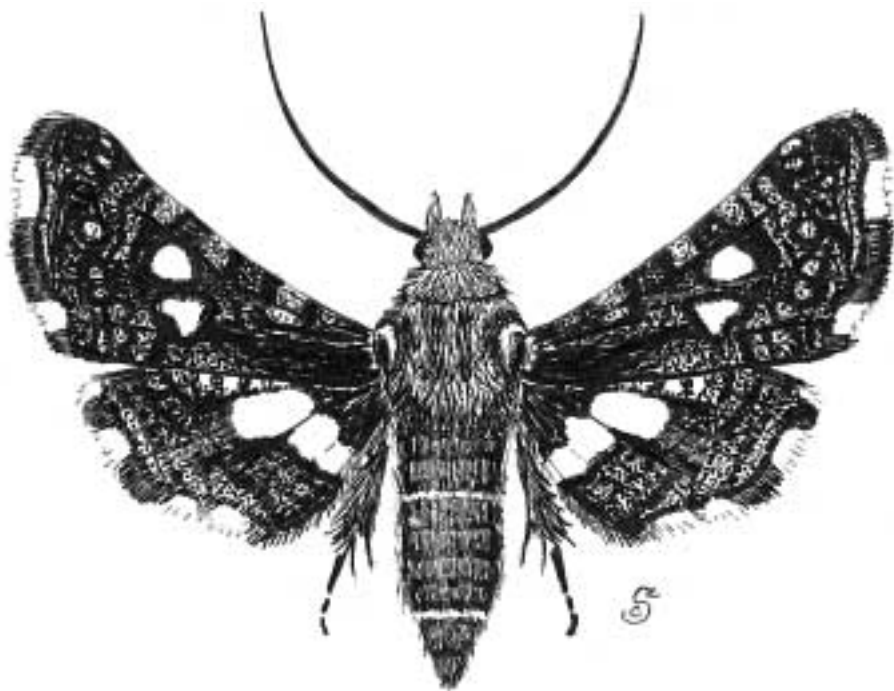
Közép-európai faj, Magyarországon a sík vidékeken fordul elő. Két nemzedékben: május–júniusban és augusztusban repül, valószínűleg lepkéként telet. Hernyója április–májusban és júliusban az ördög szemem (*Scabasa*) okozott gubacsban él.

ABLAKOS MOLYOK – THYRIDIDAE

Nagy fajszerű, főként trópusokon elterjedt család, Európában csak egyetlen nemzetség egyetlen faja él, mely hazánkban is megtalálható.

Ablakosmoly

Thyris fenestrella (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: 14–18 mm

149. ábra. Ablakosmoly (*Thyris fenestrella*)

Szárnyainak alapszíne feketés-barna, fehér mintázattal (149. ábra).

Eurázsiai faj, hazánkban mindenütt megtalálható. Kétnemzedékű faj, a lepkék a nyár folyamán rajzanak, nappal repülnek, virágokat látogatnak. A hernyó az iszalag (*Clematis vitalba*) levelét a levél csúcsától kezdve a középső ér mentén végigrágja, azután összecsavarja és abban bábozódik.

FÉNYILONCAFÉLÉK – PYRALIDAE

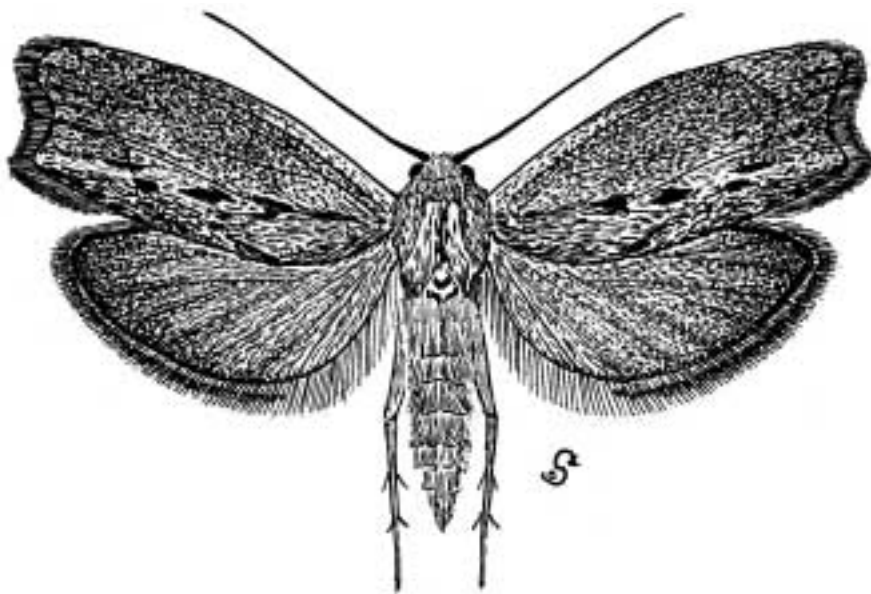
Ebbe a családba számos nagy fajszerű családot vontak össze, amelyek a korszerű irodalomban alcsaládként szerepelnek. Ezeket az alcsaládokat, illetve az azokba tartozó fajokat – fontosságuk miatt – alcsaládonként csoportosítva tárgyaljuk. Ebbe a nagy fajszerű családba mai szemlélet szerint hazánk területéről 318 faj tartozik.

GALÉRIÁS MOLYOK – GALLERIINAE

A viszonylag kis alcsalád szinte az egész Földön elterjedt. Hazánkból 7 fajt mutattak ki, közöttük a méhfélék viaszában élő és a kaptárakban károsító fajok is vannak. A lepkék éjszaka aktívak, a mesterséges fény vonzza őket.

Nagy viaszmosoly

Galleria mellonella (Linnaeus, 1758)

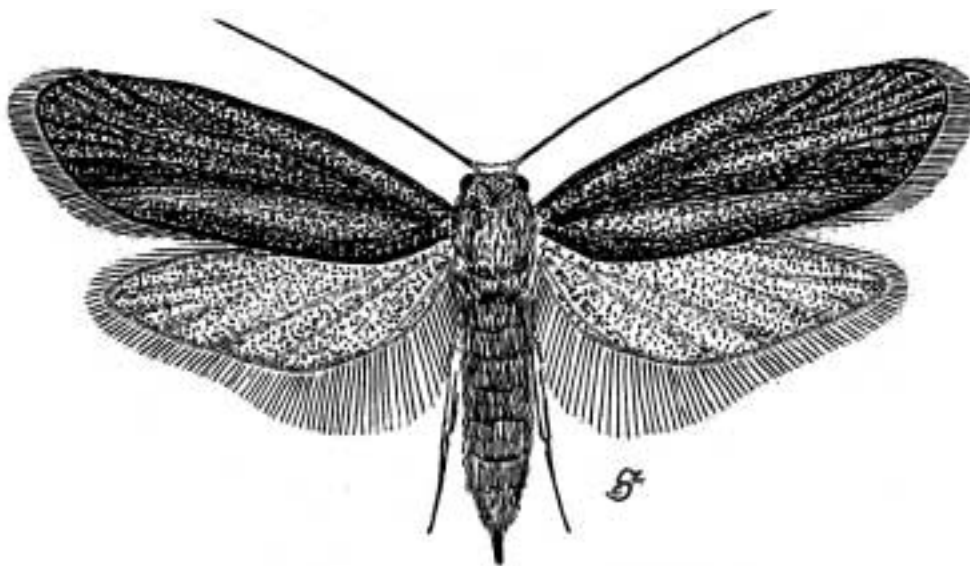
Szárnyfesztávolság: 20–35 mm

150. ábra. Nagy viaszmosoly (*Galleria mellonella*)

Barna színű lepke, sötétebb mintázattal (150. ábra).

Ma már az egész világon elterjedt faj, az ember a méhészkedéssel hurcolta szét. Hazánkban is általánosan elterjedt.

Méhészeti kártevő, a hernyók méhkaptárakban élnek, léppel táplálkoznak. A lépet a hernyó selyemmel kibélelt járataival furkálja össze, ezeket a járatokat nevezik a hernyó „galériáinak”. Ősszel a hernyó a lépben erős gubót sző, így áttelel és tavasszal bábozódik. Nálunk évente két nemzedéke van, a nemzedékek összefolynak.

Kis viasmoly*Achroia grisella* (Fabricius, 1794)

Szárnyfesztávolság: 16–22 mm

151. ábra. Kis viasmoly (*Achroia grisella*)

Szárnyai fényes sötétbarnák, szinte egyszínűek (*151. ábra*).

Eredetileg európai faj, amelyet az ember a méhészkedéssel világszerte széthurcolt. Magyarországon is általánosan elterjedt.

A hernyó a kaptárak viaszában él, a régi viaszt jobban kedveli a frissnél. Időnként és helyenként olyan tömegesen jelenik meg, hogy hatására a méhek elhagyják a kaptárt. A hernyók szárított gyümölcsön és rovar tetemen is megélnek.

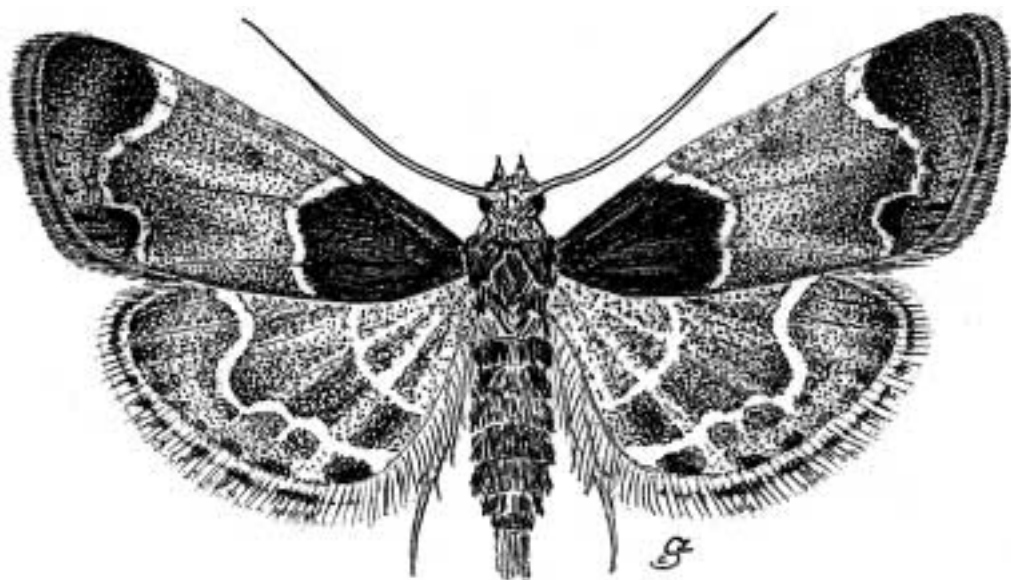
Nálunk évente két nemzedéke van, a nemzedékek összefolynak. A hernyó a kaptárban, a kaptár belsejében fehér gubóban bábozódik.

VALÓDI FÉNYILONCÁK – PYRALINAE

A nagy család (tudományos és magyar) nevét erről az alcsaládról kapta. Ennek az alcsaládnak a fajai főként a trópusi és szubtrópusi területeken terjedtek el, de az egész Földön vannak képviselőik. Hazánkban 19 fajt mutattak ki. Hernyóik egyrészt endofág életmódot folytatnak, másrészt növényi hulladék anyagokkal táplálkoznak, vagy szabadon élnek a növényeken. Háztartási kártevő is van közöttük.

Lisztilonca

Pyralis farinalis (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 20–26 mm

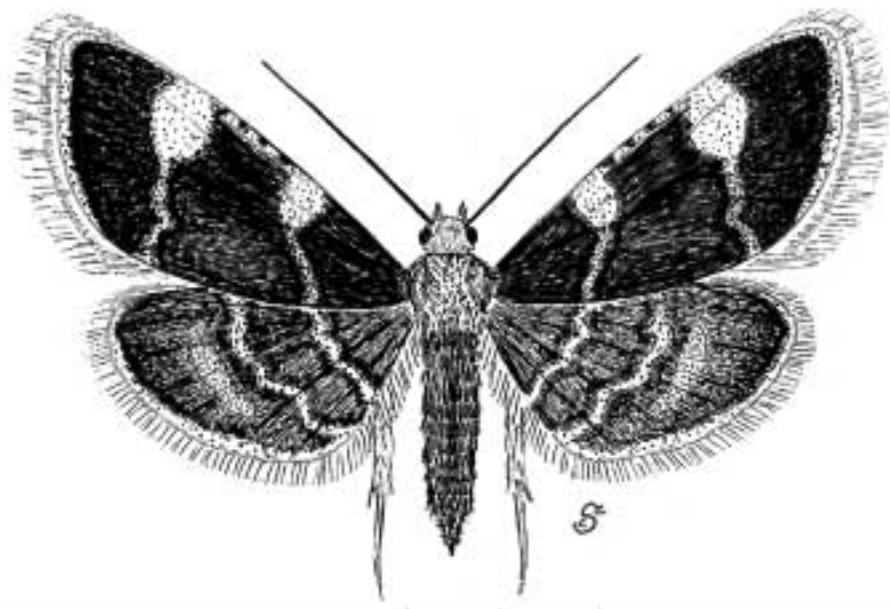
152. ábra. Lisztilonca (*Pyralis farinalis*)

Nagyon tarka szárnyú lepke, a szárnyak barnán, szürkén és sárgán tarkázottak (152. ábra).

Az egész északi félgömbön elterjedt faj, Magyarország egész területén közönséges. Az őrleményeket károsító egyik leggyakoribb molylepke-faj.

Nemzedékszama változó, nálunk évente 2–3 nemzedéke fejlődik, szabadföldi körülmények között a lepkék hosszú időn át, áprilistól szeptemberig rajzanak. A lepke éjszaka aktív, mesterséges fényforrásokra jól repül, nappal csak felszínesen rejtőzik, könnyen felzavarható.

A hernyó elsősorban raktározott lisztféleségeken él és károsít, ezenkívül gabonafélékben és más szárított növényekben is megtalálható. A hernyó sűrű szövédékből csövet készít magának, ez feltűnővé teszi kártételét. Táplálékán kívül jelentős mennyiségű tápanyagot sző össze maga körül. Erősebb fertőzőeskor a lisztet emberi táplálkozásra alkalmatlanná teszi.

Szénailonca*Hypsopygia costalis* (Fabricius, 1775)

Szárnyfesztávolság: 18–22 mm

153. ábra. Szénailonca (Hypsopygia costalis)

Szárnyainak alapszíne pirosas barna, rózsaszínes és sárgás mintázattal (*153. ábra*).

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, hazánkban közönséges. Szabadföldi körülmények között a hernyó avaron él, raktári körülmények között szénában, szárított növényi részekben okozhat károkat, kedveli a nedves raktárakat.

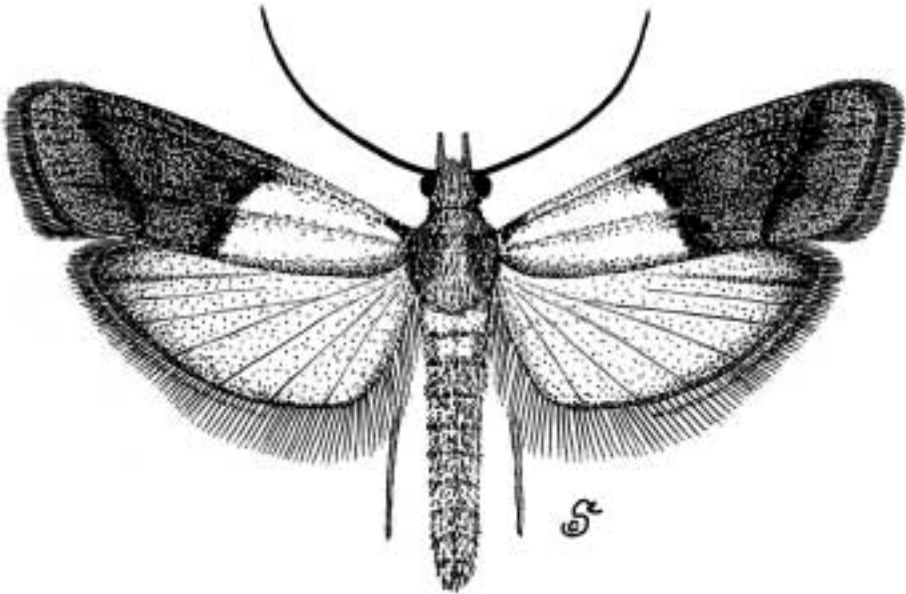
Szabadföldi körülmények között a lepke május és október között rajzik. A hernyók nyáron több nemzedékben fejlődnek, majd áttelelnek, és tavasszal alakulnak bábbá.

KARCSÚMOLYOK – PHYCITINAE

Ez a nagy fajsámú alcsalád az egész Földön elterjedt, legtöbb faj a melegebb éghajlatú vidékeken él. A fajok hernyói nagyrészt selymesen bélelt csőszerű járatokban élnek a tápnövény alatt, néhány faj hernyói endofág életmódot folytatnak, ezek között kártevők is vannak. A hernyók nagyrészt a földben bábozódnak.

Aszalványmoly

Plodia interpunctella (Hübner, 1813)

Szárnyfesztávolság: 12–17 mm

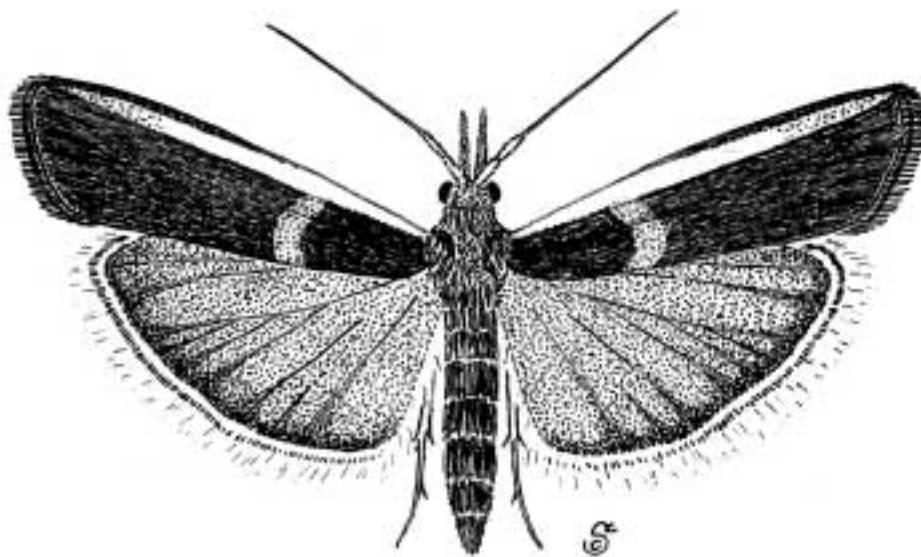
154. ábra. Aszalványmoly (*Plodia interpunctella*)

Jellegzetes színezetű lepke: szárnyai két részre, egy csontsárga és egy őzbarna részre oszlanak (154. ábra).

Az egész világon elterjedt faj, hazánkban is mindenütt közönséges. Magyarországon az aszalványmoly a raktárakban és a háztartásokban károsító molylepkék egyik legáltalánosabb faja.

Az aszalványmoly egymást váltó nemzedékei raktárakban egész éven át folyamatosan fejlődnek, és a lepkék raktárakban és lakásokban folyamatosan repülnek. A teljes kifejlődési idő 20 °C-on 6–8 hét, 28–31 °C-on 36 nap. A kifejlett hernyók és a bábok telelnek át. A lepkék éjszaka és nappal egyaránt repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A nőstény egyenként vagy kisebb csoportokban rakja le tojásait a táplálékul szolgáló anyag felszínére.

Az aszalványmoly hernyója a legkülönbözőbb raktározott anyagokban él. Károsítja a gabonaféléket, egyéb magfélesegeket, őrleményeket, aszalt gyümölcsöket,ogyorót, földimogyorót, szárított zöldséget, dohányt, szárított gyógynövényeket, fűszerféléket, csokoládét és más édességeket. A háztartásokban, a kamrákban szinte mindent károsít, amit ott talál.

Akácmony*Etiella zinckenella* (Treitschke, 1832)

Szárnyfesztávolság: 24–28 mm

155. ábra. Akácmony (*Etiella zinckenella*)

Szárnya csillogó szürkésbarna, elülső harmadában feltűnő keresztávval (155. ábra).

Eredetileg közép- és dél-európai faj, innen az egész Föld meleg és forró égövi területeire elterjedt. Észak-Amerika nyugati államaiban egy másik formája („var.” *schichticolor* Zeller) él. Magyarországon is közönséges. A hazai populáció egyedszáma dél-délkeleti irányban növekedik. Legnagyobb mennyiségben a Dunántúl keleti részén, a Duna–Tisza közén és a Tiszántúlon lép fel.

Az akácmony nemzedékszama a klímakörülményektől függően 2–7 között váltakozik. Hazánkban általában 2, de melegebb területeinken egy részleges harmadik nemzedéke is van. A kifejlett hernyók telelnek át tasakszerű gubóban, zömmel a talaj felszínén, a lehullott lomb alatt. A hernyók tavasszal bábozódnak, majd néhány hetes bábnyugalom után kikelnek a lepkék. Az imágók este és éjszaka aktívak, pázás után a nőtény tojásait többnyire egyesével rakja le tápnövényeinek hüvelyére.

Az akácmony tápnövényei a pillangósok, az egyes nemzedékek hernyói mindig az éppen rendelkezésre álló pillangós növény termését fogyasztják. Az első nemzedék hernyói a borsót károsítják, nálunk az akácmony a borsó egyik leggyakoribb kártevője. Kártétele súlyosabb, mint a borsómonyé (*Cydia nigricana*). A második (és esetleges harmadik) nemzedékű hernyók tömegesen jelennek meg az akác és más pillangósok hüvelyében.

Fenyőrágó karcsúmoly*Dioryctria abietella* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfeszítávolság: 24–28 mm

156. ábra. Fenyőrágó karcsúmoly (*Dioryctria abietella*)

Szürke színű, finoman tarkaszárnyú lepke (*156. ábra*).

Holarktikus faj, Európa, Kis- és Észak-Ázsia fenyveseiből ismert, hazánkban is megfelelő élőhelyeken megtalálható. A lepke tojásait a fiatal tobozok csúcsára rakja, a hernyók megesszik a magokat. Fiatal fenyőkön a vezérhajtást rágják ki, ezért azok letörnek.

Évente egy nemzedéke van, hernyóként a talajban telel, tavasszal a talajon ezüstsínű gubóban bábozódik, majd a lepkék a nyár folyamán rajzanak.

Tobozárgó karcsúmoly (gyanta-fényilonca)*Dioryctria sylvestrella* (Ratzeburg, 1840) (= *splendidella* Herrich-Schäffer, 1848)

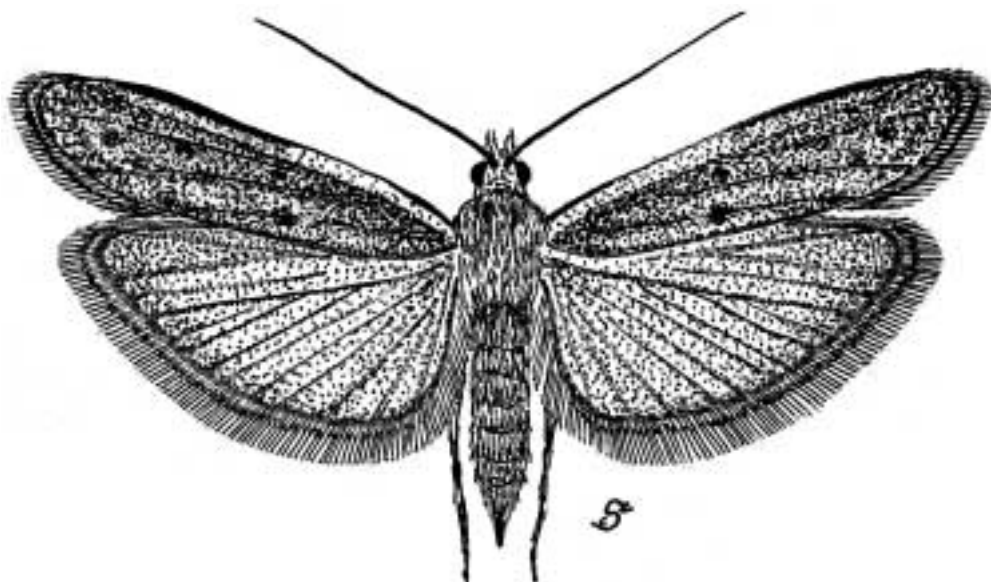
Szárnyfesztávolság: 28–34 mm

157. ábra. Tobozárgó karcsúmoly (*Dioryctria sylvestrella*)

Szürkeszárnyú, fehérén tarkázott lepke (*157. ábra*).

Közép- és dél-európai faj, hazánk fenyveseiben is megtalálható. A lepke a fenyő kérgére rakja tojásait, a fiatal hernyók a szijácsban a kéreg alatt rágnak, majd áttelelés után az ágörvek közelében a sebzések és gombás fertőzések helyén élnek.

Évente egy nemzedéke van, hernyóként a kéreg alatt telel, ugyanott bábozódik, majd a lepkék a nyár folyamán rajzanak.

Napraforgómoly*Homoeosoma nebulellum* (Denis et Schiffermüller, 1775)

Szárnyfesztávolság: 24–26 mm

158. ábra. Napraforgómoly (*Homoeosoma nebulellum*)

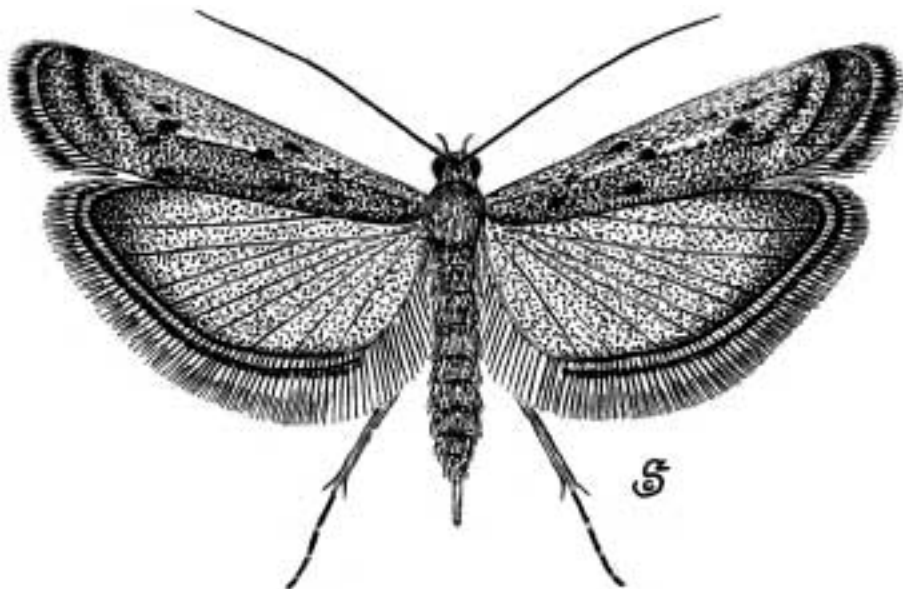
Szárnyai szürkék, fekete foltokkal (158. ábra).

Napraforgómoly néven mind a hazai, mind az európai szakirodalom a *Homoeosoma nebulellum* fajt tárgyalja. A valóságban azonban a helyzet korántsem ilyen egyszerű. A karcsúmolyok családjába (Phycitidae) tartozó két genus, a *Homoeosoma* és a *Rotruda* nemzetségbe egymáshoz hasonló fajok tartoznak, melyeknek hernyói különféle fészkes virágú növényeknek a virágzatában élnek, s azt esetenként károsítják. A kopott példányok nehezen határozhatók.

A *H. nebulellum*, amit mi napraforgómolynek tartunk és nevezünk, Európában és Ázsia nyugati területén elterjedt faj. A volt Szovjetunió európai területén, valamint Romániában és Dél-Európában esetenként súlyos károkat okoz. Hazánkban általánosan elterjedt és kártevő.

Magyarországon 2 vagy 3 nemzedéke lehet, kifejlett hernyói a talajban telelnek át. Romániai adatok szerint a báb telet át, ez az adat azonban azt is mutatja, hogy a megfigyelések több hasonló fajra vonatkoznak. A lepkék éjszaka aktívak, fényre is repülnek. Az egyes nemzedékek hernyói mindig azon a fészkes virágú növényen nőnek fel, amelyek a hernyó fejlődési időszakában virágzanak.

Hazánkban a napraforgómoly régebben csak alkalmi kártevő volt. Jelentősége a napraforgó nagyobb arányú termesztésével nőtt meg. A hernyók kárképe jellegzetes, a virágzat szövedékkel borított, a szövedéket rágcsálék és ürülék tarkítja. A hernyók a virágokat, majd a vackot és a magvakat károsítják. A napraforgón kívül a különféle vadon termő fészkesvirágúakon is szívesen táplálkoznak.

Apró karcsúmoly*Homoeosoma nimbellum* (Duponchel, 1836)

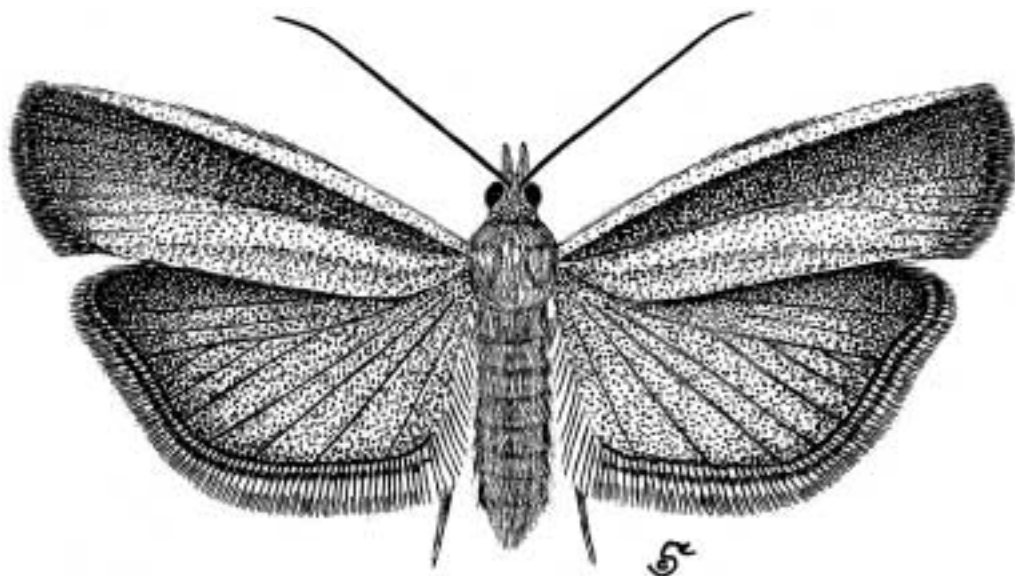
Szárnyfesztávolság: 17–19 mm

159. ábra. Apró karcsúmoly (*Homoeosoma nimbellum*)

Szárnyai szürkék, fekete foltokkal és sávokkal (*159. ábra*).

Európai faj, Magyarországon általánosan elterjedt. Tápnövényei a fészkesvirágúak, életmódja és esetleges károsítása megegyezni látszik az előző fajéval, de napraforgón való károsítása nem bizonyított.

Békéscsaba környékén, 1967 őszén a magnak termesztett *Callistephus chinensis* virágzatát az előző fajjal együtt károsította.

Lucernamoly*Oncocera (Salebria) semirubella* (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: 26–30 mm

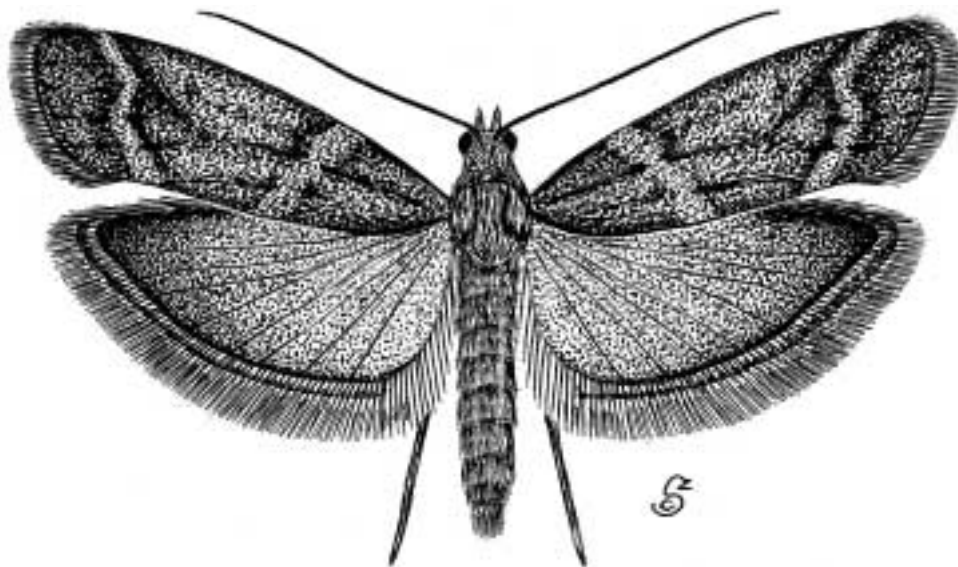
160. ábra. Lucernamoly (Oncocera semirubella)

Szárnyai feltűnő színűek: a mintázat hosszanti rózsaszínű, sárga és barna sávokból áll (160. ábra).

Európai faj, Magyarországon mindenhol megtalálható. A hernyó tápnövényei a pillangosók közül kerülnek ki, melyekben alkalmilag károsítanak. Főbb tápnövényei a lucerna, a szarvaskerep (*Lotus corniculatus*), a patkócím (*Hippocretis comosa*), az iglice (*Ononis*) és a fehér here (*Trifolium repens*).

Évente két nemzedéke van. A lepkék évente kétszer rajzanak, éjszaka aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek. Fiatal hernyói teletnek át, amelyek tavasszal elsősorban a fakadó sarkakat rágják, pókhálószerű szövedékekkel szövik át.

Gazdasági jelentősége változó, általában jelentéktelen. Hazai kártételéről 1955 óta van tudomásunk. Jugoszláviának Magyarországgal határos területén lucernán károsított. Kártevőként Angliából, Franciaországból és Azerbajdzsánból is ismert.

Készletmoly*Ephestia elutella* (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: 13–18 mm

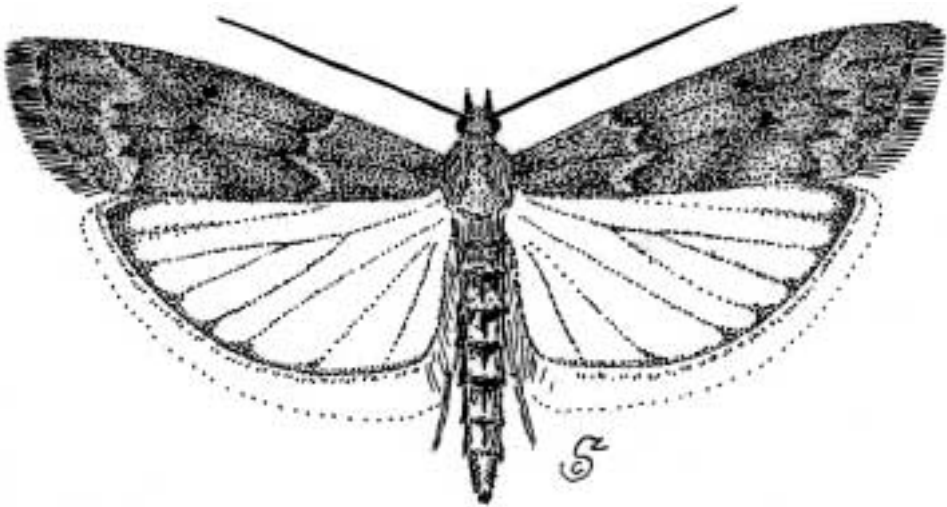
161. ábra. Készletmoly (*Ephestia elutella*)

Szürkeszárnyú lepke, halvány haránt irányú mintázattal (161. ábra).

Az egész világon elterjedt kártevő faj, Magyarországon is mindenhol jelen van, a raktárakban károsító molylepkék egyik leggyakoribb faja.

A hernyók a legkülönbözőbb növényi anyagokban: gabonában, őrleményekben, szárított tésztafélékben és növényi anyagokban, dióban, dohányban, a csokoládé nyersanyagában és a késztermékekben egyaránt megtalálhatók. A hernyók szövedékcsonókat készítenek, melyek tele vannak a tápanyag részecskéivel és a hernyók ürülékcsomóival.

Évi nemzedékszama a hőmérséklettől függ, évente 2–3 nemzedéke fejlődik, meleg környezetben negyedik is kifejlődik. A kifejllett hernyók telelnek át. A lepkék nem táplálkoznak.

Lisztmoly*Ephestia kuehniella* Zeller, 1879

Szárnyfesztávolság: 18–28 mm

162. ábra. Lisztmoly (*Ephestia kuehniella*)

Világosszürke szárnyú lepke, halvány, sötétebb mintázattal (162. ábra).

Az egész világon elterjedt faj, hazánkban mindenhol közönséges.

A lisztmoly a liszt és a lisztből készült termékek leggyakoribb és legjelentősebb kártevője. Ezenkívül megtalálható szárított gyümölcsben, dióban és más olajmagvakban, édesipari termékekben. A hernyó az őrleményekben fonadékot készít, kiszitálhatatlan ürüléke, szövedékcsonói, csoportos bábtelepei jelentik a nagy károsítást. Malmokban a lisztjáratok eltömésével, selyemszíták és csomagolóanyagok átrágása jelenti a további kárt.

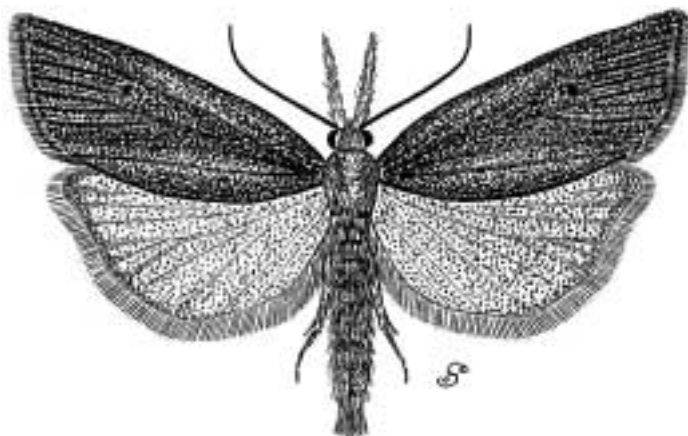
Évi nemzedékszama a hőmérséklet függvénye, 2–3, de ennél több nemzedéke is lehet, melyek összefolynak. A lepkék nem táplálkoznak.

FŰGYÖKÉRRÁGÓ MOLYOK – CRAMBINAE

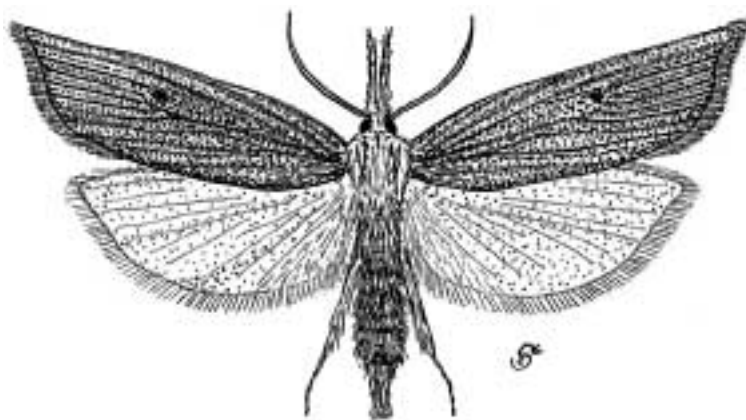
A nagy fajszerű család az egész Földön elterjedt, a fajok nagyobbik része azonban a mérsékelt égövre jellemző. A fajok hernyóinak nagy része egyszikűek gyökérének él galériászerű csövekben, mások mocsári növények szárában endofág életmódot folytatnak és gubóban bábozódnak.

Csíkos nádfúrómoly

Chilo phragmitella (Hübner, 1810)

Szárnyfesztávolság: ♂ 28–32 mm

Szárnyfesztávolság: ♀ 36–42 mm

163. ábra. Csíkos nádfúrómoly (*Chilo phragmitella*)

Szalmasárga színű lepké, barna hosszanti csíkokkal (163. ábra).

Palearktikus faj, Európától Közép-Ázsiáig honos. Magyarország lápi és mocsári területein gyakori. Oligofág faj, a hernyó a nád (*Phragmites communis*) és a harmatkása (*Glyceria maxima*) szárában él. Nagymértékű elszaporodásakor nádkártevő lehet. Egynemzedékes faj, hernyóként telet a tápnövény szárában.

VÍZIMOLYOK – ACENTROPINAE

Az alcsalád fajai az egész Földön elterjedtek, főként a trópusokon élnek. Hazánkból 7 fajt mutattak ki. A fajok vízi-mocsári életmódot folytatnak, a hernyók víz alatt élnek. Vízinövényekkel táplálkoznak, egyes fajok hernyói tracheakopolyúkkal lélegeznek.

Tarka vízimoly (tasakosmoly)

Elophia (Nymphula) nymphaeata (Linnaeus, 1758)

Szárnyfesztávolság: 22–26 mm

164. ábra. Tarka vízimoly (*Elophia nymphaeata*)

Feltűnő színű lepke, fehér alapon fekete és szürke mintázattal (164. ábra).

Európai faj, Magyarország lápos, mocsaras területein közönséges.

A hernyó vízinövényeken (*Sparganium*, *Potamogeton*, *Nymphaea alba*) él. Alkalmanként a rizs kártevője lehet, egyes rizstermelő államokban a kártétel elérheti a 10–20%-ot. A hernyók két levéldarabból tasakszerű lakókamrárt készítenek, egész életükben ebben laknak és ebből táplálkoznak. Gyakran átúsznak egyik növényről a másikra, víz nélkül nem élnek meg.

Nálunk évente 2–3 nemzedéke lehet. Valószínűleg a lárvák telelnek át.

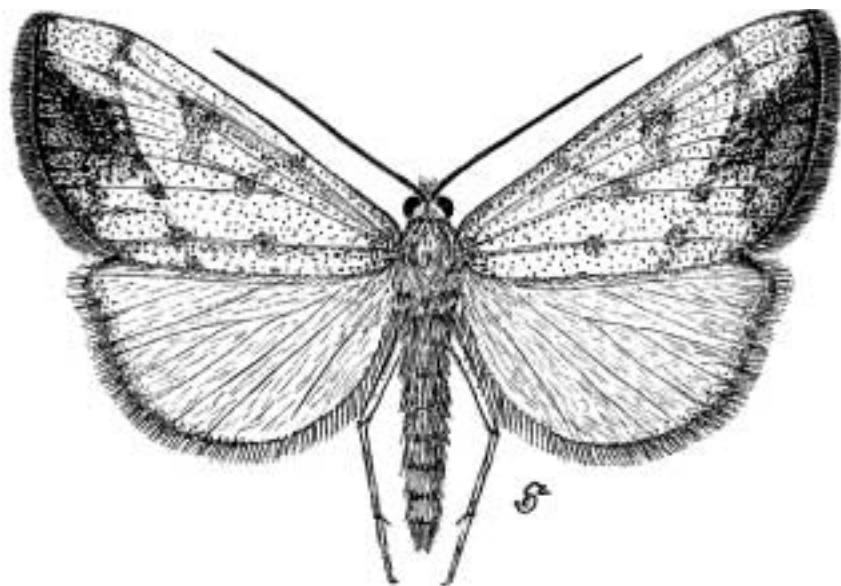
A lepkék nappal és éjszaka is aktívak, mesterséges fényforrásokra is repülnek.

DUDVAMOLYOK – EVERGESTINAE

A nagy fajszerű alcsalád főként európai és közép-ázsiai elterjedésű, a régi értelemben vett Pyraustidae (tűzmolyok) család része. Hazánkból 8 fajt mutattak ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A hernyók tápnövényei főként keresztesvirágúak, a természetben keresztesvirágúakon is gyakran fellépnek.

Repebecőmoly

Evergestis extimalis (Scopoli, 1763)

Szárnyfesztávolság: 23–26 mm

165. ábra. Repebecőmoly (*Evergestis extimalis*)

Szárnyai sárga alapszínűek, kávébarna mintázattal (165. ábra).

Európai faj, Magyarországon általánosan elterjedt. A hazai populáció legnagyobb egyedszámában a Tiszántúl és a Duna–Tisza köze déli részein, valamint a Dunántúl keleti felén fordul elő.

A hernyó tápnövényei a keresztesvirágúak családjából kerülnek ki. A repcén a csoportosan élő hernyók a becőket összeszövik, rajtuk kerek lyukat rágnak és a magot kirágják. A magnak természetben retken és káposztán is hasonló a kárkép.

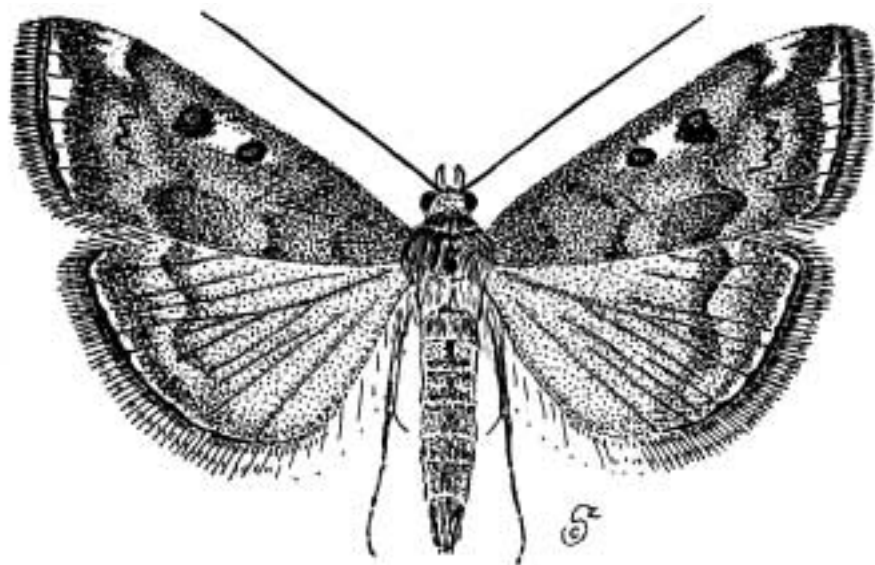
A repebecőmolynek nálunk évente két nemzedéke van, kifejlett hernyói a föld alatt szőtt gubóban telelnek és tavasszal bábozódnak.

TŰZMOLYOK – PYRAUSTINAE

Nagy fajszerű alcsoport, a legnagyobb fajszerűt a trópusi és szubtrópusi területen éri el. A lepkék éjszaka és este repülnek, egyes sztyeplakó fajok viszont kedvelik a napfényt. Sok faj hernyói virágos növényeken készített szövédékekben élnek, de vannak fajok, melyek hernyói a vízi életmódhoz alkalmazkodtak. Hazánkból 71 fajt mutattak ki, fontos kártevők vannak közöttük.

Muszkamoly (rétimoly)

Loxostege sticticalis (Linnaeus, 1761)

Szárnyfesztávolság: 22–24 mm

166. ábra. Muszkamoly (*Loxostege sticticalis*)

Szárnyai barnán tarkázottak (166. ábra).

Eurázsiai faj, Ázsia sztyep- és erdősztyepövezetében gyakori. Magyarországon közönséges, de – vándorlepke lévén – egyedszáma időben és térben erősen változó. A „belső vándorok” kategóriájába tartozik, amelyek bár őshonosak, akkor válnak kártevővé, amikor a területünkön kívülről érkező populáció az egyedsűrűséget megnöveli. A „muszkamoly” már egy évszázada ezért kapta (hosszú időn át tiltott) nevét, mert nálunk a kelet felől bevándorolt populáció utódai okozzák a váratlan, nagy károkat.

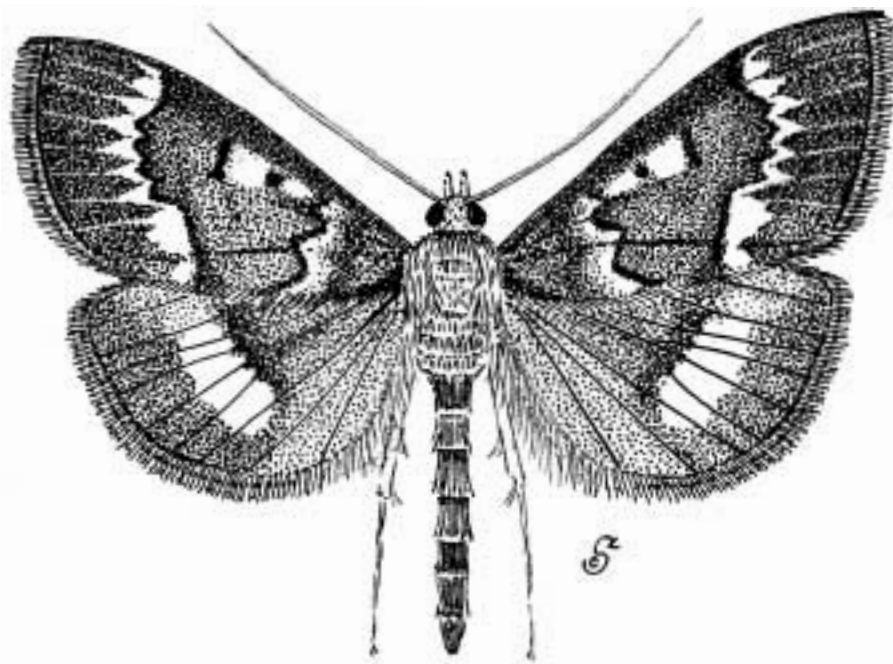
Nemzedékszáma nálunk változó, évente 2 vagy 3 nemzedéke van. A kifejlett hernyók a talajban, gubóban bábozódnak. Az áttelelő nemzedék bábjai sűrű szövédékgubóban telelnek. A lepkék fejletlen ivarszervvel kelnek ki a bábból, ezért érési táplálkozásra van szükségük. Éjszakánként virágokat látogatnak, elvétele nappal is táplálkoznak. A nőstények párzás után éjszaka rakják le tojásaikat.

A muszkamoly hazánkból a huszadik század elején jelentős kártevő volt. A későbbi évtizedekben jelentősége csökkent, majd 1975-ben országosan nagy kártételt okozott. Erősen polifág

faj, 38 családba tartozó egy- és kétszikű növényfaj lehet a hernyók tápnövénye. A termesztett növények közül legerősebben támadja a cukorrépát, a kenderet, az egyéves és évelő pillangósokat, napraforgót, szóját, illóolajnövényeket (édeskömény), mustárt, gyapotot. A gabonaféléket csak akkor támadja meg, ha hiányzik más, megfelelőbb növény. Ritkán táplálkozik a Solanaceae családba tartozó növényekkel, viszont nagyon kedveli az Amaranthaceae és Chenopodiaceae családba tartozó gyomnövényeket, valamint az Artemisia-fajokat.

Kukoricamolý

Ostrinia nubilalis (Hübner, 1796)

Szárnyfesztávolság: ♂ 24–32 mm

167a. ábra. Kukoricamolý (*Ostrinia nubilalis*) hím

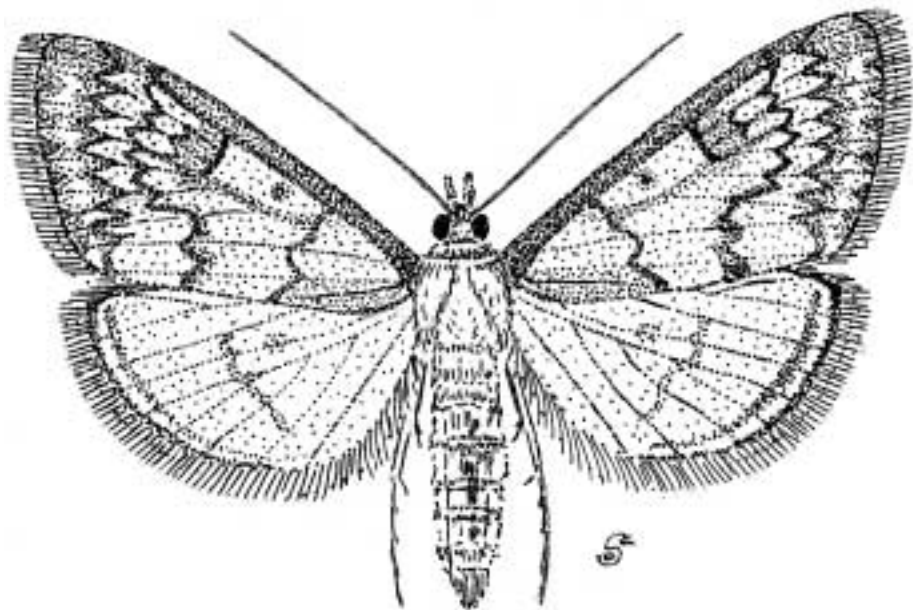
A hím alapszíne barna, sárgásfehér harántmintázattal (167a. ábra), a nőstény alapszíne agyagsárga, sötétebb harántmintázattal (167b. ábra).

Eredetileg eurázsiai elterjedésű faj, a későbbiek során – valószínűleg tápnövényeinek, főleg a kukoricának és a cirokféléknek fokozott termesztésével – a huszadik század elején áthurcolták Észak-Amerikába. Megtelepedett Távol-Keleten, Észak-Afrika keleti részén és a közép-amerikai szigeteken (Antillák stb.) is. Hogy a kukoricamolý hol találkozott először a kukoricával, abban ma sem vagyunk egészen biztosak.

Anglia és Észak-Európa kivételével egész Európában elterjedt, de nagyobb kártételeket elsősorban Dél- és Délkelet-Európában okoz.

A Kárpát-medencében általánosan elterjedt 500–700 m alatti területeken, fő kártételi körzetei a medence déli részein (Vajdaság, Bácska), a Tiszántúl déli felén, az Alföld Duna menti területén és Erdélyben a Mezőségen vannak.

Nemzedékszama változó, a vegetációs időszak hosszától függ. Észak-Amerikában délről észak felé haladva nemzedékszama négytől egyig változik. Hazánk az egy- és kétnemzedékű populáció határterületére esik, a Magyar-középhegységtől délre inkább a kétnemzedékű, északra az egynemzedékű populáció dominál. Fejlett hernyóként a tápnövényben telel.

Szárnyfesztávolság: ♀ 24–32 mm

167b. ábra. Kukoricamolyp (*Ostrinia nubilalis*) nőstény

A kukoricamolyp nagyon polifág faj, az USA-ban 200-nál több növényfajt és fajtát jegyeztek fel tápnövényeként. A volt Szovjetunióban is több mint 50 kultúrnövényen és 100-nál több egyéb növényen ismerték kártételét. Hazánkban is számos termesztett és vadon termő növényen ismerjük. Mielőtt találkozott a kukoricával, valószínűleg a vadkomló volt az egyik legáltalánosabb gazdanövénye, amelyen még ma is általánosan megtalálható.

Ma hazánkban legfőbb termesztett tápnövényei a kukorica, a köles és a kender. Károsíthat még paprikán és alkalmilag egyéb termesztett növényeken, valamint számos gyomnövényen is.

Jelentősége évszázatonként változik, hazánkban a meleg nyarú területeken – ahol két nemzedék van – nagyobb a jelentősége, mint a hűvösebb nyarú vidékeken.

NÉVMUTATÓ

CSALÁDNÉV

- Ablakos molyok 153
Acentropinae 168
Acrolepiidae 47
Adelidae 13
Agonoxenidae 58
Alucitidae 152
Amphisbatidae 75
 Aprómolyok 11
 Aranyszárnyú molyok 50
 Aranyszárnyú ősmolyok 5
Autostichidae 74
 Avarevő molyok 72
 Avarmolyok 74
Batrachedridae 68
Bedelliidae 51
Blastobasidae 72
 Bogyórágó molyok 150
Brachodidae 87
 Bronzmolyok 24
Bucculatricidae 26
Carposinidae 150
Chimabachidae 62
Choreutidae 146
Coleophoridae 69
Cosmopterigidae 76
Cossidae 93
Crambinae 167
 Csigalepkék 83
 Csillogó molyok 148
 Csózsákos molyok 23
 Csüngőlepkék 85
Depressariidae 55
Deuterogoniidae 60
 Díszmolyok 65
Douglasiidae 25
 Dudvamolyok 169
Elachistidae 57
Epermeniidae 149
 Ércfényű virágmolyok 16
- Erdei díszmolyok 75
Eriocraniidae 6
Ethmiidae 52
 Ezüstös fehér molyok 53
Evergestinae 169
 Farontólepkék 93
 Feketemolyok 52
 Fényesszárnyú molylepkék 12
 Fényloncafélék 154
 Foltaknás sörtésmolyok 17
 Fűaknázómolyok 57
 Fűgyökérrágó molyok 167
 Füstösszárnyú molyok 84
 Galériás molyok 154
Galleriinae 154
Gelechiidae 77
Glyphipterigidae 49
Gracillariidae 27
 Gyökérrágó őspepkék 7
 Hegyesszárnyú tarkamolyok 47
Heliodinidae 50
Heliozelidae 12
Hepialidae 7
Heterogynidae 84
 Hindu molyok 67
 Hosszúcsápú törösmolyok 13
Incurvariidae 16
 Íveltszárnyú molyok 149
 Íveltszárnyú tarkamolyok 44
 Karcsú molyok 158
 Keskenyszárnyú molyok 27
 Lándzsás tündérmolyok 58
 Lándzsás molyok 68
 Lándzsásszárnyú molyok 71
 Lapos molyok 55
Lecithoceridae 67
 Legyező molyok 25
 Levélmolyok 146
Limacodidae 83

Lyonetiidae 53
Lypusidae 22
Micropterigidae 5
Momphidae 71
Nepticulidae 9
 Nyárfamolyok 147
Oecophoridae 65
Opostegidae 11
 Ósmolyok 6
Phycitinae 158
Plutellidae 45
 Pókhálós molyok 38
Prodoxidae 14
Psychidae 23
Pterolonchidae 73
Pterophoridae 151
 Pusztamolyok 87
Pyralidae 154
Pyralinae 156
Pyraustinae 170
 Rétimolyok 73
Roeslerstammidae 24
 Rózsás díszmolyok 60
 Ruhamolyok 18
 Sárgás virágmolyok 14
 Sarlósajkú molyok 77
Schreckensteiniidae 148

Scytrididae 61
Sesiidae 88
 Sodrómolyok 97
 Söktollú molyok 152
 Szakállasmolyok 49
 Szentakarós bordásmolyok 26
 Szulákmolyok 51
 Tarkamolyok 45
 Tavaszi molyok 62
Thyrididae 153
Tineidae 18
Tischeriidae 17
 Tollasmolyok 151
 Törpemolyok 9
Tortricidae 97
 Tündérmolyok 76
 Tűzmolyok 170
Urodidae 147
 Üvegszárnyú lepkék 88
 Valódi fényiloncák 156
 Vízimolyok 168
Yponomeutidae 38
Ypsolophidae 44
 Zöldszárnyú molylepkék 61
Zygaenidae 85
 Zsákhordó molyok 69
 Zsákosmolyok 22

FAJNÉV

Ablakosmoly 153
Achroia grisella (Fabricius, 1794) 155
Acleris rhombana (Denis et Schiffermüller, 1775) 103
Acleris variegana (Denis et Schiffermüller, 1775) 104
Acrolepiopsis assectella (Zeller, 1839) 47
Adela croesella (Scopoli, 1763) 13
Adoxophyes reticulana (Hübner, 1796) 115
Aethes williana (Brahm, 1791) 98
Agonopterix furvella (Treitschke, 1832) 55
 Akáclevél-aknázómoly 33
 Akáclevél-hólyagosmoly 37
 Akácsmoly 159

Aleimma loefflingianum (Linnaeus, 1758) 102
 Almailonca 115
 Almalevél-aknázómoly 31
 Almalevél-hólyagosmoly 29
 Almalevél-sátorosmoly 35
 Almalevél-törpemoly 9
 Almamoly 127
Alucita grammodactyla (Zeller, 1847) 152
Anarsia lineatella (Zeller, 1839) 80
Anchinia daphnella (Denis et Schiffermüller, 1775) 75
Ancylis comptana (Frölich, 1828) 125
Antispila treitschkeella (Fischer von Röslerstamm, 1843) 12

- Apatema mediopallidum* (Walshingham, 1900) 74
Apoda limacodes (Hufnagel, 1766) 83
 Apró karcsúmoly 163
 Aranylő gyökérrágó lepke 8
 Aranysárga sodrómoly 114
 Aranyvessző-lándzsás moly 58
Archips crataegana (Hübner, 1799) 105
Archips oporana (Linnaeus, 1758) 109
Archips podana (Scopoli, 1763) 106
Archips rosana (Linnaeus, 1758) 108
Archips xylosteana (Linnaeus, 1758) 107
Argyresthia conjugella Zeller, 1839 42
Argyresthia pruniella (Clerck, 1759) 41
Argyresthia thuiella (Packard, 1871) 43
Argyrotaenia ljunghiana (Thunberg, 1797) 117
 Aszalvány moly 158
 Balkáni fűaknázómoly 57
 Barackmoly 80
 Barna rétimoly 73
Batrachedra praeangusta (Haworth, 1828) 68
Bedellia somnulentella (Zeller, 1847) 51
 Berkenyevirág moly 42
Blastobasis phycidella (Zeller, 1839) 72
Blastodacna atra (Haworth, 1828) 59
 Bögölyszitkár 92
 Borsómoly 131
Brachodes appendiculatus (Esper, 1783) 87
Bucculatrix thoracella (Thunberg, 1794) 26
 Bükkfakéreg-törpemoly 10
 Bükkmakk moly 129
Callisto denticulella (Thunberg, 1794) 29
Caloptilia alchimiella (Scopoli, 1763) 27
Cameraria ohridella Deschka et Dimić, 1986, 36
Carcina quercana (Fabricius, 1775) 65
Carposina scirrhosella Herrich-Schäffer, 1853, 150
Cedestis gysseleniella (Zeller, 1839) 39
Cedestis subfasciella (Stephens, 1834) 40
Chilo phragmitella (Hübner, 1810) 167
Choreutis pariana (Clerck, 1759) 146
 Cifra levélmoly 103
Clepsis pallidana (Fabricius, 1776) 114
Clepsis spectrana (Treitschke, 1830) 113
Cnaemidophorus rhododactyla (Denis et Schiffermüller, 1775) 151
Coccyx turionella (Linnaeus, 1758) 124
Coleophora hemerobiella (Scopoli, 1763) 70
Coleophora ornatipennella (Hübner, 1796) 69
Coleotechnites piceaella (Kearfott, 1903) 82
Cossus cossus (Linnaeus, 1758) 93
 Cseresznyeilonca 105
 Csíkos nádfúrómoly 167
Cydia amplana (Hübner, 1799) 132
Cydia fagiglandana (Zeller, 1841) 129
Cydia nigricana (Fabricius, 1794) 131
Cydia pomonella (Linnaeus, 1758) 127
Cydia privorva (Danilevsky, 1947) 128
Cydia triangulella (Goeze, 1783) 130
 Darázslepke 88
Dasystoma salicella (Hübner, 1796) 64
Depressaria daucella (Denis et Schiffermüller, 1775) 56
 Derécerágó lándzsás moly 71
Deuterogonia pudorina (Wocke, 1847) 60
Digitivalva pulicariae (Klimesch, 1956) 48
Dioryctria abietella (Denis et Schiffermüller, 1775) 160
Dioryctria sylvestrella (Ratzeburg, 1840) 161
 Díszes feketemoly 52
 Díszes törösmoly 13
Diurnea fagella (Denis et Schiffermüller, 1775) 63
Diurnea lipsiella (Denis et Schiffermüller, 1775) 62
 Dudvasodró moly 106
Dyspessa ulula (Borkhausen, 1790) 95
Ectoedemia liebwerdella (Zimmermann, 1940) 10
Eidophasia messingiella (Fischer von Röslerstamm, 1842) 46
Elachista pollutella (Duponchel, 1843) 57
Elophia nymphaeata (Linnaeus, 1758) 168
Emmetia marginella (Haworth, 1828) 17
Enarmonia formosana (Scopoli, 1763) 126
Ephestia elutella (Hübner, 1796) 165

- Ephestia kuehniella* Zeller, 1879 166
Epicallima formosella (Denis et Schiffermüller, 1775) 66
Epinotia tedella (Clerck, 1759) 140
Eriocrania subpurpurella (Haworth, 1828) 6
Ethmia pusiella (Linnaeus, 1758) 52
Etiella zinckenella (Treitschke, 1832) 159
Eucosma conterminana (Herrich-Schäffer, 1851) 145
Eupoecilia ambiguella (Hübner, 1796) 100
Evergestis extimalis (Scopoli, 1763) 169
Ezerjófű-laposmoly 55
Ezüstmintás tündérmoly 76
Ezüstsávós sodrómoly 142
Ékes sodrómoly 117
Fehérnyárfamoly 147
Fehérsávós avarmoly 74
Feketenyár-sátorosmoly 30
Felhős sodrómoly 118
Fényes szederemoly 148
Fenyőilonca 121
Fenyőrágó karcsúmoly 160
Fenyőszodrómoly 109
Fenyőtű-borzasmoly 82
Fenyő-tükrösmoly 140
Fokhagymamoly 95
Füstösmoly 84
Füvönélő zsákosmoly 69
Fűzszövő tavaszimoly 64
Galleria mellonella (Linnaeus, 1758) 154
Glyphipterix bergstrasserella (Fabricius, 1781) 49
Gracillaria syringella (Fabricius, 1794) 28
Grapholita compositella (Fabricius, 1775) 135
Grapholita coronillana (Lienig et Zeller, 1846) 136
Grapholita delineana (Walker, 1863) 137
Grapholita funebrana (Treitschke, 1853) 134
Grapholita molesta (Busck, 1916) 133
Gyantagubacs-ilonca 139
Gyopárfúrómoly 98
Gypsonoma acerianum (Duponchel, 1843) 144
Gyümölcsfalevél-zsákosmoly 70
Hagymamoly 47
Hamvas fenyőtűmoly 39
Hársaknázó bordásmoly 26
Hárslevél-sátorosmoly 32
Hedya nubiferana (Haworth, 1811) 119
Hedya pruniana (Hübner, 1799) 120
Heinemannia festivella (Denis et Schiffermüller, 1775) 58
Heliodines roesella (Linnaeus 1758) 50
Hepialus humuli (Linnaeus, 1758) 7
Heterogynis penella (Hübner, 1819) 84
Homaloxestis briantiella (Turati, 1879) 67
Homályos tarkamoly 48
Homoeosoma nebulellum (Denis et Schiffermüller, 1775) 162
Homoeosoma nimbellum (Duponchel, 1836) 163
Hypsopygia costalis (Fabricius, 1775) 157
Incurvaria mascullella (Denis et Schiffermüller, 1775) 16
Kagylólépké 83
Kakukktorma-moly 46
Káposztamoly 45
Keleti gyümölcsmoly 133
Kéreglakó díszmoly 66
Kéregmoly 126
Kerti sodrómoly 112
Készletmoly 165
Kígyóaknás ezüstmoly 53
Kis farontólepke 94
Kis kendermoly 137
Kis viaszmoly 155
Kis vörös rügyszodrómoly 79
Kökényszövő sodrómoly 107
Köménymoly 56
Kormoslepke 86
Koronafürt-magrágómoly 136
Körtemoly 128
Közönséges avarevő moly 72
Közönséges csipkebogyómoly 150
Közönséges szulákmoly 51
Kukoricamoly 171
Lampronia capitella (Clerck 1759) 15
Lampronia corticella (Linnaeus, 1758) 14
Lándzsásszárnyú almamoly 59

- Leucoptera malifoliella* (Costa, 1836) 54
 Ligeti sodrómoly 110
 Lisztilonca 156
 Lisztmoly 166
Lobesia botrana (Denis et Schiffermüller, 1775) 99
 Lombosfa-fehérmoly 54
Loxostege sticticalis (Linnaeus, 1761) 170
 Lucernahüvelymoly 135
 Lucernamoly 164
Lyonetia clerkella (Linnaeus, 1758) 53
Lypusa maurella (Denis et Schiffermüller, 1775) 22
 Magyar pusztamoly 87
 Málnagubacsszitkár 91
 Málnarágó virágmoly 14
 Málnasodró tükrösmoly 138
Megalophanes viciella (Denis et Schiffermüller, 1775) 23
 Meggyvirágmoly 41
 Mezei gabonamoly 77
Micropterix thunbergella (Fabricius, 1787) 5
 Mocsári sodrómoly 111
 Mogyorómoly 132
Mompha idaei (Zeller, 1839) 71
 Mórlepke 22
 Muszkamoly 170
 Nagy boroszlánmoly 75
 Nagy farontólepke 93
 Nagy gyökérrágó lepke 7
 Nagy hindumoly 67
 Nagy viaszmoly 154
 Nagy vörös rügysodrómoly 78
 Napraforgómoly 162
Nemapogon cloacellus (Haworth, 1828) 21
Nemapogon granellus (Linnaeus, 1758) 20
Neosphaleroptera nubilana (Hübner, 1799) 118
Notocelia uddmanniana (Linnaeus, 1758) 138
 Nyárfahajtás-tükrösmoly 144
 Nyárfalevélszövő lánzsásomoly 68
 Nyerges szőlómoly 100
Ochromolopis ictella (Hübner, 1813) 149
Oncocera semirubella (Scopoli, 1763) 164
 Ördög szem-soktollú moly 152
 Orgona-keskenymoly 28
Ostrinia nubilalis (Hübner, 1796) 171
 Őszi levélmoly 146
 Őszibarack-tarkamoly 44
Pandemis cerasana (Hübner, 1796) 112
Pandemis dumetana (Treitschke, 1835) 111
Pandemis heparana (Denis et Schiffermüller, 1775) 110
Parahypopta caestrum (Hübner, 1808) 96
 Parajszövőmoly 50
Paranthrene tabaniformis (Rottenburg, 1775) 92
Parectopa robiniella (Clemens, 1863) 37
Pennisetia hylaeiformis (Laspeyres, 1801) 92
 Perjeszittyó szakállasmoly 49
Petrova resinella (Linnaeus, 1758) 139
Phtheochroa pulvillana (Herrich-Schäffer, 1851) 97
Phyllonorycter blancardella (Fabricius, 1794) 31
Phyllonorycter corylifoliella (Hübner, 1796) 35
Phyllonorycter issikii Kumata, 1963 32
Phyllonorycter platani (Staudinger, 1870) 34
Phyllonorycter populifoliella (Treitschke, 1833) 30
Phyllonorycter robiniella (Clemens, 1859) 33
Phymatopus hecta (Linnaeus, 1758) 8
 Piros gyantamoly 122
 Platánlevél-sátorosmoly 34
Plodia interpunctella (Hübner, 1813) 158
Plutella xylostella (Linnaeus, 1758) 45
 Pókhálós almamoly 38
Pseudopestega crepusculella (Zeller, 1839) 11
Pterolonche dispersa (Staudinger, 1859) 73
Ptycholoma lecheanum (Linnaeus, 1758) 142
Pyrallis farinalis (Linnaeus, 1758) 156
Pyroderces argyrogrammos (Zeller, 1847) 76
 Raktári gabonamoly 20
 Raktári gombamoly 21
Recurvaria leucatella (Clerck, 1759) 78
Recurvaria nanella (Denis et Schiffermüller, 1775) 79

- Répaaknázómoly 81
 Repcebecómoly 169
Rhyacionia buoliana (Denis et Schiffermüller, 1775) 121
Rhyacionia pinicolana (Doubleday, 1849) 122
Rhyacionia pinivorana (Lienig et Zeller, 1846) 123
 Ribiszkemoly 15
Roeslerstammia erxebella (Fabricius, 1787) 24
 Rózsabogyó-tollasmoly 151
 Rózsailonca 108
 Rózsavörös díszmoly 60
 Rügyfúró gyantamoly 124
 Rügysodró tükrösmoly 119
 Ruhamoly 19
 Saláta-tükrösmoly 145
 Sárgamintás zöldmoly 61
Schreckensteinia festaliella (Hübner, 1819) 148
Scrobipalpa ocellatella (Boyd, 1858) 81
Scythris cuspidella (Denis et Schiffermüller, 1775) 61
Sesia apiformis (Clerck, 1759) 88
Sitotroga cerealella (Olivier, 1789) 77
 Somaknázó fényesmoly 12
 Spárgalepke 96
Sparganothis pilleriana (Denis et Schiffermüller, 1775) 141
 Spárgaszár-fúrómoly 97
Spilonota ocellana (Denis et Schiffermüller, 1775) 116
Stigmella malella (Stainton, 1854) 9
Synanthedon myopaeformis (Borkhausen, 1789) 90
Synanthedon tipuliformis (Clerck, 1759) 89
 Szalmaszínű sodrómoly 113
 Szamóca sodrómoly 125
 Szamóca-legyezősmoly 25
 Szederaknázó sörtésmoly 17
 Szemes tükrösmoly 116
 Szénailonca 157
 Szilvamoly 134
 Szilvarügymoly 120
 Szőlőilonca 141
 Szürke fenyőtűmoly 40
 Szürke tavaszimoly 63
 Takácmoly 18
 Tarka aprómoly 11
 Tarka gyantamoly 123
 Tarka levélmoly 104
 Tarka szőlőmoly 99
 Tarka vízimoly 168
 Tavasz sodrómoly 143
 Télímoly 62
Theresimima ampelophaga (Bayle-Barelle, 1809) 86
Thyris fenestrella (Scopoli, 1763) 153
Tinagma perdicellum Zeller, 1839, 25
Tineola bisselliella (Hummel, 1823) 19
 Tobozrágó karcsúmoly 161
 Tölgyaknázó ősmoly 6
 Tölgyaknázó virágmoly 16
 Tölgygöngyölő keskenymoly 27
 Tölgyilonca 101
 Tölgylevél sodrómoly 102
 Tölgymakkmoly 130
Tortricodes alternella (Denis et Schiffermüller, 1775) 143
Tortrix viridana (Linnaeus, 1758) 101
Trichophaga tapetzella (Linnaeus, 1758) 18
 Tujafúró aranymoly 43
 Útszéli zsákhordólepke 23
 Üvegszárnyú almafalepke 90
 Üvegszárnyú ribiszkalepke 89
 Vadgesztenyelevél-aknázómoly 36
 Változékony csüngőlepke 85
 Vastagcsápú díszmoly 65
 Vöröses ősmoly 5
Wockia asperipunctella (Bruand, 1851) 147
Yponomeuta malinellus (Zeller, 1838) 38
Ypsolopa persicella (Fabricius, 1787) 44
Zeuzera pyrina (Linnaeus, 1761) 94
 Zöldes bronzmoly 24
Zygaena ephialtes (Linnaeus, 1767) 85
 Zsellérke-ívelt moly 149